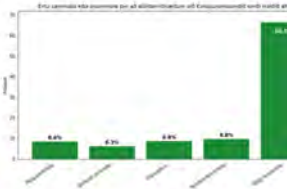

Hvað segja bændur?

Skóðanakönnun meðal bænda í Bændasamtökunum sýnir skýra andstöðu við aðildarviðræðum að ESB.

2

Lagareldi

Frumvarpsdrög eiga að sporna gegn neikvæðum umhverfisáhrifum.

26

Heilbrigði jarðvegs

Dr. Þórunn Wolfram Pétursdóttir starfar að jarðvegsmálefnum á heimsvísu hjá FAO í Róm.

28

Djúpalón á Snæfellsnesi er hrifandi náttúruperla. Þótt aðal Djúpalóns sé slípuð mól úr hraunum Snæfellsjökuls, kölluð Djúpalónsperlur, eru á svæðinu sandar líkt og víðast á Íslandi. Svo er þó ekki um alla jörð og sandur, nothæfur til mannvirkjagerðar, þverrandi. Sjá nánar á bls. 22-24. Mynd / Steinunn Ásmundsdóttir

EFTA og Mercosur

Í gegnum aðild sína að Fríverslunarsamtökum Evrópu (EFTA) hefur Ísland skrifað undir fríverslunarsamning við Mercosur-tollabandalagið.

Samkvæmt upplýsingum frá utanríkisráðuneytinu verður hægt að flytja helstu útflutningsafurðir Íslands tollfrjálst til Mercosur-ríkjanna, sem eru Argentína, Brasilía, Úrúgvæ og Paragvæ. Þessi ríki eru almennt með háa tolla á innflutning. Samningurinn mun hins vegar ekki hafa mikil áhrif á innflutning landbúnaðarafurða til Íslands, því að áfram verða innflutningshömlur á þær afurðir sem er framleiddar hérlandis. Þá setur Ísland ekki tolla á landbúnaðarafurðir sem ekki eru framleiddar hér, eins og sojabaukir og ávexti. Fríverslunarsamningur ESB við Mercosur hefur talsvert verið til umræðu, en hér er um að ræða sitthvorn samninginn sem hafa ekki bein áhrif á hvor annan.

EFTA-ríkin hafa gert 35 fríverslunarsamninga við 49 lönd. Samkvæmt utanríkisráðuneytinu skipta þessir samningar máli því að íslenskir útflytjendur eru oft í beinni samkeppni við útflytjendur innan aðildarríkja ESB, sem jafnframt hefur gert fjölda fríverslunarsamninga. Samningurinn við Mercosur er sambærilegur öðrum sem EFTA á aðild að.

Nánar er fjallað um málið á síðum 20–21.

Meðalafurðir mjólkurkúa aldrei meiri

Samkvæmt niðurstöðum skýrsluhalds Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins (RML) fyrir árið 2025 hafa meðalafurðir mjólkurkúa aldrei verið hærri. Að jafnaði skilaði hver árskýr 6.615 kílógramma nyt.

Þetta er afurðaaukning um 92 kílógrömm frá árinu áður, en núna er kominn áratugur þar sem meðalafurðir íslenskra kúa hafa verið yfir 6.000 kílógrömm mjólkur. Kúabúum í mjólkurframleiðslu fækkaði um níu milli ára og eru 450 nú um áramótin. Meðalbúið var með 56,5 árskýr á árinu 2025, sem er lítil aukning frá árinu á undan, og var innlögð mjólk meðalbúsins 347.970 á árinu. Samtals voru skýrslufærðar kýr 33.956, sem er fækkun um rúmlega 200 frá árinu áður. Frá þessu er greint í yfirliti Guðmundar Jóhannessonar og Sigurðar Kristjánssonar hjá RML á síðum 38–40 í þessu blaði.

Afurðahæsta kúabú landsins árið 2025 var Hólmur í Landeyjum þar sem 79,1 árskýr skilaði að meðaltali 8.665 kílógrömmum mjólkur eftir hverja árský. Viðtal við Garðar Guðmundsson, bónda í Hólmi, má lesa á síðu fjögur, en hann segir mestu máli skipta að ná góðum heytum til þess að kýrnar skili sem mestum afurðum.

Nythæsta kýr ársins var Plóma 2686 frá Gunnbjarnarholti í Skeiða- og Gnúpverjahreppi með 16.779 kílógramma ársafurðir. Eru það jafnframt mestu 12 mánaða afurðir sem íslensk mjólkurkýr hefur náð. Plóma er fædd í nóvember 2020 og bar sínum öðrum kálfi í september 2024. Mánuði síðar var hún komin í 52,7 kílógramma dagsnyt og hélt hún yfir 50 kílógramma dagsnyt fram í mars og var enn í 16 kílógramma dagsnyt um áramót. Hún er komin í 30.553 kílógramma æviafurðir sem er

gott miðað við ungan aldur. Alls náðu 77 kýr yfir 13.000 kílógramma ársafurðum.

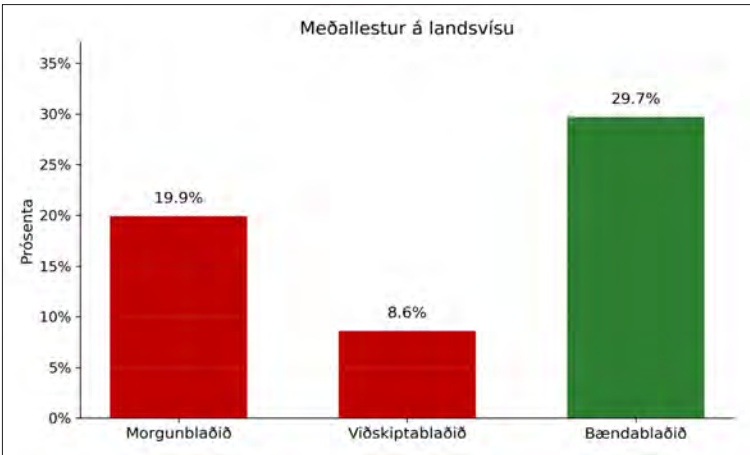
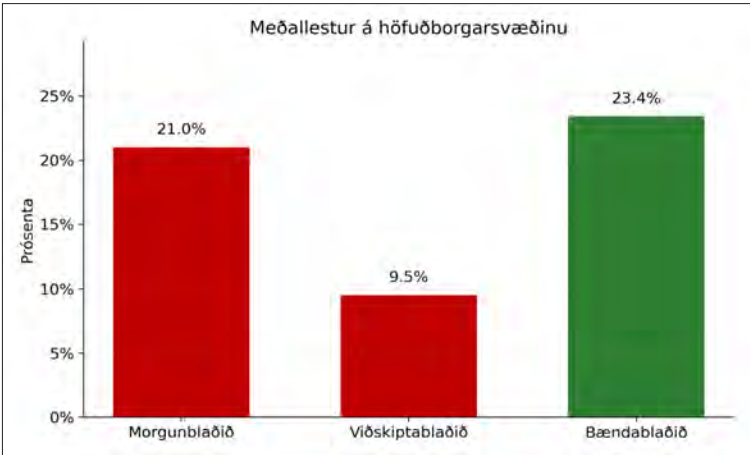
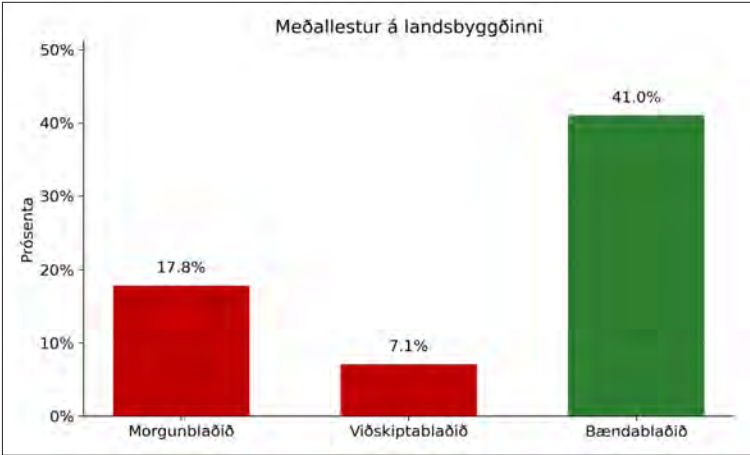
Kýrin Bleik frá Gautsstöðum á Svalbarðsströnd sló Íslandsmetið í æviafurðum, en hún hafði mjólkað samtals 120.340 kílógrömmum þegar hún var felld 21. desember. Hún er fyrsta og eina íslenska mjólkurkýrin sem nær yfir 120 þúsunda æviafurðum. Bleik var fædd í ágúst árið 2009, bar sínum fyrsta kálfi í október 2011 og bar ellefu sinnum eftir það. Æviafurðir Bleikrar eru rúmlega átjánfaldar meðalársafurðir og ríflega sexfaldar meðalæviafurðir íslenskra kúa.

Í aðurnefndu yfirliti eftir Guðmund Jóhannesson og Sigurð Kristjánsson hjá RML er jafnframt bent á að aldur við fyrsta burð mjólkurkúa þokist í rétta átt. Eru kvígur nú að meðaltali 26,9 mánaða þegar þær bera sínum fyrsta kálfi, samanborið við 27,0

mánaða aldur í fyrra. Guðmundur og Sigurður segja að lækkingi burðaraldur eigi eftir að auka hagkvæmni í mjólkurframleiðslu, en samkvæmt rannsóknnum er rétt að stefna að fyrsta burði kvígna við 23–24 mánaða aldur.

Þeir koma jafnframt inn á að meðalaldur kúa við förgun fari hækkingu, sem sé jákvætt. Á síðasta ári var meðalaldurinn 1.901 dagur, sem er rúmlega fimm ár og tveir mánuðir, og tíu dögum meira en árið 2024. Meðalfjöldi burða við förgun var rétt um þrír. 72 prósent fæddra kálfa á árinu 2025 voru undan sæðinganautum. Hlutfallið hjá fyrsta kálfs kvígum var 32 prósent, en 91 prósent hjá eldri kúm. Notkun heimanauta er því enn útbreidd. 52,6 prósent fæddra kálfa voru naut og 47,4 kvígur. Áhrifa kyngreinds sæðis er því ekki farið að gæta.

/ál

Bændablaðið enn mest lesna blaðið

Bændablaðið er mest lesni prentmiðill landsins, þriðja árið í röð, samkvæmt nýjum niðurstöðum úr Prentmiðlamælingu Gallup.

Meðallestur Bændablaðsins á landsvísu er 29,7% en 69.900 manns lesa að meðaltali hvert tölublað sem kemur út. Bláðið er gefið út í 33.000 eintökum.

Bændablaðið er nú annað árið í röð mest lesna blaðið á höfuðborgarsvæðinu. Á landsbyggðinni hefur Bændablaðið algera sérstöðu hvað varðar lestur en þar hefur það 41% lestur, eða meira en tvöfalt meiri lestur en Morgunblaðið sem er með næstmesta lestur.

Bændablaðið er einnig mest lesna blaðið í öllum aldursflokkum og

öllum kjördæmum nema í Reykjavík norður þar sem Morgunblaðið er 0,8 prósentustigum meira lesið.

Sé horft til menntunarstigs er Bændablaðið mest lesna blaðið á þeim öllum og tekjustig hefur heldur ekki áhrif á þessa niðurstöðu. Bændablaðið er til dæmis lesið af tæplega 25% fólks í tekjuhæsta hópnum. Mest er það þó lesið af tekjulægsta hópnum og litlu minna af fólki með meðallaun.

Bændablaðið er meira lesið af körlum en konum.

Mælingin fór fram á síðasta ársfjórðungi ársins 2025. Í prentmiðlakönnun Gallup er lestur dagblaða mældur með samfelldum hætti. Í úrtakinu eru Íslendingar á aldrinum 18-80 ára af landinu öllu. /ph

HITAKAPLAR Í ÚRVALI

Haltu rennum, niðurföllum og vatnslögnum í útihúsum frostfríum í vetur!

Skannaðu kóðann fyrir nánari upplýsingar

fyrir lífið í landinu

Akureyri - Blönduósi - Borgarnesi - Reykjavík - Selfossi - Hvolsvelli

Garðyrkjubændur:

Dreifikostnaður raforku hækkar

– Stuðningshlutfall skerðist vegna gjaldskrárhækkana dreifiveitna

Gjaldskrárhækkanir dreifiveitna rafmagns hafa hækkað umfram vísitölu á undanföllum árum. Það hefur leitt til þess að stuðningsgreiðslur stjórnvalda til garðyrkjubænda, vegna dreifikostnaðar á raforku, verða mun lægri en væntingar bænda standa til.

Óli Finnsson, garðyrkjubóndi í Heiðmörk í Laugarási, segir að hann verði af 2,3 milljónum í endurgreiðslum á útlögðum kostnaði vegna þessarar þróunar á undanföllum tveimur árum, ef fullur stuðningur hefði verið veittur. Sömu sögu er að segja af öðrum garðyrkjustöðvum í ylrækt um land allt.

Allt að 95% niðurgreiðsla

Í gildandi búvörusamningum eru markmið stjórnvalda um að greiða þennan kostnað að mestu leyti niður. Ákvæði um þessi markmið eru útfærð í reglugerð um stuðning við garðyrkju, þar sem segir að magnliðir og fastagjald í gjaldskrá dreifiveitu fyrir flutning og dreifingu skulu greiddir niður um allt að 95%, en framleiðendur garðyrkjuafurða skulu greiða að lágmarki 5%.

Óli segir að á árinu 2024 hafi niðurgreiðsluhlutfall stjórnvalda reiknast 89% hjá sér en einungis 50% fyrir síðasta ár, en það muni lagast eitthvað með uppgjörstölum sem koma í mars. Axel Sæland, formaður garðyrkjudeildar Bændasamtaka Íslands, útskýrir þetta þannig að það fjármagn sem sé til ráðstöfunar fyrir þennan stuðning sé fastur fjármagnspottur með rúmar 450 milljónir til skiptanna, sem sé vísitölutryggður. „Það sem hefur haft mest áhrif síðustu ár er að gjaldskrá dreifiveitna hefur hækkað umfram vísitölu og því rýrnar potturinn. Einnig hafa ylræktendur verið að auka lýsinguna hjá sér og eitthvað hefur verið byggt. Allt hefur þetta áhrif og dregur niður hlutfallið til bænda,“ segir Axel.

Óli Finnsson, garðyrkjubóndi í Heiðmörk í Laugarási.

Vonast til að hlutfallið nái yfir 80%

„Ef fjármagnið dugar ekki til að ná 95% er því deilt jafnt niður á garðyrkjustöðvar þannig að allir fái jafnt hlutfall. Ráðuneytið hefur leyfi til að halda eftir 20% af pottinum til að geta brugðist við breytingum sem geta orðið yfir hvert ár. Svo í febrúar er uppgjör til að passa upp á að allir séu jafnir og lokagreiðslur gerðar 1. mars. Þannig að við vitum ekki nákvæmlega hvert niðurgreiðsluhlutfallið verður fyrir 2025 þar sem uppgjör hefur ekki átt sér stað. Það er vonast til að það nái yfir 80%,“ segir Axel.

Að sögn Óla voru gjaldskrárhækkanir flutnings- og dreifiveitna 7% í lok árs 2024, 4% 1. janúar 2025, 2% 1. mars 2025, 5% 1.maí 2025 og 5% 1.nóvember 2025. „Vegna þessa var fyrirséð að potturinn myndi duga minna en skyldi. Endurgreiðslur ársins 2025 frá ráðuneytinu hafa verið um 50% af útlögðum kostnaði í hverjum mánuði. En við þurfum að greiða RARIK að fullu reikninga frá þeim í hverjum mánuði, sem síðan verður gert upp við okkur

að einhverju leyti í mars árið eftir, vaxtalaust.“

Málin munu skýrast með nýjum búvörusamningum

Axel segir að síðasta vetur og um vorið hafi garðyrkjubændur eftir fremsta megni reynt að koma stjórnvöldum í skilning um þessa slæmu stöðu, en árangur hafi ekki náðst.

„En við náðum í fjárfestingarstuðning til LED-væðingar. Það mun telja verulega eftir því sem bændur koma sér lengra inn í LED-ljósinn. Þarna gæti orðið 40–50% orkusparnaður hjá garðyrkjunni á næstu 10 árum. Það mun vissulega minnka þrýstinginn á pottinn sem notaður er til að greiða niður flutninginn. En það þarf að tryggja framleiðsluhvetjandi kerfi með fyrirsjáanlegri fastri niðurgreiðslu til að sama staða komi ekki upp aftur eftir því sem greinin vex. Núverandi búvörusamningar eru að renna sitt skeið og munum við leggja mikla áherslu á að koma betri stöðum undir greinina.“

/smh

Hvað segja bændur?

Skýrt nei við aðildarviðræðum

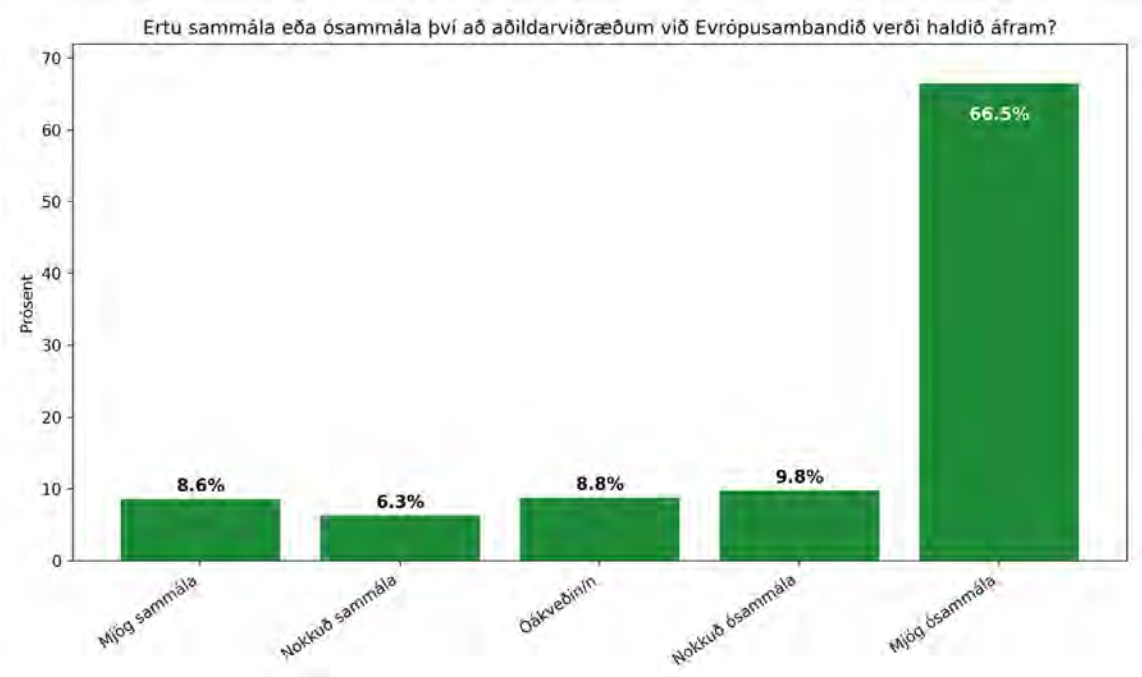
Ríflega 76 prósent bænda sem eru félagsmenn í Bændasamtökum Íslands eru ósammála eða nokkuð ósammála því að aðildarviðræðum við Evrópusambandið verði haldið áfram. Um fimmtán prósent eru sammála. Óákveðnir eru tæp níu prósent.

Þetta er niðurstaðan í fyrstu skoðanakönnun Bændablaðsins á meðal félagsmanna í Bændasamtökum Íslands undir yfirskriftinni Hvað segja bændur?

Félagsmenn í Bændasamtökunum eru um 2.600 en 510 svör bárust í

könnuninni sem stóð frá 12.–19. janúar. Bláðið mun halda áfram að spyrja bændur um afstöðu þeirra til aðskiljanlegustu mála, sem snerta hagsmuni þeirra og fólksins í landinu, í næstu blöðum.

/ph

Knowledge grows

Örugg með Yara

Hágæða einkorna Yara áburður er brotþolinn og þolir 36 metra dreifingu án þess að skerða dreifigæði

SS var stofnað árið 1907 og er samvinnufélag búvöruframleiðanda. Það er markmið SS að selja bændum hágæða einkorna áburð á eins hagstæðu verði og mögulegt er. Með því stuðlum við að samkeppnishæfi innlendarar búvöruframleiðslu og úrvals afurðum neytendum til hagsbóta.

Sláturfélag Suðurlands
Fosshálsi 1, Reykjavík - 575 6070
yara@yara.is - www.yara.is

Verðskrá 2026

Upplýsingar á yara.is
og hjá söluráðgjöfum.

Í fjósinu í Hólmi í Landeyjum. Á myndinni eru Guðmundur Garðarsson, Garðar Guðmundsson, Jón Guðmundsson og Zakaria Natsvlshvili. Mjólkurkýrnar í Hólmi voru með hæstu meðalnytina á síðasta ári og segir Garðar mestu máli skipta að ná góðum heyjum.

Myndir / Aðsendar

Landeyjar:

Kýrnar í Hólmi mjólkuðu mest

Samkvæmt nýbirtum niðurstöðum Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins mjólkuðu kýrnar á Hólmi í Landeyjum að meðaltali mest á landsvísi.

Meðalnytin í Hólmi árið 2025 var 8.665 kílógrömm mjólkur eftir árskú, sem er 57 kg meira en hjá næsta búi. Til samanburðar var afurðahæsta kúabúið árið 2024 með 9.084 kílógramma meðalnyt, en Hólmur sjötta afurðahæsta kúabúið á landsvísi árið 2024 með 8.562 kílógrömm eftir árskú. Árið 2023 var Hólmur annað afurðahæsta kúabúið með 8.590 kílógramma meðalnyt. Á bænum eru að jafnaði 77 mjólkandi kýr á hverjum tíma.

Meðalnytin hafa tvöfaldast

Garðar Guðmundsson, bóndi í Hólmi, segir í samtali enga töfralausn skila árangri sem þessum í kúabúskap, heldur þurfi margir þættir að ganga upp. Mestu máli skipti þó að ná góðum heyjum á sumrin. Garðar er uppallinn í Hólmi og hóf sína búskapartíð árið 1982. Á þeim árum þótti gott ef kýrnar náðu að mjólka að meðaltali 4.000 kílógrömm á ári.

„Við vorum með þurrhey, sem hentar illa á Suðurlandi,“ segir Garðar. „Það var erfitt að treysta á góðan þurrk þegar grasið var í hæsta gæðaflokki og vorum við heppin ef við náðum góðu heyi. Að losna við þurrheiyð breytti öllu.“ Um tíma heyjaði Garðar í svokallaða votheysturna, en hefur um langt árabíl safnað öllum sínum heyjum í útistæður. „Stæðuheyskapur með réttum íblöndunarefnum er veruleg bylting,“ segir hann.

Búskapur botnlaus vinna

Garðar, sem er 70 ára, segir afköst

búvéla hafa aukist margfalt frá því hann var ungur. „Ég var 15 ára þegar ég prufaði að plægja 4,5 hektara og var þrjár vikur að berjast í gegnum það. Núna tekur þetta klukkutíma.“ Þá upplifði Garðar hversu miklu munaði að hætta að mjólka í fótur þegar sett var upp rormjaltakerfi á sjöunda áratugnum. „Ég byggði nýtt fjós á árunum 1982–4 og setti upp mjaltagryfju. Árið 2000 breytti ég því í lausagöngufjós og róbótinn var settur upp árið 2007.“

Garðar segir að það hafi verið á síðustu árum sem kúabúið hans náði að vera meðal þeirra afurðahæstu á landsvísi. Aðspurður hvort einhver breyting hafi orðið til þess að hann næði betri árangri segir Garðar: „Ég hætti bara að drekka brennivín. Það eru ellefu ár síðan ég hætti að drekka og þá fóru kýrnar að mjólka betur. Búskapur er botnlaus vinna og það má ekkert annað taka athyglina,“ segir hann.

Með góða fjölskyldu og vinnumann

Bóndinn segir ekki endilega mikla keppni meðal kúabænda að vera með hæstu meðalafurðirnar á landsvísi. „Auðvitað er ánægjulegt að vera ofarlega. Þá veit maður að maður er að gera eitthvað rétt, en það þarf svo margt að ganga upp. Keppnin er kannski helst að vera fyrstur að slá og þar með ná bestu heyjum.“

Garðar bætir við að hann geti ekki eignað sér heiðurinn einn, heldur komi Guðrún Jónsdóttir, eiginkona hans, og börn að búskapnum. „Þá er ég búinn að vera með sama vinnumanninn í mörg ár, en hann heitir Zakaria Natsvlshvili og er frá Georgíu.“

/ál

Aðalfundur Samtaka ungra bænda:

Góð afkoma lykilatriði fyrir nýliðun

– Steinþór Logi Arnarsson endurkjörinn formaður

„Að fólk geti greitt sér laun fyrir vinnuna, byggt upp jarðir, ræktun og byggingar, að það sé hægt að reikna sig fram úr þessu. Hægt sé að taka við búum sem eru jafnvel í fullum rekstri eða þá byggja upp frá grunni. Kerfið eins og það er í dag býður tæplega upp á þetta,“ segir Steinþór Logi Arnarsson, endurkjörinn formaður Samtaka ungra bænda, sem héldu aðalfund um þarsíðustu helgi en hann var viðmælandi í Útvarpi Bændablaðsins. Hann segir afkomuvandann í landbúnaði einkum standa í vegi fyrir nýliðun.

Steinþór bendir á að um 300 manns hafi sótt um nýliðunarstuðning síðustu tíu ár og að það samsvari um það bil tíu prósent bænda. Hann segir áskorun að halda utan um tölfraði um starfandi unga bændur.

Meiri stuðningur í Evrópu

Steinþór segir að Evrópa hafi lengi lagt mikla áherslu á nýliðun. „Í dag eru 3 prósent eyrnamerkt ungum bændum þar. Hér á Íslandi erum við nokkuð innan við 1 prósent,“ segir hann og bendir á að rætt sé um að allt að 10 prósent fari í stuðning við unga bændur í endurskoðun evrópsku stefnunnar 2028. „Að þessu leyti getum við sótt til Evrópu,“ segir Steinþór.

Nýliðunarstuðningurinn dugur skammt

Nýliðunarstuðningurinn hér heima nýtist mörgum en vegur lítið í

Steinþór Logi Arnarsson mun gegna formennsku í Samtökum ungra bænda næstu tvö árin.

stækkandi fjárfestingum.

„Hver einstaklingur er kannski að fá svona þrjár milljónir í úthlutun eða sjö til níu milljónir að hámarki yfir þrjú ár,“ segir Steinþór. Á móti séu fjárfestingar nýliða komnar í milljarða. „Þessi upphæð dugar því skammt,“ bætir hann við og nefnir að stuðningurinn jafngildi stundum vaxtagreiðslum í einn til tvo mánuði hjá ungum bændum.

Lengri lánstími og skattalegar ívilnanir lykilatriði

Steinþór segir að þrír þættir skipti mestu í að leysa nýliðunarvandann: að styrkja nýliðun innan stuðningskerfisins, að bæta fjármögnun og að innleiða skattalegar ívilnanir við kynslóðaskipti.

Nú er lánstíminn 25 ár fyrir fjárfestingar í landbúnaði og segir Steinþór Logi það ansi stuttan tíma. „Greiðslubyrði nýrra bænda er óþarflega þung.“

Heildarályktun aðalfundar Samtaka ungra bænda

Samtök ungra bænda telja tíma til kominn að blása til sóknar í íslenskum landbúnaði. Í of langan tíma hefur samdráttur og bág afkoma verið viðloðandi við atvinnugreininga sem er þróun sem verður ekki við unað lengur. Möguleikar ungs fólks til að hasla sér völl í landbúnaði hefur vegna þessa orðið fyrir neikvæðum áhrifum sem er undirstaða framleiðslu matvæla og annarra landbúnaðarafurða til framtíðar.

Spennandi tækifæri til sóknar eru svo sannarlega til staðar en til þess að þau verði gripin þarf samhent og opinskátt samtal stjórnvalda, bænda og neytenda. Yfirstandandi samtal um starfsskilyrði í landbúnaði og búvörusamninga er hinn besti vettvangur fyrir slíka umræðu. Mikilvægt er að það samtal nái heildstætt utan um þá þætti sem raunverulega hafa áhrif á starfsskilyrði í landbúnaði.

Samtök ungra bænda styðja við framlengingu

búvörusamninga um eitt ár, eða til ársloka 2027, en vilja þó um leið áréttu að þeir fjármunir í gildandi samningum sem ætlað er að styðja við nýliðun duga mjög skammt. Fjárfestingar nýliða fara stöðugt vaxandi um leið og umsóknum um nýliðunarstuðning fjölgar jafnframt á ári hverju. Æskilegt væri að bregðast við þessu með framlengingu búvörusamninga.

Ungir bændur eru tilbúnir til að grípa tækifærin sem blasa við og axla þá ábyrgð sem fylgir aðgangi og notkun lands og auðlinda. Í alþjóðlegu samhengi hefur það sjaldan verið meira áberandi hvað það skiptir sjálfstæði og öryggi þjóða miklu máli. Landbúnaður er atvinnugrein sem krefst mikillar þekkingar og er að þróast hratt tæknilega en framfarir í þeim efnum verða sem áður drifnar áfram af yngri kynslóðum bænda.

Ungir bændur treysta á stjórnvöld og almenning að taka höndum saman öllum til heilla.

Afurðavinnsla:

Nýta mætti afurðir hreindýra betur

Formaður Hreindýraráðs Austurlands segir að mun betur megi nýta veidd hreindýr en að hirða bara af þeim kjötið.

Í 2. tbl. Austurgluggans í ár er rætt við Þórhall Borgarson, formann Hreindýraráðs Austurlands, um nýtingu hreindýraafurða. Segir hann að nýta megi til muna betur það sem til fellur af hreindýrinu fyrir utan kjötið.

„Segja má að nýting á hliðarafurðum veiðanna sé sama marki brennd og nýting hliðarafurða í afurðastöðvum fyrir sauðfé og naut. Ekki hefur fundist markaður fyrir afurðirnar sem reynt hefur verið að nýta og örugglega hefur ekki verið unnið nógu markvisst að því að finna hann. Möguleikarnir eru samt örugglega til staðar,“ segir Þórhallur í grein Austurgluggans.

Tækifæri í skapandi sjálfbærni

Að hans sögn er hartnær öllum skinnnum hent þar sem engin sútunarstöð sé lengur í landinu sem geti leðursútað eða loðsútað skinn og þau hreindýraskinn sem séu til sölu á Íslandi séu vetrarskinn frá

Allur gangur er á hversu mikið af veiddum hreindýrum er nýtt, annað en kjötið. Mikil vannýtt tækifæri eru sögð vera í nýtingu m.a. beina, skinns, fitu, klaufa og horna.

Mynd / Pixabay

Finnlandi. Hann nefnir einnig að búa mætti til soð af þeim hundruðum kílóa hreindýrabeina sem til falli í vinnslustöðvum á Austurlandi. Þá væri hægt að nýta fitu af hreindýrsskrokkunum, t.d. í sápu. Hjörtu, lifur og tungur séu nýtt að mestu leyti en eflaust hægt að bæta nýtinguna. Horn og klaufir séu lítt eða ekki notuð. Þórhallur bætir þó við að einstakir hreindýraveiðimenn nýti sjálfir allt dýrið.

Jafnframt kemur fram í grein Austurgluggans að Háskóli Íslands á Hallormsstað hafi boðið upp á kennslu í skapandi sjálfbærni, m.a. í vinnslu ýmissa afurða hreindýrsins, svo sem „kerti, sápur, sútun á skinnnum, leðursaum, beinum í soð og skrautmuni, nýtingu á kjöti og innmat, hausasultu, heilabollur og fleira nýtt“. Skólinn hafi jafnframt aðgang að sútara ef þörf sé á.

Austfirsk hönnun og handverk

Því má bæta við að á Austurlandi, ekki síst á Fljótshálsbænum, hefur til skamms tíma verið viss hefð fyrir að nýta m.a. skinn, horn, bein og klaufir til listmuna- og fatagerðar. Signý Ormarsdóttir fatahönnuður saumaði t.d. um árabíl glæsilega kjóla, pils, trefla og aðrar flíkur úr hreindýraskinni og nýtti gjarnan holdrosann. Þá voru unnar tóskur, hattar, armbönd o.fl. úr hreindýraleðri á Jökuldal, gerðir eyrnalokkar og annað skart úr hreindýraklaufum, og fatatölur og útskurðargripir úr hornum og beinum.

664 hreindýr voru veidd síðasta haust.

/sá

HÁGÆÐA MJÓLKURTANKAR

- ✓ Útitankar - spara pláss
- ✓ Hröð mjólkurkæling
- ✓ Endingargott ryðfrítt stál
- ✓ Háþróuð og vönduð einangrun
- ✓ Orkusparandi íhlutir
- ✓ Sérsmiðinn að þínum þörfum

FÓÐURBLANDAN ER STOLTUR UMBOÐSAÐILI RØ-KA Á ÍSLANDI

www.fodur.is
fodur@fodur.is

FB Reykjavík
Kornagarðar 12
570 9800

FB Selfoss
Austurvegur 64a
570 9840

FB Hvolsvöllur
Dufþaksbraut 1
570 9850

SENDUM UM ALLT LAND

LANDSHÚS
Síðan 2013

**ÍSLENSK HÚS - SÉRHÖNNUÐ
FYRIR ÍSLENSKAR AÐSTÆÐUR**

HRÍM HEILSÁRSHÚS

Hríim er nýtt hús úr smiðju Landshúsa. Húsið er stílhreint, bjart og hannað í nútímastíl. Húsið hentar vel sem sumarhús eða sem heilsárshús. Hægt er að breyta húsinu á ýmsa vegu og ráða stærð þess.

*Húsið á myndinni er af gerðinni **Hríim 108** sem reist var í Grímsnesi haustið 2025*

JÖKLAR GESTAHÚS

Henta vel sem gestahús, starfsmannahús, auka herbergi, heimaskrifstofa eða sem útleigueining í ferðapjónustu. Grunnstærð er 24,3fm og er stækkanleg að vild.

Jöklar Flat

Jöklar Burst

Jöklar íslensku húsin

KLETTAR HEILSÁRSHÚS

Klettar eru sterkbyggð hefðbundin timburgrindarhús með rúmgóðu svefnlofti. Húsin afhendast ósamsett, að hluta í forsmíðuðum einingum og að hluta sem forsmíðuð efni. Uppsetning húsa er afar fljótleg.

**Ertu í byggingar-
hugleiðingum?**

Erum að taka við pöntunum

UPPSETNINGARTEYMI

Vísun á vana uppsetningaraðila með mikla reynslu af húsunum okkar.

Efla verkfræðistofa sér um tæknilega hönnun á húsunum okkar samkvæmt íslenskri byggingar-löggjöf.

*Húsið á myndinni er af gerðinni **Klettur 80** sem reist var 2019 á Vesturlandi.*

Húsin okkar má finna víða um land

STYRKUR - HAGKVÆMNI - HÖNNUN

Landshús - Sími 553 1550 - www.landshus.is

Öll verð má finna á heimasíðu okkar

LANDSHÚS
Síðan 2013

Bændablaðið

Ritstjóri: Þröstur Helgason (ábm.) throstur@bondi.is – Sími: 563 0300

Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is – Sími: 866 3855

Blaðamenn: Ástvaldur Lárusson astvaldur@bondi.is

Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is – Sigurður Már Harðarson smh@bondi.is

Steinnun Ásmundsdóttir steinunn@bondi.is

Vefur blaðsins: www.bbl.is – Netfang blaðsins: bbl@bondi.is

Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir – Prentun: Landsprent ehf.

Upplag: 33.000 Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

Nýliðunarvandi

Þetta orð, nýliðunarvandi, hefur heyrst lengi í umræðu um íslenskan landbúnað og æ oftar á síðustu árum. Ástæðan er ekki sú að það vanti áhuga hjá ungu fólki á því að hefja búskap. Nei, ástæðan er sú að því unga fólki sem vill hefja búskap er gert erfitt fyrir að koma sér upp búi.

Flest ungt fólk sem hefur búskap tekur við af eldri kynslóð en talið er að um það bil þrjátíu prósent byrji án þess að hafa fjölskylduaðgang að býli eða bústofni. Vandinn er einkum hinna síðarnefndu eins og gefur að skilja. Fjárfestingin fyrir þennan hóp getur numið hundruðum milljóna, jafnvel milljörðum ef allt er talið. Það þarf öflugt bú til þess að standa undir afborgunum stórra lána.

Og þar liggur hundurinn grafinn, að mati Steinþórs Loga Arnarssonar, formanns Samtaka ungra bænda, sem var viðmælandi í nýjasta þætti Útvarps Bændablaðsins. Aðalatriðið sé að afkoma bænda sé góð, nógu góð til þess að hægt sé að standa undir rekstri búis með þungum lánum.

„Að fólk geti greitt sér laun fyrir vinnuna, byggt upp jarðir, ræktun og byggingar, að það sé hægt að reikna sig fram úr þessu. Hægt sé að taka við búum sem eru jafnvel í fullum rekstri eða þá byggja upp frá grunni. Kerfið eins og það er í dag býður tæplega upp á þetta,“ segir Steinþór Logi.

Hann nefnir þrjú atriði sem þurfi að huga sérstaklega að til þess að gera ungu fólki auðveldara að taka við búrekstri eða stofna til nýs. Huglaði þurfi að skattalegum ívilnunum við kynslóðaskipti eins og gert er í nágrannalöndunum. Fjármögnunarleiðum verði að fjölga. Í því sambandi þurfi einnig að endurskoða lánstíma. Hann er almennt 25 ár á lánum til fjárfestingar í landbúnaði. Til samanburðar er hann allt að fjörutíu árum við fasteignakaup. Vaxtastigið undanfarið hefur síðan verið íþyngjandi fyrir bændur eins og aðra hér á landi. Í þriðja lagi þurfi að hækka nýliðunarstuðning. Sem stendur er hann tæplega eitt prósent af heildarstuðningsgreiðslum í íslenskum landbúnaði og hefur ekkert breyst í tíu ár. Til samanburðar er hann þrjú prósent í Evrópu og stefnt að því að hann verði að minnsta kosti sex prósent og jafnvel tíu. Steinþór Logi segir að í þessum efnum geti Íslendingar horft til þess sem er að gerast í Evrópu en þar hafi verið lögð áhersla á nýliðunarstuðning við unga bændur um langa hríð.

Það er auðvitað lykilatriði fyrir viðgang íslensks landbúnaðar að ráðin verði bót á nýliðunarvandinum. Meðalaldur starfandi bænda er ríflega sextíu ár, bæði hérlendis og í Evrópu. Þá tölu þarf að lækka með markvissum aðgerðum.

Hvað segja bændur?

Nýr efnisliður birtist í fyrsta skipti í blaðinu í dag undir heitinu Hvað segja bændur? Þar er um að ræða spurningakönnun sem send verður á bændur, sem eru félagsmenn í Bændasamtökum Íslands, fyrir útgáfu hvers blaðs. Svörin við könnuninni verða svo birt í blaðinu án frekari málalenginga enda ætlunin að þetta efni standi undir nafni. Honum er með öðrum orðum ætlað að kanna viðhorf bænda í Bændasamtökum Íslands til aðskiljanlegustu mála, ekki aðeins þeirra sem koma hagsmunum þeirra sjálfra við heldur og alls almennings í landinu, stórra sem smárra.

Þröstur Helgason

Einstök tækni fyrir þig

DeLaval

Bústólpi

VIÐ LEGGJUM GRUNN AÐ GÆÐUM

Stefna um líffræðilega fjölbreytni:

Virk endurheimt 30% raskaðra vistkerfa árið 2030

– Stofnstærðir hryggdýra hafa minnkað um 73% frá 1970

Sigurður Már Harðarson

smh@bondi.is

Auðug líffræðileg fjölbreytni náttúrunnar er forsenda heilbrigðra vistkerfa, sem er undirstaða velferðar og heilbrigðis mannlegra samfélaga.

Líffræðilegri fjölbreytni á heimsvísu hefur hnignað mjög á undanförunum áratugum og er náttúra Íslands þar ekki undanskilin.

Stefna um líffræðilega fjölbreytni hefur nýlega verið gefin út fyrir Ísland og gildir til 2030. Ísland varð nýlega formlegur aðili að Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES), sem er milliríkjanefnd vísinda og stefnumótunar um líffræðilega fjölbreytni og vistkerfisþjónustu. Nefndin er óháð en vinnur í náninni samvinnu við Sameinuðu þjóðirnar. Ísland hafði þar áður aðeins áheyrnaraðild. IPBES er sambærileg nefnd og IPCC er gagnvart loftslagsmálum. Sem áheyrnarfulltrúi fékk Ísland að taka þátt í umræðum í nefndinni en hefur nú kosningarétt og neitunarvald sem fullgildur aðili.

Fyrsta stefnan frá 2008

Fyrsta stefna Íslands um líffræðilega fjölbreytni var gefin út árið 2008, en formleg endurskoðun hennar hófst árið 2020 sem lauk með útgáfu grænbókar um líffræðilega fjölbreytni íslenskra vistkerfa, sem var til samráðs árið 2022.

Við mótun stefnu stjórnvalda af þessu tagi er fyrst gefin út grænbók, með opnu samráði, síðan hvítbók – þar sem almenningur og hagsmunaaðilar fá aftur tækifæri til að koma á framfæri ábendingum – áður en stefnan er gefin út.

Í byrjun árs 2024 var skipaður nýr stýrihópur til að skrifa hvítbók stefnu um líffræðilega fjölbreytni. Ein grundvallarforsenda við gerð stefnunnar var að styðja við innleiðingu markmiða- og aðgerðaáætlunar samnings Sameinuðu þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni (Global Biodiversity Framework, GBF) sem samþykkt var árið 2022.

Fær sterkan sess innan stjórnerkis

Sex leiðarljós eru skilgreind sem endurspegla eiga þær lykiláherslur sem stefnan tekur á. Með henni á líffræðileg fjölbreytni að fá sterkan sess innan stjórnerkisins, vernda á og endurheimta vistkerfi og tegundir lífvera, nýta land og auðlindir á sjálfbærnan hátt í sátt við líffræðilega fjölbreytni, verjast ágengum tegundum, draga úr mengun og samræma loftslagsaðgerðir og lífríkisvernd.

Einnig að ýta undir þátttöku samfélagsins og auka vitund þess um líffræðilega fjölbreytni, efla rannsóknir, vöktun og menntun um líffræðilega fjölbreytni.

Líffræðileg fjölbreytni og loftslagsmál

Í stefnunni eru markmið til 2030 í sameiginlegu átaki með áætlun Sameinuðu þjóðanna og þeim

Stefnt er að því að 30% raskaðra vistkerfa á landi, í ferskvatni, til stranda og sjávar verði undir virkri endurheimt árið 2030.

Mynd / smh

samningi sem birtist í GBF, um að snúa við hnignun líffræðilegrar fjölbreytni.

Stefnt er að því að árið 2030 hafi 30% lands, ferskvatns, strand- og hafsvæða á Íslandi verið skilgreind sem svæði sem njóta virkrar verndunar, stjórnunar og vöktunar. Jafnframt er markmiðið að 30% raskaðra vistkerfa á landi, í ferskvatni, til stranda og sjávar verði undir virkri endurheimt árið 2030.

Í tilkynningu umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins, með útgáfu stefnunnar, segir að um mikilvæg skref sé að ræða fyrir líffræðilega fjölbreytni á Íslandi, en ekki síður með tilliti til loftslagsmála þar sem vernd og endurheimt vistkerfa er í senn mótvægisáðgerð og aðlögunaraðgerð. Þar sem Jóhann Páll Jóhannsson umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra hafi þegar gert endurheimt vistkerfa og votlendis að forgangsáðgerð í loftslagsmálum.

Þúsundir lífvera í handfylli af mold

Bryndís Marteinsdóttir, sviðsstjóri hjá Landi og skógi, fjallar um hugtakið líffræðilega fjölbreytni og nýja stefnu í aðsendri grein í síðasta tölublaði Bændablaðsins. Hún segir að hugtakið snúist ekki aðeins um fjölda tegunda lífvera, heldur einnig um breytileika innan tegunda, erfðaeefni þeirra og þau vistkerfi sem lífverurnar mynda saman. „Í handfylli af mold má finna þúsundir lífvera og jafnvel á litlu landsvæði, eins og sumarbústaðarlandi, getur fjölbreytnin verið mikil: graslendi,

mólendi, birkikjarr eða lítill mýri – hvert búsvæði með sitt lífríki. [...] Nýlegt dæmi um mikilvægi líffræðilegrar fjölbreytni hérlendis er þegar birkikemba, nýr landnemi á Íslandi, fór að valda skaða á birki. Í skógrækt er hægt að velja birkistofna sem þola skaðvaldinn betur og birkiskógar með meiri erfðafjölbreytni eru líklegri til að standast álagið, þar sem innan um eru arfgerðir sem skaðast lítið eða ekki.“

Hún segir að orsakirnar fyrir hnignun líffræðilegrar fjölbreytni séu að stórum hluta manngerðar; „... ósjálfbær landnýting, eyðing búsvæða, mengun, ágengar framandi tegundir og loftslagsbreytingar. Óþörf framræsla mýra hefur dregið úr búsvæðum votlendisfugla, jarðvegseyðing hefur haft áhrif á gróður og hlýnun sjávar hefur bitnað á fuglastofnum eins og lunda. Þetta eru ekki fjarlæg vandamál. Þau snerta landbúnað, byggðir og afkomu fólks.“

Stofnstærðir minnkað um 73%

Living Planet Index heldur úti mælaborði um þróun á stöðu líffræðilegrar fjölbreytni á heimsvísu sem hefur verið tekið mið af í samningi Sameinuðu þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni.

Fylgst er með þróun stofnstærða hryggdýra á landi, í ferskvatni og í sjó. Samkvæmt nýjustu gögnum þar hafa stofnstærðir fugla, spendýra, fiska, skriðdýra og froskdýra sem fylgst er með minnkað að meðaltali um 73% á árunum 1970 til 2020

/smh

Á bekk við göngustíg í Öskjuhlíðinni situr þessi tréskúlptúr, sem er skógarvera af ætt fugla. Á staðnum eru engar upplýsingar um höfund eða heiti verksins, en líklegt má telja að veran þjóni þeim praktíska tilgangi að bæggja vegfarendum frá því að leggja leið sína um aflagðan göngustíg þar sem núna hefur verið plantað trjá.

Mynd og texti / ál

MMXXVI

Vinkill | Steinþór Logi Arnarsson
steinthor@bondi.is

Í upphafi árs er á öllum vígvöllum gott að fara yfir gildi sín og markmið. Líta jafnvel yfir verkefnalistann og sjá hvað stendur eftir frá fyrra ári og hvað blasir við á því nýja. Í einmitt þeim takti og anda byggist félagskerfi bænda upp. Formað og rötgróið grasrótartarf bænda fer nú af stað eins og axbrum að vori. Þannig leggja ótal margir hönd á plög með hugmyndum sem kunna að hafa fæðst í dagsins amstri eða fallið til í samtali við eldhúsbörðið. Dæmin sýna að engar hugmyndir eru vondar og oft verður mikið úr litlum hugdettum ef þær fá að þroskast á þessum vettvangi og komast oft til framkvæmda.

Ungir bændur riðu á vaðið núna í upphafi árs með aðalfundi sínum á Varmalandi í Borgarfirði, síðasta laugardag fyrir bóndadag að vanda. Fundurinn var gróskumikill og skilaði góðum afurðum sem verða gott veganesti fyrir nýkjörna stjórn á þessu ári að vinna úr og koma áfram. Undirritaður er auðmjúkur yfir því

að fá að leiða það starf sem áður fyrir hönd ungra og verðandi bænda því fram undan eru krefjandi en umfram allt spennandi tímar. Á árinu 2026 er nauðsynlegt að bændur og stjórnvöld nái saman um framtíðarsýn fyrir íslenskan landbúnað og hvernig unnið verði að því að sú sýn og markmið verði að veruleika. Að það verði svo um muni tekið höndum utan um landbúnaðinn sem þarf svo sannarlega á því að halda. Skapa þarf aðstæður þar sem þau sem hafa hug á að fjárfesta í landbúnaði, hvort sem það eru nýliðar eða starfandi bændur, verði ekki vör við að óstöðugleiki og ófyrirsjáanleiki hindri för. Verkefnið er nógu stórt fyrir, að fleyta landbúnaðinum fram í spennandi tækni og framförum, að viðhalda og efla fjölbreytta framleiðslu á sístækkandi markaði og endurnýja fólkið á gólfinu, bændurna sem þurfa að búa yfir ógrynni þekkingar með menntun og reynslu í farteskinu. Í þessu samhengi eru þrjú atriði í öndvegi hjá Samtökum ungra bænda. Í fyrsta lagi er talið nauðsynlegt að aukin áhersla verði á nýliðun og fjárfestingar í stuðningskerfi landbúnaðarins. Bæði með auknum fjármunum í núverandi liði sem

snúa að þeim þáttum en líka má skoða aðrar útfærslur. Í öðru lagi er þarft að auka aðgengi landbúnaðarins að fjármögnun sem getur tekist á við uppsafnaða fjárfestingaþörf í margvíslegu tilliti í mörgum búgreinum. Í þriðja lagi er augljóst mál að horfa til skattaávilnana við kynslóðaskipti eins og er gert í svo mörgum löndum í kringum okkur. Allt þetta þarf að koma til og þyrfti helst að skýrast á komandi ári, árinu 2026. Það er ekki síst brýnt nú á öðru korteri tuttugustu og fyrstu aldar þar sem öll lönd líta inn á við og huga að sinni matvælaframleiðslu með sjálfstæði og öryggi sinna þjóða hugleikin. Á tímum þar sem virkilega er horft með girndarau gum til takmarkaðra auðlinda. Í þeim efnum skulum við ekki sofna á verðinum heldur stefna á fremstu röð sem rík þjóð með hágæða landbúnað og matvælaframleiðslu. Tökum ærleg og tímabær skref í þá átt á árinu 2026, þá verða allir vegir færir og öll södd og sæl.

Höfundur er formaður Samtaka ungra bænda.

Jarmað, hneggjað, baulað ...

Það segir sitt um stöðu einkarekinna miðla hér á landi að forsvarsfólk auglýsingastofa og -framleiðenda halda því fram að einkamiðlarnir myndu ekki geta staðið undir því hlutverki að koma auglýsingum örugglega til skila við almenning. Þess vegna þurfi að halda RÚV á auglýsingamarkaði. Þessar raddir hafa heyrst æ oftar á síðasta áratug eða svo. Þær hafa orðið háværari eftir því sem staða einkamiðla hefur veikt og samfélagsmiðlar hafa tekið stærri hluta af auglýsingamarkaðnum. Mikilvægi RÚV á auglýsingamarkaði hefur vaxið með þessari þróun. Í skýrslu um takmarkanir á auglýsingasölu Ríkisútvarpsins frá 2023 klofnaði starfshópur í afstöðu sinni til málsins. Var komist að þeirri niðurstöðu að taka ætti almannamiðilinn af auglýsingamarkaði en í skýrslunni kom fram minnihlutaálit Steindórs Dan Jensen, fulltrúa menningar- og viðskiptaráðuneytis í starfshópnum, þar sem meðal annars var vísað til þeirra mótraka sem hér hafa verið nefnd, „að áhrifin yrðu neikvæð á markaðinn í heild, svo sem á starfsemi auglýsingastofa og störf þeirra sem með beinum eða óbeinum hætti koma að framleiðslu auglýsinga“. Þáverandi ráðherra ákvað að fara ekki að tillögu starfshópsins um að taka RÚV af auglýsingamarkaði. Sé það rétt að einkamiðlar geti ekki staðið undir auglýsingamarkaðnum í landinu þá er það ískyggileg staða. Sú þróun sem orðið hefur ætti samt ekki að koma neinum á óvart. Með henni hefur verið fylgst frá ári til árs á öllum vígstöðvum. Það sem hins vegar kemur á óvart er að lítið hefur verið aðhafst. Stjórnvöld hafa horft á þessa þróun án þess að gripa til verulegra aðgerða. RÚV er enn á auglýsingamarkaði, einkamiðlar verða æ veikari og alþjóðlegir samfélagsmiðlar á borð við Facebook

og Google fitna eins og þúkinn á fjósbitanum án þess að greiða krónu í skatt til íslenska ríkisins. Aðgerðaleyysið hefur nú skilað okkur á þann stað að Logi Einarsson, ráðherra fjölmiðla, leggur til að viðhalda og í raun ýta undir þetta herfilega ástand með því að gera RÚV að auglýsingasala fyrir einkamiðla. Tólf prósent af auglýsingatekjum RÚV eiga þannig að ganga til einkamiðlanna. Aðgerðin ber þess merki að ráðherrann telji það of seint að taka RÚV af auglýsingamarkaði. Einkamiðlarnir séu orðnir svo veikir að þeir muni ekki geta aflað sér tekna sjálfir með auglýsingasölu. Hann telur þá í raun ekki tæka á markaði. Þetta eru afar vond skilaboð. Og verra er að þeim fylgja fálmkenndar aðgerðir til þess að styrkja stöðu einkarekinna miðla á landinu. Ólíklegt er til dæmis að þær 2–300 milljónir sem RÚV mun afla fyrir einkamiðlana muni breyta miklu um rekstrarforsendur þeirra. Eina raunhæfa leiðin til þess að hafa áhrif á stöðu einkamiðla er að taka RÚV af auglýsingamarkaði. Eins og staðan er orðin þá dugar það samt ekki til. Þess vegna þyrfti að fylgja frekari stuðningur og aðgerðir sem miðuðu að því að styrkja verulega rekstrargrundvöll einkamiðlanna. Það er ekki of seint en það væri algerlega óábyrgt að biða lengur. Áhyggjur af RÚV eru óþarfar á meðan ríkisvaldið hefur áhuga og ástæðu til að halda úti almannamiðli. Erfitt er að sjá að það sé einhver haldbær rök fyrir öðru en að gera það áfram. RÚV gegnir ótvírætt mikilvægu lýðræðis- og menningarhlutverki. Með því að taka RÚV af auglýsingamarkaði myndaðist kærkomið tækifæri til þess að skerpa á þessu hlutverki almannamiðilsins sem síaukin áhersla á auglýsingasölu hefur haft óæskileg áhrif á.

Pistill formanns | Trausti Hjalmarsson
trausti@bondi.is

Öryggi í nýjum heimi

Eitthvað mun það dragast að frírverslunarsamningur Evrópusambandsins og hins suður-ameríska viðskiptabandalags Mercosur taki gildi en í síðustu viku óskaði Evrópuþingið eftir álitu Evrópudómstólsins varðandi það hvort efni samningsins væri í samræmi við sáttmála ESB. Reynslan hefur sýnt að það getur tekið allt að tvö ár að komast að niðurstöðu. Af þeirri ástæðu ætti því að vera nokkur tími uns suður-amerískar landbúnaðarvörur flæða óhindrað inn á evrópska markaði og þar með talinn þann íslenska. En þessar fréttir snúast um annað og meira en varkárni Evrópuþingmanna. Þeir hafa fundið fyrir því að mikil andstaða er við samninginn meðal íbúa ríkja innan ESB, ekki síst meðal bænda og þeirra sem eiga afkomu sína undir landbúnaði. Evrópuþingmennirnir eru eflaust líka að skapa sér aukið svigrúm meðan þeir endurskoða afstöðu sína í ljósi þeirra hröðu breytinga sem eru að verða í alþjóðasamskiptum. Belgingsháttur leiðtoga stærstu ríkja heims, ekki síst forseta Bandaríkjanna, hefur grafið undan trausti fyrirtækja, almennings og stjórnvalda víða um heim. Sú öryggis- og verslunarskipan sem mótafst hefur á undanförmum áratugum er ekki talin jafn traust og áður var talið – svo ekki verði fastar að orði kveðið. Af þeim sökum eru ríki farin að leita annarra

Belgingsháttur leiðtoga stærstu ríkja heims, ekki síst forseta Bandaríkjanna, hefur grafið undan trausti fyrirtækja, almennings og stjórnvalda víða um heim ...

leiða til að tryggja öryggi sitt og þar á ég ekki aðeins við um hefðbundna varnarstefnu. Fæðuöryggi og mikilvægi innlendrar framleiðslu eru nú stjórnvöldum hugleiknari en þau voru fyrir tuttugu og fimm árum þegar viðræður ESB og Mercosur-ríkjanna hófust. Staðan í dag er einfaldlega allt önnur og þingmenn Evrópuþingsins átta sig á því. Þegar ekki er lengur hægt að treysta því að frjálst flæði vara, þjónustu og fjármagns milli ríkja haldist ótruflað, er eðlilegt að ríki leiti leiða til að tryggja eigin sjálfbærni — ekki síst í mikilvægustu atvinnugreinunum. Þar vega þungt matvælaframleiðsla og landbúnaður. Það er mikilvægt að benda á að þegar talað er um mikilvægi innlends landbúnaðar og matvælaframleiðslu er ekki verið að halda því fram að það eigi að vera markmiðið að öll matvara sé framleidd hér heima. Innflutt matvara og önnur nauðsynleg aðföng eru mikilvægur og æskilegur hluti af matarneyslu þjóðarinnar. Hins vegar, ef og þegar kreppir að verðum við fegin að hafa hér á landi öfluga matvælaframleiðslu. Til að tryggja hana áfram verður að búa svo um hnútana að íslenskur landbúnaður geti keppt við innflutninginn á jafningjagrundvelli og að bændur á Íslandi hafi af vinnu sinni nægilegar tekjur til að geta greitt sér mannsæmandi laun ásamt því að þeir hafi svigrúm til að geta fjárfest í framleiðslu framtíðarinnar. Þetta er ekki flókið, og sem betur fer virðist sem stjórnmálamenn víðast hvar á Vesturlöndum séu farnir að átta sig – þótt tilefnið sé vissulega dapurlegt. Nú er unnið hörðum höndum að undirbúningi Búnaðarþings og deildafunda í marslok, þar sem málin verða rædd og stefnan mörkuð. Íslensk stjórnvöld hafa sýnt því áhuga í samtölum við okkur í stjórn samtakanna að skoða starfsumhverfi landbúnaðarins í heild sinni samhliða vinnu við endurskoðun búvörusamninga. Það er orðið löngu tímabært að sú vinna fari af stað og bændur eru ávallt tilbúnir í slíka vinnu, en hún byggir á þeim grunni sem búgreinadeildirnar leggja til á Búnaðarþingi. Því fleiri bændur sem taka virkan þátt á þessum fundum og í annari vinnu Bændasamtakanna, þeim mun skýrari verður stefnan og þar af leiðandi verður samningsstaða okkar bænda sterkari

Ég hlakka til að sjá ykkur öll!

Höfundur er formaður BÍ.

Oddný Anna Björnsdóttir.

Mynd / Bbl

Smáframleiðendur matvæla:

Oddný Anna hættir sem framkvæmdastjóri

– Ráðin til ráðgjafar fyrir Bændasamtök Íslands

Oddný Anna Björnsdóttir, framkvæmdastjóri Samtaka smáframleiðenda matvæla (SSFM) og Beint frá býli, hefur sagt starfi sínu lausu sem hún hefur gegnt frá stofnun SSFM árið 2019.

Árið 2022 varð Beint frá býli aðildarfélag SSFM og upp frá því hafa félögin haft sameiginlega stefnu og aðgerðaáætlun. „Í dag eru í kringum 220 fyrirtæki í SSFM/BFB, 80% á landsbyggðinni og 20% á höfuðborgarsvæðinu,“ segir Oddný.

Hún hyggst láta af störfum þegar nýr framkvæmdastjóri hefur tekið við en hefur ráðið sig til ráðgjafarstarfa fyrir Bændasamtök Íslands (BÍ).

„Hún er ráðin inn sem verktaki, tímabundið, varðandi ýmis afmörkuð verkefni, þar með talin

verkefni sem snúa að þeirri laga- og reglugerðarumgjörð sem snýr að heimavinnslu og sölu afurða milliliðalaust og beint frá bændum,“ segir Margrét Ágústa Sigurðardóttir, framkvæmdastjóri BÍ.

„Hún hefur yfirgripsmikla þekkingu á málaflokknum, til að mynda hvar stjórnvöld geti gert betur til að auðvelda þeim bændum ferlið sem fylgir því að vinna afurðir sínar heima og selja áfram milliliðalaust. Þá hefur hún enn fremur mikla reynslu og þekkingu á viðskiptaumhverfinu og síðan vel kunnug landbúnaðinum eins og flestir vita, þannig að það er bara virkilega mikill fengur að fá hana til að vera Bændasamtökunum til ráðgjafar. Beint frá býli er náttúrulega aðildarfélag að BÍ líka,“ segir Margrét Ágústa enn fremur.

/smh

STÍFLULOSUN

SUÐURLANDS

STÍFLULOSANIR

LAGNAMYNDUN - ÁSTANDSSKOÐANIR

SÓNUM ÚT LAGNIR

LAGNAFÓÐRUN

ROTPRÆR

FITUGILDRUR

SANDGILDRUR

SKÓLPHREINSISTÖÐVAR

HOLRÆSAHREINSUN

ÁRATUGA REYNSLA

OG SÉRÞEKKING

Á FRÁVEITUMÁLUM

VIÐ ELSKUM

STÍFLUR!

510 1180 - 699 8441

Á alþjóðlegum degi skóga þann 21. mars verða hvatningarverðlaunin í skógrækt veitt í þriðja sinn. Mynd tekin í Brynjudal í Hvalfirði í desember 2025.

Mynd / ál

Hvatningarverðlaun skógræktar

Óskað hefur verið eftir tilnefningum til hvatningarverðlauna í skógrækt sem verða veitt á alþjóðlegum degi skóga þann 21. mars næstkomandi. Að baki verðlaununum standa Skógræktarfélag Íslands, Land og skógur og Bændasamtök Íslands.

Verðlaunin voru fyrst veitt árið 2024 þegar þau féllu í skaut Sigurðar Arnarssonar. Hann hefur skrifað stórt safn pistla um trjátegundir, skóga og skógrækt sem birtir hafa verið meðal annars á heimasíðu Skógræktarfélags Eyfirðinga, ásamt því sem hann hefur verið virkur í samfélagsumræðu um skógartengd

málefni. Eins skrifaði Sigurður bók um belgjurtir.

Í fyrra hlaut Pálmar Guðmundsson verðlaunin, en hann hefur unnið mikið kynningarstarf á YouTube-rás sinni, Skógurinn, að eigin frumkvæði og áhuga. Þar að auki hefur hann þurft að bregðast við miklum áskorunum sem formaður Skógræktarfélags Grindavíkur. Verðlaunin hafa verið veitt á heimaslóð verðlaunahafa, þannig að ekki er vitað hvar athöfnin mun fara fram í ár.

Í skriflegu svari segir Ragnhildur Freysteinsdóttir hjá Skógræktarfélagi Íslands hvatningarverðlaun af þessu tagi vera mikilvæg þar sem skógrækt

er tiltölulega ung grein hér á landi og ekki eins samofin innviðum, atvinnuháttum og stjórnmálum eins og í öðrum löndum. Víða um land vinni frumkvöðlar öflugt og óeigingjarnt starf í skógrækt sem eigi skilið að eftir því sé tekið.

Hún bendir á að hugmyndin að hvatningaverðlaununum hafi komið í ályktun frá Skógræktarfélagi Eyfirðinga. Verðlaunagripirnir hafa verið handverksskólar unnar úr íslenskum skógarefniviði ásamt því sem verðlaunahafar fá trjáplöntur að gjöf. Ragnhildur hvetur alla til að skila inn tilnefningum í gegnum heimasíðu Skógræktarfélags Íslands (skog.is) fyrir 16. febrúar. /ál

Útvarp Bændablaðið:

Vaxtaumhverfið bændum óhliðholt eins og öðrum

Karvel L. Karvelsson, framkvæmdastjóri Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins, segir skýringar á því að bæði kúabú og nautaeldi skili tapi á hverja framleidda einingu árið 2024 megi rekja til erfiðs rekstrar undanfarin ár og hás vaxtastigs. Það horfi þó betur með niðurstöðuna árið 2025.

„Við erum að koma út úr árum sem voru mjög erfið rekstrarlega séð. Covid kom og mikil hækkun varð á aðföngum sem hafði mikil áhrif. En ekki síður má nefna vaxtaumhverfið sem er bændum mjög óhliðholt eins og öðrum í landinu. Mörg bú eru skuldsett enda hafa þau verið að endurnýja hús og búnað til að búa sig undir framtíðina. Hátt vaxtastig hefur áhrif á þessi bú og það er stærsta skýringin á niðurstöðu rekstrarúttektarinnar. Við erum aðeins farin að skoða útlitið með árið 2025 og það virðist ætla að koma betur út hvað mjólkina varðar en árið áður. Heildarniðurstöður eru þó ekki komnar.“

Karvel segir að reksturinn sé ekki erfiður vegna þess að það hafi ekki orðið hagræðing í greininni.

„Það er algerlega á hreinu. Afurð á hverja kú hefur aukist mikið. Búin hafa stækkað og á síðustu tíu til fimmtán árum farið úr ríflega þrjátíu árskýr í vel yfir fimmtíu. Meðaltalsbúið er með ríflega 300.000 lítra. Ársframleiðslan hefur aukist um ríflega tonn á kú á sama tíma. Svo hafa bændur verið í ýmsum hagræðingaraðgerðum öðrum, kynbótum, tekið upp

„Verð á lambakjöti hefur ekki fylgt verðlagsvísitölu frá árinu 2014–15,“ segir Karvel L. Karvelsson.

erfðamengjaúrval, kyngreiningu sæðis og fleira sem hefur leitt til mikillar hagræðingar. Að auki hafa bændur verið að byggja ný fjós frá því að aðbúnaðarreglugerð tók gildi hér 2014, farið yfir í legbásafjós og fengið sér mjaltapjóna, fjárfest í tækjum í kringum fóðrun og annað. Bestu búin eru því að gera mjög vel en það er vissulega mikill breytileiki á milli búa. Það er ekki orðið óalgengt að kýr mjólki um 12.000 lítra á ári en meðaltalið er um 6.–7.000. Þarna er því enn sóknarfæri en þeir bændur sem eru lengst komnir eru búnir að bæta verulega við sig. Það er því ekki hægt að skýra bága rekstrarniðurstöðu með því að ekki hafi orðið næg

hagræðing í greininni. Hins vegar hafa miklir peningar verið settir í fjárfestingar.“

Möguleikar í sauðfjárrækt

Heilt yfir er staðan svipuð í kjötframleiðslunni, að sögn Karvels. Þar hefur þó einnig orðið verðfall sem hefur reynst rekstrinum erftitt.

„Þetta á einnig við um sauðfjárræktina. Verð á lambakjöti hefur ekki fylgt verðlagsvísitölu frá árinu 2014–15. Afurðatekjur af sauðfé voru í raun í frjálsu falli um tíma og er í raun fyrst núna á síðustu einu til tveimur árum að rétta úr sér. Afkoman þar er auðvitað nátengd þeim afurðatekjum sem hafa verið í boði. Aðstæður á markaði skýra það að einhverju leyti.“

Rekstrarúttektir RML hafa sýnt að meðaltekjur sauðfjárbænda hafi verið ríflega 300.000 krónur á mánuði 2022 og 2023.

„Þar eru samt einhverjir möguleikar. Það þarf að horfa á hluti eins og tækni framfarir, til dæmis til að minnka vinnuframlag. Og það hafa bændur verið að einblína á á síðustu árum, til dæmis í sambandi við gjafataekni. Svo hefur náðst góður árangur í sauðfjárrækt á síðustu árum. Bestu búin eru komin upp í fjörutíu kíló á hverja á sem er ansi gott og ég veit ekki hversu mikið lengra verður gengið í þeim efnum. En það mætti hugsanlega einnig draga úr vinnuframlagi við smölun með drónum og sýndargirðingum. Unnið er að slíkum verkefnum.“

Hlusta má á þáttinn á bbl.is og öllum helstu hláðvarsveitum. /ph

Ánægja er að veita góða þjónustu

Sjóvá hefur verið efst tryggingafélaga í Íslensku ánægjuvuginni 9 ár í röð.

ÍSLENSKA
ÁNÆGJU
VUGIN

Karen Rut Robertsdóttir
Viðskiptavinur og starfsmaður
Sjóvá til 4 ára

Sjóvá | sjova.is | 440 2000 | sjova@sjova.is

SJÓVÁ

Árangursríkar vistvænar aðferðir við illgresiseyðingu

– Litlar upplýsingar tiltækar um efnanotkun í íslenskri matjurtaræktun

Vísbendingar eru um að ná megi góðum árangri við eyðingu illgresis í ræktarlöndum bænda með umhverfisvænum leiðum, án þess að það komi niður á uppskeru.

Sigrún Dögg Eddudóttir stýrir verkefni RML um þróun á vistvænum aðferðum við illgresis-eyðingu.

Þetta kemur meðal annars fram í niðurstöðum verklagra tilrauna starfsmanna Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins (RML) frá því í sumar. Það er hluti af verkefni sem er í gangi um þróun á vistvænum aðferðum við illgresiseyðingu og heitir AGROSUS (Agroecological strategies for sustainable weed management in key European crops) og er evrópskt samstarfsverkefni.

Kallar á meiri rannsóknir

Sigrún Dögg Eddudóttir stýrir verkefninu af hálfu RML og segir hún að vistvæna aðferðirnar hafi falist í því meðal annars að sviða illgresið og raðhreinsa með sérstökum tækjabúnaði og bera saman uppskerutölur úr viðkomandi tilraunareitum við reiti þar sem illgresiseyðum var beitt.

„Já, það má segja að þetta sé vísbending um það hversu árangursríkar vistvænar aðferðir geta verið ef þeim er beitt á réttan hátt,“ segir Sigrún, spurð um hvort niðurstöðurnar séu lofandi fyrir framtíð akuryrkju án eiturs- eða varnarefna.

„Þetta kallar hins vegar á meiri rannsóknir til þess að staðfesta að þessar aðferðir virki við mismunandi aðstæður á Íslandi. Grundvöllurinn að því að vistvænar aðferðir virki er að bændur og ræktendur hafi mjög góða þekkingu, ekki aðeins á aðferðunum, heldur einnig á því landi þar sem ræktun fer fram og þeim illgresistegundum sem þar er von á,“ bætir hún við.

Vistvænar aðferðir gefa góða raun

Í tilrauninni var gerður samanburður á bygg-, gulróta-, hvítkáls- og kartöfluræktun og virtust hinar

vistvænu aðferðir almennt gefa góða raun í tilrauninni. Raunverulegar samanburðartölur um uppskeru fengust þó eingöngu úr kartöflutilrauninni, vegna vandkvæða sem komu upp við framkvæmd tilraunanna. „Úr kartöflutilrauninni var því minni uppskera úr reitnum sem úðaður var með illgresiseyði en í þeim sem farið var yfir einu sinni með hreykiplóg. Það var þó ekki tölfræðilega marktækur munur á uppskerunni. Jarðvinnslan fyrir niðurstöðunum virðist hafa verið lykillinn að því hversu lítið illgresi var í garðinum en jarðvegurinn var bæði plægður og herfaður að vori,“ útskýrir Sigrún.

Hún segir að áhrifamáttur þess að sviða illgresið hafi vel sést í gulróartilrauninni. „Þar var farið yfir einn reitinn með gastæki í lok maí, þegar gulrótarfræin voru byrjuð að spíra en kímplönturnar ekki komnar upp úr jarðveginum. Þannig náðist að hreinsa það illgresi sem var komið á skrið þá. Þessu var svo fylgt eftir með því að raðhreinsa með tæki á milli gulrótarásanna fjórum sinnum í júní og júlí.

Það er greinilegt að það að sviða reitinn í upphafi sumars hafði úrslitaáhrif og kom í veg fyrir mikið illgresisálág. Það var sérstaklega slæmt þetta árið vegna mikils þéttleika hlaðkollu í garðinum. Við vorum einnig með reit þar sem illgresi var ekki sviðið en farnar fjórar ferðir með raðhreinsitækinu og þar var allt vaðandi í illgresi. Þetta gefur okkur ástæðu til þess að skoða betur árangur af notkun illgresisbruna og hvort hann sé raunhæfur valkostur í ræktun grænmetis á Íslandi.“

Líklega krabbameinsvaldandi

Nýlega bárust fréttir af því í New York Times að vísindagrein um skaðleysi illgresiseyðisins glýfosats hefði verið dregin til baka og lýst ómarktæk af vísindatímaritinu Regulatory Toxicology and Pharmacology, þar sem hún birtist árið 2000. Í yfirlýsingu frá tímaritinu sagði að komið hefðu í ljós alvarleg siðferðileg vafamál um sjálfstæði og ábyrgð skráðra höfunda greinarinnar. Að niðurstöður hennar væru byggðar að mestu á óbirtum rannsóknum frá Monsanto, framleiðanda illgresiseyðisins.

Um grundvallarniðurstöður

Úr kartöflutilrauninni var því minni uppskera úr reitnum sem úðaður var með illgresiseyði, en þó ekki tölfræðilega marktækur munur. Mynd / smh

var að ræða á sínum tíma sem mikið var vitnað til í umfjöllun um illgresiseyðinn. Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin gaf það út á árinu 2015 að glýfosat væri líklega krabbameinsvaldandi hjá fólki. Umhverfisverndarstofnun Bandaríkjanna álitur efnið hins vegar vera öruggt og hefur byggt sitt álit meðal annars á umræddri vísindagrein. En vegna málaferla sem eru í gangi, af hálfu umhverfis-, matvælaöryggis- og landbúnaðarhreyfinga í Bandaríkjunum, þarf stofnunin að endurskoða það álit á þessu ári.

Sigrún Dögg segist hafa séð fréttir af þessu máli, sem sé mjög alvarlegt. Þetta sýnir fram á mikilvægi þess að skoða gögn og rannsóknir með gagnrýnum augum, sérstaklega þegar um er að ræða vörur eða rannsóknir sem tengjast stórfyrirtækjum.

Engin gögn um varnarefnanotkun

Hún segist þó ekki hafa gögn um varnarefnanotkun á Íslandi, en skilst að notkun glýfosats á Íslandi sé ekki mjög algeng. „Það eru tvær vörur sem innihalda glýfosat með markaðsleyfi fyrir notkun í ræktun á Íslandi, Shyfo og Roundup PowerMax XXL.

Spurð um skoðun hennar á notkun á slíkum efnum segir Sigrún að ekki hafi fundist aðferðir sem geti alfarið komið í stað illgresiseyða í hefðbundinni ræktun. „Flestar aðrar aðferðir krefjast sérhæfðs

tækjabúnaðar og/eða meira vinnuafis. Ef breyta ætti um aðferðir myndi slík breyting kalla á breytta nálgun í landbúnaði og garðyrkju á ýmsum sviðum, svo sem auknar fjárfestingar, aukið vinnuafli og breytt skipulag ræktunarkerfa.“

Mikil aukning í innflutningi á glýfosati

Umhverfis- og orkustofnun (UOS) tekur árlega saman niðurstöður úr eftirlitsverkefnum sínum með markaðssetningu (innflutningi) og notkun plöntuverndarvara undanfarin ár. Í nýjustu skýrslu stofnunarinnar sést þróunin í innflutningi á glýfosati síðustu ár. Árið 2022 var magnið 132 kíló, tæplega 91 kíló árið 2023 og rúm 985 kíló árið 2024.

Kristín Silja Guðlaugsdóttir, sérfræðingur hjá UOS, segir að áður en efni eru samþykkt sem virk efni í plöntuverndarvörum þurfi þau að fara í gegnum strangt áhættumat sem framkvæmt er af tilnefndu aðildarríki Evrópusambandsins og síðar samþykkt af Matvælaöryggisstofnun Evrópu. Sama gildir um hverja og eina plöntuverndarvöru. Það þýðir að hver vara þarf að standast áhættumat, það er sem sagt ekki nóg að virka efnið hafi staðist áhættumat og sé samþykkt.

Kristín segir að í nóvember 2023 hafi samþykkið fyrir virka efnið glýfosat verið endurnýjað í Evrópusambandinu. Þar komi fram að við áhættumatið á efninu hafi ekki komið fram

neitt sem gefi tilefni til að flokka það sem krabbameinsvaldandi, stökkbreytandi eða skaðlegt æxlunarfærum.

„Almennt gildir um notkun plöntuverndarvara að þær má einungis nota samkvæmt notkunarleiðbeiningum hvernar og einnar vöru fyrir sig. Sé það gert er áhættan sem fylgir notkuninni lágmörkuð. Það er ákjósanlegast að nota sem minnst af plöntuverndarvörum,“ segir Kristín.

Snefilefni í matvörum

Í áðurnefndri grein í New York Times kom fram að sérstaklega hefði verið varað við notkun á glýfosati í lok ræktunar, þegar uppskerutími nálgast. Sigrún segir að í sumum löndum sé það notað til þess að þurrka korn og aðrar plöntur fyrir uppskeru, sérstaklega þar sem ræktunartímabilið er stutt. „Slík notkun á efninu hefur verið bönnuð innan Evrópusambandsins. Ein af ástæðum þess að kallað var eftir banni á slíka notkun er að glýfosat hefur fundist í snefilmagni í matvörum og er það þá oft tengt við þessa notkun á efninu í umræðum um matvælaöryggi.

Lítið vitað um efnaálág

Sigrún segir að því miður sé lítið vitað um efnaálág í útiræktun grænmetis og kornrækt hér á landi þar sem ekki hafa verið gerðar rannsóknir á því.

„Það þýrfti að gera samanburð á kostnaði við notkun illgresiseyða og vistvænna aðferða á Íslandi. Þó að efnin geti verið dýr þá geta vistvænar aðferðir líka verið kostnaðarsamar. Taka þarf með í reikninginn kostnað við tækjakaup og að oft þarf meira vinnuafli fyrir vistvænar aðferðir. Einnig getur eldsneytisnotkun og annar kostnaður við aðföng aukist, til dæmis ef það þarf að keyra margar ferðir með gasbrennara og raðhreinsitæki í stað þess að úða með illgresiseyði. Úðunin er eins og staðan er í dag einfaldari valkostur en vistvænni aðferðir. Spurningin er hvað hægt sé að gera til þess að gera vistvænar aðferðir að fýsilegri kosti fyrir bændur og ræktendur. Byrjunin er að afla meiri upplýsinga um aðferðirnar, hvernig þær virka á Íslandi og kostnaðinn við notkun þeirra.“ /smh

Borgarfjörður:

Grábrókarveita til vandræða

– Skorað á Veitur að bregðast við gruggi

Grugg í vatni svonefndrar Grábrókarveitu í Borgarfirði hefur verið viðvarandi vandamál í hátt í tvo áratugi. Sveitarstjórn Borgarbyggðar hefur skorað á Veitur að taka málið föstum tökum.

„Íðulega myndast grugg í vatni úr Grábrókarveitu. Það ástand hefur varað í áratugi sem kemur niður á íbúum, gestum og atvinnurekstri,“ segir í fundargerð sveitarstjórnar Borgarbyggðar frá 15. janúar sl. Frá því að Grábrókarveita var tekin í notkun fyrir 18 árum, hafi ítrekað komið upp vandamál vegna óhreininda í vatninu, sem hafi leitt til þess að dregið hefur verið úr notkun veitunnar m.a. með því að hefja aftur vatnstöku á Seleyri fyrir Borgarnes.

Vandræði eru með vatnsgæði Grábrókarveitu. Mynd / Wikimedia

„Veitum hefur á þessum 18 árum ekki tekist að gera lagfæringar á vatnstöku veitunnar sem tryggja ásatnanleg gæði vatns úr tengipunktum á leið veitunnar. Borgarbyggð sem einn notandi Grábrókarveitu hefur verið í reglulegu sambandi við Veitur

um gæði vatns á Varmalandi án árangurs og hefur samþykkt að hefja skoðun á möguleikum á nýjum vatnstökustöðum í nágrenni Varmalands, vegna getuleysis Veitna við að útvega ásatnanlegt vatn,“ segir enn fremur.

Sveitarstjórn Borgarbyggðar skorar á Veitur að leysa úr vandamáli sem tengjast vatnssöfnun Grábrókarveitunnar þannig að Borgarbyggð og aðrir notendur geti nýtt vatn úr Grábrókarveitu til framtíðar, í stað þess að hefja vatnstöku sjálf. „Staðan í dag er því miður þannig að ekki verður lengur unað við hana,“ segir í bókun sveitarstjórnar sem samþykkt var samhljóða.

Ferðaskrifstofa Guðmundar Jónassonar

Rínar- og Móselsigling

8. - 12. maí 2026

5 daga ferð þar sem siglt verður eftir stórfjótunum Rín og Mósél.

Siglt á góðu skipi með góðum káetum, góðri þjónustu og góðum mat. Víða komið við á leiðinni.

Mikið innfalið: sigling, skoðunarferðir, akstur, matur og drykkir og íslensk fararstjórn.

Verð 269.900,- miðað við gistingu í tvíbýli.

Fararstjóri Emil Örn Kristjánsson

TRAVEL

Guðmundur Jónasson ehf. / GJ Travel | Vesturvör 34 | 200 Kópavogur | Ísland

www.ferdir.is | outgoing@gjtravel.is | Sími: 520 5200

can-am®

OUTLANDER 700 6X6

Verð frá 2.540.000 kr + vsk

ELLINGSEN

Vínlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / www.brp.is

Safnahúsið í Neskaupstað: Safnahúsið í Neskaupstað er eitt af söfnunum en flest söfnin fá um 800 gesti á ári. Ljósmynd/adsend

Fjarðabyggð:

Sama verð inn á söfnin fjögur í sveitarfélaginu

– Einn miði gildir inn á öll söfn í Fjarðabyggð

Í Fjarðabyggð eru fjögur söfn en þau eru Frakkar á Íslandsmiðum, Íslenska stríðsárasafnið, Sjóminjasafn Austurlands og Safnahúsið í Neskaupstað. Fram að þessu hefur þurft að greiða aðgangseyri inn á hvert safn en nýlega varð sú breyting á að nú er eitt samræmt verð inn á öll fjögur söfnin og miði á eitt safn gildir á þau öll. Nú fá líka öll börn gjaldfrjalsan aðgang að söfnunum og námsmenn.

„Við erum um þessar mundir að vinna í mjög spennandi verkefni sem snýst um að samræma og

sameina söfnin sem Menningarstofa leiðir. Að vera með eitt gjald fyrir allar sýningar er hluti af þessari vinnu og gerir gestum auðveldara að heimsækja fleiri en eitt safn og átta sig á því hversu margt er í boði. Viðtökurnar hafa verið rosalega góðar því við sáum strax aukningu í aðsókn á sumaropnunum 2025 eftir breytinguna, sem sýnir að þetta er klárlega að skila sér og gera söfnin aðgengilegri og sýnilegri, segir Þórhildur Tinna Sigurðardóttir, forstöðumaður Menningarstofu Fjarðabyggðar. Aðgangurinn kostar 2.400 krónur. /mhh

2025 metár hjá Herjólf

Aldrei áður hafa jafn margir farið með Herjólf á milli lands og Eyja eins og árið 2025 en þá voru 441.626 farþegar fluttir með ferjunni.

Farþegatölurnar hafa risið á milli ára. „Það er alveg óhætt að segja að árið 2025 hafi verið Herjólf mjög hagfelld. Það voru miklir flutningar, bæði af farþegum og farartækjum. Heimamenn voru minna á ferðinni en árin á undan en ferðamenn þeim mun fleiri. Hér á árunum fyrir Covid var algengt að farþegafjöldinn væri í kringum 350 þúsund – en síðustu þrjú ár hefur farþegafjöldinn verið vel yfir fjögur hundruð þúsund og við reiknum með auknum fjölda með fleiri ferðum,“ segir Ólafur Jóhann Borgþórsson, framkvæmdastjóri Herjólfs.

En á Ólafur einhverja skýringu á metinu á síðasta ári?

„Ég held að það sé óhætt að fullyrða að skýringarnar séu margþættar. Undanfarin ár hafa Vestmannaeyjar verið markaðssettar sem spennandi áfangastaður og náttúruperla og ég er ekki í nokkrum vafa um að sú vinna hafi verið að skila sér undanfarin ár. Auk þess var veðurfarið frá vori fram

á haust mjög gott og við sjáum það á traffíkinni í Herjólf að veður hefur mikið að segja. Því þegar sólin skín eru alltaf miklu meiri flutningar en í rigningu og þoku. Auk þess hefur Herjólfur ohf., aukið þjónustuna með því að sigla átta ferðir yfir háannatímamann. Við ætlum að lengja átta ferða tímabilið og byrjum þá um sjómannaðagshelgina og höldum í það fyrirkomulag frá byrjun júní fram yfir miðjan ágúst. Þannig að við erum tilbúin til að slá ný met á þessu ári,“ segir Ólafur Jóhann, hæstánægður með hvað gengur vel með Herjólf.

162 þjóðerni

Þess má geta að um 127 þúsund af farþegunum á síðasta ári voru með lögheimili í Vestmannaeyjum, álíka stór hópur eru Íslendingar með lögheimili annars staðar, en um 40% eru útlendingar, langstærsti hlutinn Bandaríkjamenn, um 13,7%, næst eru Þjóðverjar, sem voru aðeins rúmlega 3% farþega. En alls voru farþegar Herjólfs á árinu 2025 af 162 þjóðernum.

/mhh

100.000 kr. afsláttur

Sauna tunna

Verð 529.000 kr. Verð áður 629.000 kr.

Sími 571 3535
sala@bkhonnun.is
www.bkhonnun.is

MÁNNVIRKJAHÖNNUN - BYGGINGAVÖRUR

Dýraendurhæfing:

Vinnustofa í hestaheilsu

– Hreyfikerfi hrossa ígrundað

Einn fremsti sérfræðingur Evrópu á sviði lífhreyfifræði, stoðkerfisfræða og endurhæfingar hesta heldur námskeið á þessu sviði á Íslandi í vor.

Eiðfaxi auglýsti á dögunum námskeið í hestabækun og lífhreyfifræði sem haldið verður hjá Eldhestum í Ölfusi í maíbyrjun. Dr. Jenny Hagen, dýralæknir, vísindamaður og löggiltur járnringamaður, með sérhæfingu í bækun, endurhæfingu og þjálfun hesta, kennir á námskeiðinu. Hún er einn fremsti sérfræðingur Evrópu á sviði lífhreyfifræði, stoðkerfisfræða og endurhæfingar hesta.

„Tveggja daga vinnustofan beinist að alhliða og hagnýtu mati á hrossum til að koma í veg fyrir bækunarmeðsli eða greina þau eins fljótt og auðið er. Auk þess eru stjórnun bækunarsjúklingsins, endurhæfing og þjálfun viðfangsefni málstofunnar í fræðilegri nálgun og framkvæmd,“ segir Hagen í samtali við Bændablaðið.

Hún starfaði áður sem dósent við Háskólann í Leipzig þar sem hún stofnaði rannsóknarhóp um lífhreyfifræði og bækun hesta. Hún hefur leitt fjölda rannsókna á áhrifum járnringar, hófsnyrtingar og þjálfunar á gangtegundir og lífhreyfifræði útlíma og býr yfir meira en 20 ára reynslu af klínísku starfi, rannsóknum og kennslu víðs vegar um heiminn.

„Ég held að það sé nauðsynlegt að knapar, þjálfarar, dýralæknar og járnringamenn séu menntaðir til að

Dr. Jenny Hagen, einn fremsti sérfræðingur Evrópu á sviði lífhreyfifræði, stoðkerfisfræða og endurhæfingar hesta, við störf. Hún verður með vinnustofu á Íslandi í vor. Mynd / Aðsend

„... spurning um að viðhalda frammistöðu og dýravelferð ...

meta truflanir í hreyfikerfinu áður en þær verða klínískt mikilvægar,“ segir Hagen og bætir við að þetta sé spurning um að viðhalda frammistöðu og dýravelferð.

„Sérstaklega í hestum sem eru notaðir til reiðmennsku eða jafnvel keppni.“ Hún segir að þetta eigi jafnt við um íslenska hesta sem önnur hestakyn.

Námskeiðið er opið öllum áhugasömum, en hentar sérstaklega vel fyrir dýralækna, járnringamenn, reiðkennara, þjálfara, tamningamenn, hestameðferðaraðila og ekki síður metnaðarfulla hesta eigendur sem vilja dýpka skilning sinn á hreyfingum, heilbrigði og samspili hófa og líkama hestsins, segir í kynningu. /sá

Áhrifa af loftslagsbreytingum gætir nú þegar

– Tækifæri og áskoranir í landbúnaði

Fyrsta aðlögunaráætlunin vegna áhrifa loftslagsbreytinga hefur verið gefin út fyrir Ísland.

Í umfjöllun um hana á vef umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins segir að loftslagsbreytingar séu þegar farnar að hafa áhrif á íslenskt samfélag og lífríki með beinum og óbeinum hætti, meðal annars vegna hlýnandi loftslags, breytinga á úrkomumynstri og aukinna veðuröfga.

Aukin seigla samfélaga og vistkerfa

Markmið hennar er að draga úr loftslagstengdri áhættu til lengri og skemmri tíma, með því að auka seiglu samfélags og vistkerfa. Lögð er áhersla á vöktun, viðbrögð og mat á áhrifum loftslagsbreytinga á íslenska náttúru, samfélag og innviði til að ná utan um afleiðingar loftslagsbreytinga.

Sex verkefni eru sett í forgang í áætluninni, þar á meðal gerð viðkvæmni- og áhættumats fyrir íslenskt samfélag og þar er landbúnaðurinn settur undir svið velsældar. Um hann segir í samantekt um matið að ræktun á landi hafi orðið fyrir áhrifum loftslagsbreytinga á ákveðnum svæðum. Sums staðar hafi þurrkar dregið úr uppskeru, annars staðar hafa aftakaúrkoma og flóð leitt til uppskerubrests, auk þess sem frost- og þiðukaflar hafa haft neikvæð áhrif á stöku stað.

„Loftslagsbreytingar munu áfram hafa áhrif á ræktun nytjaplantna á Íslandi. Hlýnandi loftslag getur bætt ræktunarskilyrði og leitt til aukinnar framleiðni í landbúnaði og skógrækt. Aftur á móti getur breytt veðurfar og frekari útbreiðsla sjúkdóma og óværu falið í sér áskoranir. Loftslagstengdir atburðir annars staðar í heiminum geta haft veruleg

Hlýnandi loftslag er talið geta bætt ræktunarskilyrði og leitt til aukinnar framleiðni í landbúnaði og skógrækt. Breytt veðurfar getur einnig falið í sér áskoranir með útbreiðslu sjúkdóma og óværu. Mynd / smh

áhrif á íslenskan landbúnað hafi þeir í för með sér röskun á innflutningi kjarnafóðurs. Þetta á m.a. við um nautgripa-, svína- og kjúklingarækt. Loftslagsbreytingar munu aftur á móti hafa lítil bein áhrif á hefðbundið dýrahald,“ segir um matið.

Áhrif á aðfangakeðjur

Á vef ráðuneytisins segir einnig að í aðlögunaráætluninni sé bent á mikilvægi þess að hafa í huga kerfislæga, alþjóðlega og óbeina áhættu vegna loftslagsbreytinga, svo sem hvað varðar áhrif á aðfangakeðjur til landsins. Auk þess sem gera þurfi ráð fyrir óþekktum afgerandi breytingum sem Ísland gæti staðið frammi fyrir, til að mynda hvað varðar breytingu hafstrauma.

Aðlögunaráætlunin samanstendur af 60 aðgerðum. Af þeim eru 23 þegar komnar í framkvæmd, 19

eru í útfærslu hjá ráðuneytum og stofnunum og fyrirhugaðar eru 18 aðgerðir til viðbótar sem verkefnisstjórn loftslagsaðgerða mun greina og kostnaðarmeta.

Þær eru flokkaðar eftir málefnasviðum hennar, þeim sem talið er að verði fyrir áhrifum loftslagsbreytinga og þeim stjórnsýslubáttum sem tryggja samhæfingu og árangur í aðlögunarstarfinu.

Gert er ráð fyrir reglubundnu mati á árangri aðlögunaraðgerða og verður það fyrst dregið fram í skýrslu verkefnisstjórnar loftslagsaðgerða árið 2026.

Áætlunin er aðgengileg á vefnum [CO2.is](#). Kynning umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytisins á áætluninni fór fram á málþingi sem haldið var 13. janúar og er upptaka af því aðgengileg í gegnum vef ráðuneytisins. /smh

**Við drögum
5. febrúar**

Segðu SÍBS

**Í hverjum mánuði vinna mörg hundruð manns á miðann
sinn og aðrir hundruð útskrifast af Reykjalundi.
Hvort tveggja er ástæða til þess að brosa.**

**Happdraetti SÍBS
Bakhtar Reykjalundar**

**Tryggðu
þér áskrift
að brosi**

sibs.is 560-4800

Hver er kjötneysla á Íslandi í samanburði við önnur lönd?

Harpa Ólafsdóttir
harpa@bondi.is

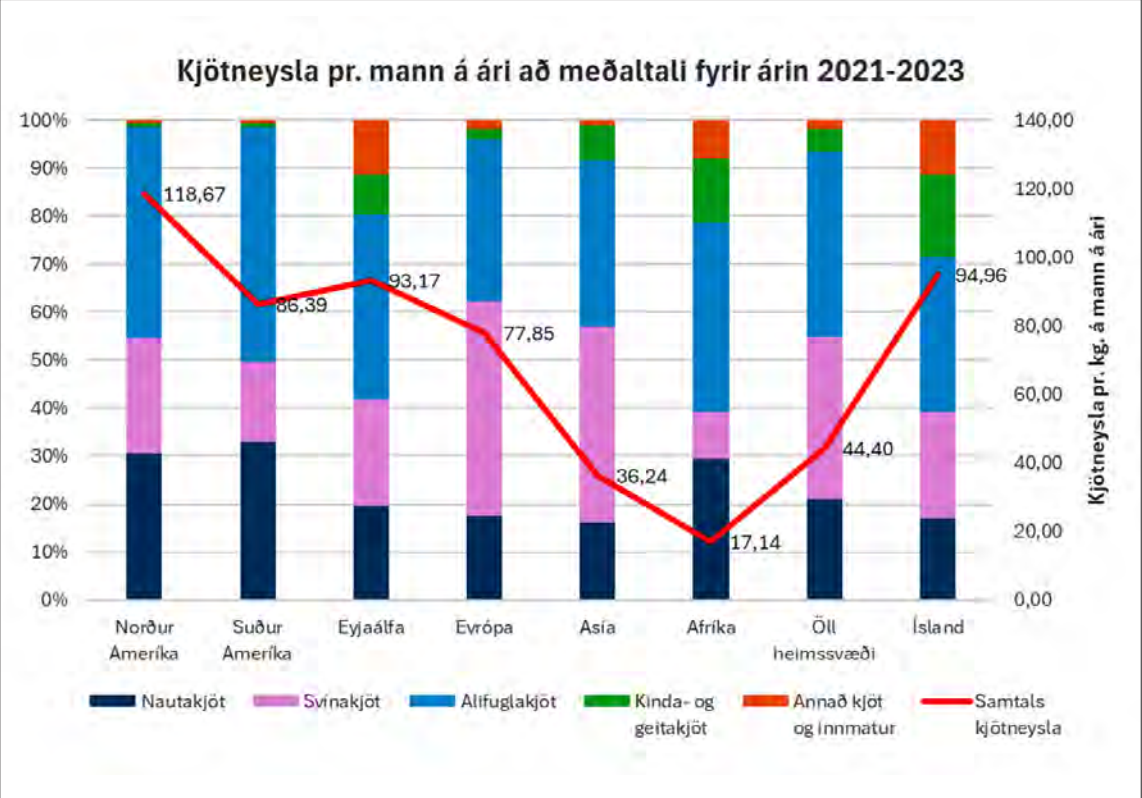

Samhliða umræðu um mikilvægi fæðuöryggis landsins er áhugavert að bera saman neyslu matvæla á Íslandi við önnur lönd. Þannig er heildarkjötneysla mjög mismunandi eftir löndum sem og tegundir kjötafurða.

Á heimasíðu Matvæla- og landbúnaðarstofnunar Sameinuðu þjóðanna (Food and Agriculture Organization FAO) má nálgast upplýsingar um neyslu matvæla í einstökum löndum og á ólíkum heimssvæðum. Þannig er áhugavert að greina þróun kjötneyslu í heimunum og mun milli landa.

FAO leitast við að beita sömu aðferðafræði í greiningu gagna í öllum löndum. Til að reikna út kjötneyslu á ári er horft til framleiðslu í hverju landi auk innflutnings og útflutningur dreginn frá. En hafa ber í huga að skilgreining á því hvað er til að mynda skilgreint sem dýrafóður eða kjöt til manneldis getur eitthvað verið mismunandi milli landa. Þá getur einnig skipt máli að hlutfall ferðamanna eða annarra en íbúa sem eru í mat er mismunandi milli landa og hefur því einnig áhrif á útreikninga. Eigi að síður gefur tölfræði FAO áhugaverða mynd af þróun kjötneyslu í heiminum.

Sé horft til heimshluta þá er kjötneysla mest í Norður-Ameríku en lægst í Afríku. Fyrir tímabilið 2021 til 2023 var kjötneysla á mann að meðaltali tæp 119 kg á ári í Norður-Ameríku en einungis 17 kg í Afríku. Sé horft til alls heimsins var kjötneyslan fyrir sama tímabil að meðaltali 44 kg á ári. Kjötneysla á Íslandi var 95 kg á ári sem er ívið meira en kjötneysla í Evrópu sem nam tæpum 78 kg.

Heimild: FAOSTAT

Þróun heildarkjötneyslu pr. mann á ári frá 2010 til 2023								
Ár	Norður Amerika	Suður Amerika	Eyjaálfa	Evrópa	Asía	Afríka	Öll heimssvæði	Ísland
2010	116,46	76,83	99,57	77,25	30,42	17,04	41,35	89,94
2011	114,02	79,5	102,29	76,83	30,22	17,08	41,14	90,12
2012	112,71	79,91	101,02	78,21	30,43	17,22	41,13	89,46
2013	112,56	82,18	99,36	77,73	30,94	17,55	41,48	93,34
2014	112,17	83,56	98,98	76,24	31,44	18,11	41,65	96,25
2015	113,58	84,1	98,76	77,01	31,77	17,88	41,95	96,72
2016	114,74	82,61	101,53	77,13	32,36	17,38	42,17	96,64
2017	115,67	84,08	95,45	77,41	32,41	17,33	42,25	102,75
2018	119,55	85,52	94,65	78,61	32,81	17,61	42,86	98,37
2019	121,81	85,15	93,92	77,61	33,34	17,26	43,04	99,36
2020	122,11	84,42	96,51	77,07	32,21	17,21	42,17	95,39
2021	117,53	85,23	90,31	77,15	34,55	17,46	43,33	92,01
2022	119,21	86,03	94,04	77,72	36,57	17,1	44,58	94,81
2023	119,26	87,92	95,15	78,69	37,6	16,86	45,28	98,05

Heimild: FAOSTAT

Sé horft til samsetningar kjötafurða, þá svipar kjötneyslu á Íslandi mun frekar til Eyjaálfu svo sem Ástralíu og Nýja-Sjálands heldur en annarra Evrópulanda.

á mann árið 2010 í 122 kg árið 2020 en var 119 kg á mann 2022 og 2023. Langminnsta kjötneyslan er í Afríku þar sem hún hefur haldist í um 17 kg frá 2010 til 2023 sem skýrist af viðvarandi hungursneyð á því svæði um árabil. Heildarkjötneysla í Evrópu hefur haldist nokkuð stöðug í 77 til 78 kg frá 2010 til 2023 en á Íslandi fór heildarkjötneyslan úr 90 kg pr. mann árið 2010 í 98 kg árið 2023. Hér ber þó að hafa í huga að fjölgun ferðamanna á tímabilinu gæti haft áhrif á þær tölur. Þannig sjáum við að heildarkjötneysla minnkaði úr 99 kg pr. mann árið 2019 í 95 kg árið 2020 og 92 kg árið 2021 þegar hrún var í fjölda ferðamanna vegna heimsfaraldursins.

Það er áhugavert að greina þessar tölur FAO um heildarkjötneyslu á Íslandi í samanburði við gögn Hagstofunnar um kjötframleiðslu á Íslandi.

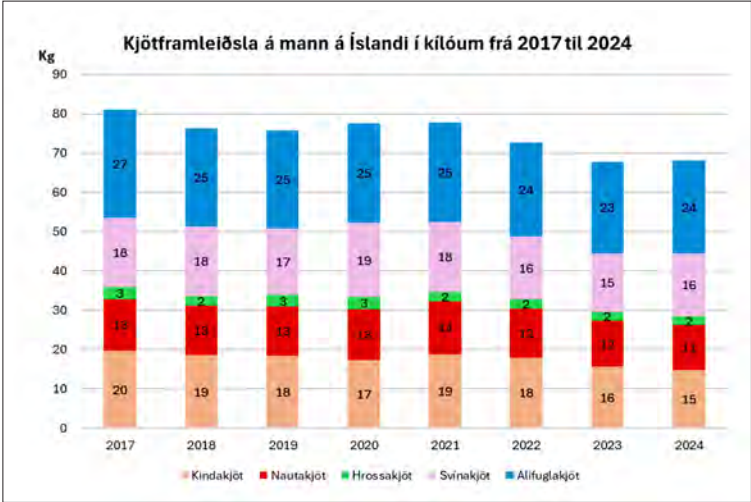
Ef tekið er tímabilið frá 2017 til ársins 2024 þá var kjötframleiðsla á mann sem seld var til neyslu innanlands 81 kg árið 2017 en var komin niður í 68 kg árið 2023 og hélst óbreytt árið 2024. Hér er bæði horft til íbúafjölda sem og fjölda þeirra ferðamanna sem eru í mat yfir árið.

Það er ekki gott að segja hver þróunin verður áfram í kjötneyslu á Íslandi, bæði hvað varðar heildarneyslu sem og samsetningu afurða en þó er ljóst að ákveðinnar viðspyrnu er þörf til þess að viðhalda sjálfbærni í kjötframleiðslu. Að öðrum kosti verður innlend kjötneysla drifin áfram af auknum innflutningi.

Þrátt fyrir að tölur liggi nú ekki enn fyrir hjá Hagstofunni um kjötinnflutning í desember 2025 var heildarinnflutningur það sem af var ári á alifuglakjöti, svinakjöti og nautakjöti samanlagt um 10% meiri en allt árið 2024. Munar þar mestu um aukinn innflutning á nautakjöti sem var yfir 380 tonnum meiri fyrstu 11 mánuðina 2025 en allt árið 2024.

Sé horft til samsetningar kjötafurða, þá svipar kjötneyslu á Íslandi mun frekar til Eyjaálfu svo sem Ástralíu og Nýja-Sjálands heldur en annarra Evrópulanda. Þannig skiptist meðaltalsneysla á kjöti á mann pr. ár fyrir tímabilið 2021 til 2023 á Íslandi með þeim hætti að mest var borðað af alifuglakjöti, eða 32%, þá nam neysla á svinakjöti 22%, lamba- og nautakjöti 17% hvort um sig en annað kjöt og innmat 11%. Í Evrópu skiptist kjötneyslan fyrst og fremst á þrjár kjötafurðir þar sem mest var borðað af svinakjöti, eða 45%, þá alifuglakjöti, 34%, og nautakjöti, 18%.

Þegar við skoðum þróun milli ára, þá heldur Norður-Ameríka áfram að toppa kjötneyslu á heimsvísu þar sem heildarkjötneysla fór úr 116 kg

Heimild: Hagstofa Íslands og Ferðamálastofa

Sláturfélags Suðurlands svf.
Nautgripir

SS getur bætt við nautgripa- og hrossainnleggi.

Bændur í Hrútafirði og Miðfirði eru velkomnir til viðskipta.

SS, Selfossi S: 480 4100

Sláturfélag Suðurlands / Fosshálsi 1, 110 Reykjavík / S: 575 6000 / www.ss.is / ss@ss.is

TILBOÐ

Kuldagalli vatnfóðraður

K2 kuldagalli vatnfóðraður EN471 CL.3

Stærðir: XS - 5XL

18.594,-

Verð áður 30.990,-

40%
afsláttur

Vefverslun N1 er opin allan sólarhringinn,
Í vefverslun okkar getur þú skoðað úrvalið
og gengið frá kaupum þegar þér hentar.

440 1000
vefverslun.n1.is

*Tilboðið gildir 26.01.2026 - 27.02.2026

N1

TILBOÐ 1 - Grár, paradiso eða svartur.

Sett eins og á mynd 610.000 kr. Án blómaramma 510.000 kr.

VETRARTILBOÐ

Janúar og febrúar

Innifalin er uppsetning á höfuðborgarsvæði og Norðurlandi.
Sendum frítt um allt land. Geymum steina ef óskað er.

Rúmar vel tvö nöfn

TILBOÐ 2 - Grár Drangi 80cm hár.
Sett eins og á mynd 640.000 kr.
Án blómaramma 540.000 kr.

TILBOÐ 3 - Steinn 170, 53cm hár.
Paradiso eða grár.
Sett eins og á mynd 270.000 kr.
Hentar líka á duftleiði.

s: 466 2800 / 899 9370

sala@minnismerki.is

steinsmidjaakureyrar.is

Bandaríkin:

Aukin þöggun um loftslagsvána

Vaxandi tilhneigingar gætir til að þagga niður loftslagsumræðu í Bandaríkjunum.

Umræða um loftslagsmál í Bandaríkjunum hefur tekið nýja og umdeilda stefnu þar sem áhrifamiklir aðilar hvetja til þess að fólki dragi sig í hlé frá opinberri umræðu. Þetta kemur fram í ritstjórnargrein vefmiðilsins Covering Climate Now, sem rýnir í þessa þróun og bendir á að þögn geti reynst afdrifarík þegar ákvarðanir stjórnvalda skipti sköpum.

Rakið er hvernig ýmsir áhrifa-valdar hafa á undanförunum mánuðum lagt áherslu á að snúa athyglinni frá loftslagsmálum að öðrum málum, einkum tengdum líf skjörum. Þar á meðal er Bill Gates, sem taldi í haust að hlýnn um tvær gráður væri óumflýjanleg og ekki endilega verstu tíðindi af öllum. Það viðhorf stenst að mati greinarhöfunda illa þegar litið sé til þeirra margvíslegru hamfara sem fylgja slíku hitastigi.

Umræðan dregst saman

Á sama tíma hafa stórir fjölmiðlar greint frá því að stjórnmálaflokkar haldi aftur af sér í loftslagsumræðu, enda telji þeir að aðrir málaflokkar höfði meira til kjósenda. Bent er á að slík nálgun byggir á rangri forsendu: að pólitískt raunsæi, eins og það

birtist hverju sinni, vegi þyngra en vísindalegur raunveruleiki.

Greinarhöfundar minna á að vísindamenn hafi árum saman varað við því að mannkyn stefni hraðbyri í átt að hátt í óafturkræfum skaða ef losun verði ekki stöðvuð með skjótum hætti. Þeir draga fram að þróunin sé hraðari og alvarlegri en áður var talið, og að pólitísk þöggun – sú ákvörðun að þegja eða draga úr umræðu – geti aukið hættuna á að nauðsynlegum aðgerðum verði seinkað.

Almenningur vill aðgerðir

Þrátt fyrir að loftslagsmál raðist ekki alltaf efst á lista í kosningum sýni gögn, sem vitnað er til í greininni, að almenningur vilji mun róttækari aðgerðir en stjórnmálafólk oft gefi sér. Í Bandaríkjunum styðji um 74% fólks öflugri loftslagsaðgerðir, og á heimsvísu mælist stuðningurinn enn meiri. Bent er á að þessi mikli vilji beri vott um að pólitískar forsendur séu ekki fastnjörvaðar heldur megi móta þær með skýrari og sýnilegri umræðu.

Lögd er áhersla á að opin umræða sé eitt áhrifamesta tækið sem almenningur og fjölmiðlar hafi til að stuðla að raunverulegum breytingum. Þögn, hvort sem hún spretti af reiði, þreytu eða pólitískri refsakák, leiði trauðla til lausna. /sá

Rannsókn:

Villt líf í vörn

– Býflugnarækt talin geta skaðað jafnvægi vistkerfa

Vísindatilraun á ítalskri eyju sýndi að ræktaðar býflugur veiktu villtar ættkvíslir býflugna.

Á lítilli og vindasamri eyju undan ströndum Toskana á Ítalíu, Giannutri, hafa vísindamenn varpað nýju ljósi á umdeilt mál: hvaða áhrif ræktaðar býflugur hafi á villta ættingja sína. Grein, sem upprunalega birtist í The Guardian, lýsir fjögurra ára tilraun sem leiddi til þess að stjórnvöld ákváðu að leggja algert bann við býflugnarækt á eyjunni.

Breytt sjónarhorn

Eftir að 18 býflugnabú voru sett upp árið 2018 fylgdist rannsóknarteymi frá háskólanum í Flórens náði með þróun frævnar og líffræðilegs jafnvægis á eyjunni. Var búunum m.a. lokað á ákveðnum dögum, í ellefu klukkustundir í senn, og fylgdist vísindafólkið með áhrifum þess á villtar býflugnategundir. Niðurstöðurnar vöktu æ meiri undrun.

Í ljós kom að fjöldi staðbundinna humla og býflugna hafði minnkað um allt að 80% á fjórum árum. Þegar ræktuðu býflugurnar voru tímabundið lokaðar inni jókst magnið af frjókornum á blómum um 30%, villtu býflugurnar saúst oft og þær unnu á hægari og markvissari hátt en þegar þær voru í samkeppni.

Býflugnarækt bönnuð

Á eyjunni búa fáir að staðaldri, íbúar eru aðeins um tíu talsins yfir vetrarmánuðina. Þeir eru mestan partinn fólk sem kys ró og einfaldleika: sjómenn, einsetumenn og þeir sem hafa sest í helgan stein. Í grein Guardian kemur fram að ýmsir hafi vægast sagt verið tortryggir gagnvart tilrauninni. „Fyrir þeim vorum við að gera kjánalega og tilgangslausa hluti“, segir Leonardo Dapporto, prófessor við háskólann í Flórens. Tilraunin var því ekki aðeins vísindaleg áskorun, heldur einnig samfélagsleg.

Í kjölfar þess að rannsóknarteymið

Vísbendingar eru um að stórfelld býflugnarækt kunni að hafa skaðleg áhrif á villtar tegundir býflugna og plöntur.

Mynd / Pixabay

kynnti niðurstöðurnar fyrir yfirvöldum var skjótt gripið til aðgerða. Býflugnarækt var bönnuð á Giannutri, en eyjan er hluti þjóðgarðs sem teygir sig upp í Toskana. Íbúar tóku breytingunum hikandi. Virtust sumir fegnir að villt lífríki fengi að dafna enn frekar, á meðan aðrir höfðu áhyggjur af áhrifum á hefðir og hugsanlega framtíðarnýtingu.

Nú, meira en ári eftir að búunum var eytt, hafa vísindamenn séð merki um bata. Ein af villtu tegundunum virðist til dæmis hafa náð sér nokkuð á strik.

Vangaveltur víða um heim

Víða um heim má sjá svipaðar vísbendingar um að býflugnarækt geti haft veruleg áhrif á villt frævnardýr. Á suðurhluta Spánar, þar sem ræktuðum býflugum hefur fjölgað þrefalt frá árinu 1960, sýna

rannsóknir að ræktaðar býflugur leita í blómauðug skóglendi eftir að sítrusræktun lýkur, sem eykur samkeppni við villtar tegundir.

Í Kaliforníu eru hundruð þúsunda býflugnabúa flutt um set árlega til að sinna m.a. möndlulundum, og á þeim tíma eru innlendar býflugur undir miklu álagi þar sem þær þurfa að keppa við milljónir ræktunarflugna um fæðu. Nýleg rannsókn sem gerð var í San Diego leiddi í ljós að allt að 98% af heildarlífsmassa býflugna voru flugur úr býflugnarækt sem tóku um 80% frjókorna fyrsta dag blómgunar – með afgerandi áhrifum á yfir 700 tegundir innfæddra býflugna.

Áhrifin ná jafnframt út fyrir frævnardýr; vísbendingar eru um að plöntur kunni að verða rýrari og afkastaminni en ella þegar þær eru háðar aðfluttum býflugum til frævnar. /sá

Fimmtíu kindur gerðu sér glaðan dag í þýskri verslun á dögnum og áttu úr hillunum.

Mynd / Skjaskot úr myndbandi

Þýskaland:

Kindur hópuðust í verslun

Um fimmtíu kindur snöruðust inn í matvöruverslun í Bæjaralandi á dögnum og ollu algerrí ringulreið.

Ovenjulegir viðskiptavinir komu við í verslun smásölukeðjunnar Penny í þýska bænum Brugsinn í Main-Spessart fyrir skemmstu. Um fimmtíu kindur hópuðust inn í búðina og gerðu hilluvöruna að tímabundnu beitilandi. Atlagan stóð yfir í um 20 mínútur og vakti þó nokkra furðu og kátínu viðstaddra, bæði starfsfólks og viðskiptavina. Einhverjir urðu þó skelkaðir.

Samkvæmt talsmanni fyrirtækisins höfðu kindurnar klofið sig frá hjörð sinni skömmu áður og ráfað niður á iðnaðarsvæði bæjarins. Þar virðast þær hafa ákveðið að taka slagorð búðarinnar bókstaflega og mæta „í fyrsta sinn í Penny“. Myndband náðist

af tiltækinu og gekk það ljósum logum um samfélagsmiðla og fréttaveitur. Starfsfólk reyndi að halda ró sinni á meðan skepnurnar dreifðust um afgreiðslusvæðið, en kindurnar virtust lítt gefnar fyrir góða umgengni og skildu eftir sig útvaðin gólf og tæting.

Fjáreigandinn, Dieter Michler, sagðist í samtali við þýska blaðið Welt ekki viss um hvað rekið hefði kindurnar til að þyrpast inn í búðina en taldi þó líklegt að ein þeirra hefði elt viðskiptavin með áberandi stóran og ilmandi innkaupapoka í þeirri von að innihaldið væri ætílegt. Þegar dýrin áttuðu sig á því að þetta væri líklega ekki staður fyrir sauðfé, röltu þau út aftur. Verslunin var síðan þrífín, engum varð meint af og ekki þótti ástæða til að fara fram á skaðabætur frá fjáreigandanum. /sá

Suður-Afríka

2. – 17. október 2026

Fararstjórn: Björk Hákansson

Verð 999.900 kr. á mann í tvíbýli

Fjölbreytt dýralíf, stórbrotin náttúrufegurð og áhugaverðar borgir einkenna þessa ferð til Suður-Afríku. Við hefjum leikinn í Jóhannesarborg en höldum svo í ævintýrlega safariferð þar sem á vegi okkar verða m.a. ljón, hlébarðar, nashyrningar og filar. Einnig verður farið til Höfðaborgar þar sem förum út á Gróðrarvonarhöfða og í mörgæsabyggð þar sem hundruðir mörgæsa spígspora um.

bænda
FERÐIR

Bókaðu núna á [bændafærdir.is](#)

Sími 570 2790 • [bokun@bændafærdir.is](#) • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík

UPPLIFÐU ÁRIÐ Á EIÐFAXA TV

VETURINN Í BEINNI

BLUE LAGOON
MÓTARÖÐIN

samskipa
DEILDIN

SUÐURLANDS
DEILDIN

SUMARIÐ 2026

Landsmót Hestamanna

Norðurlandamót

Kynbótasýningar

Reykjavíkurmestaramót

Innlend mót

GULLKISTAN

Landsmót 1954-2024

HM 2005-2024

Fjórðungsmót 1983-2025

Ístölt 2004

Íslandsmót

ÞÆTTIR

Dagur í hestamennsku

Uppgjörið

Fákafjör

Á mótssdegi

Hestaping

Þetta og miklu meira á www.eidfaxitv.is eða í Eiðfaxi TV appinu

EFTA-ríkin og aðildarríki Mercosur-tollabandalagsins í Suður-Ameríku hafa gert með sér fríverslunarsamning. Skrifað var undir hann í september í fyrra og má áætla að hann komi til framkvæmda á næstu misserum. Hann mun gefa íslenskum fyrirtækum tækifæri á að flytja sínar vörur tollfrjálst til Mercosur-rikjanna á meðan ákvæði í samningnum verja íslenskan landbúnað. Myndir / EFTA

Fríverslunarsamningur EFTA við Mercosur

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Fríverslunarsamtök Evrópu (EFTA) skrifuðu 16. september síðastliðinn undir fríverslunarsamning við Mercosur-

tollabandalagið í Suður-Ameríku. Áætlað er að þingsályktunartillaga um fullgildingu samningsins fyrir Íslands hönd verði lögð fram á yfirstandandi þingi.

Að Mercosur standa Argentina, Brasilía, Úrúgvæ og Paragvæ. Aðildarríki EFTA eru Ísland, Liechtenstein, Noregur og

Sviss. Fríverslunarsamningur Evrópusambandsins við Mercosur hefur talsvert verið til umræðu, en hér er um að ræða sitthvorn samninginn.

Landbúnaður áfram varinn

Í samtali segir Sveinn K. Einarsson,

deildarstjóri viðskiptasamninga hjá utanríkisráðuneytinu, að fríverslunarsamningurinn muni opna stórt og verðmætt markaðssvæði fyrir helstu útflutningsvörur Íslendinga, en aðildarríki Mercosur sé stór markaður sem sé varinn með tollum. Þegar samningurinn tekur gildi og verður kominn í fulla virkni fella Mercosur-ríkin niður tolla á vörur eins og sjávarafurðir, vélbúnað til matvælaframleiðslu, lyf, járnblendir, lifandi hestum, skyri, æðardúni, vörum úr sjávarþara, drykkjarvatni, drykkjarvörum og unnum matvælum sem framleidd eru á Íslandi, svo eitthvað sé nefnt.

Sveinn segir að samningurinn muni ekki hafa í för með sér stórvægilegar breytingar á innflutningi á landbúnaðarvörum til Íslands, en við samningagerðina var þess gætt að verja áfram innlenda framleiðslu á landbúnaðarvörum sem eru viðkvæm fyrir erlendra samkeppni. Þá hefur Ísland ekki verið með tolla á landbúnaðarvörum sem ekki eru framleiddar hér, eins og á korni og sojabáunum sem eru mikið til framleiddar í Suður-Ameríku.

Aðspurður segir Sveinn samninganefnd Íslands meta að engar greinar samfélagsins muni hljóta skarðan hlut af fríverslunarsamningnum. „Aðalhogsmunirnir eru þegar kemur að útflutningi og það er aðalástæðan fyrir því að við erum í þessum samningum yfir höfuð. Okkar samningsumboð tekur skýrt tillit til landbúnaðarstefnu Íslands, sem snýst að miklu leyti um að verja innlenda framleiðslu. Í samræmi við það veitum við engan markaðsaðgang fyrir vörur sem gætu grafið undan markmiðum íslenskrar landbúnaðarstefnu,“ segir Sveinn.

Áfram tollkvóti á nautakjöti

Alþingi þarf að heimila ríkisstjórninni að fullgilda samninginn áður en hann tekur gildi hvað Ísland varðar.

Sveinn K. Einarsson.

Fríverslunarsamningurinn mun ekki koma til framkvæmda fyrr en þremur mánuðum eftir að minnst eitt ríki frá EFTA og eitt ríki frá Mercosur hefur fullgilt samninginn. Sveinn segir ómögulegt að spá fyrir hvenær hin ríkin fullgildi samninginn hjá sér, en hann telur sennilegt að samningurinn komist í gegnum Alþingi fyrir samfarir.

Með samningnum opnast betra aðgengi fyrir 97 prósent útflutningsvara beggja fríverslunarsamtakanna. Þó svo að EFTA-ríkin séu ekki stór, eru þau meðal 20 stærstu hagkerfa í heiminum þegar þau eru lögð saman og er hár kaupmáttur meðal íbúa þeirra. Því sjá Mercosur-ríkin hag sinn í að auka viðskiptin við EFTA. Íbúar Mercosur-rikjanna eru samtals 267 milljónir á meðan íbúar EFTA eru um 15 milljónir. EFTA-ríkin fluttu vörur inn frá Mercosur fyrir samtals þrjá milljarða evra árið 2024, á meðan Mercosur ríkin versluðu vörur fyrir samtals 5,2 milljarða evra sama ár. Með fríverslunarsamningnum verður til fríverslunarsvæði með sameiginlega þjóðarframleiðslu upp á 3,7 billjónir evra.

Sveinn útskýrir að í gegnum Alþjóðaviðskiptastofnunina (WTO) séu Íslendingar með 95 tonna tollkvóta á nautakjöti sem sé opin fyrir öll aðildarríki WTO. Innan þess kvóta er innheimt uppboðsgjald sem innflytjendur borga. Þegar samningurinn tekur gildi muni þetta gjald verða helmingi lægra fyrir nautakjöt sem kemur frá Mercosur-rikjunum, samanborið við kjöt sem kemur frá öðrum aðildarríkjum WTO. Magn á erlendu nautakjöti á íslenskum markaði muni því haldast

RAFGEYMAR

Græjurnar þurfa að komast í gang!
Rafgeymar í allar gerðir farartækja

Sendum um land allt

TUDOR

SKORRI
SÉRFRÆÐINGAR Í RAFGEYMUM

Skorri ehf • Bíldshöfði 12 • 577-1515 • Vefverslun: www.skorri.is

Útprentað eintak samningsins með öllum viðaukum.

óbreytt, en það verður hagstæðara fyrir innflytjendur að kaupa kjöt frá Mercosur-ríkjum miðað við það sem áður var. Mercosur-ríkin eru stórir framleiðendur á nautakjöti. Aðspurður segir Sveinn ekki hægt að flytja vörur til Íslands með krókaleiðum frá þeim svæðum sem ESB er með fríverslunarsamning við með því að flytja þær fyrst til landa í Evrópu. Ívilnanir Íslands gagnvart landbúnaðarvörum frá Evrópu eru háðar því að hægt sé að sýna fram á að þær eigi uppruna sinn þar.

Miðað við regluverk WTO

Í öllum nýrri fríverslunarsamningum EFTA er sérstakur kafli um viðskipti og sjálfbæra þróun. Sveinn segir að þar sé meðal annars tekið á umhverfismálum, jafnréttismálum og á vinnuréttarmálum og gera samningsaðilar skuldbindingar gagnvart hver öðrum um að þeir muni innleiða sínar alþjóðlegu skuldbindingar þegar kemur að þessum málaflokkum. Áðurnefndur kafli er undanskilinn svokölluðum deiluúrlausnarkafla samningsins, þannig að ekki er hægt að kalla til gerðardóm. Hins vegar er ákvæði um sérfræðinganefnd sem getur metið hlutlaust hvort um samningsbrot hafi verið að ræða og yrði niðurstaða þess mats birt opinberlega og þannig letja viðkomandi ríki til að ganga á bak orða sinna. Í fríverslunarsamningnum er víða vitnað í WTO. Sveinn útskýrir að það sé vegna þess að þar hafi verið samið grunnregluverk alþjóðaviðskipta sem nánast öll ríki heims eru aðilar að. Grunngildin þar eru að ekki skuli mismuna milli viðskiptaríkja ásamt því sem WTO kemur fram með grunnviðmið þegar kemur að heilbrigði matvæla, tæknilegum viðskiptahindrunum, ríkisstyrkjum og öðru slíku. Með því að gera fríverslunarsamning sé leitast eftir að ganga enn þá lengra gagnvart viðkomandi samningsaðila en kveðið er á um í regluverki WTO.

Íslenskir útflytjendur í samkeppni við ESB

Í svari við fyrirspurn sem send var utanríkisráðuneytinu segir jafnframt: „EFTA-ríkin hafa gert 35 fríverslunarsamninga við 49 lönd. Íslenskir útflytjendur eru oft í beinni samkeppni við útflytjendur innan aðildarríkja

ESB. Það er því mikilvægt að tryggja þessum útflytjendum jafnan samkeppnisgrundvöll og aðgang að mörkuðum þriðju ríkja. Fríverslunarsamningur EFTA-ríkjanna og Mercosur er sambærilegur öðrum fríverslunarsamningum sem Ísland er aðili að á grundvelli EFTA-samstarfsins. Þetta á jafnt við um efnisatriði samningsins og skuldbindingar, þ.e. um markaðsaðgang eða aðrar bindandi reglur á sviði alþjóðlegra viðskipta. Samningurinn tryggir EFTA-ríkjum sambærilegan aðgang að markaði Mercosur og samningur Mercosur við Evrópusambandið. Fríverslunarsamningar gilda bara á milli ríkjanna sjálfra sem eiga aðild að viðkomandi samningi en hafa ekki áhrif á skuldbindingar gagnvart þriðju ríkjum. EFTA-ríkin eiga því enga aðkomu að samningi Evrópusambandsins og Mercosur og munu því ekki með neinum hætti verða fyrir beinum áhrifum af honum.“

Vaxtarhormón ekki í sjálfbærum landbúnaði

Í svari utanríkisráðuneytisins segir enn fremur: „Auk þess að liðka fyrir vöruviðskiptum felur samningurinn í sér skuldbindingar sem lúta m.a. að opinberum innkaupum, vernd hugverkaréttinda og sjálfbærri þróun. Þá veitir hann íslenskum fyrirtækjum auknar heimildir til fjárfestinga í ríkjum Mercosur og bætir aðgang íslenskra þjónustuveitenda að þjónustumarkaði þeirra. Í samningnum er sömuleiðis kveðið á um hollustuhætti, m.a. í samræmi við samning Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar um beitingu ráðstafana um hollustuhætti og heilbrigði dýra og plantna. Má þar nefna reglur um innflutningseftirlit, heilbrigðisvottorð og úttekt afurðastöðva, kröfur um gagnsæi og upplýsingaskipti og ítarlegar verklagsreglur. Í samningnum eru jafnframt ákvæði um umhverfis- og vinnurétt, viðskipti, landbúnað og sjálfbæra þróun. Til að mynda er fjallað um það að notkun vaxtarhormóna í kjötframleiðslu eigi ekki heima í sjálfbærum landbúnaði.“

ESB: Fríverslunarsamningur ESB og Indlands kynntur – EFTA-ríkin sömdu við Indland fyrir tveimur árum

Evrópusambandið og Indland hafa lokið tuttugu ára samningaviðræðum um víðtækan fríverslunarsamning sem nær til vöru- og þjónustuviðskipta, skapar fríverslunarsvæði tveggja milljarða manna og er ætlað að styrkja efnahagsleg og pólitísk tengsl. Fríverslunarsamningur Evrópu-sambandsins og Indlands var kynntur í Nýju-Delí í vikunni og hefur verið fagnað af leiðtogum beggja aðila. Forseti framkvæmdastjórnar ESB, Ursula von der Leyen, lýsti samningnum sem „móður allra samninga“ og sagði Evrópu og Indland vera að „skrifa söguna“ með því að koma á fríverslunarsvæði tveggja milljarða manna.

Samningaviðræður um fríverslun hófust upphaflega árið 2007, voru stöðvaðar um tíma, en teknar upp að nýju 2022. Formlega var tilkynnt um að samningaviðræðum hefði verið lokið 27. janúar sl. Samningurinn kemur á sama tíma og Indland glímir við 50 prósentu tolla á útflutning sinn til Bandaríkjanna og Evrópusambandið við 15 prósentu tolla á útflutning til sama markaðar. EFTA-ríkin hafa þegar gert fríverslunarsamning við Indland, sem undirritaður var í mars fyrir tæpum tveimur árum. Sá samningur fól meðal annars í sér afnám tolla á sjávarafurðum og helstu iðnaðarvörum frá Íslandi en einnig tollfríðindi fyrir lambakjöt og óafenga drykki.

Umfangsmikil áhrif á viðskipti

Evrópusambandið er stærsti viðskiptaaðili Indlands og námu vöruskipti þeirra 120 milljörðum evra árið 2024. Indland er jafnframt níundi stærsti viðskiptaaðili ESB. Samningnum er ætlað að rýmka markaðsaðgengi evrópskra fyrirtækja að fjölmennasta ríki heims, með 1,45

Ursula Von Der Leyen, forseti framkvæmdastjórnar ESB, og Shri Narendra Modi, forsætisráðherra Indlands, í Hyderabad House í Nýju-Delí. Mynd / Flickr

milljarða íbúa, og er talið að hann geti tvöfaldað útflutning ESB á vörum til Indlands fyrir árið 2032. Samkvæmt samningnum verða tollar afnumdir eða lækkaðir á yfir 96 prósent útflutningsvara ESB. Þar á meðal eru landbúnaðar- og matvælavörur á borð við vín, ólífufolíu, súkkulaði og kökur, þar sem tollar á Indlandi hafa verið háir, að meðaltali 36 prósent og í sumum tilvikum allt að 150 prósent. Á móti eru viðkvæmir landbúnaðargeirar verndaðir, og hefur ESB ákveðið að halda tollum á meðal annars nautakjöti, hrísgrjónum, sykri og kjúklingakjöti. Samningurinn kveður á um samstarf um landfræðilegar merkingar til verndar hefðbundnum landbúnaðarvörum. Indverjar hyggja á aukinn útflutning til ESB á efnavörum og lyfjum, og sömuleiðis stáli. ESB leggur í samningnum ríka áherslu á að heilbrigðis- og matvælaöryggisstaðlar sambandsins verði ekki rýrðir. Í Evrópu eru uppi áhyggjur af því að aukinn markaðsaðgangur Indlands geti haft neikvæð áhrif á ákveðnar atvinnugreinar, einkum í léttum iðnaði og landbúnaði, þrátt fyrir að viðkvæmir geirar hafi verið undanskildir í samningnum. Bent hefur verið á að

slíkar áhyggjur gætu orðið pólitískt eldfimar í sumum aðildarríkjum. Þá benda greiningar til að loftslags- og umhverfiskröfur ESB kunni að valda ágreiningi við framkvæmd samningsins. Sérstaklega er nefndur mögulegur árekstur milli fríverslunar og reglna ESB um kolefnistolla og sjálfbærni, sem gætu reynst indverskum útflytjendum íþyngjandi.

Gæti runnið út í sandinn

Shri Narendra Modi, forsætisráðherra Indlands, sagði samninginn marka tímamót eftir nær tveggja áratuga viðræður. „Þessi samningur mun færa 1,4 milljörðum manna á Indlandi og milljónum Evrópubúa fjölmörg tækifæri,“ sagði Modi og benti á að Indland myndi njóta góðs af auknum útflutningi, meðal annars í textíl-, skartgripa- og leðuríðnaði. Al Jazeera og Reuters greina frá því að formleg undirritun samningsins fari fram eftir lagalega yfirferð, sem gæti tekið fimm til sex mánuði, og að hann taki gildi innan árs. Fjölmíðlar benda þó á að slíkt ferli geti jafnvel stöðvast, líkt og nýleg mótmæli gegn samningi ESB við Mercosur sýna. /sá

HÖRÐ Í HORN AÐ TAKA

bótaréttur.is 520 5100 Suðurlandsbraut 24

Myndin sýnir hvernig sandur er notaður til að framleiða mannvirki, sem nú eru umfangsmeiri en allur lífmassi á jörðinni samanlagt. Hver blokk táknar eitt gíгатonn. Núverandi byggingarhraði á heimsvísu jafngildir að Parísarborg væri byggð í heilu lagi fimmta hvern dag.

Mynd / Pereira et al. 2025, talnagögn: Elhacham o.fl. 2020. Stockholm Resilience Center.

Umhverfi:

Sandur víða þverrandi auðlind

– Ofnýting og vaxandi ólögleg námavinnsla

Steinunn Ásmundsdóttir
steinunn@bondi.is

Sandur, sem enginn hélt að gæti þrotið á jörðinni, er að verða eitt af stærri umhverfisvandamálum heims, eða öllu heldur skortur á honum. Sívaxandi eftirspurn hefur slæm áhrif á vistkerfin.

Sandur, einfalt efni úr kvasi og rofnum bergmulningi, er næstmest notaða náttúruauðlind jarðar, á eftir vatni. Sandur, eins og aðrar náttúruauðlindir, er takmarkaður og stjórnláus vinnsla hans ýtir undir veðrun, flóð, seltu vatnasviða og hrun strandvarna.

Sandur og mól eru nú mest unnu efni í heiminum, umfram jarðefnaeldsneyti og lífmassa (mælt með þyngd). Samkvæmt upplýsingum frá Sameinuðu þjóðunum (SÞ) eru árlega teknir um 50 milljarðar tonna til mannvirkjagerðar, nóg til að reisa níu hæða háan múr umhverfis hnöttinn. Sandur er lykilefni fyrir steinsteypu, vegi, gler og rafeindatækni. Mikið magn af sandi er einnig unnið fyrir landgræðsluverkefni, leirgasvinnslu og endurnýjun á ströndum.

Í skýrslum Umhverfisstofnunar SÞ (UNEP) er greint frá því að sandnotkun hafi þrefaldast á undanföllum 20 árum og að hún aukist um í það minnsta sex prósent á ári.

Þrýstingur og tími

Sandur er auðvitað mismikill eftir svæðum á jarðarkringlunni. Jarðfræðilegir ferlar framleiða hann mun hægar en það sem tekið er af honum til notkunar.

„Þó að sá sandur sem er ákjósanlegur til að framleiða steinsteypu – hinn grófi, hyrndi sandur sem er dæmigerður fyrir ár – sé endurnýjanleg auðlind, þá byggir hann á grunnreglum jarðfræðinnar, sem er einfaldlega spurning um þrýsting og tíma. Þúsundir ára líða þegar steinar sem innihalda kvars brotna niður og losa kísil þegar þeir ferðast niður ár og læki. Við erum einfaldlega að taka út meira efni en náttúrulega er

Sandnám. Gríðarleg sandtaka um allan heim veldur stórfelldum umhverfis-áhrifum og truflar náttúrulega ferla með skaðlegum afleiðingum.

endurnýjað,“ sagði Arnaud Vander Velpen, jarðfræðingur sem starfar með UNEP í Genf, í samtali við tímaritið Popular Mechanics á dögunum.

Þótt sandur virðist kannski óþrjótandi er raunin sú að aðeins hluti hans er nothæfur. Kornastærð, yfirborðsáferð, efnasamsetning og e.t.v. fleira getur gert hann ónothæfan til bygginga. Afleiðingin er sú að menn freistast til að opna sandnámur þar sem sandtekjan getur spillt vatnafari og lífríki, svo sem þegar sandur er tekinn í miklum mæli í áreyrum, við ósa og á strandsvæðum. Þessu hafa svo fylgt vaxandi sandflutningar milli svæða og milli landa, með tilheyrandi umhverfisáhrifum.

Áhyggjur eru af því að nothæfur sandur heimsins gæti verið uppurinn að mestu innan fárra áratuga, verði ekki brugðist við. „Ólöglegt sandnám kann að virðast óþarft í ljósi þess að áætlað er að um 1,5 septiljónir sandkorna séu í hinni víðáttumiklu Sahara-eyðimörk. En þrátt fyrir mikið magn hentar eyðimerkursandur hvorki í tölvukubba né til glergerðar, og sérstaklega ekki mannvirkjagerðar. Þannig er eyðimerkursandur of sléttur fyrir steypu. Vegna mikils vindrofs eru eyðimerkursandkornin of slétt og ávöl. Þetta skapar tóma milli kornanna sem gerir þau ófær um að bindast vel við sement og önnur efni sem þarf til að framleiða steypu eða malbik. Byggingariðnaðurinn

þarfnast hvasskorna sands sem aðeins myndast í ám, vötnum og við strendur, staði sem nú eru að rýrna hratt,“ segir í Popular Mechanics.

Neðanjarðarhagkerfi sandsins

Vaxandi skortur á sandi og gríðarleg eftirspurn í steypu hafa orðið til þess að nú þrífst umfangsmikil, ólögleg námuvinnsla, einkum í Asíu og Afríku. Á Indlandi hefur sprottið upp það sem kallað er „sand-mafia“ í stórvirku skuggahagkerfi. Þessi samtök eru sögð þéna allt að 100 milljörðum dollara á ári og hafa sterk tengsl við stjórnmálamenn, embættismenn og verktaða.

Leitt hefur verið getum að því að aðeins 37,5 prósent af þeim 40+ milljörðum tonna af sandi sem tekin eru úr jörðinni árlega séu unnin á löglegan hátt. Hin 62,5 prósentin komi úr ólöglegri námavinnslu.

Aðgerðasinnar sem reynt hafa að sporna gegn ólöglegri sandtöku með opinberum aðgerðum, hafa sætt ofbeldi og jafnvel verið drepnir. Þess eru dæmi í Suður-Afríku, Mexíkó og á Indlandi á allra síðustu árum og hefur þess verið getið í fréttum BBC og víðar sem dæmi um vaxandi bylgju ofbeldis vegna baráttu fyrir einni af mikilvægustu, en þó minnst metnu vöru 21. aldarinnar: venju- legum sandi.

„Þótt það virðist léttvægt, er

Framhald á s 24

HÁGÆÐA HESTAKERRUR - GOTT VERÐ

Topplausnir

www.topplausnir.is • S: 517 7718

EININGAHÚS

Stórglæsilegt einbýlishús á frábæru verði

Völundarhús býður efnispakka fyrir einbýlishúsið Brimklöpp, stórglæsilegt 218 m² einbýlishús, á frábæru verði með flutningi á byggingarstað og samsetningu. Byggt samkvæmt íslenskum byggingarreglugerðum.

Brimklöpp, 218m²

Tilboðsverð kr. **46.950.000** m/vsk

<https://volundarhus.is/einingahus/brimklopp218>

45% afsláttur af **FLUTNINGI** á allar þjónustustöðvar Flytjanda

EININGAHÚSIN henta vel fyrir íslenskar aðstæður

Nánari upplýsingar um **EININGAHÚSIN** á heimasíðu og í síma **864 2400**

volundarhus.is

völundarhús.is
Vel valið fyrir húsið þitt

SUMARHÚS

Með rætur í náttúruna fyrir heilbrigðan lífsstíl

Sæktu í kyrrð og heilbrigt umhverfi í bjálkahúsunum frá Völundarhúsum. Húsin eru unnin úr náttúrulegum efnum sem tryggir góð loftgæði. Nútíma bjálkahús sem standast íslenskt veðurfar.

TUUMA 91, 89m² + verönd

Verð miðast við 202x220 mm bjálka

Verð á efnispakka kr. 22.900.000 / Tilboðsverð á reisingu kr. 11.900.000. Samtals kr. **34.800.000** m/vsk.

45% afsláh okkurtur af **FLUTNINGI** á allar þjónustustöðvar

BJÁLKAHÚSIN henta vel fyrir íslenskar aðstæður

Nánari upplýsingar um **BJÁLKAHÚSIN** á heimasíðu og í síma **864 2400**

volundarhus.is

völundarhús.is
Vel valið fyrir húsið þitt

NUUNA M 70, 70m² + verönd

Verð miðast við 202x220 mm bjálka

Verð á efnispakka kr. 18.900.000 / Tilboðsverð á reisingu kr. 11.900.000. Samtals kr. **30.800.000** m/vsk.

” Við erum að taka út meira efni en náttúrulega er endurnýjað ...

sandur mikilvægur þáttur í lífi okkar. Hann er aðal hráefnið sem nútímaborgir eru gerðar úr. Steinsteypan sem notuð er til að byggja verslunarmiðstöðvar, skrifstofur og íbúðablokkir, ásamt malbikinu sem við notum til að byggja vegi sem tengja þær saman, er að mestu leyti bara sandur og mól límt saman. Glerið í hverjum glugga, framrúðu og snjallsímaskjá er úr bræddum sandi. Og meira að segja kísilflögurnar í sínum okkar og tölvum – ásamt nánast öllum öðrum rafeindabúnaði á heimili þínu – eru gerðar úr sandi,“ segir í frétt BBC.

Geysileg umhverfisáhrif

Gríðarleg sandtaka um allan heim veldur stórfelldum umhverfisáhrifum og truflar náttúrulega ferla sem sjá ströndum fyrir sandi. Vatnsborð áa lækkar, æ minni sandur er í framburði áanna og saltvatn á greiðari leið upp þær, jafnvel langt inn í land, sem aftur veldur því að dýr og plöntur drepast.

Ófvinnsla á sandi getur eyðilagst heilu vistkerfin. Of mikil dýpkun eyðileggur árfarvegi, drepur fiska

Sandfjaran undan Breiðamerkurlóni. Á veraldarvísu er tekist á við þróun á manngerðum sandi til mannvirkjagerðar, til að stemma stigu við umhverfisáhrifum gífurlegrar sandtöku úr náttúrunni.

Myndir / Pixabay

og plöntur, veldur því að árbakkar hrynja, brýr falla inn og akra flæðir. Rannsóknir hafa greint að yfir 1.000 tegundir plantna og dýra sem eru á válista Alþjóðlegu náttúruverndarsamtakanna (IUCN) verði fyrir áhrifum af sand- og malarnámum. Hundruð tilfella hafa verið skjalfest um rof árbakka, dýradauða og tap á búsvæðum, sem beinlínis eru rakin til sandtöku og taps á sandi. Sandur gegnir einnig lykilhlutverki í vatnshreinsun.

Sem dæmi má taka hið víðáttumikla Mekong-fljót sem rennur um austur- og suðausturhluta Asíu, eða öllu heldur fljótasléttuna gríðarstóru sem það rennur um. Þar hefur óhófleg sandtekja lækkað fljótsbakka um tugi sentímetra á ári, aukið hættu á flóðum og valdið uppsigi saltvatns í ræktarland. Þar deyja hrísgrjónaakrarnir unnvörpum í saltvatni, en þeir eru

m.a. undirstöðufæða helmings víetnómsku þjóðarinnar og mikils hluta fólks í Suðaustur-Asíu.

Í Sri Lanka hefur sandtaka snúið vatnsrennsli öndverðu með alvarlegum afleiðingum fyrir bændur. Í Indónesíu hafa tugir eyja horfið vegna sandnáms. Bæði Sidney-háskólinn í Ástralíu og Stokkhólmsháskóli (Stockholm Resilience Centre) hafa fjallað ítarlega um þessi válegu áhrif sandtekju.

Zachary Sickmann, setfræðingur við háskólann í Texas í Dallas, líkir margra ára ferli við að búa til sandútfellingar við færibandakerfi. „Þegar þú byrjar að taka sand af færibandinu í gegnum námuvinnslu á einum stað, ertu að koma í veg fyrir að kornin berist lengra niður með ánni eða ströndinni. Vinnir þú nógu mikið af sandi fer brátt allt neðan við námasvæðið að eyðast,“ segir hann.

Sandur Íslands

Ísland er sérlega ríkt af sandi en sé litið til reynslu ríkja víða um heim er ef til vill ástæða til að hafa nokkurn vara á í sandtekju. Spurningar hafa vaknað um sandtöku í árfarvegum hér á landi, og ekki síður á hafsbotni.

Miklum sandi hefur t.d. verið dælt upp úr Faxaflóa. Sandtakan leiðir til þess að botn grunnsævis verður brattari en ella – og eftir því sem brattinn er nær landi eykst hættan á strandrofi þegar fjörusandurinn skolast út í lægðirnar sem myndast.

Þá er skemmst að minnast áforma um stórfellt sandnám úr Höfðafjöru á Kötlutanga í Mýrdalshreppi, um 50 þúsund tonn árlega, til útflutnings í sandblástur.

Ríki heims hafa verið hvött til að umgangast sand eins og auðlind, til jafns við hreint loft, líffræðilegan fjölbreytileika og aðrar náttúrulegar auðlindir sem þjóðir leitast við að halda utan um til framtíðar.

Í Kerala, fylki á vesturodda Indlands, hafa 12 milljónir tonna af sandi verið unnin úr sírennandi straumi lengsta stöðuvatns Indlands, Vembanad, sem hefur valdið því að vatnsbotn þess lækkar um á bilinu tæplega 8 til rúmlega 15 cm á hverju ári.

„Raunverulegar afleiðingar þessa munu bitna á íbúum svæðisins síðar meir. Roð árbakka og strandlengja gerir hús viðkvæmari fyrir ofanflóðum og óveðri. Þungur búnaður sem rífur upp loftborið rusl eyðileggur staðbundin vistkerfi. Uppskeyra sem þorp eru háð, sem og vatnakerfi þar sem fiskur er veiddur, verða fyrir skakkaföllum. Vatnsveitan á staðnum er einnig skemmd. Sandur er náttúruleg sía sem fjarlægir óhreinindi og kemur í veg fyrir að vatn verði of salt, sem er gagnlegt ekki aðeins fyrir bændur heldur einnig fyrir vatnsveitur á staðnum,“ segir Sickmann enn fremur.

Manngerður sandur lausnin

Rannsóknir benda til að stóran hluta þessa vanda mætti leysa með því að draga úr notkun á náttúrulegum sandi og auka stórlega endurvinnslu byggingarefna. Þá er vaxandi áhugi á framleiddum sandi sem búinn er til með því að mylja berg í smátt, auk verkefna þar sem plastúrgangi er blandað í steypu og nýting aukaafurða efna frá þurrmölnun grjóts nýtt.

Heimurinn þarf að finna upp valkost við sandnám. Í Noregi eru um þessar mundir til dæmis gerðar tilraunir með að mylja grjót, og búa til „hempcrete“, léttu steypu gerða úr blöndu af hampi, kalki

og öðrum efnum. Hún gæti komið í stað sandsteypu í hluta bygginga (svo sem einangrun og burðarlausar veggir) en er ekki hentug fyrir undirstöður.

Forsvarsmenn UNEP hafa hvatt ríki til að viðurkenna sand sem „strategíska“ auðlind og setja skýr lög þar um, ásamt því að herða verulega mælingar og vöktun. Ný tækni eins og Marine Sand Watch og greining kerfa á sandkornum, svokölluð sandID, gæti spornað við ólöglegri námavinnslu.

Bandaríkjamenn eru leiðandi í framleiðslu á sandi og mól á heimsvísu og Ástralía kemur fast á hæla þeirra.

Kínverjar hafa nú notað um það bil sama magn af sandi til bygginga og öll heimsbyggðin á tuttugustu öldinni og byggja nú í óða önn eyjar undir íbúðarhús. Árið 2016 notaði Kína nálægt átta milljörðum tonna af byggingarsandi; „nóg til að þekja allt New York-ki með þumlungsdjúpum sandi“.

Í höfuðborg Nígeríu, Lagos, er verið að byggja 9,7 ferkílómetra landfyllingu við Atlantshafsströndina. Singapúr, stærsti innflytjandi sands í heimi, er sífellt að stækka jarðnæði sitt út í sjó. Á sjöunda áratugnum var landsvæði Singapúr 581,5 km2, í dag er það 725,7 km2 og fer vaxandi.

Samkvæmt skýrslu sem gefin var út af Global Initiative Against Transnational Organized Crime, hefur magn sands sem verslað er með yfir landamæri aukist sexfalt á síðustu 25 árum. Þar að auki benda rannsóknir til þess að tölur um magn sandvinnslu og -notkun í heiminum séu gróflega vanmetnar.

Vetrararbúnaður
Hilltip

Snjótennur, fjölplógar, salt- og sanddreifarar

Tangarhöfði 1 / 551-5464 / wendel.is / wendel@wendel.is

Bændur athugið! ~~~~~

100% endurunnið heyrúlluplast

~~~~~

ecoAGRO er fyrsta heyrúlluplastið í heiminum sem er 100% endurunnið. Plastið hefur verið **prófað við íslenskar** aðstæður síðustu ár þar sem gæði heyfengs, slitþol og vinnsluhæfni hafa verið sannreynd og aðlöguð að íslenskum aðstæðum. Á bak við ecoAGRO liggur áralöng þróunarvinna sem nú skilar **umhverfisvænsta heyrúlluplasti** sem völ er á þar sem gæði eru samtvinnuð umhverfisvitund.

Plastið er einnig 100% **endurvinnanlegt** sem gefur íslenskum bændum kost á að taka aukinn þátt í **hringrásarhagkerfinu**. Framleiðslan fylgir ströngum gæðastöðlum (ISO9001) og evrópskri vottun um endurvinnslu plastics (Recyclclass).

Umhverfislegur ávinningur þess að nota 100% endurunnið heyrúlluplast er verulegur fyrir íslenskt samfélag, en með notkun þess má lækka kolefnisspor (Co2) um allt að 80%. Íslenskir bændur geta þannig staðið í **fremstu röð í heiminum** hvað varðar lágmörkun á kolefnisfótspori í tengslum við heyverkun.

Erum að taka á móti
pöntunum fyrir sumarið.
Upplýsingar í síma **551 0070**
eða **silfraberg@silfraberg.is**

Sérstakt
kynningarverð:
13.390
(án VSK) pr. rúlla.

ecoAGRO
Fáanlegt í hvítu, grænu og svörtu
Þykkt: 25 micron — Breidd: 750 mm
Lengd: 1.500 m. — Strekkingarþol: 70%

MHG Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Forest & Garden á Íslandi

*Varahlutir og
þjónustuverkstæði

Husqvarna K770
Steinsög
Sögunardýpt
12,5 cm

Husqvarna 520IRX
Sláttuorf 36V

Husqvarna Traktor TC220
14,4kw

Husqvarna K970 Steinsög
Sögunardýpt
15,5 cm

Husqvarna Rider 320X AWDTraktor
10,5 kW

Husqvarna 522IHD60
60cm

Husqvarna LC253S Sláttuvél
2,8kW

Husqvarna 525BX Blásari
86 m/s

Husqvarna 535RX Sláttuorf
1,6kW

Husqvarna 580 EPOS
16.000m²

Husqvarna AM535AWD
EPOS 3.500 m²

Husqvarna 450e
Keðjusög
2,4kW

Husqvarna Forest & Garden Products

Garðverkfæri, slátturóbotar, steinsagir, steinsagarblöð, jarðvegspjöppur, hopparar, kjarnaborvélar, garðsláttuvélar, golflípivélar, sandarar, gröfur, golfbílar og margt fleira

MHG Verslun | Víkurhvarf 8
S. 544 4656
mhg@mhg.is

Frumvarpsdrög um lagareldi:

Spornað gegn neikvæðum umhverfisáhrifum

– Gert ráð fyrir kerfisbundnum vöktunum í ám

Drög að frumvarpi til laga um lagareldi liggja í samráðsgátt stjórnvalda. Markmið frumvarpsdraganna er að styrkja lagaramma lagareldis, sporna gegn neikvæðum umhverfisáhrifum með því að innleiða hvata og þannig skapa traustari grundvöll fyrir sjálfbæra verðmætasköpun.

Frumvarpsdrögin gera ráð fyrir að ein heildarlög gildi um starfsemi lagareldis; sjókvíaelði, landeldi, hafeldi og fjarðabeit. Í greinargerð

Valdimar Ingi Gunnarsson.

með drögunum segir að varðandi sjókvíaelði hafi þær breytingar helstar verið gerðar að auknir hvatar séu nú til nýtingar á lokuðum búnaði og ófrjóum laxi. Gert sé ráð fyrir vöktun í ám, með það að markmiði að auka vísindalega þekkingu og áhættustýrt skipulag með innleiðingu smitvarnasvæða. Þá verða leyfisveitingar og eftirlit einfölduð, meðal annars með sameiningu rekstrarleyfis Matvælastofnunar og starfsleyfis Umhverfis- og orkustofnunar. Þá eru Matvælastofnun færðar auknar eftirlitsheimildir með meiri áherslu á rafrænt eftirlit.

Aðhald og viðbrögð vegna lúsasmits

Breytt fyrirkomulag verður á útfærslu og framkvæmd áhættumats erfðablöndunar í sjókvíaelði, skilvirkari viðbrögð vegna stroks og aukið aðhald og viðbrögð vegna lúsasmits og affalla, meðal annars með innheimtu umhverfisgjalds. Loks verða reglur hertar um eftirlit með kynþroska eldislõxum og breytt fyrirkomulag á úthlutun til sveitarfélaga úr Fiskeldissjóði.

Varðandi landeldi segir í greinargerðinni að þar sem regluverk greinarinnar byggir á

mestu leyti á lögum um fiskeldi, sem einkum sé skrifuð með þarfir sjókvíaeldis í huga og nái illa utan um sérstöðu landeldis þegar kemur að leyfisveitingum, eftirliti og dýravelferð, sé bætt úr því með framkomnu frumvarpi. Viðamesti hluti þeirrar umfjöllunar lýtur að smitvörnum og dýraheilbrigði í landeldi. Með frumvarpinu sé reynt að draga fram þau sérkenni sem skilja að landeldi frá sjókvíaelði sem helgist af ólíku eldisumhverfi og ólíkum áskorunum, jafnt fyrir rekstraraðila og Matvælastofnun sem annast eftirlit með starfseminni.

Jákvæðar breytingar í umhverfismálum

Valdimar Ingi Gunnarsson sjávarútvegsfræðingur segir það jákvæða við frumvarpsdrögin lúta að umhverfismálum. „Þar standa aðgerðir til verndunar íslenskra laxastofna upp úr, einkum þau ákvæði sem kveðið er á um í 7. og 45. grein frumvarpsins, sem ætlað er að draga verulega úr hættu á erfðablöndun milli eldislax og villtra laxastofna. Þar er markvisst byggt á þeirri hugmyndafræði að beita fyrirbyggjandi og kerfisbundnum aðgerðum til að lágmarka umhverfisáhrættu, fremur en að bregðast við afleiðingum síðar eins og átti að gera með fyrra áhættumati erfðablöndunar.“

Í áhættumati erfðablöndunar felst að spád er fyrir um áhættuna á erfðablöndun norskættaðs eldislax við villta íslenska laxastofna í ám landsins. Matið er gefið út í magni frjórara laxa, mælt í lífmassa. Áhættumatið byggist á líkani sem hefur það að markmiði að geta spáð fyrir um dreifingu eldislaxa sem strjúka frá hverjum stökum eldisstað og áætlað hve mikið af þeim fiski mun ganga í hverja á. Í frumvarpinu er lagt til að áfram verði byggt á áhættumati erfðablöndunar frá Hafrannsóknastofnun við stjórn eldis á frjóum laxi en með nokkrum

Krafist endurskoðunar

Landssamband veiðifélaga fundaði á dögunum vegna frumvarpsins þar sem miklum vonbrigðum var lýst í ályktun.

„Vonir stóðu til þess að nýtt frumvarp yrði raunveruleg framför frá fyrri frumvörpum og myndi draga úr áhættu fyrir villta laxastofna og önnur vistkerfi landsins. Þær vonir hafa brostið. Frumvarpið festir að mati fundarins sjókvíaelði í opnum kvíum á frjóum laxi í sessi til framtíðar, með alvarlegri áhættu fyrir villta stofna og veiðirétt. Fundurinn áréttar að villtir laxastofnar, lífríki ferskvatns og verðmæti veiðiréttar eru hluti af náttúruauðlindum þjóðarinnar og grundvöllur atvinnu og byggða víða um land. Lagarammi um lagareldi verður að byggja á raunverulegri varúðarnálgun og vistkerfisnálgun í verki, ekki aðeins í orði,“ segir í ályktuninni.

Eftirfarandi atriði komu þar fram:

- að stöðvuð verði frekari stækkun opins sjókvíaeldis á frjóum laxi og sett skýr, tímasett stefna um tækniskipti yfir í lokuð kerfi og ófrjóan fisk
- að áhættumat erfðablöndunar verði bindandi, aldrei notað til aukinnar framleiðslu og aðgerðir í ám teljist ekki „mótvægisáðgerðir“
- að friðunarsvæði verði skýrð og lögfest í lögum og vernd stækkuð (Eyjafjörður, Seyðisfjörður og Öxarfjörður), og að felldar verði brott undanþáguheimildir sem geta opnað friðuð svæði fyrir eldi
- að dregið verði úr réttaróvissu um laxahlut og komið í veg fyrir framleiðsluaukandi undanþágur sem gætu aukið eldi frjós lax umfram heildarlaxamagn
- að viðurlög vegna stroks verði raunverulega letjandi
- að ekki verði sett óheft aðgengisskylda að ám og veiðistöðum án samráðs, meðalhófs og skýrra skilyrða
- að skaðabótaleið verði raunhæf með léttari sönnunarbyrði
- að burðarþolsmat verði heildstætt og taki til alls álags
- að formlegt samráð við hagsmunaaðila verði eftt en ekki veikt
- og að tryggð verði skýr fjármögnun til vöktunar, rannsókna og nauðsynlegra verndaraðgerða fyrir villta laxastofna og lífríki ferskvatns.

breytingum.

Valdimar segir að skiptar skoðanir kunni að vera um það hvort heimila eigi laxeldi í sjókvíum á Íslandi. Nálgunin hvað varðar kerfisbundnar forvarnir, sem birtist í frumvarpsdrögunum, sé þó sú skynsamlegasta og þjóni almannahagsmunum og náttúruvernd til lengri tíma lítið á meðan slík starfsemi sé heimil.

Vöktunaráætlanir í ám

Í 7. grein er ákvæði að finna um vöktunaráætlun í ám sem Hafrannsóknastofnun ber ábyrgð á. Þar á meðal að leggja mat á stofnstærð villtra laxa, mögulegan

fjölda laxa af eldisuppruna, fjarlægja lax sem kann að vera af eldisuppruna, greina erfðaeðni laxa af eldisuppruna og rekja uppruna þeirra, leggja mat á og kortleggja útbreiðslu laxa af eldisuppruna og viðhafa vöktun á erfðabreytileika seiða til að meta hvort þau séu af eldisuppruna.

Í 45. grein eru ákvæði um viðbrögð við staðfestum tilfellum um eldisfisk í ám. Skal Matvælastofnun ákvarða hvort leita skuli að strokufiski í veiðiám eða vötnum og hann fjarlægður. Sé talið nauðsynlegt að Matvælastofnun ráðist í aðgerðir í veiðiám eða vötnum til þess að stöðva för eða fjarlægja strokufisk er henni það heimilt, að höfðu samráði við Fiskistofu. Þar segir enn fremur að aðgerðir sem mælt er fyrir um í viðbragðsáætluninni skulu meðal annars taka mið af eðli og umfangi stroks og stærðar fisks við stök. Allan kostnað Matvælastofnunar, Fiskistofu og annarra stjórnvalda vegna nauðsynlegra aðgerða samkvæmt þessari grein skal rekstrarleyfishafi greiða.

„Ég hef talað áður fyrir þessari aðferðafræði og þrátt fyrir að sú nálgun hafi þá fengið takmarkaðar undirtektir er mjög ánægjulegt að sjá að nú sé stefnt að sambærilegum lausnum við vernd íslenskra laxastofna gegn erfðablöndun. Það er í samræmi við það sem best þekktist í erlendum samanburði,“ segir Valdimar.

Áfram áhrif erlendra fjárfesta

Að sögn Valdimars voru áhrif erlendra fjárfesta í fiskeldi, með fjárhagslegan ávinning að leiðarljósi, mjög augljós við samþykkt laga um fiskeldi árið 2019. „Í þessum frumvarpsdrögum eru ákvæði sem bera skýr merki um áframhaldandi áhrif slíkra hagsmuna. Það veldur vonbrigðum að ekki hafi verið gerðar efnislegar breytingar á ákvæðum sem varða almannahagsmunum. Hér er sérstaklega vísað til VII. kafla, Laxahlutir, og V. kafla, Úthlutun smitvarnasvæða og rekstrarleyfa.

Það er með öllu óásættanlegt að engar breytingar hafi verið gerðar á þessum köflum frá því sem lagt var til í frumvarpi um lagareldi árið 2024, þrátt fyrir mjög alvarlegar og ítarlegar athugasemdir sem komu fram í samráðsferlinu. Slík afgreiðsla dregur úr trúverðugleika samráðsins

og vekur spurningar um hvort tekið hafi verið nægilegt tillit til sjónarmiða sem lúta að almannahagsmunum og langtímahagsmunum íslensks samfélags,“ segir hann.

Heimilt að framselja og leigja laxahluti

Í kafla VII segir að Matvælastofnun haldi skrá yfir laxahlut einstakra rekstrarleyfishafa sem og laxamagn rekstrarleyfishafa miðað við heildarlaxamagn hverju sinni. Laxamagn skuli skráð á tiltekið smitvarnasvæði. Enginn megi ala frjóan lax í sjókvíaelði án skráningar í skrá Matvælastofnunar né ala meira magn frjós lax en þar kemur fram. Úthlutun og skráning laxahlutar myndi þó ekki eignarrétt eða óafturkallanlegt forræði einstakra aðila yfir heimildum til eldis á frjóum laxi. Hins vegar er rekstrarleyfishöfum heimilt að flytja laxamagn á milli smitvarnasvæða. Áður en Matvælastofnun afgreiðir umsókn um flutning laxamagns skal hún afla ráðgjafar hjá Hafrannsóknastofnun um áhrif flutningsins á áhættumat erfðablöndunar.

Rekstrarleyfishöfum er einnig heimilt að framselja laxahlut til annarra rekstrarleyfishafa. Þá er rekstrarleyfishöfum einnig heimilt að leigja laxahlut til annarra rekstrarleyfishafa, þó ekki til eldis meira en tveggja kynslóða í senn, að teknu tilliti til hvíldartíma.

Í V. kafla segir að telji Matvælastofnun að umsókn um rekstrarleyfi fullnægi skilyrðum laganna skuli stofnunin gefa út starfsleyfi til 16 ára. Við lok gildistíma rekstrarleyfis er Matvælastofnun heimilt að úthluta rekstrarleyfi að nýju til hlutaðeigandi rekstrarleyfishafa. Umsóknin um endurnýjun skal berast að minnsta kosti þremur árum fyrir lok gildistíma þess. Skal Matvælastofnun meta frammistöðu rekstraraðila frá útgáfu gildandi rekstrarleyfis. Ef niðurstaða þess mats er að rekstraraðili hafi á tímabilinu gerst sekur um alvarleg brot á lögum eða lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir eða skilyrðum rekstrarleyfis, er Matvælastofnun heimilt að endurnýja ekki leyfið.

/smh

TILBOÐ

843.200,- m/vsk

Áreiðanleg loftpressa frá hinum virta framleiðanda ELGi. Kemur með þurrkara sem getur náð daggarmarki + 3°C og 270 l loftkút með tímastilltu dreni. Stærð í mm: L: 1825 x B: 773 x H: 1405 5 ára ábyrgð með þjónustusamning.

- Loftpressa 5,5 kW
- Afkastageta 650 l/mín
- Þurrkari + 3°C
- 270 l loftkútur
- Hámarksþrýstingur 10 bar
- Hljóðstyrkur aðeins 64 dB (A)
- Þriggja fasa / 400 V

Fáanleg með matvælavottaðri olíu og í öðrum stærðum. Einnig hægt að ná ISO 8573-1 gæðastaðli 1:4:1 með tveimur þrýstiloftssíum.

Dynjandi ehf. | Skeifunni 3 | 108 Reykjavík | Sími 588 5080 | dynjandi.is | hafsteinn@dynjandi.is

DIECI

DIECI AGRI FARMER 34.7-GD

Verð með VSK: 18.092.542 kr.

TILBOÐSVERÐ 14.280.000 KR. án vsk

Nánnar á veltir.is

DIECI AGRI PLUS 42.7 VS EV02-GD

Verð án VSK: 23.295.508 kr.

TILBOÐSVERÐ 18.250.000 KR. án vsk

Nánnar á veltir.is

VELTIR

Hádegismóar 8, 110 Reykjavík, Sími 510 9100

Límtréshús, bogahús og færarlegar byggingar

Hýsi.is

Færarlegar byggingar

Bogahús

Límtréshús

H SI
BYGGJUM BETUR

Þórunn Wolfram Pétursdóttir er doktor í umhverfisfræðum frá Landbúnaðarháskóla Íslands. Hún starfar nú hjá Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna, FAO, í Róm á Ítalíu, þar sem hún stýrir skrifstofu Global Soil Partnership. Viðfangsefni hennar eru m.a. tenging vísinda, stefnumótunar og framkvæmda á sviði sjálfbærrar landnýtingar og endurheimtar vistkerfa.

Myndir / Aðsendar

FAO:

Heilbrigði jarðvegs er undirstaða alls

– Íslenskur sérfræðingur á alþjóðavettvangi jarðvegs mála

Þórunn Wolfram Pétursdóttir, doktor í umhverfisfræðum frá Landbúnaðarháskóla Íslands, hefur byggt feril sinn á tengingu vísinda, stefnumótunar og framkvæmda á sviði sjálfbærrar landnýtingar og endurheimtar vistkerfa.

Steinunn Ásmundsdóttir
steinunn@bondi.is

Þórunn starfar nú hjá FAO í Róm á Ítalíu, þar sem hún stýrir skrifstofu Global Soil Partnership (GSP). GSP er alþjóðlegur samstarfsvettvangur á

frjálsum grunni sem vinnur að því að vernda og bæta heilbrigði jarðvegs um allan heim, stuðla að sjálfbærri nýtingu jarðvegs og vekja athygli á mikilvægi hans fyrir fæðuöryggi, loftslag, líffræðilegan fjölbreytileika og sjálfbæra þróun.

Ísland er eitt stofnríkja Matvæla- og landbúnaðarstofnunar Sameinuðu

þjóðanna, FAO, (e. Food and Agriculture Organization) og hefur tekið þátt í starfsemi GSP allt frá því að samstarfsvettvangurinn var stofnaður árið 2012.

Moldin rauður þráður

„Ég er alin upp með annan fótinn í sveitinni og hinn í sjávarútvegi, og þessi tvíþætta reynsla mótaði snemma sýn mína á náttúruauðlindir og nýtingu þeirra. Barnæskan var

lituð bæði af sauðkindinni og saltfiskinum, þar sem sjálfsagður hluti daglegs lífs var að nýta hráefni til fulls og láta ekkert fara til spillis,“ segir Þórunn og heldur áfram:

„Í sveitinni kynntist ég gömlum búskaparháttum sem byggðu á nánum tengslum við landið og skilningi á náttúruöflunum. Í fiskinum lærði ég á sama tíma hversu mikilvæg skilvirkni, virðing fyrir hráefninu og samvinna eru í atvinnugreinum sem byggja beint á náttúruauðlindum. Þótt ég hafi kynnst báðum heimum, var ég alltaf meira sveitabarn og fann snemma að tengslin við landið og náttúruna skiptu mig mestu máli.

Þessi tenging milli daglegrar reynslu, landsins sjálfs og stærri samfélagslegra markmiða skýrir einnig hvers vegna jarðvegur hefur orðið rauður þráður í mínu starfi. Jarðvegurinn er ekki abstrakt hugtak, heldur lifandi undirstaða landbúnaðarsamfélagsins sem ég ólst upp við. Að vernda moldina og og viðhalda heilbrigði hennar er því ekki aðeins faglegt viðfangsefni, heldur persónulegt og samfélagslegt ábyrgðarmál,“ segir hún. Þessi nálgun, að tengja mannlíf, efnahag og vistkerfi í heildrænu sambengi, hefur síðan orðið lykilatriði í starfi hennar sem fræðimanns, stjórnanda og nú á alþjóðavettvangi.

Rammi fyrir ákvarðanatöku

Þórunn lærði umhverfisfræði í Garðyrkijuskólanum, stuttu eftir útgáfu Brundtland-skýrslunnar og Ríó-ráðstefnuna árið 1992. „Á þessum tíma færðist umræðan frá því að vera fræðileg yfir í að verða pólitísk og stefnumótandi. Hugmyndin um sjálfbæra þróun var ekki lengur aðeins hugsjón, heldur rammi fyrir ákvarðanatöku ríkja um nýtingu náttúruauðlinda til lengri

” ... að tengja saman þrjá þætti sem of oft eru aðskildir: vísindi, stefnumótun og framkvæmd ...

tíma,“ lýsir hún.

Hún lauk síðar BSc-gráðu í landfræði, hélt í meistara- og doktorsnám við Landbúnaðarháskóla Íslands og hóf samhliða störf hjá Landgræðslunni.

„Ég varð sífellt meðvitaðri um að jafnvel bestu vísindalegar lausnir skila litlum árangri ef þær hafa ekki almennan stuðning og eru ekki innleiddar í samstarfi allra hlutaðeigandi,“ segir hún.

Í doktorsrannsókn sinni, Stýring á landnotkun og endurheimt vistkerfa, skoðaði Þórunn hvernig stefna, stjórnsýsla og framkvæmdir haldast í hendur – eða ekki.

„Stærstu áskoranir samtímans í umhverfis- og landbúnaðarmálum eru svokölluð ‘wicked problems’ – viðfangsefni þar sem engin ein einföld lausn er til staðar og þar sem nauðsynlegt er að tengja saman vistfræði, stefnumótun og samfélagsleg kerfi,“ segir hún. „Ég var afar heppin að hafa prófessor Ásu L. Aradóttur aðalleiðbeinanda í náminu. Undir hennar leiðsögn fékk ég bæði faglegt frelsi og skýran stuðning til að þróa rannsóknir sem fóru þvert á hefðbundin fræðileg mörk.“

Undirstaða fæðuöryggis og seiglu

Eftir rannsóknarstarf í Evrópu, hjá einni af stofnunum Framkvæmdaráðs – framhald á síðu 30

TIL
SÖLU
VIÐ AKUREYRI

HÉR BYGGIR

LÆKJARVELLIR

IÐNAÐARBIL / GEYMSLUR

45,2m² - 47,4m²

01-12

13-24

Verð frá 17.900.000 kr.

FS FASTEIGNIR

Friðrik Sigþórsson

Löggiltur fasteignasali

Sími: 694 4220

Svala Jónsdóttir

Löggiltur fasteignasali

Sími: 663 5260

FS fasteignir

Milliloft í boði

Upplýsingar gefur Bjarni í síma 775 6667

FASTEIGNASALA

AKUREYRAR

Arnar Guðmundsson

Löggiltur fasteignasali

Sími: 773 5100

Husqvarna®

Há Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Construction
á Íslandi

- Eigum jarðvegsþjöppur á lager uppí 500 kg
- Þjónustuverkstæði og varahlutir

ERUM FLUTT AÐ LYNGHÁLSI 5

Husqvarna FS 500 E
rafmagns gólfsög
Sögunardýpt 19 cm

Husqvarna DM230
Kjarnaborvél
150mm Max

Husqvarna K770 14"
Steinsög/hellusög
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna K970 16"
Sögunardýpt 15,5 cm

Husqvarna LF75
Jarðvegsþjappa
97 kg, 500 mm plata

Husqvarna FS 400 LV
gólfsög bensín
Sögunardýpt 16,2 cm

Husqvarna Rammer
Hoppari LT6005 bensín
230mm plata, 69kg

Husqvarna Trowel BG 245
Slípivél, vinnslubreidd
60 cm

Husqvarna K4000
Steinsög, 230v
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna K3600
Steinsög, vökvadrifin
Sögunardýpt 27 cm

Husqvarna K7000 Ring
rafmagnssög
Sögunardýpt 32,5 cm

Husqvarna K7000 Pre Cut
rafmagnssög
Sögunardýpt 14,5 cm

Lynghálsi 5, 110 Reykjavík
Opíð mán.- fös. Kl. 9 - 17
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

Husqvarna Construction Products

Gólfsagir, jarðvegsþjöppur, kjarnaborvélar, borstandar, hoppapar, slípivélar, garðverkfæri, golfbílur, garðsláttuvélar og margt fleira!
Kíktu á úrvalið á haverslun.is eða til okkar að Lynghálsi 5

Leiktæki & Sport ehf

Buglo 9508 Bubbles verð 2.390.000 kr

Buglo 2901 Rennibraut með göngum verð 455.000 kr

Buglo 8047 Blandaðir leikir með hjólastóla aðgengi 2.980.000 kr

Buglo 00302 Róla 340.000 kr

Buglo 2007 klifurkofi verð 440.000 kr

Buglo 5016 gormatæki verð 198.000 kr

- ▣ Gervigras fyrir sparkvelli og leiksvæði
- ▣ Gúmmí grasmottur og gúmmihellur fyrir undir leiktæki
- ▣ Náttúrulegt Kork- yfirborð fyrir leiksvæði og hlaupabrautir
- ▣ Plast körfuboltavellir ásamt körfum, mörkum, girðingum, hjólabogum og hlaupahjólastöndum
- Gúmmýfirborð (Tartan) undir Leiktæki og td körfuboltavelli

Buglo 4078 Hringekja með hjólastóla aðgengi verð 1.980.000 kr

www.leiktæki.is sími 454 0077

www.buglo.pl

Við bjóðum upp á breitt úrval af leik- og íþróttatækjum fyrir leikvelli og á garðinn þinn.

Þórunn telur að Ísland hafi sérstaka rödd sem sé verðmæt á alþjóðlega vísu og eigi að heyrast. Hún telur ríka ástæðu til að hafa áhyggjur af jarðvegi á Íslandi, vegna þess hversu viðkvæmur og rofgjarn hann sé. Mynd / aðsend

Evrópusambandsins í Ispra á Ítalíu 2010–2013, sneri hún aftur til starfa heima fyrir. Í upphafi árs 2025 bauðst Þórunni svo staða hjá FAO í Róm, þar sem hún stýrir skrifstofu GSP.

„Það markaði ákveðin tímamót, ekki vegna þess að viðfangsefnin séu ný, heldur vegna þess að þau eru nú sett í skýrt alþjóðlegt samhengi,“ segir hún um störf sín. „Í þessu starfi snýst verkefnið í grunninn um jarðveg – ekki sem afmarkað náttúrufræðilegt fyrirbæri, heldur sem sameiginlega undirstöðu landbúnaðarkerfa heimsins, fæðuöryggis, loftslagsaðgerða og lífsgæða.“

Global Soil Partnership er sem fyrr segir frjálst samstarf ríkja, stofnana, félagasamtaka, fyrirtækja og annarra hagsmunaaðila, sem var sett á laggirnar árið 2012 til að efla sjálfbæra nýtingu og vernd jarðvegs á heimsvísu. FAO hýsir skrifstofu samstarfsins og heldur utan um framkvæmdir verkefna þess, en ákvarðanir og forgangsröðun GSP, og aðildarþings þess, byggja á samvinnu og vísindalegri þekkingu.

„Lykilverkefni okkar snúast um

að tengja saman þrjá þætti sem of oft eru aðskildir: vísindi, stefnumótun og framkvæmd. Að efla vöktun og þekkingu á ástandi jarðvegs, styðja við ríki við mótun stefnu og markmiða um jarðvegsvernd og sjálfbæra landnýtingu, og vinna með þeim sem nýta landið að því að færa þessa þekkingu inn í dagleg störf,“ útskýrir hún.

Áherslan á samvinnu er skýr. „Sjálfbær nýting jarðvegs verður ekki tryggð með alþjóðlegum yfirlýsingum einum saman, heldur með því að lausnir taki mið af staðbundnum aðstæðum og fyrirliggjandi þekkingu og reynslu,“ segir hún og bætir við að þetta tengist beint fæðuöryggi: „Heilbrigður jarðvegur er forsenda stöðugrar og öruggar matvælaframleiðslu – ekki aðeins í þróunarlöndum heldur einnig í ríkjum með háþróaðan landbúnað.“

Ísland sem tilraunastofa

Þótt starfið sé alþjóðlegt er tengingin við íslenskar aðstæður sterk. „Í alþjóðlegu starfi GSP felst mikilvægi Íslands meðal annars í miðlun á

reynslu okkar og þekkingu af samspili beitar, gróðurþekju, jarðvegs og seiglu vistkerfa, afleiðingum ósjálfbærrar nýtingar og hvernig megi snúa þeirri þróun við,“ segir hún. „Það á einstaklega vel við í ár, á alþjóðlegu ári beitilanda og hirðingjabúskapar.“

Á sama tíma styrkir alþjóðlegt samhengi innlenda stefnumótun. „Með því að tengja íslenskar aðstæður við alþjóðleg viðmið, vísindalega þekkingu og reynslu annarra landa skapast tækifæri til að styrkja innlenda stefnumótun og framkvæmd.“

Þórunn tengir þessa sýn við One Health-hugsunina, þar sem heilsa manna, dýra og vistkerfa er samofin. „Heilbrigður jarðvegur styður við næringarríkan gróður, heilbrigð búfjárhald og öruggar matvælakeðjur, auk þess að hafa áhrif á vatnsgæði og útbreiðslu sýkla og mengandi efna. Ef jarðvegi hnignar veikist þessi undirstaða, með neikvæðum afleiðingum fyrir vistkerfi, dýraheilbrigði og að lokum lýðheilsu,“ segir hún. Í því ljósi sé jarðvegsvernd hluti af forvörnum í víðara samfélagssamhengi – ekki

aðeins sérmál landbúnaðar og eða náttúruverndar.

Endurheimt landbúnaðarlands

„Rannsóknir sýna að hnignun jarðvegs leiðir til minni framleiðni, aukinnar áhættu í landbúnaði og hærri kostnaðar fyrir samfélag, bæði vegna aðfanga og minni seiglu,“ segir Þórunn. „Á móti sýnir reynslan að ávinningur af jarðvegsvernd og endurheimt vistkerfa er oft margfaldur miðað við kostnað.“

Fyrir bændur birtist ávinningurinn meðal annars í auknu framleiðsluöryggi, minni þörf fyrir aðföng og meiri seiglu gagnvart breytilegu veðurfari. Fyrir samfélagið í heild felst hann m.a. í betri vatnsstýringu, minni flóðahættu, aukinni kolefnisbindingu og stöðugri matvælaframleiðslu. Jarðvegs- og gróðurvernd er því ekki jaðarmál, heldur ein af forsendum efnahagslegs stöðugleika,“ segir hún jafnframt.

Þessa þróun segir hún einnig endurspeglast í aukinni áherslu á jarðveg og landnýtingu á alþjóðavettvangi. Innan ramma Sameinuðu þjóðanna, meðal annars hjá UNCCD (Samningur SÞ um varnir gegn eyðimerkurmyndun) og FAO, hafi áhersla á endurheimt landbúnaðarlands orðið sífellt skýrari sem lykilþáttur í sjálfbærni, loftslagsaðgerðum og fæðuöryggi. Ákvörðun UNCCD COP16, Decision 19, undirstreiki þetta með því að hvetja ríki til að forðast, draga úr og snúa við land- og jarðvegsrofi, bæði ræktar- og beitilands sem hluta af heildstærri landnýtingarstefnu.

Nýrópu megi sjá svipaða þróun, þar sem jarðvegur hafi fengið mun skýrari sess í stefnumótandi umræðu. Í gegnum aðgerðir á borð við European Green Deal, Soil Strategy for 2030 og nýlega samþykkt Soil Monitoring Law, er jarðvegur settur í mun formlegri og markvissari ramma en áður, með aukinni áherslu á vöktun, sameiginleg viðmið og sjálfbæra nýtingu. Hún segir þetta endurspegla vaxandi skilning á að jarðvegshnignun sé ekki aðeins umhverfislegt vandamál, heldur einnig samfélags- og efnahagslegt áhættuatriði.

Þórunn telur að Ísland hafi sérstaka rödd í þessari umræðu. „Reynsla okkar af endurheimt vistkerfa, sem jafnframt eru nýtt til búfjárbeitar, sýnir að markviss landgræðsla, bætt beitarstýring og langtímahugsun geta bæði aukið framleiðni lífmassa og styrkt aðrar vistkerfajónustur. Þessi reynsla er sérstaklega verðmæt í alþjóðlegri umræðu, þar sem mörg lönd standa frammi fyrir sambærilegum áskorunum, þótt þær birtist með ólíkum hætti eftir svæðum,“ segir hún.

Áhyggjur af íslenskum jarðvegi

Þegar allt þetta er sett í samhengi – alþjóðleg þróun, íslensk sérstaða og þekking síðustu áratuga – vaknar eðlilega spurningin um stöðu jarðvegs á Íslandi. „Ég tel ríka ástæðu til að hafa áhyggjur af jarðvegi á Íslandi, en ekki í þeim skilningi að allt sé í uppnámi alls staðar. Áhyggjuefnið felst fyrst og fremst í hversu viðkvæmur og rofgjarn hann er, hversu hratt hann getur tapast þegar gróðurhula rofnar og hversu miklu við höfum nú þegar tapað af þessari dýrmætu auðlind í

gegnum aldirnar. Um leið er ástæða til að leggja áherslu á að þekking okkar á jarðvegi og ástandi lands hefur aldrei verið meiri, ekki sist vegna áratugalangs rannsókna- og fræðslustarfs doktors Ólafs G. Arnalds og samstarfsfólks hans,“ segir Þórunn.

Mikilvægan þátt í starfi Ólafs og samstarfsfólks segir hún hafa verið að færa umræðuna frá almennum hugmyndum yfir í mælanlega þekkingu. Með kerfisbundnum rannsóknum á jarðvegi, gróðurfari og ástandi lands hafi þau sýnt að stór hluti þess er í slæmu eða jaðar-ástandi. Þetta sé ekki aðeins náttúruverndarmál, heldur beinlínis landbúnaðarmál.

„Þar sem jarðvegur er heill og gróinn er framleiðni meiri, vistkerfið þolir meiri nýtingu og landið er betur í stakk búið til að takast á við breytilegt veðurfar. Rannsóknirnar hafa einnig varpað ljósi á seiglu vistkerfa og hvernig heilbrigður jarðvegur dregur úr áhrifum loftslagsbreytinga. Jarðvegur sem er ríkur af lífrænu efni dregur í sig vatn í mikilli úrkomu, losar það hægt aftur og minnkar þannig bæði flóðahættu og þurrkaáhrif. Um leið er hann stærsta kolefnisforðabúur jarðar, fyrir utan hafið, og lykilþáttur í náttúrumiðuðu loftslagslausnum,“ bætir hún við. Þessi þekking hafi verið lykilforsenda þess að Ísland geti rætt loftslagsmál í samhengi við landbúnað og landnýtingu á upplýstan hátt.

„Það sem gerir framlag Ólafs og samstarfsfólks sérstaklega þýðingarmikið er að rannsóknir þeirra hafa ekki aðeins verið fræðilegar, heldur jafnframt hagnýtar og stefnumótandi. Þær hafa lagt grunn að landmati, vöktunarkerfum og stefnumótun í landgræðslu, landbúnaði og náttúruvernd. Þær hafa einnig hjálpað til við að breyta sýn samfélagsins á jarðveg – frá því að vera sjálfgæfinn grunnur yfir í að vera viðurkenndur sem ómetanleg auðlind sem þarf virka vernd samhliða vel skipulagðri nýtingu,“ útskýrir hún.

Þekking yfirfærð í ákvarðanir

„Heilbrigður jarðvegur er undirstaða sjálfbærra landbúnaðarkerfa, fæðuöryggis, árangursríkra loftslagsaðgerða og lífsgæða,“ segir Þórunn. „Þekkingin sem byggst hefur upp á undanförmum áratugum sýnir hversu viðkvæmt þetta kerfi getur verið en hún sýnir líka að hægt er að snúa hnignunarspírálnum við með markvissum aðgerðum, samstarfi og langtímahugsun.“

Hnignun verði ekki stöðvuð með frösom heldur með skýrum langtímaákvörðunum sem styðjast við gögn og umbuna sjálfbærri landnýtingu. Í því samhengi er spurningin að hennar mati ekki hvort lausnir séu til, heldur hvernig þær eru innleiddar.

„Stærsta áskorunin er ekki skortur á þekkingu eða vilja meðal þeirra sem nýta landið, heldur að skapa kerfi sem gera bændum kleift að beita þessari þekkingu í reynd og umbuna þeim fyrir að vernda og byggja upp jarðvegsgæði til langs tíma. Í raun snýst þetta ekki um hvort við höfum lausnirnar, heldur hvort við nýtum þá þekkingu og reynslu sem þegar liggur fyrir til að tryggja jarðvegsheilbrigði fyrir öflugan landbúnað og kröftugt samfélag,“ segir Þórunn að endingu.

Þórunn hefur starfað fyrir FAO og GSP frá því í ársbyrjun 2025. Hún segir vera mjög aukna áherslu á jarðveg og landnýtingu á alþjóðavettvangi.

BYSSU- OG SKOTFÆRASKÁPAR

á betra verði

Traustir skápar samþykktir af yfirvöldum. Margar stærðir. **Byssuskápar** fyrir 3, 4, 5, 6, 8 eða 12 byssur. Verð frá **34.995 kr.**

Skotfæraskápar, 2 stærðir. Verð frá **24.995 kr.**

Sendum um allt land.

Gerðu góð kaup

VEIÐIHORNIÐ

Síðumúla 8 • 108 Reykjavík • S: 568 8410
veidihornid.is

TRAUST FJÓLSKYLDUFYRIRTÆKI FRÁ 1998

PORSCHE

Cayenne Electric er kominn í forsölu.

Cayenne hefur verið endurhannaður frá grunni og ber glæsilegt útlit bílsins merki um nýja og spennandi tíma hjá Porsche. Útlitið er ekki einungis einstakt heldur er tæknin, innrétting, akstureiginleikar og öll upplifun ökumannsins og farþega engu lík. Hér er hvert einasta smáatriði þaulhugsað og gert af nákvæmni og metnaði til að tryggja stórkostlega upplifun.

Cayenne Turbo Electric*

- Hestöfl: 1156
- Tog: 1500 Nm
- Hröðun 0-100km/klst: 2,5 sek
- Drægni í blönduðum akstri allt að: 625 km**
- Drægni í borgar akstri allt að: 785 km**
- Hleðsla 10-80%: 16 mín
- Dráttargeta: Allt að 3,5 tonn

Forsöluverð: 25.950.000 kr.*

Dæmi um staðalbúnað:

Hæðarstillanleg loftpúðafjöðrun, mjúklokun á hurðum, snjalllykill (hægt að nýta allt að sjö síma/úr sem lykil), forhitun í gegnum app, 113 kWh long range rafhlaða, rafstillanleg aftursæti.

*Verð miðast við 145 kr./Eur og 0% vörugjöld
**Samkvæmt WLTP miðað við blandaðan akstur.

Cayenne Electric*

- Hestöfl: 442
- Tog: 835 Nm
- Hröðun 0-100km/klst: 4,8 sek
- Drægni í blönduðum akstri allt að: 643 km**
- Drægni í borgar akstri allt að: 806 km**
- Hleðsla 10-80%: 16 mín
- Dráttargeta: Allt að 3,5 tonn

Forsöluverð: 16.450.000 kr.*

Kynntu þér nýjan Cayenne Electric

Samtök smáframleiðenda matvæla:

Brýnum hagsmunamálum komið til leiðar

– Framkvæmdastjóri samtakanna lætur af störfum og gerist ráðgjafi hjá BÍ

Sigurður Már Harðarson
smh@bondi.is

Oddný Anna Björnsdóttir hefur á undanförnum átta árum sinnt ólíkum verkefnum í þágu smáframleiðslu matvæla og gegnt stöðu framkvæmdastjóra Samtaka smáframleiðenda matvæla (SSFM) frá stofnun þeirra 2019 og Beint frá býli síðan það varð aðildarfélag SSFM vorið 2021. Hún segir mikla orku og ástríðu hafa farið í að halda hagsmunabaráttunni gangandi en finni nú að tímabært sé að afhenda öðrum keflið.

Oddný hefur þó ekki alveg sagt skilið við málefni smáframleiðenda matvæla, því hún situr í stjórn Icelandic Lamb, matvælaráði Samtaka iðnaðarins og hefur verið ráðin til ráðgjafarstarfa fyrir Bændasamtök Íslands (BÍ) með áherslu á verkefni sem tengjast hagsmunagæslu landbúnaðarins, sér í lagi málefnum tengdum Beint frá býli.

Blandaður smábúskapur

SSFM voru stofnuð 5. nóvember 2019 og þar eru nú um 220 fyrirtæki, rúmur helmingur á lögbýlum, um fimmtungur á höfuðborgarsvæðinu og annar fimmtungur í þéttbýli utan höfuðborgarsvæðisins.

Eftir að Beint frá býli varð aðildarfélag SSFM hafa félögin starfað saman eftir sameiginlegri stefnu og aðgerðaáætlun. Oddný býr með manni sínum, Pálma Einarssyni iðnhönnuði, og börnum þeirra á lögbýlinu Gautavík í Berufirði, þar sem stundaður er blandaður smábúskapur, auk matjurta- og iðnaðarhampræktunar. Á haustin selja þau skrokka af lömbum sem nærðust á hampi síðustu vikunar, beint frá býli.

Oddný á hampakrinum heima í Gautavík í Berufirði. Á haustin selja þau Pálmi skrokka af lömbum sem nærðust á hampi síðustu vikunar, beint frá býli. Myndir / Aðsendar

og hafa störf hennar fyrir smáframleiðendur verið meðal þeirra verkefna sem hún sinnir í gegnum fyrirtæki þeirra hjóna, Geislar Gautavík, sem rekið er á bænnum.

Hönnun og framleiðsla á gjafavörum

Meginstarfsemi Geislar Gautavík er hönnun og framleiðsla á gjafavörum

og módel-leikföngum sem þau selja í um 50 verslunum um land allt. „Ég sé fyrst og fremst um sölumálin og keyri hringinn í kringum landið á um þriggja vikna fresti til að sinna okkar dýrmætu söluaðilum og hilluplássinu. Við höfum svo ræktað iðnaðarhamp, bæði inni og úti í sjö ár og framleiðu m ólíkar vörur úr honum. Sumir muna eflaust eftir þeirri baráttu sem við þurftum að heyja frá 2019–2021

Börn að leik á Beint frá býli-deginum hjá Hreppamjólki í Gunnbjarnarholti í ágúst 2024.

til að fá fyrst reglugerð og svo lögum breytt, þannig að það væri skýrt að ræktun iðnaðarhamps væri lögleg. Sumarið 2021 opnuðum við svo býlið formlega og buðum upp á fræðslu um iðnaðarhamp ásamt annarri afþreyingu. Það var partur af frumkvöðlastarfinu og vitundarvakningarverkefninu okkar um iðnaðarhamp sem við fengum viðurkenningu Verðlaunasjóðs iðnaðarins fyrir árið 2022. Síðan 2021 hef ég svo einnig verið kjörinn fulltrúi í Múlaþingi, svokallaður heimastjórnarfulltrúi í heimastjórn Djúpavogs,“ segir Oddný.

Hófst með greiningu á Beint frá býli

„Í byrjun árs 2018 tók ég að mér að vinna greiningu á Beint frá býli á vegum Matarauðs Íslands fyrir stjórn BFB. Ég tók viðtöl við fjölda Beint frá býli-bænda og einstaklinga í stuðningskerfinu í kringum þá, meðal annars Óla Þór Hilmarsson, verkefnastjóra hjá Matís, sem vinnur mikið með smáframleiðendum. Í einu af okkar samtölum segir hann við mig að það þurfi að stofna regnhlífasamtök

allra smáframleiðenda matvæla á landinu,“ segir Oddný um upphafið. „Þessi orð sátu í mér og kristölluðust í öðru verkefni sem ég tók að mér sem var að koma á fót svokölluðum REKO-hringjum á Íslandi að norrænni fyrirmynd. Þeir ganga út á að smáframleiðendur á ólíkum landsvæðum stofni Facebook-hóp sem þeir bjóða neytendum af svæðinu í og stofna svo reglulega viðburði þar sem framleiðendur og neytendur hittast og neytendur sækja þær vörur sem þeir hafa pantað í gegnum viðburðinn. Sex hringir voru stofnaðir veturinn 2018–2019 og störfuðu um mislangt skeið og eru REKO Reykjavíkur og Vesturland enn virkir að einhverju marki,“ segir hún.

SSFM stofnað utan um REKO-verkefnið

Oddný útskýrir stofnun SSFM þannig að í raun hafi vantað formlegan félagsskap utan um rekstur REKO-verkefnisins. „Þegar við vorum að koma þessu verkefni á fót bauðst okkur styrkur til að kynna það, en vandamálið var að REKO er ekki formlegt félag með

FISKRÆKTARSJÓÐUR

Salmonid Enhancement Fund

STYRKIR 2026

Umsóknarfrestur um lán og styrki úr Fiskræktarsjóði árið 2026 er til og með 1.mars 2026.

Fiskræktarsjóður starfar á grundvelli laga nr. 72/2008, með síðari breytingum.

Meginhlutverk sjóðsins er að veita lán eða styrki til verkefna sem þjóna þeim markmiðum að efla fiskrækt, bæta veiðiaðstöðu, styðja við rannsóknir í ám og vötnum og auka verðmæti veiði úr þeim.

Óskað er eftir því að þeir aðilar sem fengið hafa styrk úr sjóðnum og sækja aftur um vegna sama verkefnis, skili inn framvinduskýrslu með nýrri umsókn.

Sótt er um styrkveitingu úr Fiskræktarsjóði rafrænt á heimasíðu Fiskistofu í gegnum umsóknagátt.

Umsóknina má finna á www.fiskistofa.is undir þjónusta og velja þar „Fiskræktarsjóður“.

Athugið

Einungis verður tekið við umsóknum í gegnum umsóknagáttina.

Hvorki verður tekið við umsóknum í tölvupósti né á pappírsmáli.

Á heimasíðu Fiskistofu má nálgast verklagsreglur sjóðsins.

kennitölu og gat því ekki tekið á móti styrknum. Þetta var sparkið sem þurfti til að láta verða af því að stofna Samtök smáframleiðenda matvæla og vann ég að formlegri þarfagreiningu og undirbúningi að stofnun fram á haust 2019.

Undirbúningsstjórn var kjörin á undirbúningsstofnfundi 3. september og var ég kjörin formaður hennar. Hlutverk hennar var að koma með tillögu að samþykktum, þar með talið tilgangi og markmiði og undirbúa sjálfan stofnfundinn.

Ég gaf ekki kost á mér í stjórn því ég hafði áhuga á að taka að mér það verkefni að byggja upp samtökin sem framkvæmdastjóri með stuðningi stjórnar. Nýkjörinni stjórn leist vel á það og gerði við mig verktakasamning um að taka það að mér samhliða öðrum verkefnum.“

Öflugir bakhjarlar

Oddný segir að verkefnið Matarauður Íslands hafi verið öflugur bakhjarl SSFM og veitt samtökunum 4,5 milljónir til að fjármagna sig fyrstu árin. „Brynja Laxdal var verkefnisstjóri Matarauðsins, sem var fimm ára verkefni á vegum atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytisins. Hún leit á samtökin sem eins konar arftaka hans. Landbúnaðarklasinn, sem ég sat í stjórn á þeim tíma, var einnig bakhjarl og styrkti samtökin um eina milljón og sagði ég mig úr henni í kjölfarið til að geta einbeitt mér að uppbyggingu samtakanna.

Þá voru Samtök iðnaðarins einnig bakhjarl með því að allir félagsmenn SSFM fengu beina aðild að þeim sem var mikilvæg gulrót á þeim tíma til að fá fólk inn í samtökin á meðan þau voru í uppbyggingarfasa. Að tveimur árum liðnum lauk því og í staðinn gerð ályktun um áframhaldandi samstarf.“

Covid góður tími til uppbyggingar

Oddný segist hafa haft óhemju mikinn áhuga og ástríðu fyrir því verkefni að byggja samtökin upp og góður tími hafi gefist til þess þegar Covid skall á landinu. „Þá lá flest annað niðri en við vorum með þeim fyrstu til að nýta fjarfundabúnað til allra fundarhalda.

Ég sagði í byrjun að jafnvel þó það eina sem kæmi út úr þessu verkefni væri listi yfir hverjir væru í smáframleiðslu matvæla á Íslandi væri markmiðinu náð, því við vorum með falda gimsteina hringinn í kringum landið sem oft voru ansi einangraðir í sinni starfsemi með lítið sem ekkert tengslanet eða bakhjarl eins og hagsmunasamtök. Að sama skapi urðu samtökin gått inn til smáframleiðenda matvæla, því í gegnum listann yfir félagsmenn á vefnum okkar, póstlistann og aðra miðla, geta aðilar sem þurfa að ná til þeirra gert það.“

Matarbúr Krónunnar

„Við byrjuðum á því að setja upp stefnumótandi markmið og skilgreina hver lykilverkefni samtakanna væru sem hafa haldist að mestu óbreytt og höfum árlega gert ítarlega aðgerðaáætlun sem ég hef alltaf talið lykilatriði til að halda fókus og ná árangri. Við létum hanna merki og heimasíðu fyrir samtökin og gerðum sem dæmi samstarfssamning við Krónuna um að stilla vörum félagsmanna upp á sérstöku svæði í tiltekinn tíma undir merkinu Matarbúrið,“ segir Oddný.

Hún segir að hugmyndin að slíku samstarfi hafi reyndar fæðst þegar hún starfaði sjálf fyrir Krónuna á árunum 2016–2017 sem ráðgjafi í umhverfis-, samfélags- og lýðheilsumálum með áherslu á lífrænar vörur. „Þá vantaði einmitt tengiliðinn við smáframleiðendurna sem enginn listi var til yfir. Með stofnun SSFM varð það loks möguleiki og síðan hefur Matarbúrið verið sett upp í stærstu verslunum Krónunnar 12 sinnum og varð kveikjan að

Á haustmánuðum er vörum félagsmanna stillt upp á sérstöku svæði í Krónunni í tiltekinn tíma undir merkinu Matarbúrið.

Svava Hrönn Guðmundsdóttir, formaður SSFM, á matarmarkaði SSFM/BFB á Hótel Selfossi í mars 2025. Jóhanna Sjöfn Guðmundsdóttir, formaður BFB, og Hörður Guðmundsson á borðinu við hliðina, en þau reka Grímsstaðaket og örsláturhús.

sambærilegum verkefnum með öðrum verslunum og hefur verið leið margra smáframleiðenda inn í fast vöruval verslananna.“

Yfir 300 fyrirtæki verið með aðild	Brýn hagsmunamál
Að sögn Oddnýjar hefur félagsmönnum í SSFM fjölgað hratt á undanförnum árum og samanlagt hafa yfir 300 fyrirtæki verið með aðild að samtökunum. „Félagar urðu hátt í 200 árið 2023 eftir að nokkur fjöldi kom inn í gegnum námskeiðsröðina Matsjána sem samtökin fengu styrk til að halda frá Matvælasjóði, í samstarfi við öll landshlutasamtökin og RATA. Frá árinu 2024 hefur fjöldinn haldist í kringum 220 þrátt fyrir nýskráningar, því á hverju ári leggur um 10% fyrirtækjanna niður starfsemi, sameinast öðrum eða eru orðin of stór fyrir smáframleiðendasamtök.“ Spurð um ástæður þess að ekki náist að efla starfsemina enn frekar og fjölga smáframleiðendum, svo þessi geiri verði að alvörustöð í íslenskrí matvælaframleiðslu, segir Oddný að ástæðan sé einföld. „Þetta eru frumkvöðlasamtök og eðli frumkvöðlastarfsemi er sú að ekki allar hugmyndir ganga upp af ólíkum ástæðum. Ekki endilega vegna þess að ekki var eftirspurn eftir vörunum, heldur að frumkvöðlastarf er tímafrekt, regluverkið oft íþyngjandi, ýmsir ágallar í framkvæmd eftirlits, hagnaðurinn jafnan lítill sem enginn fyrstu árin og svo bara ,gerist lífið“. Veikindi, barneignir og aðrar breytingar á högum valda því oft að slík hliðarverkefni – sem smáframleiðsla matvæla oft er – þarf að víkja, tímabundið eða alveg.“	Hún bætir við að auðvitað séu smáframleiðendur á landinu fleiri en félagsmenn, þeim takist ekki að ná til allra og það skrái sig ekki allir í hagsmunasamtök.

framfæri.

Oddný er spurð sérstaklega um heimild bænda til að slátra heima á lögbýlum til markaðssetningar og sölu sinna afurða og ástæðu þess að afar fá býli hafi nýtt sér þá heimild til verðmætasköpunar fyrir sínar afurðir þrátt fyrir að mjög hafi verið þrýst á að hún fengist í gegn. „Ég held að ástæðan sé fyrst og fremst sú að á meðan bændur geta fengið þá þjónustu frá sláturhúsunum sem þeir þurfa – og eru sáttir með hana – er einfaldara, þægilegra og ódýrara að nýta sér hana í stað þess að reisa sér sláturhús og láta kjötvinnsluna nægja. Það er þó gríðarlega mikilvægt að bændur hafi þennan valkost.“

Önnur mikilvæg verkefni

Að sögn Oddnýjar hefur starfsemin frá upphafi einnig snúist um að auka þekkingu félagsmanna til að nýta í sinni starfsemi. „Það er þá bæði með námskeiðum og gerð verkfæra eins og grunni fyrir gæðahandbók og forriti til að reikna út næringargildi. Nú á vorönn er Farskólinn á Norðurlandi vestra sem dæmi með 88 klukkustunda fjarnám í samstarfi við okkur fyrir félagsmenn og aðra áhugasama sem kallast Matur – framleiðsla í smáum stíl.

Við höfum veitt ráðgjöf og stuðning til okkar félagsmanna þegar eftir því hefur verið leitað og beitt okkur í málefnum sem þá varða þegar við á. Við höfum unnið að því að þróa og benda félagsmönnum á söluleiðir, meðal annars með samstarfsverkefnum og að kynna vöruframboð félagsmanna fyrir innkaupastjórum og senda þeim lista yfir þær vörur sem félagsmenn hafa áhuga á að selja hjá þeim.

Við höfum líka unnið að því að semja um betri kjör við helstu aðila sem félagsmenn okkar skipta við og var sem dæmi samningur við Eimskip um stórbætt kjör afar mikilvægur til að gera flutning, sérstaklega á kæli- og frystivörum, hreinlega að valkosti fyrir smáframleiðendur.“

Þá nefnir Oddný að miðlun upplýsinga sé mikilvægur liður í starfseminni. „Kynningarmál og umfjallanir í fjölmiðlum, í kringum viðburði eins og Beint frá býli-daginn og árshátíðina okkar, sameiginlegan bás á vörusýningum og matarmarkaði, hafa aukið meðvitund og eftl samstarf og samtakamátt smáframleiðenda. Sérstaklega innan hvers landshluta þar sem eins konar samfélög félagsmanna hafa myndast.“

Komið að vendipunkti

Á síðasta ári fór Oddný að finna fyrir að komið væri að ákveðnum vendipunkti í hennar störfum fyrir smáframleiðendur matvæla. „Ég hef alla mína tíð haft mestan áhuga á því að koma inn í fyrirtæki, deildir eða verkefni sem þarf að endurskipuleggja eða byggja upp frá grunni. Þegar starfið er komið í ákveðna rútinu fer áhuginn, ástríðan og krafturinn að dvína og hugurinn að leita að næstu áskorun. Ég hef þó aldrei hlaupið frá borði heldur lagt mig fram um að gera mig óþarfa, koma því í hendur annarra í gegnum sameiningu eða aðstoðað við að finna minn eftirmann og koma honum inn í starfið.

Ég áttaði mig á því að samtökin eru orðin þroskuð á hinni svokölluðu líftímakúrfu og nú þarf svolítið að endurhugsa hlutverk þeirra til framtíðar byggt á því hvert við erum komin. Við höfum klárlega stimplað okkur inn, það er leitað til okkar og eftir okkur hefur verið tekið. Smáframleiðendur eru orðnir hreyfiafl, hafa myndað tengslanet, fengið pláss og verðskuldaða virðingu og almennt er meðvitund fyrir mikilvægi þeirra meðal neytenda, smásala og stjórnvalda.

En við erum ekki lengur ný, fersk og spennandi, það sem við erum að gera ekki jafnmikil frétt. Á slíkum tímapunkti er afar mikilvægt að frumkvöðullinn, eða sá sem hefur leitt vegferðina frá upphafi, þekki sinn vitjunartíma og eftirláti öðrum stjórnartaumana. Eg upplýsti því stjórn í byrjun desember um að ég hygðist láta af störfum sem fyrst upp úr áramótum, en myndi vinna með þeim að því að finna nýjan framkvæmdastjóra og koma honum inn í starfið.“

Ráðgjafi hjá BÍ

Þegar Oddný upplýsti forystufólk BÍ um ákvörðunina, buðu þau henni ráðgjafarsamning til að tryggja að reynsla hennar og þekking, sérstaklega á málefnum BFB en einnig öðrum landbúnaðartengdum málum, myndi nýstast í áframhaldandi vinnu. „Það er eðlilegt að hagsmunamál BFB séu á borði BÍ. Með mér flytjast því tiltekin verkefni frá SSFM/BFB yfir til BÍ og mitt markmið er að tryggja að þau verði þar áfram þegar ég hverf á braut. Meðal þeirra eru verkefni tengd regluverkinu sem við höfum ekki náð að keyra í gegn.

Beint frá býli bændur eru glugginn inn í landbúnaðinn, mynda sterkustu tengslin við neytendur og hjá þeim fer fram einstök og verðmæt nýsköpun. Beint frá býli-bændur eru af öllum stærðum og gerðum, hringinn í kringum landið og vörur þeirra eins fjölbreyttar og þær eru margar. Þeir leggja stund á þetta vegna metnaðar fyrir afurðum sínum og til að auka virði þeirra sem ekki er vanþörf á eins og alþjóð veit. Þeir eru ferðaðþjónustunni afar mikilvægir, enda matarferðaðþjónusta sívaxandi og stunda hana margir sjálfir samhliða sínum búskap og framleiðslu.

Til gamans má nefna að meira en helmingur stjórnarmanna í BÍ eru Beint frá býli-bændur,“ segir Oddný að lokum.

/smh

Hjólinn Sigurbjörg Bjarnadóttir og Trausti Sveinsson

Trausti heldur sér í formi með því að fara í sund á hverjum degi

Ferðapjónustan skemmtilegust

– Heiðurshjónin frá Bjarnagili í Fljótum, Trausti og Sibba

Á fögrum haustdegi ætla ég að hitta heiðurshjónin frá Bjarnagili í Fljótum, þau Trausta Sveinsson og Sigurbjörgu Bjarnadóttur. Þau hafa frá svo mörgu að segja af búskapartíð sinni, íþróttuferli og ferðapjónustu.

Trausti er borinn og barnfæddur Fljótamaður. Hann fæddist á Bjarnagili 29. janúar 1943. Hann segist hafa búið þar alla sína tíð, þar til fyrir örstuttu síðan að hann flutti á mölina, ef svo má segja. Trausti segir að það hafi verið dásamlegt að vera barn í Fljótunum á sínum uppvaxtarárum og þar hafi gjarnan verið líf og fjör.

Sigurbjörg, eða Sibba eins og hún er gjarnan kölluð, er fædd 2. janúar 1948 og er uppalin á Siglufirði. Sibba á samt líka rætur í Fljótunum því faðir hennar var ættaður frá

Gylfi Björgvinsson.

Foreldrar Sibbu bjuggu að Skálavegi 2, sem er eitt af efstu húsunum í kaupstaðnum. Minnst Sibba þess að oft hafi krakkarnir getað rennt sér á sleða frá Skálaveginum og alveg niður að Tunnuverksmiðju sem staðsett var niður á eyri. Engar hindranir hafi verið á þeirri leið. Fáar götur verið mokaðar og að sjálfsgöðu ekki mikil bílaumferð. Sibba tók þátt í síldarævintýrinu

Stóra-Holti í Fljótum. Sibba á aðeins góðar minningar frá sínum uppvexti á Siglufirði og minnst þess hversu snjórinn hafi verið mikill á þeim árum sem hún var barn.

sem unglingur. Hún segir það hafa verið gaman en mikil vinna frá morgni til kvölds. Faðir hennar var líka verkstjóri við síldarsöltun á þessum tíma.

Krafan að vera bestur

Trausti varð snemma afburða skíðagöngumaður, enda hefur oft verið sagt um Fljótamenn að þeir hafi margir lært að ganga á skíðum mjög snemma á lífsleiðinni. Snjóþyngsli voru mikil í Fljótunum þegar hann var barn. Hann minnst á að ferðir til og frá skóla hafi oftast verið farnar á skíðum. Skólinn var í þá daga í um 5 km fjarlægð frá Bjarnagili hvor leið. Þannig gekk hann oftast 10 km á dag, það er nú töluverð vegalengd fyrir barn, en þótti varla tiltökumál á þeim árum. Oft var hríðarveður

og stundum sást ekki milli bæja sökum snjókomu og skafrennings. Trausti segir okkur frá staur sem stóð spólkorn frá skólahúsinu. Þennan staur notaði skólastjórinn sem viðmið um hvort óhætt væri að senda krakkana heim eftir skóla. Ef sást í staurinn þá var leiðin greið en ef ekki þá var komið aftakaveður og ekki óhætt að senda þau til síns heima. Stundum þurftu krakkarnir að gista á nærliggjandi bæjum og bíða þar af sér óveðrið áður en haldið var heim. Árið 1968 fóru svo 8 skíðakappar úr Fljótum á Landsmót á Akureyri. Þar náði Trausti sér í Íslandsmeistaratitil. Á tímarit.is er þetta skráð undir fyrirsögninni „Fljótamaður fyrsti Íslandsmeistarinn“. Þar sigrði Trausti í 15 km göngu og tíminn var líka flottur, en hann gekk á tímanum 1:22.50. Það var samt ekki hans fyrsta mót. Hann fór á sitt fyrsta Landsmót 15 ára gamall og keppti þar í flokki unglinga. Mótin urðu svo mörg að Trausti kann ekki tölu á öllum þeim mótum sem hann hefur keppt á í gegnum árin. Trausti hefur alla tíð verið kappsamur maður og þegar hann er spurður um hvort hann hafi fengið keppnissskapið í vöggugjöf, brosir hann breitt og telur það bara líklegt. Hann segist hafa gert miklar kröfur til sjálfs síns og þær gjarnan verið þær að vera bestur. Þetta hafi oft tekist en fyrst og síðast með þrotlausum æfingum og þjálfun, sem Trausti segir lykilinn að árangri í íþróttum almennt. Keppnissskapið hefur hann enn í ríkum mæli þótt árin færist yfir.

Stærsta kúabú í Skagafirði

Trausti og Sibba hófu búskap að Bjarnagili árið 1967, þá ung að aldri. Þau gengu í hjónaband þann 17. júní 1967 og tóku við búskapnum af föður Trausta. Þau hófu strax að rækta og byggja upp jörðina af miklum dugnaði og framtakssemi. Þau minnst þessara fyrstu ára með glampa í augum og brosi sem nær alla leið. Þau lögðu áherslu á kúabúskapinn en höfðu á þessum fyrstu búskaparárum líka svölitið af geitum. Þau byggðu fjós og hlöðu sem samræmdest þeim kröfum sem þá voru gerðar til mjólkurframleiðslu. Fjosið varð hins vegar fljótlega of lítið og líka hlaðan. Hvort tveggja voru þessar byggingar stækkaðar. Þá ræktuðu þau og stækkuðu flest túnin á Bjarnagili. Þau tileinkuðu sér þá tækni sem í boði var á þeim tíma og voru gjarnan með bestu græjurnar þegar vélakostur og tæki áttu í hlut. Fyrsta dráttarvélin kom í Bjarnagil til föður Trausta árið 1958. Ekki var hún samt öflug miðað við dráttarvélar nútímans. Hún var 24 hestöfl en gerði sitt gagn og var lengi til og er kannski enn. Þau byggðu við íbúðarhúsið og endurbættu þann hluta sem fyrir var. Þá má nefna

garðinn við íbúðarhúsið sem var einstakur og margir komu þar við til að skoða. Garðurinn var að mestu leyti verk Sibbu og þar fór saman glæsileiki og faguð vinnubrögð. Búskapurinn gekk vel og stækkaði ár frá ári. Mjólkurframleiðslan og gæði hennar voru slík að þau náðu því að vera stærsta bú í Skagafirði hvað innlegg í Mjólkursamlagið á Sauðárkróki varðaði í töluverðan tíma. Þegar við rifjum þessa tíma upp minnst Trausti þess að þau hafi verið enn lengri tíma í 2. og 3. sæti.

Á árum áður var oft talsvert mál að koma mjólkinni frá sér að vetrarlagi, sökum ófærðar og snjóþyngsla. Þurfti ekki ósjaldan að troða slóðir með jarðýtu sem svo bændur óku dráttarvélum eftir alla leið niður í Haganesvík þar sem mjólkurbíllinn tók svo við og flutti mjólkina til Sauðárkróks. Ekki minnst þau Trausti og Sibba þess að mjólkinn hafi skemmt af þessum sökum. En brasið hefur verið ótrúlega mikið að koma mjólkinni frá sér til vinnslu. Á þeim árum sem þau voru að taka við búinu á Bjarnagili, minnst þau þess að mjólk var seld beint til nágranna, meðal annars til Ólafsfjarðar. Trausti sinni hinum ýmsu trúnaðarstörfum í búskapartíð sinni fyrir sína sveit. Hann stofnaði til fundar um mjólkurflutninga úr sveitinni og félagið hét „Mjólkurflutningafélag Fljóta- og Fellshrepps“. Þetta félag var mikil framför frá því sem áður var og þjónaði sveitunum vel. Þá sat Trausti í hreppsnefnd Holtshrepps í 12 ár. Þegar svo aldurinn færðist yfir ákváðu þau að draga búið svölitið saman og snúa sér meira að ferðapjónustu. Og enn síðar hættu þau þessum hefðbundna búskap og sneru sér alfarið að því að þjónusta ferðamenn. Þegar Trausti er spurður hvort hann hafi verið góður bóndi segir hann svo ekki hafa verið. Sibba mótmælir því hástöfum og segir hann víst hafa verið góðan bónda, útsjónarsaman og framtakssamur, og bara dugnaðarforkur.

Þegar þau eru spurð út í hvað hafi verið skemmtilegast af öllu þessu ævintýri nefna þau bæði ferðapjónustuna. Þar fundu þau sig og gátu miðlað ótrúlega miklum fróðleik um sveitina sína, Fljótin, og alla náttúruna sem þar lifir og vex. Trausti fór gjarnan með hópa ferðamanna til fjalla og sýndi þeim það sem fjöllin hafa að geyma. Oft var þetta krefjandi ganga sem svo endaði í hlaðborði hjá Sibbu sem allir elskuðu. Ferðamenn sem komu til dvalar hjá þeim líkaði vel, svo vel að þeir komu ár eftir ár til dvalar að Bjarnagili. Sibba sýnir mér eitt og annað sem sýnir hvers ferðamennirnir voru ánægðir með sína dvöl. Hún sýnir mér sútað kálfskinn þar sem bærinn er brenndur í leðrið og nöfn einhverra ferðamanna einnig. Hreinasta listaverk sem hefur verið lögð mikil alúð í að gera.

Við erum með sex verslanir á landinu með mikið úrval af rekstrarvörum og lyftibúnaði fyrir landbúnað, sjávarútveg, matvælavinnslur, byggingariðnað og aðra starfsemi.

HAMPIÐJAN

hampidjan.is/verslun · <https://vefverslun.hampidjan.is>

Reykjavík

Skarfagarðar 4
Sími 530 3333

Ólafsvík

Ólafsbraut 19
Sími 436 1214

Ísafjörður

Suðurtangi 14
Sími 470 0830

Akureyri

Norðurtangi 1
Sími 841 1322

Neskaupstaður

Naustahvammur 49
Sími 470 0807

Vestmannaeyjar

Friðarhöfn
Sími 664 3340

Margfaldur Íslandsmeistari í skíðagöngu

Skíðamaðurinn Trausti Sveinsson er landsþekktur en hann á að baki langan og farsælan feril í skíðagöngu. Trausti var formaður Skíðafélags Fljótamanna um árabil. Var margfaldur Íslandsmeistari í skíðagöngu og var nánast ósigrandi lengi vel. Hann náði þeim frábæra árangri að keppa fyrir Íslands hönd á Ólympíuleikunum í Innsbruck 1976. Hann var sæmdur gullmerki ÍSÍ og SKÍ fyrir störf í þágu skíðaiþróttarinnar. Þá þjálfaði Trausti fjöldann allan af ungu fólki heima á Bjarnagili á vetrum og enn fleiri kom hann í þjálfun eða þjálfaði sjálfur í frjálsum íþróttum að sumri til. Þá komu krakkarnir gjarnan að Bjarnagili og fóru út á Ketilás til þjálfunar og komu svo aftur til baka að Bjarnagili í kakó og bakkelsi af betri gerðinni hjá Sibbu. Margir bestu skíðamenn landsins hafa dvalið á Bjarnagili hjá Trausta og Sibbu við þjálfun um lengri eða skemmri tíma. Þegar við rifjum þessa tíma upp færist bros yfir andlit Trausta og Sibbu. Þessir tímar eru þeim kærir í brunni minninganna. Trausti minnst á að stundum hafi verið erfitt að komast á mótin sökum erfiðra samgangna og oft hafi hreinlega verið gengið á milli byggðarlaga til að taka þátt í mótum og svo til baka að keppni lokinni. Ég spyr Trausta hvernig það hafi tónað saman að vera annars vegar stórbóndi og á sama tíma einn af allra bestu skíðamönnum landsins. Trausti brosir breytt, tekur utan um Sibbu sína og horfir ástúðlega til hennar, hún brosir líka sínu blíðasta brosi. Frekari orð eru óþörf.

Kennari, leikari og margt fleira

Sibba var alla tíð afar virk í félagsmálum sveitarinnar. Hún var virk í kvenfélagi sveitarinnar sem var töluvert áberandi í starfsemi sinni á þessum tíma. Hún var kennari, leikari og margt fleira. Sibba byrjaði að kenna dönsku við Grunnskólann

Trausti er margfaldur Íslandsmeistari í skíðagöngu.

í Sólgorðum eftir að hafa farið til Danmerkur til að læra betur dönsku. En Sibba var alla tíð töluvert góð í dönsku. Á vetrum eftir að þau drógu saman búskapinn fór Sibba að kenna á Siglufirði við Grunnskólann þar. Henni líkaði það vel og innritaði sig í Kennaraháskóla Íslands og lauk þar námi sem kennari. Sibba kenndi við Grunnskóla Siglufjarðar allt þar til hún fór á eftirlaun

Mannsbjörg

Trausti er vel á sig kominn og heldur sér í góðri þjálfun enn þann dag í dag. Hann fer í sund flesta daga og hann syndir helling. Oft telur hann sunðið ekki í hundruðum metra, heldur í þúsundum. Hann varð þeirrar gæfu aðnjótandi að bjarga mannslífi einmitt í einni sundferðinni sinni. Hann var að synda í Laugardalslauginni í Reykjavík þegar hann sér manneskju liggja á botni laugarinnar. Hann kafaði eftir þessari manneskju sem var kona. Kom henni að bakka laugarinnar þar sem fleiri hjálpuðust að við að koma henni til meðvitundar og það tókst. Trausti var talinn hafa unnið gríðarlegt afrek og daginn eftir komu blaðamenn frá Morgunblaðinu og smelltu mynd af Trausta þarna í lauginni og tóku við hann viðtal.

Þegar minnst er á þetta afrek við Trausta, er hann hógværdin ein og nefnir að honum hafi liðið afskaplega vel með að hafa geta orðið að liði þarna, því vissulega hafi ekki mátt miklu muna að illa færi.

Með milli 40 og 50 manns í vinnu

Trausti hefur oft verið langt á undan sinni samtíð í svo mörgu, sannkallaður frumkvöðull. Hann barðist fyrir svokölluðum „Fljótagöngum“ sem eru jarðgöng milli byggðakjarna á Tröllaskaga. Fyrir mörgum áratugum hóf hann þá baráttu og út úr því komu svokölluð „Héðinsfjarðargöng“, sem aðeins var hálf sagan því enn vantar göng á milli Siglufjarðar og Fljóta. Þau göng eru reyndar í dag komin í eitthvert framkvæmdaferli. Vonandi verða þau byggð innan fárra ára. Þá sá Trausti fyrir sér Fljótin sem allsherjar skíðaparadís og lét hanna alls konar útfærslur á þeirri hugmynd. Sú hugmynd hefur reyndar legið svolítið í láginni undanfarin ár vegna mildra vetra og minni snjóþekju á vetrum. Hugmyndin er svo sannarlega góð og á vonandi eftir að rætast síðar. Fjölskylda Trausta og Sibbu stækkar með hverju árinu sem líður. Trausti og Sibba eiga þrjú börn og samtals 10 barnabörn. Allt fyrirmyndarfólk sem þau geta með sanni verið stolt af. Þegar minnst er á þennan fríða hóp, nefna þau að á sínum búskaparárum hafi verið á milli 40 og 50 manns hjá þeim í vinnu. Á mismunandi tímum. Þau bæði mynduðu tengsl og mótuðu allt þetta fólk um alla framtíð. Þeim þykir vænt um þau öll sem án efa er gagnkvæmt. Það er komið nóg af spjalli þennan undurfagra haustdag enda degi tekið að halla. Þegar staðið er upp frá spjallinu, vísar Sibba til stofu þar sem hlaðið borð svignar undan kræsingum. Borð sem minnir svo sannarlega á eldhúsborðið á Bjarnagili forðum. Ég kveð þessi heiðurshjón með virðingu og þakklæti.

Ég skipti yfir í **Active JOINTS** og fann fljótlega mikinn mun Hartmann K. Guðmundsson

Elska íþróttina mína og er ánægð með **Active JOINTS** Margrét Ágústs dóttir

Meiri orka og betri líðan Friðrik Benediktsson

Frábær fæðubót frá Eylíf sem koma sterk inn í þjálfunina Gunnur Róbertsson

www.eylif.is

Eylíf vörurnar fást í öllum apótekum, Hagkaup, Krónunni, Heilsuhúsinu, Fjarðarkaupum og Nettó

Hrein íslensk gæðahráefni, framleitt á Grenivík

Landbótasjóður Lands og skógar:

Auglýsing um styrki 2026

Árlega úthlutar Landbótasjóður Lands og skógar styrkjum til að styðja félagasamtök, bændur, sveitarfélög og aðra umráðahafa lands við verndun og endurheimt gróðurs og jarðvegs. Áratugurinn 2021 til 2030 er tileinkaður endurheimt vistkerfa og er fólk eindregið hvatt til þátttöku.

Land og skógur veitir ráðgjöf um framkvæmd þeirra verkefna sem sjóðurinn styrkir, hefur eftirlit með framvindu þeirra og metur árangur.

Umsóknarfrestur er til og með 1. febrúar 2026.

Umsóknarform og reglur sjóðsins má finna á vef Lands og skógar, **www.landogskogur.is**. Einnig má fá nánari upplýsingar og ráðgjöf um sjóðinn hjá héraðsfulltrúum stofnunarinnar um land allt.

Land og skógar

Ertu búin(n) að staðla vinnubrögðin?

Snorri Sigurðsson
snorri.sigurdsson@outlook.com

Stöðluð vinnubrögð við helstu daglegu verk í landbúnaði er eitthvað sem er fjarrænt mörgum en á nánast undantekningarlaust við um vinnu á stærri búum og það nokkuð óháð þeim búskap sem stundaður er. Um kosti staðlaðra vinnubragða hefur verið fjallað áður hér á síðum Bændablaðsins, sjá t.d. grein úr 17. tbl. 2023. Hér verður nú gerð tilraun til þess að gera enn betur grein fyrir þessu kerfi og hvernig koma megi því á laggirnar til þess að gera búreksturinn hagkvæmari og ekki veitir af enda sýna útreikningar RML að t.d. kúabúi í bæði mjólkur- og kjótframleiðslu voru að jafnaði rekin með tapi á síðasta ári! Margir kunna að falla í þá gryfju að leitast einungis við að finna skýringar á tapi með of lágum tekjum, en það má ekki síður finna skýringar í atriðum eins og of háum kostnaði og eða slakri nýtingu. Þegar horft er til slakrar nýtingar, hvort heldur sem er á aðföngum eða vinnu, kemur hugmyndafræði hinna stöðluðu vinnubragða sér einstaklega vel enda er við uppsetningu slíkra kerfa velt við hverjum steini í leit að hagkvæmni.

Fyrsta skrefið

Þegar bóndi ákveður að setjast niður og setja upp skrásett kerfi fyrir vinnuna á búinu er oft gott að nota fyrir fram gerðar leiðbeiningar. Greinarhöfundur er ekki kunnugt um að slíkt sé til á íslensku, þ.e. a.m.k. ekki aðlagð fyrir landbúnað, og því verður hér gerð einföld tilraun til þess að útbúa einfaldar leiðbeiningar. Fyrsta verk er að skrásetja helstu verk á búinu sem eru dagleg eða regluleg. Á kúabúum í mjólkurframleiðslu eru þetta atriði eins og hreinsun fóðurgangs, umhirða legubása, fóðrun, mjaltir, burðir, merkingar kálfa, daglegar mjólkurgjafir, skálaprófun, þrif á mjaltakerfum og tönkum, eftirlit með drykkjarskálum og ótal margt fleira mætti nefna.

STANDARD OPERATING PROCEDURE AT ARLA-DANO FARM

MILK FEEDING AND MILK TAXI CLEANING

PHASE 01

SET VOLUME

Set the liter volume to required volume for relevant age group

PHASE 02

PULL HANDLE

Drive the taxi by pressing or pulling the handle

PHASE 03

MILK DISPENS

Use the milk dispensing nozzle to give out milk

PHASE 04

FLUSH

Immediately after cleaning flush the taxi with clean water

PHASE 05

MANUAL WASH

Manually wash down the inside of the tank with sponge and liquid soap

PHASE 06

CLEAN TANK

Clean the tank outside surface, hoses, nozzles, avoid water on the screen

PHASE 07

RINSE

Rinse with clean water inside and out

PHASE 08

DISINFECT

Pour adequate amount of disinfectant into the tank

PHASE 09

ATTACH POWER CABLE

Attach the power cable for washing

PHASE 10

WASH BUTTON

Press the wash button

öðrum orðum að skipta hverju verki niður í „verklotur“ og gera lýsinguna það nákvæma að í raun mætti afhenda hana hverjum sem er, sem ekki þekkir vel til á búinu, og viðkomandi ætti að gera stautað sig fram úr verkinu án aðstoðar með því einu að lesa lýsinguna.

Þriðja skref

Nú, þegar komin er bæði sundurliðun á helstu verkum sem eru framkvæmd reglulega á búinu, og lýsing á hverju verki, er komið að uppsetningu. Uppsetningin getur verið nánast eins fjölbreytt og hugarflug viðkomandi leyfir en oftast er nú miðað við að hverjum verkþætti sé hægt að gera skil á einni A4 síðu. Þetta byggir á því að þá er auðvelt fyrir hvern og einn að prenta yfirlitið út, plastu og svo hengja upp á búinu og/eða hafa aðgengilegt í þar til gerðri möppu. Persónulega finnst mér best að nota ljósmyndir, eða skjámyndir sé verið að lýsa því hvernig á að nota forrit, til þess að styðja við uppsetningu á svona yfirliti um stöðluð vinnubrögð. Þá verður yfirlitið oftar en ekki mjög skýrt og enn auðveldara í notkun. Meðfylgjandi mynd er dæmi um greinargóða lýsingu á því hvernig á að nota mjólkurskammtara á kúabúi. Hér er í raun hvert atriði sem skiptir máli skrifað niður og tekin mynd af því sem skiptir máli. Nánast hver sem er ætti að geta tekið sér þessa leiðbeiningu í hönd og keyrt mjólkurskammtarann um fjósið og gefið kálfum mjólk. Ekki nóg með það þá inniber lýsingin einnig upplýsingar um það hvernig á að þrifa græjuna eftir notkun og setja þvottakerfið í gang. Þetta er bara lítið dæmi um eitt lítið atriði sem framkvæmt er á viðkomandi kúabúi. Þetta bú er nú með nærri 100 staðla yfir það sem fellur undir regluleg störf og reglulega bætast við fleiri lýsingar, þegar upp koma atriði sem reynast þess eðlis að hægt er að staðla þau. Svona vinna, sem mörgum kann að virðast frekar „ferköntuð“, er einkar ábatasöm fyrir rekstur búa og snarminnkar líkur á mistökum og sóun. Framangreint dæmi, um það hvernig má gera svona staðlaða framsetningu á reglubundnum verkum á búum, er bara ein hugmynd um framsetningu. Það kann að virðast svolítið spaugilegt en það er í raun ekki til neinn staðall fyrir það hvernig á að gera þetta. Fólk er nefnilega svo misjafnt að það er mikilvægara að hver og einn finni sinn takt og sína leið en að hún sé mótuð fyrir fram fyrir viðkomandi. Þannig notar sumir teikningar en aðrir ljósmyndir, sumir bara texta og aðrir texta og litamerkingar. Allt eftir því hvað hentar hverjum. Aðalatriðið er að koma sér í gang með þetta, vinnan við það mun skila sér til baka!

Það má einnig ímynda sér að t.d. bóndi með mjaltapjón hafi ákveðið fast verklag við að fara yfir gögn mjaltapjónstölvunnar að morgni svo dæmi sé tekið. Fyrsta verkið er með öðrum orðum að skrásetja sem flesta þætti sem koma í hugann og bændur gera daglega, vikulega eða bara reglulega með einum eða öðrum hætti.

Annað skref

Þegar komin eru á blað fjölmörg atriði eins og hér að framan voru tínd til, og mörg fleiri vonandi, er næsta verk að skrifa niður hvað felst í hverjum verkþætti. Með

Top S kálfamjólkurduft

Inniheldur öll nauðsynleg vítamín og steinefni sem kálfurinn þarf á að halda. Hentar í allar gerðir kálfafóstra. Hrærist einstaklega vel út.

KAUPFÉLAG BORGFIÐINGA

KB

STOFNAÐ 1904

13.990kr. m/vsk

WWW.KB.IS

Kaupfélag Borgfirðinga / Egilsholti 1 / 310 Borgarnesi / S: 430 5500 / verslun@kb.is

BÆNDAGEDÐ

Geðorðin 10

- Hugsaðu jákvætt, það er léttara
- Hlúðu að því sem þér þykir vænt um
- Haltu áfram að læra svo lengi sem þú lifir
- Lærðu af mistökum þínum
- Hreyfðu þig daglega, það léttir lund
- Flæktu ekki líf þitt að óþörfu
- Reyndu að skilja og hvetja aðra í kringum þig
- Gefstu ekki upp, velgengni í lífinu er langhlaup
- Finndu og ræktaðu hæfileika þína
- Settu þér markmið og láttu drauma þína rætast

baendaged.bondi.is

Nákvæm jarðrækt minnkar losun og bætir rekstur

Í búrekstri eru tvö atriði sem við bændur þurfum sífellt að huga að: Hvernig getum við hámarkað tekjur af okkar framleiðsluvörum, og hvernig er hægt að einfalda vinnuna og draga úr kostnaði við framleiðsluna? Við sem stundum f ó ð u r r æ k t u n , garðrækt eða búfjárrækt vitum hversu mikilvægt er að hámarka gæði ræktunar á eigin jörðum. Hún skilar sér ekki aðeins fjárhagslega, heldur getur hún líka verið jákvæð fyrir loftslagið. En hvað er átt við með því?

Reynir Þór Jónsson.

Í allri búfjárrækt er staðreynd að gott fóður og markviss fóðrun skilar verðmætum og auknum afurðum. Þar gegnir jarðræktin lykilhlutverki því hún skilar sér í gæðafóðri sem endar að lokum sem góð matvæli. Hraustir og vel fóðraðir gripir skila meiri afurðum á sínum líftíma, við þurfum þá færri gripi til að framleiða sama magn afurða. Sama gildir með garðræktina. Mikilvægt er að hámarka næringargildi hvernar plöntu, huga þarf að heilbrigði jarðvegs og nytjaplantna því við bestu aðstæður næst mesta og besta uppskeran. Hver sem búgreinin er getur óvönduð jarðrækt hins vegar skilað okkur stóráuknum kostnaði, sóun á næringarefnum og mörgum ólaunuðum vinnustundum.

Til að auka vinnuhagræði og minnka kostnað við aðföng eru gagnaöflun og áætlanagerð mikilvæg

hjálpartæki. Ræktunar-, áburðar- og fóðuráætlanir standa bændum til boða hjá Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins. Hey- og jarðvegssýni ásamt öðrum gögnum hjálpa til við að útbúa áætlanir sem virka best á hverju búi fyrir sig. Þær tryggja að við berum hæfilegt áburðarmagn á tún og akra og miða að því að hámarka uppskeru og gæði eftir því sem við á. Undanfarið hafa komið fram ný tæki og tæknibúnaður sem auðvelda bændum og verktökum að dreifa áburðarefnum með afar nákvæmum hætti þannig að þau nýtist plöntunum eins vel og mögulegt er og lágmarka sóun. Má í þessu samhengi nefna GPS stýribúnað, niðurfellingarbúnað fyrir búfjáráburð og margt fleira sem nýtist bæði við jarðvinnslu og uppskerustörf.

Hvernig tengist þetta loftslagsmálum? Staðreyndin er sú að stór hluti þeirrar lífrænu losunar sem á sér stað í okkar rekstri tengist áburðarnotkun og búfé. Með minni sóun og meiri nákvæmni náum við að framleiða meiri og betri matvæli á því landi sem við höfum yfir að ráða. Þannig hámarkum við umhverfislegan árangur af framleiðslunni með hlutfallslega minni losun.

Með því að leggja aukna áherslu á gæði, gagnaöflun og nákvæmni í jarðrækt lágmarkum við losun og hámarkum framleiðni af jörðum okkar. Það er ein áhrifaríkasta loftslagsaðgerðin sem bændur geta ráðist í.

Höfundur er nautgripabóndi og situr í stjórn Bændasamtakanna.

Mest selda dráttarvélin

6 ár í röð !

Þökkum traustið.

26 hestöfl
50 hestöfl
60 hestöfl
75 hestöfl
90 hestöfl

Solis VALLARBRAUT.IS S - 4540050 Solis

Við þrífum allar stærðir og gerðir af sótsíum

Vik verkstaedi ehf

Einhellu 6
221 Hafnarfirði
tel. +354 8961083

Þú finnur Bændablaðið á www.bbl.is, Facebook & Instagram

SALT- OG SANDKISTUR

GULAR OG GRÁAR – ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA

BORGARPLAST

STOFNAÐ 1971

Kaffi á ferðinni

Fjölnota kaffibolli

4.990 kr. með áfyllingu

olis

Niðurstöður skýrsluhaldsársins hjá mjólkurframleiðendum 2025

— Íslandsmetin falla enn

Niðurstöður skýrsluhaldsársins í mjólkurframleiðslunni 2025 hafa verið reiknaðar og birtar á vef Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins, [www.rml.is](#). Hér verður farið yfir helstu tölur úr uppgjörinu.

Þeir framleiðendur sem skiluðu einhverjum, en þó mismiklum upplýsingum um afurðir kúa sinna á nýliðnu ári voru 461 en á árinu 2024 voru þeir 470. Niðurstöðurnar eru þær helstar að 25.418,9 árskýr skiluðu 6.615 kg nyt að meðaltali. Það er afurðaaukning um 92 kg/árskú frá árinu 2024 en þá skiluðu 25.103,6 árskýr meðalnyt upp á 6.523 kg. Þetta eru mestu meðalafurðir frá upphafi vega og nú fylla þau ár sem meðalafurðir ná yfir 6.000 kg eftir árskú heilan áratug. Umreiknaðar í orkuleiðréttu mjólk (OLM) eru meðalafurðir síðasta árs 6.879 kg/árskú eða 107 kg meiri en árið áður.

Meðalbústærð reiknaðist 56,5 árskýr á árinu 2025 en sambærileg tala var 56,1 árið á undan. Meðalbústærð reiknuð í skýrslufærðum kúm var nú 73,7 kýr en 2024 reiknuðust þær 72,6. Samtals voru skýrslufærðar kýr ársins 33.956 talsins samanborið við 34.160 árið áður.

Mestar meðalafurðir á Suðurlandi

Svæðaskipting fylgir að segja má kjördæmum. Á árinu voru mestar meðalafurðir á Suðurlandi, 6.667 kg, og skammt undan kemur Vesturland með 6.656 kg.

Stærst eru búin að meðaltali á Suðurlandi, 59,4 árskýr, en næststærst eru þau á Austurlandi, 59,1 árskýr.

Meðalbúið stækkar

Meðalbúið stækkaði milli ára sem er í takti við fækkun innleggsbúa og aukið innlegg mjólkur. Meðalinnlegg á bú með innlegg allt árið nam 347.970 lítrum samanborið við 333.467 lítra á árinu 2024. Á árinu fækkaði innleggsbúum mjólkur um 9 og voru kúabú í mjólkurframleiðslu 450 talsins nú um áramótin 2025/26. Þróunin er áfram hin sama og undanfarin ár og áratugi, búunum fækkar, kýrnar mjólka stöðugt meira, afurðametin falla og búin stækka með hverju árinu sem líður. Þessi þróun hefur staðið í nokkra áratugi og stendur enn. Þessa sömu þróun má sjá hvert sem lítið er í heiminum. Þetta verður til þess að stöðugt reynir meir á hæfni og getu bænda til þess að reka búin og sinna þörfum gripanna. Því miður er reyndin sú að á sama tíma og margir bændur blómstra og finna sig vel í þessu umhverfi heltast aðrir úr lestinni. Árið 2025 var mjólkurframleiðslunni hagfellt, a.m.k. hvað sumar ytri framleiðsluaðstæður varðar. Tíð var góð og vorið var eitt hið besta í manna minnum. Heyskapartíð var með ágætum og gróffóðurfengur er víðast bæði góður og mikill að vöxtum. Rekstrarlega hafa auðvitað verðbólga og hátt vaxtastig

Uppgjör fyrir tímabilið	Vesturland	Vestfirðir	Norðurland vestra	Norðurland eystra	Austurland	Suðurland	Landið allt
Fjöldi búa alls	61	9	80	113	17	172	452
Fjöldi búa með skil	61	9	80	112	17	171	450
Fjöldi kúa alls	3.322	317	4.849	6.304	1.014	10.261	26.067
Meðalbústærð, kýr	54,5	35,2	60,6	56,3	59,6	60,0	57,9
Fjöldi árskúa	3.207,0	315,7	4.667,3	6.073,7	1.005,0	10.150,3	25.418,9
Meðalbústærð, árskýr	52,6	35,1	58,3	54,2	59,1	59,4	56,5
Fjöldi 1. kálfs kúa	1.192	111	1.758	2.272	320	3.704	9.357
Fjöldi kvígna eldri en 24 mán	477	77	647	684	150	1.519	3.554
Endurnýjunarhlutfall	35,9	35,0	36,3	36,0	31,6	36,1	35,9
Hlutfall kúa með förgunarástæðu	100,0	98,9	100,1	100,2	100,0	100,1	100,1
Mjólkurframleiðsla síð. 12 mán.							
Meðalbústærð, innlögð mjólk	321.239	162.555	360.051	333.692	362.743	369.465	347.970
Mjólk/árskú	6.656	5.347	6.627	6.590	6.464	6.667	6.615
Fita kg	280	230	279	280	278	283	280
Fita %	4,20	4,30	4,21	4,25	4,30	4,24	4,24
Prótein kg	226	185	227	228	222	227	227
Prótein %	3,39	3,46	3,43	3,46	3,44	3,41	3,43
Kg OLM/árskú	6.875	5.613	6.874	6.882	6.777	6.927	6.879
Mjólkurnýting	94	89	96	96	98	96	96
Frumtala (reiknuð)	274	238	252	224	214	256	247
Mjólkandi kýr							
Dagsnyt/kú	18	13	17	18	17	17	17
Dagsnyt OLM/kú	18	14	18	19	18	18	18
Kjötframleiðsla síð. 12 mán.							
Kýr							
Hlutfall með sláturgögn	84,0	75,0	85,1	84,7	87,4	85,4	84,9
Flokkun	3,13	2,78	3,08	2,71	2,79	3,10	2,99
Dagar frá burði við förgun	268,8	295,2	274,3	245,2	276,7	254,1	258,5
Meðalþungi, kg	212,7	214,9	216,8	212,3	216,6	214,5	214,2

Heilsufar síð. 12 mán.							
Hlutfall með sjúkdómaskráningu	6,2	18,6	26,4	26,9	22,1	13,3	18,5
Kýr							
Fjöldi sjúkdómstilfella á árskú	0,09	0,25	0,37	0,38	0,29	0,19	0,26
Júgurmeðhöndlanir á árskú	0,02	0,11	0,13	0,10	0,07	0,05	0,08
Geldstöðumeðhöndlanir á árskú	0,00	0,02	0,02	0,02	0,04	0,02	0,02
Bráðadauði/slys á árskú	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01
Kálfar							
Hlutf. dauðra og dauðf. við 1. burð	23,0	19,5	23,5	28,6	24,9	24,3	25,0
Hlutf. dauðra og dauðf. aðrir burðir	9,0	6,3	9,1	8,0	8,0	8,9	8,7
Hlutf. dauðra á 1-180 daga	3,7	1,4	3,4	4,0	4,4	2,4	3,2
Frjósemi síð. 12 mán.							
Dagar frá burði til 1. sæðingar	69,2	105,7	74,2	71,9	71,7	72,2	72,4
Meðalaldur við 1. burð	27,6	29,7	26,7	26,0	27,3	27,1	26,9
Hlutfall kálfa undan sæðinganautum	70,3	67,0	68,0	68,9	74,8	73,3	70,9
Ending							
Kýr							
Meðaldur við förgun, dagar	1.947,5	2.135,7	1.935,7	1.820,1	2.123,0	1.896,4	1.900,8
Meðalfjöldi burða við förgun	3,07	3,23	3,08	2,93	3,52	3,00	3,02
Meðalæviafurðir fargaðra kúa	18.902,1	18.930,6	19.390,7	17.986,9	22.496,3	18.561,0	18.740,7
Annað							
Ný bú í skýrsluhaldi síð. mánuð	0	0	0	0	0	0	0
Bú sem hættu í síð. mánuði	0	0	0	1	0	0	0

Ársuppgjör afurðaskýrslna nautgriparæktarinnar 2025.

Heimild og töflur / Ráðgjafamiðstöð landbúnaðarins

gert mönnum erfitt fyrir en þó lækkuðu vextir svolítið á árinu. Byggingakostnaður er auðvitað í hæstu hæðum sem gerir greininni erfitt um vik að endurnýja og endurbæta framleiðsluaðstöðu sem víða er komin til ára sinna þó ekki eigi það við í öllum tilvikum. Það er auðvitað staða sem er óásættanleg til lengri tíma lítið. Þegar lítið er um öxl virðist árferði þó hafa minni áhrif en oft áður. Blessaðar kýrnar standa við sitt og kúabændur hafa náð þeirri færni að finna ávallt leiðir til þess að ná árangri í sínum rekstri.

Á árinu 2025 voru stigin framfaraskref sem vonandi munu skila bæði ávinningi og bættem hag bænda. Á fyrri hluta ársins var gerð tilraun með kyngreiningu á nautasæði sem skilaði þannig niðurstöðum að ákveðið var að setja slíkt sæði í dreifingu. Í september kom svo kyngreint sæði til fullra nota og gengur innleiðing þess vel. Auðvitað koma upp ýmsir byrjunarörðugleikar og tíma þarf til þess að læra á hvernig best er tileinka sér þessa tækni. Það gildir um alla sem að málum koma. Erfðamengisúrvalið er að stíga lokaskref innleiðingarferilsins og nú förum við að fá staðfestingu á hversu vel erfðamatið eða -spáin, sem arfgreindir gripir fá á fyrstu vikum lífs síns, stenst. Bændur hafa tekið þessum framfaraskrefum opnum örmum og samstarf og samvinna við þá verið bæði mikil og góð.

Aldur við 1. burð þokast í rétta átt

Aldur kvígna við fyrsta burð sígur niður á við og er nú 26,9 mánuðir samanborið við 27,0 mánuði árið á undan. Þetta er enn eitt skrefið í rétta átt og lækkanði burðaraldur á eftir að auka hagkvæmni mjólkurframleiðslunnar á komandi árum. Allar rannsóknir og athuganir sýna að hagkvæmast er að kvígurnar eignist sinn fyrsta kálf í kringum 23-24 mánaða aldur. Að því ber að stefna.

Heldur dregur úr vanhöldum kálfa milli ára. Þrátt fyrir það er fjöldi dauðfæddra kálfa við fyrsta burð algjörlega óásættanlegur því 25,0% afkvæma 1. kálfs kvígna komast ekki lifandi í þennan heim. Þetta hlutfall er heldur lægra en árið á undan þegar það reyndist vera 26,8%. Hluti skýringarinnar liggur í bústjórn og alveg ljóst að þarna þarf að huga betur að kvígunum, ekki síst þegar líður að burði.

Aukin ending

Ending kúnna eykst, hægt og bitandi. Á árinu 2025 var meðalaldur við förgun 1.901 dagur og meðalfjöldi burða við förgun var 3,02. Þessar kýr höfðu að meðaltali skilað 18.741 kg mjólkur. Sambærilegar tölur fyrir árið 2024 voru 1.891 dagur, 3,00 burðir/kú og 18.427 kg mjólkur. Á þessu má sjá að kýrnar endast aðeins lengur og ná orðið rétt rúmlega þremur burðum að meðaltali. Afurðimar aukast og koma þar bæði til fleiri lífdagar sem og auknar afurðir. Það þarf ekki að fjölyrða um hversu jákvæð þróun þetta er.

Á árinu 2025 voru 72% fæddra kálfa undan sæðinganautum. Undan fyrsta kálfs kvígum eru 31,6% kálfa undan sæðinganautum en undan eldri kúm eru 91,3% kálfa undan sæðinganautum. Notkun heimanauta er því enn mjög útbreidd í kvígum. Það er auðvitað miður fyrir ræktunarstarfið en auðvitað verða bændur að vega og meta

Plóma 2686 í Gunnbjarnarholti.

sjálfir hvaða naut er best að nota hverju sinni. Okkar tillaga er þó sú að takmarka notkun heimanauta eins og kostur er.

Kynjahlutfall fæddra kálfa er á þann veg að 52,6% voru nautkálfar og 47,4% kvígukálfar. Áhrifa kyngreinds sæðis er því ekki farið að gæta svo neinu nemi en á þessu ári munu þessi hlutföll væntanlega taka allmiklum breytingum þar sem notkun kyngreinds sæðis hófst fyrir alvöru á síðustu mánuðum ársins.

Mestar afurðir í Hólmi í Austur-Landeyjum

Á árinu 2025 reyndust kýrnar hjá Garðari Guðmundssyni í Hólmi í Austur-Landeyjum mjólka kúa mest. Þar skiluðu 79,1 árskýr að meðaltali 8.665 kg mjólkur/árskú. Afurðir hafa lengi verið miklar og góðar í Hólmi en þrátt fyrir það er þetta í fyrsta skipti sem búið trónir á toppnum við áramót. Á árinu 2024 var búið sjötta afurðahæst á landsvísu. Í Hólmi er afurðaaukning milli ára 103 kg á árskú. Innan nautgriparæktarinnar er búið einna kunnast fyrir kynbótanautið Hólm 81018 en dætur hans skiluðu efnarikari mjólk en dætur flestra annarra nauta. Í Hólmi er legubásafjós og mjaltilir fara fram með sjálfvirkum hætti.

Annað í röð afurðahæstu búa landsins er búi þeirra Brynjólfs, Piu, Péturs og Heinz í Kolsholti í Flóa eða Villingaholtshreppi hinum forna. Þar skiluðu 41,7 árskýr 8.608 kg meðalafurðum. Í Kolsholti er legubásafjós með mjaltaþjóni og búið hefur verið ofarlega á listum yfir afurðahæstu búa landsins undanfarin misseri, var t.d. þriðja afurðahæsta búið á árinu 2024. Meðalnyt kúnna í Kolsholti reyndist 78 kg minni en árið áður.

Þriðja afurðahæsta búa ársins 2025 er það búi sem skilaði mestum afurðum á árinu 2024 og setti Íslandsmet það ár, 9.084 kg/árskú. Þetta er búi Eyvindar Ágústssonar og Aðalbjargar Rúnar Ásgeirsdóttur í Stóru Mörk 1 undir Eyjafjöllum. Þetta árið skiluðu 31,7 árskýr 8.589 kg/árskú. Búið þarf ekki að kynna fyrir neinum en það hefur verið meðal afurðahæstu búa landsins um nokkurt skeið.

Í fjórða sæti varð búi Göngustaða ehf. á Göngustöðum í Svarfaðardal

en forráðamenn eru Margrét Gunnarsdóttir og Guðmundur Gunnlaugsson. Kýrnar á Göngustöðum mjólkuðu til jafnaðar 8.580 kg/árskú eða 87 kg minna en árið áður. Á búinu er legubásafjós með mjaltaþjóni. Fimmta búið í röð afurðahæstu búa ársins 2025 er búi Helgu Bjargar Helgadóttur á Syðri-Hömmum 3 í Ásahreppi. Þar mjólkurðu kýrnar 8.540 kg/árskú sem er 404 kg minni meðalnyt en árið á undan þegar búið var annað í röð afurðahæstu búa. Á Syðri-Hömmum er legubásafjós með mjaltaþjóni.

Þessum búum til viðbótar náðu 19 búi yfir 8.000 kg meðalafurðum eftir árskú eins og sjá má í meðfylgjandi töflu. Frá árinu 2024 hefur fjölgað um eitt búi í þeim hópi þar sem meðalafurðir hafa verið yfir 8 þúsund kg, nú eru þau búi 24.

Plóma 2686 í Gunnbjarnarholti með Íslandsmet

Áður en farið er yfir þær kýr sem skiluðu mestum afurðum á árinu 2025 er rétt að gera grein fyrir þeirri breytingu sem gerð var á þeim lista á árinu. Nú er afurðahæstu kúnum raðað eftir mestu 12 mánaða afurðum sem náðust á árinu en áður var eingöngu miðað við almanaksárið. Það þýddi að sá listi einskorðaðist að mestu við þær kýr sem báru á þeim tíma að mjólkurskeiðið féll að árinu og kýr sem báru á miðju ári áttu litla sem enga möguleika að ná inn á lista yfir afurðahæstu kýr ársins.

Nyðhæsta kýr landsins árið 2025 reyndist vera Plóma 2686 í Gunnbjarnarholti í Eystrihreppi (fyrrum Gnúpverjahreppi). Plóma náði 16.779 kg ársafurðum í ágúst sem eru mestu 12 mánaða afurðir sem íslensk kýr hefur náð. Efnahlutföll voru 4,40% fita og 3,17% prótein. Plóma er fædd 18. nóvember 2020 og faðir hennar var Jiri 1665941-1438 sem var undan Kaktusi 16003. Móðir Plómu er Herfa 2421 Dalsdóttir 16025. Plóma bar öðrum kálfi sínum 8. september 2024 og mánuði síðar var hún komin í 52,7 kg dagsnyt. Hún hélt yfir 50 kg dagsnyt fram í mars og fór hæst í 53,3 kg í janúar. Hún var enn í 16 kg dagsnyt um síðustu áramót þannig að það fer ekki milli mála að hér er á ferðinni gríðarleg mjólkurkýr.

– framhald á síðu 40

PVC GLUGGAR OG HURÐIR

EKKERT VIÐHALD - ENGIN MÁLUN - FÚNAR ALDREI

510-9700

Hringdu í okkur eða sendu tilboðsbeiðni í gegnum heimasíðu www.pgv.is

PGV

FRAMTÍÐARFORM EHF

PLASTGLUGGAVERKSMÍÐJA

LAUGARGERÐISSKÓLI, EYJA- OG MIKLAHOLTSHREPPI

Til sölu Laugargerðisskóli, Eyja- og Miklaholtshreppi, ásamt öllu því sem eigninni fylgir og fylgja ber, þar með talið tilheyrandi 24,6 ha. eignarland og heitavatnsréttindi. Um er að ræða nokkrar fasteignir, alls 2.665,5 fm., sem byggðar eru á árunum 1963-2002 og standa á 24,6 ha. eignarlandi. Því til viðbótar er 314 rúmmetra úti-sundlaug á staðnum, upphaflega byggð árið 1945, en hún hefur verið endurbætt og aðstaðan stækkuð á liðnum árum. Heildarfasteignamat eignanna er kr. 292.032.000,- en brunabótamat kr. 1.053.000.000,. Verð 225 millj.

Nánari upplýsingar veitir Björn Þorri Viktorsson hrl. og lögg. fasteignasali, í síma 894 7070, tölvupóstur bjorn@midborg.is.

SKESLUHORN 2025

UG EV

RAFBÍLL

TILVALINN FYRIR

Verktaka
Golfklúbba
Íþróttafélög
Bæjarfélög
Bændur

Nánari
upplýsingar
á nitro.is

4.199.000,-
Án Vsk. 3.379.032,-

Umboðsaðilar: KS, Sauðarkróki. Suður England, Selfossi. Lyngás, Hellu. Bíkevík, Reykjanesbæ. Landstólpi-AB, Egilsstöðum.

*Bíllinn kemur í þessari útfærslu, alveg lokaður.

Afkastamikill og alrafmagnaður vinnubíll, sameinar frábæra aksturseiginleika og nýjustu tækni. Fjölhæfni, lítið viðhald og áreiðanleiki fyrir erfið verkefni, atvinnuþarfir og tómstundir. 110 km drægni. 800 kg dráttargeta. Götuskráður T3b.

Nítró - Urðarhvarfi 4 - 557 4848

Bú þar sem meðalnyt var yfir 8.000 kg/árskú árið 2025

Bú	Skýrsluhaldarar	Fjöldi árskúa	Afurðir kg/árskú
860315 Hólmur	Garðar Guðmundsson	79.1	8,665
870716 Kolsholt 1	Brynjólfur, Pia, Pétur og Heinz - Hellisbúið ehf.	41.7	8,608
860292 Stóra-Mörk 1	Eyvindur og Aðalbjörg	31.7	8,589
650228 Göngustaðir	Göngustaðir ehf.	67.0	8,580
861037 Syðri-Hamrar 3	Helga Björg Helgadóttir	42.8	8,540
650221 Búrfell	Guðrún og Gunnar	52.8	8,435
870934 Gunnbjarnarholt 2	Arnar Bjarni og Berglind	132.8	8,431
560165 Steiná II	Steiná 2 ehf.	56.8	8,424
370132 Stakkhamar 2	Laufey og Þröstur	66.6	8,386
380184 Lyngbrekka	Sigrún og Ármann	63.3	8,373
870604 Brúnastaðir 1	Ágúst Ingi og Elín	70.9	8,271
360472 Gunnlaugsstaðir	Mjólk og menn ehf.	62.8	8,248
870909 Skáldabúðir 2	Gunnbjörn ehf	128.3	8,148
870726 Kolsholtshellir	Brynjólfur, Pia, Pétur og Heinz - Hellisbúið ehf.	48.1	8,144
350714 Lundur	Kotakinn ehf.	35.8	8,143
761412 Núpur	Björgvin Rúnar Gunnarsson	127.3	8,111
570644 Vaglar	Gísli Björn Gíslason	73.5	8,096
370154 Syðri-Knarrartunga	Guðjón og Guðný	49.9	8,076
570720 Keldudalur	Keldudalur ehf. Guðrún og Þórarinn	68.7	8,063
871103 Gýgjarhólskot 1	Eiríkur Jónsson	53.7	8,035
550104 Tannstaðabakki	Hermann og Sigrún	62.0	8,033
871058 Hrepphólar	Hrepphólar ehf.	76.6	8,015
350513 Hvanneyri	Hvanneyrarbúið ehf.	67.4	8,011
770116 Seljavellir	Seljavellir1 ehf.	68.1	8,003

Heimild: Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins

Hér eru bú með 8.000 kg meðalnyt á árskú og þar yfir, sams konar tafla og birst hefur í uppgjörsfyrirlitinu í Bændablaðinu frá því uppgjör 2020 var birt. Búin sem náðu 8.000 kg eftir árskú voru 24 á árinu 2025, 23 á árinu 2024, en 2023 voru þau 18, árið 2022 voru þau hins vegar 16 en 17 árið 2021.

Nythæstu kýrnar árið 2025

Metmánuður	Kýr	Faðir	Ársafurðir	Prótein	Fita	Bú
ágúst	2686 Plóma	1665941-1438 Jiri	16,779	3.17	4.40	870934 Gunnbjarnarholt 2
desember	1668281-0759 Húma	0693 Hrímnir	16,517	3.40	4.00	871077 Dalbær 1
nóvember	1213 Kló	15018 Golíat	15,249	3.20	3.27	871058 Hrepphólar
febrúar	0875 Droplaug	10077 Dropi	15,164	3.08	3.61	870117 Dalbær
janúar	2487 Klauf	10011 Strákur	15,136	3.10	4.02	860718 Lambhagi
júní	0799 Sína	12090 Sjarmi	15,078	3.31	4.05	650238 Grund
mars	0638 Skerja	12027 Spennir	15,066	3.29	3.73	870726 Kolsholtshellir
janúar	1639361-1838 Snædís	13057 Steri	14,989	3.37	4.22	870934 Gunnbjarnarholt 2
október	988	10011 Strákur	14,903	3.31	3.87	761412 Núpur
nóvember	0644 Snara	544	14,826	3.50	3.94	570641 Þorleifsstaðir
maí	1676291-0982 Kaka	0862 Jósep	14,797	3.48	4.30	870934 Gunnbjarnarholt 2
desember	1665491-2816 Vetrarsól	15014 Risi	14,762	3.30	3.87	870909 Skáldabúðir 2
ágúst	0950 Óskadís	0807 Jón Forseti	14,372	3.17	3.15	651125 Stekkjarflátir
desember	380	13051 Ýmir	14,360	3.58	4.20	380184 Lyngbrekka
desember	1547 Embla	2237 Þarfi	14,331	3.59	4.55	870909 Skáldabúðir 2
apríl	2700 Lukka	18019 Máttur	14,330	3.31	4.09	870934 Gunnbjarnarholt 2
desember	1053 Branda	18006 Sjóli	14,258	3.29	3.19	860292 Stóra-Mörk 1
september	0623 Disa	11023 Skalli	14,210	3.20	3.78	870726 Kolsholtshellir
nóvember	2604 Skrauta	13009 Kakali	14,099	3.07	3.40	870934 Gunnbjarnarholt 2
nóvember	1639361-1759 Rósa	15060 Vari	14,057	3.19	3.83	870934 Gunnbjarnarholt 2
júlí	1743 Hrafnús	1478 Már	14,035	3.53	3.90	651215 Garður

Heimild: Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins

Kýr sem einhvern tíma á árinu 2025 náðu að mjólka yfir 14.000 kg á samfelldu 12 mánaða tímabili. Svipuð tafla hefur birst í Bændablaðinu í tengslum við uppgjórið undanfarin ár en nú hefur lágmarkið verið hækkað úr 13.000 í 14.000 kg vegna fjölgunar kúa á listanum.

Afurðahæstu búin á hverju uppgjörssvæði árið 2025

Uppgjörssvæði	Bú - árslok 2025	Skýrsluhaldarar	Fj. árskúa	Afurðir kg/árskú
Vesturland	370132 Stakkhamar 2	Laufey og Þröstur	66.6	8,386
Vestfirðir	460128 Hvammur	Ólöf og Valgeir	39.1	7,283
Norðurland vestra	560165 Steiná II	Steiná 2 ehf.	56.8	8,424
Norðurland eystra	650228 Göngustaðir	Göngustaðir ehf.	67.0	8,580
Austurland	761412 Núpur	Björgvin R. Gunnarss.	127.3	8,111
Suðurland	860315 Hólmur	Garðar Guðmundss.	79.1	8,665

Heimild: Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins

Uppgjörssvæðin eru nú 6 í því uppgjöri sem við birtum.

Plóma er komin í 30.553 kg æviafurðir þrátt fyrir ungan aldur. Skammt á hæla Plómu og önnur í röðinni var Húma 1668281-0759 í Dalbæ í Hrunamannahreppi. Húma náði 16.517 kg ársafurðum í desember. Húma er fædd 22. nóvember 2020 í Skollagróf í Hrunamannahreppi undan Hrímnri 1668281-0693 og Rökkvu 682 Gýmisdóttur 11007. Hún bar sínum öðrum kálfi 30. desember 2024 og fór hæst í 60 kg dagsnyt í janúar. Skráðar æviafurðir Húmu eru 26.370 kg.

Þriðja í röðinni árið 2025 var Kló 1213 í Hrepphólum í Hrunamannahreppi, undan Golíat 15018 og Birnu 856 Piparsdóttur 12007. Þessi kýr náði 15.294 kg ársafurðum með 3,27% fitu og 3,20% próteini í nóvember. Hún er fædd 10. janúar 2021 og bar sínum þriðja kálfi 19. nóvember 2024. Hæsta dagsnyt hennar var 55,5 kg í lok janúar og um síðustu áramót var hún enn í yfir 20 kg dagsnyt. Skráðar æviafurðir hennar eru 35.518 kg.

Fjórdða nythæsta kýrin var Droplaug 875 í Dalbæ í Flóa eða Gaulverjabæjarhreppi hinum forna. Droplaug náði 15.164 kg ársafurðum með 3,61% fitu og 3,08% próteini í febrúar. Hún er fædd 16. nóvember 2017, dóttir Dropa 10077 og Klóru 621 Hryggisdóttur 05008, bar sínum fimmta kálfi 21. febrúar 2024 og þeim sjötta 25. júlí 2025. Hæsta dagsnyt á því mjólkurskeiði sem um ræðir var 50,9 kg í júní 2024. Frá síðasta burði hefur Droplaug verið í 42-45 kg dagsnyt. Skráðar æviafurðir eru 67.242 kg.

Fimmta afurðahæsta kýrin að þessu sinni var sú kýr sem stóð afurðahæst á árinu 2024. Hér er um að ræða Klauf 2487 í Lambhaga á Rangárvöllum. Klauf náði 15.136 kg ársafurðum með 4,02% fitu og 3,10% próteini í janúar. Klauf er fædd 23. apríl 2018, dóttir Stráks 10011, og bar sínum fimmta kálfi 14. apríl 2025. Hún fór hæst í 54,9 kg á umræddu mjólkurskeiði og skráðar æviafurðir eru 69.076 kg.

Alls náðu 736 kýr ársafurðum yfir 11.000 kg á árinu 2025 og þar af 229 yfir 12.000 kg og 77 yfir 13.000 kg.

Íslandsmet í æviafurðum

Nánast allt síðastliðið ár sló Bleik 995 á Gautsstöðum á Svalbarðsströnd Íslandsmetið í æviafurðum í hverjum mjóltum. Hinn 21. desember kom þó að því að þessi mikla heiðurskýr var felld eftir langa og farsæla ævi. Þá hafði hún mjólkað samtals 120.340 kg og er þar með fyrsta og eina íslenska kýrin sem nær yfir 120 þús. kg æviafurðum. Þetta er einstakt og gríðarmikið afrek og verður að skoða í sambengi við meðalafurðir íslenskra kúa. Heildaræviafurðir Bleikar eru rúmlega átjánfaldar meðalársafurðir og ríflega sexfaldar meðalæviafurðir íslenskra kúa. Bleik 995 var fædd 14. ágúst 2009 undan Grana 1528871-0982 Hersissyni 97033 og Stássu 873 Stássadóttur 04024. Bleik bar sínum 1. kálfi 31. október 2011 og bar ellefu sinnum eftir það, eða alls 12 sinnum, síðast 12. ágúst 2024. Mestu afurðir á ári voru 10.372 kg árið 2016 en mestu mjólkurskeiðsafurðir 13.078 kg á því fimmta og næstmestar á ellefta mjólkurskeiði eða nákvæmlega 12 þús. kg.

Á árinu 2025 gekk önnur heiðurskýr á vit forfeðra sinna en þann 15. nóvember var Gullbrá 357 á Hóli á Upsaströnd felld eftir langa og farsæla ævi. Gullbrá var

ein þeirra kúa sem náði yfir 100 þús. kg æviafurðum eða 113.274 kg. Gullbrá var fædd 9. apríl 2004 á Hrafnsstöðum við Dalvík en flutti einungis nokkurra daga gömul að Hóli þar sem hún hafði aðsetur eftir það. Hún var undan Hvítingi 96032 og Rák 316, sonardóttur Búanda 95027. Gullbrá bar sínum fyrsta kálfi 10. október 2006 og bar alls 10 sinnum eftir það, síðast í júní 2022. Mestum afurðum á ári náði hún 2017 þegar hún mjólkaði 8.182 kg og 2020 náði hún 8.180 kg. Mestar afurðir á einu mjólkurskeiði voru á hennar ellefta og síðasta mjólkurskeiði, 15.603 kg.

Hamingjuóskir til ábúenda á Gautsstöðum og Hóli eru tregablandnar því auðvitað er árangurinn mikill og góður en um leið eftirsjá að gripum sem staðið hafa í fjósinu í annars vegar ríflega 16 ár og hins vegar rúmlega fimmtung aldar, yfir 20 ár.

Þann 18. júní síðastliðinn varð Snotra 273 í Villingadal í Eyjafirði tíunda íslenska kýrin sem ryfur 100 þús. kg múrinn í æviafurðum. Snotra er því eina núlifandi kýrin sem náð hefur þessum merka áfanga. Snotra 273 er fædd 10. nóvember 2010, dóttir Sigurfara 08041 frá Hjarðarfelli á Snæfellsnesi og Leistu 249 Ljúfsdóttur 05040 en hann var frá Núpstúni í Hrunamannahreppi. Snotra átti sinn fyrsta kálf 22. janúar 2013 og hefur síðan þá borið 10 sinnum. Afkvæmin eru því orðin ellefu talsins, þar af fimm kvígur. Snotra er að sögn ábúenda í Villingadal, þeirra Guðrúnar Jónsdóttur og Árna Sigurlaugssonar, „sómakýr en skapsterk, heldur sér vel og er með fína fætur/klaufir. Á sinni löngu ævi hefur henni sjaldan orðið misdægurt og reynst okkur því mjög vel.“ Um síðustu áramót stóðu æviafurðir Snotru í 102.921 kg.

Ár nýjunga

Árið 2025 einkenndist af ákveðnum nýjungum í nautgriparæktinni. Í upphafi árs var nýtt smáforrit eða app tekið í notkun, þ.e. FANG-appið, þar sem bændur geta pantað sæðingar og fangskoðanir og fá t.d. upplýsingar um væntanlegan komutíma frjóðæknis. Segja má að appið hafi reynst vel þó auðvitað hafi verið hnökrar þar á. Áfram er unnið að endurbótum á appinu og þá sérstaklega virkni þess gagnvart notendum. FANG hefur bætt skráningar á sæðingum, hækkað þjónustustig við sæðingar gagnvart bændum og er án efa tækni sem er komin til að vera.

Tilkoma kyngreinds sæðis á haustmánuðum er ein stærsta tækniþyrling síðustu ára, ef svo má að orði komast. Eftir mikinn og vandaðan undirbúning varð kyngreint nautasæði loks að veruleika, nokkuð sem margir bændur höfðu beðið lengi eftir. Við erum enn að fóta okkur í þessum nýja veruleika, stilla framleiðslu af við eftirspurn, skipuleggja dreifingu þessa sæðis og læra hvernig við hagnýtum þessa tækni sem mest og best. Eðli málsins samkvæmt mun taka tíma að finna það sem við getum nefnt „bestu lausn“ í þessu efni. Þar ráða góð samvinna og samstarf miklu um hvernig til tekst.

Mjólkurframleiðendum öllum, en ekki síst ábúendum í Hólmi í Austur-Landeyjum og Gunnbjarnarholti í Eystrihreppi, óskum við til hamingju með stórglæsilegan árangur. Þá viljum við koma á framfæri miklum og góðum þökkum fyrir gott og árangursríkt samstarf á nýliðnu ári.

Álaeldi skoðað í Tálknafirði

– Lengi verið meiri eftirspurn en framboð á heimsvísu

Kanna á hvort hægt sé að stunda eldi á álum í Tálknafirði og fékk verkefni sem hefur það að markmiði nýlega stuðning til þess úr Uppbyggingarsjóði Vestfjarða.

Þorsteinn Mátsson stendur á bak við verkefnið og segir hann að almennt hafi eldi á áli ekki gengið sem skyldi hingað til, enda sé líffræði tegundarinnar flókin og um krefjandi framleiðslu sé að ræða. „Það er vel þess virði að skoða þetta þar sem markaðurinn fyrir ál er stór og verðmatur. Á heimsvísu er álaeldi og sala á áli metin á hundruð milljóna dollara þar sem eftirspurn, sérstaklega í Asíu og Evrópu, hefur lengi verið meiri en framboð,“ segir hann.

Fækkað vegna ofveiði og mengunar

Að sögn Þorsteins er ofveiði og mengun ástæða þess að álum hefur fækkað og er nú svo komið að áll er skráður í alvarlegri útrýmingarhættu og sé á valista. Víða sé búið að banna eða takmarka veiðar á honum.

„Á Íslandi, og á Vestfjörðum, er fyrir hendi löng hefð og þekking á fiskeldi,“ heldur Þorsteinn áfram. „Sem dæmi má nefna að í Tálknafirði eru tvær af stærstu seiðaeldisstöðvum landsins og þar er einnig rötgróið landeldisfyrirtæki. Á svæðinu eru því bæði innviðir, þekking og mannauður sem nýtist við þróun nýrra eldisgreina. Markmið verkefnisins er að kanna hvort og hvernig hægt sé að koma af stað eldi á áli með skipulegum rannsóknum, tilraunum og nýtingu þeirrar reynslu sem þegar er til staðar í íslensku fiskeldi. Það verður leitað eftir samstarfi við innlenda og erlenda sérfræðinga og ef vel tekst til gæti álaeldi orðið ný og verðmæt útflutningsgrein, byggð á fyrirliggjandi þekkingu, nýsköpun og nýtingu innviða og auðlinda sem þegar eru til staðar á Tálknafirði og á Vestfjörðum.“

Vinsæl matvara í Asíu

Spurður um ál sem matvöru, segir Þorsteinn að ekki sé um hefðbundna matvöru að ræða á Íslandi en í mörgum löndum sé hann eftirsótt lostæti. „Sérstaklega á þetta við

Þorsteinn Mátsson stendur á bak við tilraunaverkefni um álaeldi í Tálknafirði.

Mynd / Aðsend

í Japan, Suður-Evrópu og víða í Asíu, þar sem eftirspurn eftir áli er mikil og stöðug. Vegna minnkandi framboðs og veiðibanns geta því verið mikil tækifæri í að rækta ál til að mæta þessari eftirspurn.

Algennt er að áll sé borinn fram reyktur eða grillaður, oft gljádur með sætri sósu. Í Japan er állinn notaður á sushi en einnig er algennt að hann sé grillaður og borinn fram með hrísgrjónum (unagi), en í Evrópu er reyktur áll vinsæll í forréttum og á brauði. Hold álsins er frekar feitt, mjúkt og bragðmikið og margir segja að hann minni fremur á feitan fisk en hefðbundinn hvítfisk,“ segir hann.

Þorsteinn segir erfitt að áætla framleiðslumagn á þessu stigi. „Ef vel tekst til má ætla að framleiðslan verði í hundruðum tonna en fyrst um sinn verður öll áhersla á að að koma upp stöðugri hrognaframleiðslu.“

/smh

Bændablaðið
www.bbl.is

HAGKVÆM VÖKTUN

Fyrir allann búnað í matvælaframleiðslu

Auðvelt að vakta stöðu og ástand á öllum búnaði í kringum framleiðslu. Fáðu aðvörun í sms og í tölvupósti um leið og eitthvað fer úr skorðum eða bilar. Auðveld uppsetning og allir skynjarar eru þráðlausir með rafhlöðum og tengjast við 4G farsímanet. Hægt að keyra út gæðaskýrslur fyrir frysti - og kælibúnað.

Sala@fjarvoktun.is

Sími: 837 2727

Múlaþing

Aðalskipulag Múlaþings 2025-2045

Sveitarstjórn Múlaþings samþykkti 15. október 2025 að auglýsa tillögu nýs Aðalskipulags Múlaþings 2025-2045 í samræmi við 31. gr. skipulagslaga.

Um er að ræða fyrsta heildstæða aðalskipulag Múlaþings þar sem sett er fram stefna um landnotkun og framtíðarsýn sveitarfélagsins sem ætlað er að stuðla að hagkvæmri þróun byggðar, meðal annars með því að skapa sem best skilyrði fyrir atvinnulíf og gera búsetu á svæðinu eftirsóknarverða.

Tillagan er aðgengileg í gegnum vef Skipulagsstofnunar www.skipulagsgatt.is undir málsnúmerinu 1030/2023.

Óskað er eftir að umsagnir og ábendingar berist fyrir **9. febrúar 2026** á rafrænan hátt í gegnum Skipulagsgátt. Hægt er að óska eftir nánari leiðbeiningum á netfanginu skipulagsfulltrui@mulathing.is

Umsagnir um skipulagsmál teljast til opinberra gagna. Vakin er athygli á því að nöfn og umsagnir koma fram í fundargerðum sveitarfélagsins og eru aðgengileg opinberlega á Skipulagsgáttinni.

Skipulagsfulltrúi Múlaþings

Sveitarfélagið Múlaþing | Lyngási 12, 700 Egilsstöðum | Sími: 4 700 700 | mulathing@mulathing.is

• Loft í loft
• Loft í vatn
• Vatn í vatn

Varmadælur Vörukaup ehf

516-2600

vorukaup@vorukaup.is

FYRIR FÓLK Á FERÐINNI

Skoðaðu vöruúrvalið á www.bilanaust.is

VARAHLUTIR OG BÍLAVÖRUR Í HÆSTA GÆÐAFLOKKI

STÓRVERSLUN BÍLDHÖFÐA 12 110 REYKJAVÍK S. 535 9000	STÓRVERSLUN BÆJARHRAUNI 12 220 HAFNARFIRÐI S. 555 4800	Hafnargata 52 260 Reykjanesbæ S. 421 7510	Hrísmýri 7 800 Selfossi S. 482 4200	Furuvöllum 15 600 Akureyri S. 535 9085	Miðvangi 2-4 700 Egilsstöðum S. 471 1244

Kyrrstaða rofin í samgöngumálum

Samgönguáætlun 2026–2030

— fyrri hluti —

Ég kynnti samgönguáætlun í byrjun desember sl. Þetta var langþráður áfangi, enda hefur samgönguáætlun ekki verið samþykkt á Alþingi síðan árið 2020.

Í samgönguáætlun er lögð fram samgöngustefna til 15 ára, og er þar lögð fram tillaga að aðgerðaáætlun sem ráðast skal í á fyrstu fimm árum áætlunarinnar. Ég mælti fyrir tillögu til þingsályktunar um samgönguáætlun á Alþingi í seinni hluta janúar. Að lokinni fyrstu umræðu hófst hin þinglega meðferð í umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis.

Eyjólfur Ármannsson.

Samráð um land allt

Samgönguáætlun byggir á víðtæku samráði og boðar skýra stefnubreytingu þar sem stjórnvöld snúa vörn í sókn í samgöngumálum. Stefnumótunarferli áætlunarinnar stóð yfir frá því í lok árs 2020, og byggist að hluta á grænibók og hvítbók um samgöngumál frá 2021 og 2023.

Í ágúst sl. hélt ég opna samráðsfundi á átta stöðum hringinn í kringum landið undir yfirskriftinni Fjárfest í innviðum til framtíðar. Viðtökurnar fóru fram úr björtustu vonum. Fundirnir voru gríðarlega vel sóttir, sem sýnir hversu mikið samgöngumál brenna á fólki. Fundaröðinni lauk á Innviðapingi í Reykjavík í lok ágúst.

Samtalið var mikilvægur þáttur í lokafrágangi samgönguáætlunar. Unnið var úr öllum ábendingum í ráðuneytinu með það að markmiði að koma til móts við sjónarmið heimamanna við gerð áætlunarinnar.

Stefnt er að því að útrýma einbreiðum brúm á Hringvegi í samgönguáætlun 2026–2030. Myndin er tekin skammt frá brúnni yfir Gufudalsá sem verður senn úr alfaraleið með opnun nýs vegar á sunnanverðum Vestfjörðum.

Mynd / ál

Fullfjármögnuð samgönguáætlun – innviðafélag

Samgönguáætlun er nú fullfjármögnuð en fjárhagsrammi fyrstu fimm ára áætlunarinnar (aðgerðaáætlunin) tekur mið af þingsályktun um fjármálaáætlun 2026–2030. Til að tryggja fjármögnun stórra samgöngumannvirkja verður stofnað innviðafélag, sem mun styðja við áherslu ríkisstjórnarinnar um að rjúfa kyrrstöðu í samgöngumálum.

Innviðafélag verður fjármögnunar- og eignarhaldsfélag, sem tekur að sér fjármögnun og eignarhald samgöngumannvirkja á grundvelli samnings við innviðaráðuneytið. Markmið innviðafélags, sem mun starfa á sjálfbærum fjárhagslegum grundvelli, er að koma á nýju skipulagi fjármögnunar við framkvæmd stórra samgöngumannvirkja og tryggja það samfélagslega markmið að flýta þjóðhagslega mikilvægum

framkvæmdum með því að; tryggja samfellu í útgjöldum ríkisins til málaflokksins; tryggja faglega og skilvirka verkefnastjórnarsýslu við undirbúning og framkvæmd; og byggja upp sérhæfða þekkingu á innviðafjármögnun og áhættustýringu.

Innviðaráðherra fær heimild til að fela félaginu samgönguverkefni á viðeigandi stað í þróun þeirra samkvæmt samningi. Til grundvallar lægi mat á fjárhagslegri sjálfbærni hvers verkefnis. Samningur, sem gerður yrði með samþykki fjármála- og efnahagsráðuneytis, skal innfela allt sem þarf til árangursríkrar framkvæmdar, svo sem fjármögnun, ábyrgðarskiptingu, eftirlit og greiðslufyrirkomulag. Í samningi skal tryggt að félagið standi undir kostnaði við undirbúning framkvæmda, framkvæmdakostnað, reksturs, viðhalds- og fjármagnskostnað verkefna með tekjum af gjaldtöku

eða öðrum tekjum.

Forgangsröðun verkefna og samningar skulu miða við markmið og áherslur í samþykktri samgönguáætlun og fjárfestingarramma fjármálaáætlunar og fjárlögum hverju sinni. Fyrstu verkefnin sem tekin verða til skoðunar af hálfu félagsins verða Ölfusárbrú, Fljótagöng og Sundabraut. Stefnt er á að fyrstu samningar um hvert verkefni liggi fyrir á næstu misserum.

Fjármögnun félagsins og verkefna byggir á fjórum stöðum sem eru; eigin fjárframlag samkvæmt samningi við ríkið; lánsfjármögnun með ríkisábyrgð eða endurlánun; gjaldtöku af samgöngumannvirkjum; og fjárfestingu lífeyrissjóða og annarra fjárfesta. Félagið mun fara með eignarhald mannvirkja sem það fjármagnar, en hægt verður að færa eignarhald mannvirkja til ríkisins eftir að þau hafa verið tekin í notkun.

Dýrkeypt innviðaskuld

Innviðir á Íslandi hafa ekki fylgt vexti hagkerfisins undanfarin ár og er þjónustugeta víða komin að þolmörkum. Mest er innviðaskuldin í vegakerfinu. Álag á vegakerfið hefur stóraukist, meðal annars vegna fjölgunar ferðamanna og aukinna þungaflutninga. Samhliða því hefur fjárfesting í samgönguinnviðum hér á landi verið einna minnst meðal OECD-ríkja, eða um 0,6% af landsframleiðslu. Þjóðvegakerfið er ein verðmætasta eign þjóðarinnar, metið á um 1.200 milljarða króna að endurstofnvirði. Þrátt fyrir þessi miklu verðmæti er einungis tæplega 40% af vegakerfinu metið í góðu ástandi.

Íslenskir samgönguinnviðir hafa verið metnir einn veikasti hlekkurinn í samkeppnishæfni landsins. Þar stöndum við hinum Norðurlandapjóðunum töluvert að baki. Ef við bregðumst ekki við mun þessi staða hamla framtíðarvexti hagkerfisins og veikja viðnámsþrótt samfélagsins.

Stefnuyfirlýsing stjórnar-flokkanna er skýr, um að ríkisstjórnin ætli að auka fjárfestingu í samgöngum og hefja kraftmiklar framkvæmdir um land allt. Við ætlum að rjúfa þá kyrrstöðu sem ríkt hefur í jarðgangagerð og vinna á viðhaldsskuldinni í vegakerfinu.

Til að fylgja þessu eftir er ætlunin að framlög til samgangna verði rúmir þúsund milljarðar króna á fimmtán ára tímabili áætlunarinnar. Þar af rennur um 361 milljarður króna til málaflokksins strax á fyrsta fimm ára tímabilinu – og hefur styrka stöð

í gildandi fjármálaáætlun fyrir árin 2026–2030.

Fjárfest til framtíðar – stórsókn í viðhaldi vega

Mörg stórtíðindi eru í samgönguáætlun. Við stórauðum framlög til viðhalds og þjónustu í vegakerfinu. Við blásum til sóknar með nýframkvæmdum um land allt og hefjum framkvæmdir við Sundabraut.

Við stefnum á að útrýma einbreiðum brúm á Hringvegi. Við tryggjum farnetssamband á öllum stofnvegum og helstu tengivegum. Við rjúfum kyrrstöðuna í jarðgangagerð. Við stórauðum umferðaröryggi með aðskilnaði akstursstefna á fjölförnu vegunum. Síðast en ekki síst, erum við að stofna innviðafélag sem tryggir fjármögnun fyrir málaflokkinn til framtíðar.

Ríkisstjórnin samþykkti strax í sumar þriggja milljarða króna viðbótarframlag til viðhalds vega, sem jafngildir 25% aukningu á því sem var áður. Þessi innspýting skilaði sýnilegum árangri og jákvæðri endurgjöf víðs vegar um landið.

Síðustu ár hafa framlög til viðhalds verið um 12–13 milljarðar króna á ári en hækka í 17,5 milljarða í ár og 20 milljarða á ári frá og með 2027. Þetta jafngildir helmingshækkun til viðhalds vega og er uppsöfnun innviðaskuldar í vegakerfinu stöðvuð.

Öryggi er leiðarljósið

Öryggi er leiðarljósið í allri okkar vinnu. Álag á vegakerfið hefur aukist gríðarlega á undanförunum árum og umferðarslys kosta íslenskt samfélag rúmlega 84 milljarða króna á hverju einasta ári.

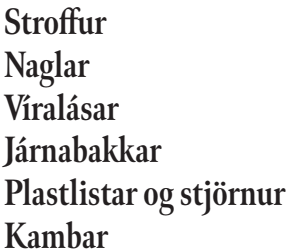
Við stefnum að því að Ísland verði meðal fimm fremstu Evrópuþjóða hvað varðar FÁ dauðsföll og alvarlega slasaða í umferðinni. Við höfum sett okkur mælanleg markmið um að fækka alvarlegum slysum um 5% á ári. Til að ná þessum markmiðum setjum við áherslu á að fækka einbreiðum brúm og aðskilja akstursstefnur á fjölförnu vegunum. Þær aðgerðir skila mestum árangri í að koma í veg fyrir alvarlegustu slysin.

Einbreiðar brýr

Í dag eru 29 einbreiðar brýr á Hringveginum. Stefnan í samgönguáætlun er skýr: Öllum einbreiðum brúm á Hringveginum

Klippur og beygjuvélar

Stroffur
Naglar
Viralásar
Járnabakkar
Plastlistar og stjörnur
Kambar

Klippum og beygjum rúllustál í sjálfvirkri beygjuvél

Vir og lykkjur ehf • viroglykkjur@internet.is • 772-3200

verður útrýmt fyrir 2040. Við sjáum árangur strax á næstu mánuðum, þegar ný brú yfir Hornafjarðarfljót opnar. Þá fækkar einbreiðum brúm um þrjár.

Verkefnin fram undan eru umfangsmikil. Við endurnýjum eldri brýr sem eru barn síns tíma, svo sem yfir Jökulsá á Fjöllum og Skjálfandafhljót. Með nýjum vegi um Lón og framkvæmdum við Fagurhólsmýri tókum við alls níu einbreiðar brýr úr notkun.

Til að tryggja framgang þessa mikilvæga öryggismáls er tæplega 89 milljarða króna fjárveiting ætluð til brúamála og breikkana á tímabili samgönguáætlunar.

Fækkun malarvega

Við höldum áfram öflugu átaki í að fækka malarvegum. Með fjárveitingu sem lögð er til á tímabilinu á að leggja bundið slitlag á um 460 km samtals. Bara á næstu fimm árum, áætlum við að lengd tengivega með bundnu slitlagi aukist úr 1.391 km í 1.545. Þetta mun stórbæta öryggi, ekki síst á leiðum skólaaksturs, og efla atvinnulíf í dreifðum byggðum.

Fullfjármögnuð þjónusta

Fjárveiting til vetrarþjónustu á fyrsta tímabili áætlunarinnar er aukin um tæpa 14 milljarða frá tillögu að samgönguáætlun sem lögð var fram haustið 2023. Þannig tryggjum við nægt fjármagn til að veita þessa mikilvægu þjónustu.

Sundabraut – framkvæmdir og ábati

Sundabraut er án efa þjóðhagslega hagkvæmasta framkvæmd Íslandssögunnar. Það ríkir mikill einhugur innan ríkisstjórnarinnar um að keyra þetta risavaxna verkefni áfram og er hún nefnd í stjórnarsáttmála.

Stefnt er að því að framkvæmdir hefjist árið 2027 og að brautin opni árið 2032. Áhrifin verða gríðarleg. Við opnun minnkar akstur á höfuðborgarsvæðinu um 150 þúsund kílómetra á hverjum einasta degi.

Sundabraut mun gjörbylta samgöngum á Vesturlandi. Vegalengdin milli Reykjavíkur og Hvalfjarðarganga styttest um 9 kílómetra. Það þýðir að ferðatími til Borgarness styttest um 10–15 mínútur, og allt að 20 mínútur á annatímum. Þetta mun ekki aðeins bæta lífsgæði, heldur einnig verulega stækka og styrkja atvinnusvæði Vesturlands.

Flug

Ísland á meira undir greiðum flugsamgöngum en flestar aðrar þjóðir. Það er því forgangsmál að Keflavíkurflugvöllur verði áfram öflugur alþjóða- og tengiflugvöllur í samkeppni við þá bestu erlendis.

Byrjað er að undirbúa nýtt svæði fyrir vöruflutninga. Nauðsynlegt landrými fyrir nýjar flugbrautir verður tryggt svo það verði ekki flöskuháls fyrir vöxt þjóðarinnar. Við munum bæta tengingar við flugvöllinn með öflugri almenningssamgöngum.

Við tryggjum flug- og rekstraröryggi Reykjavíkurflugvallar, sem er mikilvægt því áratugaleit að nýju flugvallarstæði hefur engu skilað. Í ár tókum við í notkun fjarturn og hefjumst við undirbúning að nýrri flugstöð, sem mun leysa af hólmi núverandi flugstöð, sem Bretar byggðu í seinni heimsstyrjöldinni og tekin var í notkun árið 1947.

Við horfum líka út fyrir höfuðborgina og styrkjum Akureyri og Egilsstaði enn frekar, sem sjálfstæðar gátir fyrir millilandaflug. Við förum í stórframkvæmdir á Egilsstöðum, þar sem við setjum rúma 2,5 milljarða króna í nýja akbraut og flughlað á næstu fimm árum. Jarðvegsframkvæmdir hefjast strax í ár.

Hafnir & strandsiglingar

Öflugar samgöngur einskorðast ekki við land. Sem fiskveiðipjóð á eyju í Norður-Atlantshafi verðum við einnig að horfa til hafs.

Á árunum 2026–2040 gerum við ráð fyrir að fjárveitingar til Hafnabótasjóðs nemi tæplega 21 milljarði króna. Tímabundnum átaksverkefnum fyrri ára er lokið, sem kallar á skarpari forgangsroðun. Við beinum fjármagninu þangað sem þörfin er mest: Til minni hafna sem þurfa stuðning vegna öryggis- og atvinnuuppbyggingar.

Kraftmikil verkefni eru á dagskrá um allt land. Við klárum nýjan kant við Sundabakka á Ísafirði, styrkjum varnir með útgardi á Sauðárkróki og reisum nýjan grjótgard á Húsavík. Á Seyðisfirði lengjum við strandabakka og í Þorlákshöfn er unnið að stækkun til að mæta vaxandi umsvifum. Einnig má nefna mikilvæg verkefni á Ólafsvík, Þingeyri, Reykhólum, Vopnafirði, í Vestmannaeyjum og viðhaldsdýpkanir á Hornafirði auk fleiri staða.

Stór tækifæri eru í strandsiglingum en þungaflutningar hafa aukist og valda miklu niðurbroti á vegum. Ég hef skipað starfshóp sem vinnur nú að aðgerðaáætlun um hvernig við getum flutt vöruflutninga af þjóðvegunum og yfir á sjó í meira mæli. Með því léttum við álagi af vegakerfinu og spörum milljarða í viðhaldi.

Hér hefur verið stíklað á stóru varðandi fjármögnun, viðhald og öryggi. Í næstu grein mun ég fjalla um nýja jarðgangaaætlun og hvernig við ætlum að rjúfa kyrrstöðuna í þeim málaflokki. Og fer þá einnig yfir helstu nýframkvæmdir í hverjum landshluta fyrir sig.

Höfundur er innviðaráðherra.

Vesturröst

FRÍ SENDING

OLYMPIA
MERINO ULLARFÖT

KR 7.890

EXCAPE
QUILTED JAKKI

KR. 14.900

RAFHITAVESTI
Á KONUR
OG KALLA

KR. 21.790 -
28.900

VESTURROST.IS

S. 5516770

LAUGAVEGUR 178, 105 REYKJAVÍK.

Vatnshitarar fyrir sumarhús

Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrúfað er frá vatninu, spenna 230v til 400v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur. Verð frá kr. 27.200.- til 262.000.- Gólf / ofna hitakerfi frá kr. 240.000.-

Varmás

Markholt 2
Mosfellsbæ
sími 566 8144

KOMDU SKIPULAGI
Á HJÓLAGEYMSLUNA

Hjólarekkar frá Falco hámarka nýtingu á fermetrum

HJÓLALAUSNIR

hjolalausnir.is

GÁMATJÖLD

GÁMATJÖLD

EINFÖLD LEIÐ TIL AÐ AUKA PLÁSS

- Sterkt tjald sem festist á gáma
- Norsk uppskrift, þykkur dúkur og öflug grind
- CE og brunavottun
- Yfir 15 ára reynsla á Íslandi
- Festist á 20" eða 40 feta gáma
- Breidd á milli gáma 8, 10 eða 12 metrar
- Engin fasteignagjöld
- Tjöld vítt og breitt um landið
- Hægt að einangra
- Hægt að setja í glugga

Upplýsingar: gamatjold@gmail.com – 660 6707

 Gámatjöld

Mynd tekin til norðurs yfir Núpasveit. Á henni blasa við þorpið Kópasker, Snartarstaðanúpur og Leirhafnarfjöll í baksýn, en það er eitthvað að, meira en að myndin sé óskýr. Það er uppblástur, mold og sandur á flugi, jarðvegur að fjúka á haf út.

Óbætanlegt tjón

Í hvert skipti sem það kemur hvöss sunnanátt hér á Norðausturlandi samfara þurrki og hlýindum, þá tapast jarðvegur. Eftir veðrið sem gekk hér yfir 26. september síðastliðinn, mátti sjá mold og finan sand innan við glugga sem staðið höfðu opnir þann dag. Þetta er óviðunandi ástand, það verður að koma gróðri í stærri svæði, reyna að stöðva eyðinguna.

Björn Halldórsson.

Uppblástur er stórt vandamál á Íslandi. Það er eitthvað sem varðar alla þjóðina og það þýðir ekki að látast ekki sjá þetta, stinga höfðinu í sandinn. Hér er ekki verið að vanþakka það sem gert hefur verið í uppgræðslu landsins, en þörfin er svo miklu meiri en aðgerðirnar. Við verðum að viðurkenna að jarðvegur er að tapast af landinu og hann kemur ekki aftur. Þetta er óbætanlegt tjón og við það þarf að takast á sem slíkt.

Til að berjast við svo alvarlegt vandamál þarf að nota skilvirkustu

Á myndinni er augljóst að mólendið er að gefa eftir, sem þýðir að það mun hverfa á þessum stað, ásamt moldinni, eftir óákveðinn tíma, sé ekki gripið til ráðstafana til að stöðva jarðvegseyðinguna. Þær íslensku plöntur sem eru ofan girðingarinnar ráða ekki við aðstæðurnar, geta ekki fjölgað sér. Þarna sést líka að lúpínan getur gert kraftaverk, en því miður kemst engin lúpína upp utan girðingarinnar vegna þess að sauðfé tekur allar unglöntur. Hnignunin þar mun halda áfram verði ekkert að gert.

aðferðir sem við þekkjum. Nota þarf plöntur sem geta lifað og fjölgað sér, jafnvel þar sem jarðvegur er

að mestu fokinn eða runninn burt. Lúpína er ein af þeim plöntum sem geta verið frumherjar þar sem

Mynd tekin á Valþjófsstaðafjalli. Á afreittum hér norðaustanlands og sums staðar alveg niður undir sjó, er algeng sjón að sjá hálfdauðar víðiþlöntur. Fjúkandi sandur og smásteinar hafa sorfið börk og jafnvel rætur sumra þeirra og vöxtur plantnanna fer aðallega fram lárétt. Eitt af því fáa sem gæti komið í veg fyrir ótímabæran dauða þeirra er ef þær gætu fengið skjól og næringu frá lúpínu.

gróðurinn sem fyrir var hefur hopað fyrir eyðingaröflunum. Sú ákvörðun ráðamanna í landgræðslu að hætta að framleiða lúpínufræ á því sinn þátt í því hversu mikil jarðvegseyðing er hér núna. Samhengið er einfalt; því meiri sáning á lúpínufræi í örfoka svæði, því minni uppblástur á landinu. Þess vegna þarf Land og skógur að hefja aftur framleiðslu á lúpínufræi af fullum krafti.

Hægt að minnka uppblástur

Það mun ekki takast að stöðva uppblástur á Íslandi, en það er hægt að minnka hann. Sýnt hefur verið fram á, meðal annars ofan Húsavíkur, að hægt er að margfalda vöxt sumra trjáplantna með hjálp lúpínu. Til dæmis hjá birkir og ösp. Fleiri gróðurtegundir geta að sjálfsögðu komið að gagni, svo sem smárattegundir og aðrar plöntur sem hjálpa með því að vinna köfnunarefni úr loftinu. Trjátegundir á borð við lerki og furu geta líka vaxið á ótrúlega rýru landi, til dæmis á framburði jökuláa og svæðum þar sem jarðvegur hefur fokið burt.

Rætt er um kolefnisbókhald og að þjóðin muni ekki geta staðið við skuldbindingar sínar og þurfi sennilega að greiða sektir vegna þess. Minnka þarf útblástur gróðurhúsalofttegunda, en sjaldnar er nefnt að við getum aukið kolefnisbindingu mjög mikið með landgræðslu og skógrækt. Líffræðileg fjölbreytni er góð og viðleitni í þá veru þarf að hafa í huga við alla ræktun. Það má samt ekki koma í veg fyrir að heilu landsvæðin sem jarðvegur hefur fokið af, séu grædd upp með skilvirkustu aðferðum sem við þekkjum. Þó að gróðurfar á uppgræðslusvæðum

verði einsleitt í fyrstu, er hægt að auka fjölbreytni með ýmsum aðferðum síðar.

Nú er kallað eftir því að bændur dragi úr notkun á tilbúnum áburði og minnki þannig kolefnisspor landsins. Það er hægt, en mun fljótlega koma eitthvað niður á uppskeru túna. Hins vegar er hægt að draga mikið úr notkun á tilbúnum áburði við verkefni í landgræðslu og skógrækt með því að nota okkar eigin áburðarverksmiðju, það er að segja lúpínuna. Vissulega er hún ein af þeim plöntum sem hafa verið fluttar hingað til lands af mönnum. Hinn hraði vöxtur hennar veldur því að hún getur myndað nýjan jarðveg hraðar en flestar aðrar plöntur, með blöðum sínum og stönglum sem falla á haustin. Jafnvel á stöðum þar sem aðrar plöntur eru horfnar, eða á undanhaldi. Þetta getur gerst án notkunar tilbúins áburðar, sem er svo stór kostur, að það er einfaldlega ekki verjandi að nýta ekki afkastagetu þessarar plöntu til að hægja á jarðvegseyðingunni á Íslandi.

Nauðsynlegt er að hafa í huga, að sauðfjárbreit tefur mjög uppgræðslu með lúpínu, þar sem kindur eru sölgnar í unglöntur. Lúpína þolir hins vegar haustbeit ágætlega og hafi bændur öflug lúpínusvæði til beitar, getur það hlíft beit á viðkvæmum gróðri annars staðar og sparað fóðurgjöf og ekki síst áburðarnotkun á beitar svæði.

Ísland er í tötrum og brýn þörf á neyðarátaki til að græða upp stór landsvæði. Landið er enn að fjúka burt. Að mati undirritaðs, er notkun lúpínu fljótvirkasta leiðin til að endurheimta gróðurþekju í svo miklum mæli sem þörf er á hér á landi. Sennilega er þetta líka ódýrasta leiðin og ef til vill eina raunhæfa

SÝNUM KRAFT Í VERKI

Berum armbandið

lifidernuna.is

Rofabarð á Valþjófsstaðafjalli. Ekki er hægt að lifa lengi á því sem eyðimörk gefur af sér og ætli fólk að dveljast þar þarf að hafa nauðsynjar með sér.

aðferðin til þess. Það er ljóst, að notkun lúpínu veldur breytingum á því gróðurfari sem fyrir er, sé um einhvern gróður að ræða, en í þessu máli verður ekki bæði sleppt og haldið, kostirnir vega svo miklu meira en gallarnir.

Náttúran er síbreytileg, tegundir lífvera koma og fara af ýmsum ástæðum, svo sem breytingum á hitastigi, veðurfari, gróðurfari, einangrun o.fl. Á síðustu árum hefur borið nokkuð á skoðunum sem eru að nokkru leyti andsnúnar gróðri, uppgræðslu og ekki síst trjám. Þetta þykir undirrituðum undarlegt í landi þar sem næstum helmingur flatarmáls er gróðurlítill eða gróðurlaus eyðimörk og mikill skortur á hvers konar skjóli fyrir plöntur og aðrar lífverur. Samkvæmt Vísindavefnum hafa fundist hér á landi steingervingar af barrtrjám, lauftrjám og fleiri plöntum sem ekki vaxa hér nú, en hafa vaxið hér á fyrri hlýviðrisskeiðum. Er þar þá ekki íslenskar? Þar sem veðurskilyrði og aðstæður leyfa, er þá ekki sjálfsagt að nýta þær plöntutegundir til að bæta gróðurfur og auka fjölbreytni?

Hvað er betra fyrir jörðina?

Mörgum finnst litlir skógræktarreitir stinga í stúf við umhverfið og eins er sumum illa við stakar barrplöntur innan um annan gróður. Í því sambandi er það sem á að ráða ekki hvað einum finnst fallett eða ljótt, heldur hvað er betra fyrir jörðina okkar. Er ekki betra fyrir jörðina sem heild að hafa fjölbreyttan gróður sem víðast og eru eyðimerkur ekki að stækka? Væri ekki betra fyrir jörðina að Sprengisandur væri algróinn? Eða

Ódáðahraun? Í stað þess að sandur og moldviðri frá þessum svæðum dreifist um allt Norðausturland í hvössum suðlægum vindum? Það er ef til vill ekki raunhæft markmið, en við verðum að muna að kraftaverk hafa verið unnin í uppgræðslu, til dæmis á Hólasandi norðan Mývatnssveitar, þar sem jarðvegur og gróður var að mestu farinn.

Afnema bann við notkun lúpínu

Á Íslandi hafa fjölskyldur hrökklast frá búum sínum vegna sandfoks, svo að hér er um byggðamál að ræða. Einnig er rétt að hafa hugfast, að eyðing gróðurlendis hefur áhrif á fæðuöryggi þjóðar.

Ástæða er til að benda á tvær nýlegar greinar sem fjalla um skyld málefni: grein eftir Kristján Fr. Friðbertsson á bls. 46 í Bændablaðinu 11. tölublaði 2025, og grein eftir Sigurð Arnarsson sem birtist á bls. 8 í 2. tölublaði Skógræktarritsins árið 2025.

Það er niðurstaða undirritaðs að nauðsynlegt sé að afnema bann við notkun lúpínu, sem mér skilst að sé í gildi ofan við ákveðna hæðarlínu, svo að tækifærið til stærstu uppgræðslu Íslandssögunnar geti orðið að veruleika. Oft virðist þörf á því að minna á þann frábæra eiginleika plantna sem kallaður er ljóstillífur. Við það ferli binst kolefni og súrefni myndast. Jarðvegur og gróður eru forsendur lífs. Ef við höfum val um aðgerðir, eigum við þá ekki að velja það sem er best fyrir jörðina?

Hvort er betra, grænt eða grjót?

Höfundur er búfræðingur og sauðfjár- og skógarbóndi.

BÆNDUR ERU FREMSTIR Í ENDURVINNSLU

Fyrsta skref við endurvinnslu á heyrúlluplasti er að huga að gæðum þess til endurvinnslu við kaup. Þar skiptir litaval máli.

Eftir notkun þarf að ganga vel um heyrúlluplastið og sundur-greina það frá öðrum úrgangi. Minnka umfang þess og gæta að geymslu fyrir hirðu.

Þessi fyrstu skref við meðhöndlun skipta miklu máli við endurvinnslu á heyrúlluplasti.

Hringrásarhagkerfið byrjar á þínu býli.

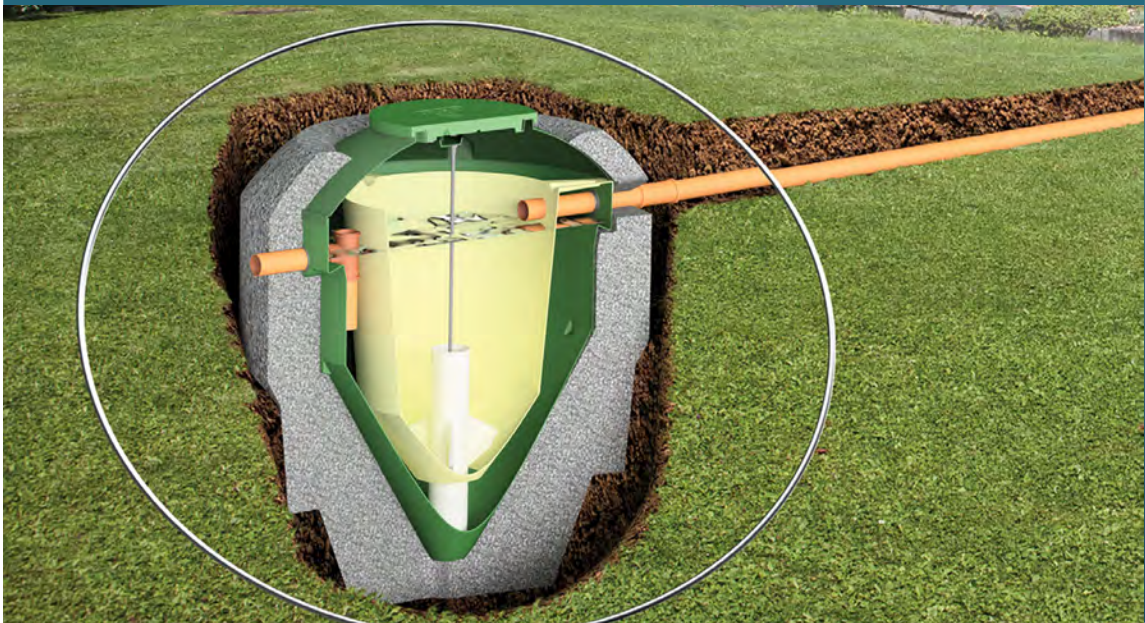
DIAMOND LÍFRÆN SKÓLPHREINSISTÖÐ

Einföld, áreiðanleg og fyrirferðalítill

IDNVER

Sími 517 2220 | www.idnver.is

Matvælasjóður auglýsir eftir umsóknum

Hlutverk Matvælasjóðs er að **styrkja þróun og nýsköpun** við framleiðslu og vinnslu íslenskra matvæla og hliðarafurða þeirra úr landbúnaðar- og sjávarafurðum.

Úthlutanir sjóðsins taka mið af stefnu stjórnvalda í matvælaframleiðslu. Áhersla er lögð á að styrkja verkefni sem stuðla að **nýsköpun, sjálfbærni, verðmætasköpun og samkeppnishæfni** íslenskra matvæla.

Við undirbúning umsóknar eru umsækjendur eru hvattir til að kynna sér styrktarflokka og handbók Matvælasjóðs.

Opið er fyrir umsóknir frá 2. febrúar, umsóknar-frestur er til miðnættis 27. febrúar 2026.

Sjá nánar á matvaelasjodur.is

Stjórnarráð Íslands
Atvinnuvegaráðuneytið

Mercosur-samningurinn – af hverju eru bændur í Evrópu að mótmæla?

Mercosur-samningurinn er fríverslunar-samningur milli ESB og nokkurra landa í Suður-Ameríku (Brasilíu, Argentinu, Úrúgvæ og Paragvæ) með samantlagðan íbúafjölda upp á um 270 milljónir. Samningurinn hefur verið lengi í undirbúningi en undirritun hefur tafist í mörg ár vegna andstöðu sumra Evrópuríkja. Síðustu mánuði hefur farið mikið fyrir mótmælum bænda víða í Evrópu en þótt Mercosur sé meginhvati mótmælanna spilar fleira inn í, svo sem breytingar á styrkjakerfi, íþyngjandi reglugerðir, tollfrjáls innflutningur frá Úkraínu og efnahagslegur samdráttur í flestum dreifbýlissamfélögum. Það er af nógu að taka en hér verður sjónum beint að Mercosur-samningnum.

Torfi Jóhannesson.

Samningurinn gengur í stuttu máli út á að lækka eða fella niður tolla á fjölda vara. Það sem ESB mun helst njóta góðs af er aukið markaðsaðgengi fyrir bíla, vélbúnað, lyf og efnavörur auk ávinnings tengdum flutningum og fjármálastarfsemi. ESB mun sín megin lækka eða fella niður tolla á fóðri (hér skiptir soja mestu máli), ýmsum iðnaðarhráefnum (t.d. lithíum sem skiptir máli fyrir framleiðslu rafhlaða) og matvöru.

Markmið ESB er þannig að tengjast sterkari böndum þessu mikilvæga markaðssvæði í Suður-Ameríku til að vera minna háð innflutningi frá Kína og Rússlandi, ásamt því að verja sig gagnvart innflutningstollum Bandaríkjamanna. Heildarávinningurinn er tiltölulega augljós fyrir ESB: Ódýrari og öruggari hráefni fyrir margvíslegan iðnað, fjölbreyttari viðskiptasambönd og „útflutningur“ á regluverki tengt umhverfismálum og heilbrigði.

„Á meðan ávinningurinn af samningnum dreifist víða þá munu nokkrir framleiðslugeirar tapa á honum og það er þar sem mótmæli bænda koma inn.“

En eins og alltaf þá er gæðunum misskipt. Á meðan ávinningurinn af samningnum dreifist víða þá munu nokkrir framleiðslugeirar tapa á honum og það er þar sem mótmæli bænda koma inn. En byrjum á jákvæðu áhrifunum. Evrópsk búfjárframleiðsla er algerlega háð innfluttu próteinfóðri (soja) frá Suður-Ameríku. Mercosur-samningurinn leiðir til lægra verðs og öruggara aðgengis að þessu fóðri sem mun gagnast flestum geirum landbúnaðar, sérstaklega mjólkurframleiðslu, svínarækt og kjúklinga- og eggjaframleiðslu. En sérhæfð nautakjötsframleiðsla byggir fyrst og fremst á beit og gróffóðri og mun því ekki gagnast mikið á lægra fóðurverði.

Á markaðshliðinni er líka mikill munur á því hvernig Mercosur mun koma við einstakar búfjárgreinar. **Mjólkurframleiðsla** mun ekki

verða fyrir miklum áhrifum: Fjarlægðarvernd er umtalsverð fyrir ferskvöru, neytendur eru vanafastir þegar kemur að ostum og velja helst heimaframleiðslu og mörg Evrópulönd flytja nú þegar út mjólkurvörur til Mið-Austurlanda og Asíu. **Eggjaframleiðsla** nýtur líka fjarlægðarverndar – egg eru ódýr ferskvara sem pakkast illa og eru brothætt sem þýðir að flutningur er hlutfallslega dýr. **Svínakjötsframleiðslan** í Evrópu er býsna vel varin innflutningi frá Suður-Ameríku og þar spilar margt inn í. Í fyrsta lagi tekur svínakjöt frystingu ekki sérstaklega vel og er þess vegna nær eingöngu selt sem ferskvara í Evrópu. Í öðru lagi er svínakjötsmarkaðurinn í Evrópu mjög fjölbreyttur og aðlagður neyslunum mismunandi landa. Danir borða flæskester og bacon, Þjóðverjar snitsel og puls, Suður-

Evrópubúar þurrkaða skinku o.s.frv. Og það er erfitt að komast inn á þessa markaði, því annaðhvort eru þeir ferskvörumarkaðir eða byggja á aldagömlum vinnslu hefðum. Þannig stendur og fellur framleiðslan ekki með einum skrokklhluta eða markaðssvæði. Evrópa flytur líka út svínakjöt til Asíu og að lokum má nefna að Mercosur inniheldur margvísleg ákvæði um sjúkdómavarnir, sem ESB hefur barist fyrir. Þá erum við komin að **kjúklingarækt**. Þótt kjúklingaframleiðsla sé að mörgu leyti sviðuð svínaframleiðslu þá er stór munur á vinnslu og markaði. Evrópumegin kemur nær öll framlegðin frá kjúklingabringum sem sést best á því að oft er verið að selja heila kjúklinga á sama verði eða ódýrar en tvær beinlausar bringur. Og kjúklingabringur passa vel inn í lífsstíl og neyslumynstur

evrópskra fjölskyldna. Suður-Ameríkumegin er „brúna kjötið“ þ.e. leggir, læri og vængir hins vegar vinsælt og eftirsótt. Þetta þýðir að framleiðendur þar þola hlutfallslega lægra verð fyrir bringurnar á meðan framleiðendur í Evrópu eru algerlega háðir því að ná framlegðinni inn á þeim. Við bætist að kjúklingabringur þola frystingu miklu betur en svínakjöt svo þó þær séu nær aldrei seldar frosnar í búðum þá geta frosnar bringur verið góður kostur fyrir mótuneyti og vinnslur. Þetta hefur í för með sér að kjúklingaframleiðendur í Evrópu sjá fram á að verðlækkunar á sinni mikilvægustu vöru (bringunum) muni gera meira en að þurrka út ávinning af lægra fóðurverði. **Nautakjötsframleiðendur** í Evrópu standa frammi fyrir enn alvarlegri áskorunum. Þetta er grein sem er nú þegar í rekstrarvanda vegna samdráttar í neyslu, strangra umhverfiskrafna, verðsamkeppni frá innflutningi og öðrum kjöttegundum og hækkandi landverðs. Og hér stendur Suður-Ameríka sterkt með ódýrt land, hagstætt veðurfar og möguleika á stórskalaframleiðslu. Það skiptir líka máli að suður-amerískt nautakjöt er gæðavara sem hentar betur á grillið en mikið af evrópskri (franskri) framleiðslu. Þannig að geiri sem nú þegar er í kreppu og samdrætti sér fram á að markaðshlutdeild minnkar og verð lækkar, án þess að geta brugðist við með neinum hætti.

Samandregið hefur Mercosur-samningurinn margvíslegan ávinning í för með sér fyrir almenning, iðnaðarframleiðslu og hluta landbúnaðar í Evrópu. En sérstaklega tveir framleiðslugeirar, kjúklinga- og nautakjötsframleiðsla, munu tapa á samningnum vegna lægra verðs, lítils ávinnings og takmarkaðra möguleika til sóknar.

Höfundur er ráðgjafi hjá Nordic Insights.

VARAHLUTIR Í KERRUR

Sími 517 5000
Vagnhöfða 7, 110 Rvk.
stalogstansar.is

Bílabúðin
Stál og stansar

i

Framúrskarandi
fyrirtæki 2012-2024

Rannsókn: Minningar breytast með aldrinum – Heilinn endurkóðar sig

Ný rannsókn sýnir að minningar eru síbreytilegar, mótast af samhengi og endurkóðast stöðugt í heilanum. Ný rannsókn frá háskólanum East Anglia í Norwich á Englandi hefur leitt í ljós að mannlegar minningar eru ekki föst eða óumbreytanleg fyrirbæri, heldur sívirkir ferli þar sem heilinn endurmótar og uppfærir upplýsingar með tímanum. Rannsóknin, sem birt er í *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, sýnir fram á að minningar þurfi að byggjast á raunverulegum atburðum til að teljast ekta, en verði þó jafnan fyrir áhrifum frá almenntri þekkingu, fyrri reynslu og aðstæðum þegar þær eru rifjaðar upp. EurekAlert greinir frá.

Virk og dulin ferli

Samkvæmt niðurstöðunum geymir heilinn ekki minningar eins og skrár í tölvu. Þær samstanda af mörgum þáttum; sumar eru virkar og skjóta auðveldlega upp kollinum, aðrar duldar þar til sérstök áreiti vekja þær. Fram kemur að randbörkurinn (hippocampus), lykilsvæði í minnismyndun og skipulagningu, gegni veigamiklu hlutverki í því að halda minningum bæði óvirkum og

tilbúnum til notkunar. Þegar slóðir minninga virkjast verða þær að blöndu af upprunalegri upplifun, almenntri þekkingu og upplýsingum sem skipta máli í því samhengi sem rifjað er upp í.

Endurkóðun og samfélagsáhrif

Eitt helsta framlag rannsóknarinnar er að sýna fram á ferli endurkóðunar, þar sem eldri minningar eru mótaðar á ný þegar þær eru rifjaðar upp. Þetta skýrir hvers vegna minningar geta breyst, orðið ónákvæmar eða fengið nýjar áherslur. Slíkar breytingar hafa víðtækar afleiðingar – meðal annars fyrir geðheilbrigði, menntun og réttarkerfið, þar sem áreiðanleiki vitnisburðar skiptir sköpum.

Rannsóknarteymið, sem vann í samstarfi við bandaríska háskólann í Texas, Dallas, byggði niðurstöður sínar á greiningu nær 200 fræðirita úr sálfræði og taugalíffræði, auk heimspekilegra heimilda og dýratilrauna. Niðurstöðurnar varpa nýju ljósi á hvernig heilinn vinnur úr fortíðinni, mótar hana í nútíðinni og leiðir þannig til betri skilnings á virkni mannlegrar hugsunar og hegðunar. /sá

Mótmæli bænda í Evrópu – viðvörun frá grasrótinni

Samtök bænda og samvinnufélaga bænda í aðildarlöndum Evrópusambandsins, Copa-Cogeca, hafa á undanföllum mánuðum fylgt fast eftir vaxandi óánægju meðal bænda víðs vegar um Evrópu. Skýr hápunktur birtist í Brussel 18. desember síðastliðinn, þegar bændur frá öllum 27 aðildarríkjum ESB komu saman til fjölmennra mótmæla. Nú liggur fyrir að sá atburður var ekki endapunktur, heldur hluti af þróun sem hefur byggst upp yfir lengri tíma.

Þann 20. janúar var á ný efnt til aðgerða, að þessu sinni við Evrópuþingið í Strassborg. Þar beindu bændur þeim skýru skilaboðum til kjörinna fulltrúa að staðfesta ekki Mercosur-samningana við núverandi forsendur. Í kjölfarið var samningurinn færður í lagalega yfirferð, meðal annars til Evrópuþingsmanna. Samningurinn hefur því verið undirritaður en ekki fullgiltur og hefur ekki tekið gildi.

Þessi atburðarás sýnir að mótmæli bænda eru ekki lengur jaðartilvik, heldur orðin virkur þáttur í evrópskri stefnumótun.

Erna Bjarnadóttir.

Staða margra greina landbúnaðar innan ESB einkennist nú af mikilli óvissu. Markaðir fyrir korn og búfjárafurðir eru sveiflukenndir, rekstrarkostnaður – svo sem áburður, orka og aðföng – hefur hækkað hratt, á sama tíma og tekjur dragast saman. Þetta hefur leitt til þess sem bændur lýsa sem *price squeeze*, það er stöðu þar sem kostnaður hækkar á meðan afurðaverð og tekjur standa í stað eða lækka, þannig að svigrúm til reksturs þrengist sífellt þrátt fyrir auknar kröfur. Þar liggur kjarninn í verkefninu: að tryggja rekstrarhæfni til lengri tíma.

Þegar markmið og kostnaður falla ekki saman

Mercosur-samningarnir hafa orðið táknrænir fyrir þá stöðu sem komin er upp. Þar mætast annars vegar sífellt strangari kröfur til evrópskra bænda um framleiðsluhætti, umhverfismál og loftslagsmarkmið, og hins vegar viðskiptastefna sem opnar markaði fyrir vörur sem framleiddar eru við allt aðrar forsendur.

Spurningin sem bændur hafa ítrekað lagt fram er einföld: hver á að bera kostnaðinn af þessu misræmi? Þeir sem starfa við grunnatvinnuvegina, eða þeir sem móta reglurnar?

Þegar kröfur eru auknar án þess að tryggðar séu raunhæfar rekstrarforsendur, færast áhættan niður virðiskeðjuna. Sú þróun grefur undan seiglu landbúnaðarins og veikir þann grunn sem fæðuöryggi byggir á.

Íslenskir bændur glíma við áþekkar áskoranir

Þótt Ísland standi utan Evrópu-sambandsins er ekki hægt að líta

fram hjá þessari þróun. Í litlu og nátengdu fæðukerfi eins og hérlandis geta kerfisbreytingar haft varanleg áhrif á frumframleiðslu, vinnslu og byggðir.

Hér hefur togstreitan ekki birst í umfangsmiklum mótmælum, heldur frekar í vaxandi tortryggni gagnvart stefnumótun sem kynnt er sem tæknileg eða kerfislæg lagfæring, en hefur í reynd veruleg áhrif á rekstrargrundvöll framleiðenda. Þar má nefna umræður um breytingar á búvörulögum og aðrar tillögur sem lagðar hafa verið fram með takmarkaðri greiningu á áhrifum þeirra á heildarvirðisheðjuna.

Sameiginlegt með stöðunni hér og í Evrópu er að ábyrgð og áhætta færast í auknum mæli til þeirra sem standa næst grasrótinni.

Viðvörun sem ekki verður hunsuð

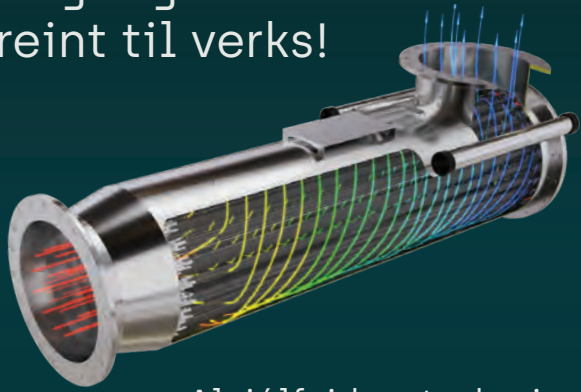
Mótmæli bænda í Evrópu ber ekki að túlka sem andstöðu við markmið um umhverfisvernd, viðskipti eða samkeppni. Þau eru viðvörun um að kerfi sem hlaða sífellt meiri kröfum á einyrkja og bændur án þess að tryggja rekstrarforsendur þeirra verða brothætt.

Fæðuöryggi byggist ekki á yfirlýsingum eða regluverki einu saman, heldur á því að þeir sem bera framleiðsluna uppi hafi svigrúm, fyrirsjáanleika og rekstrarhæfni til lengri tíma. Þegar það svigrúm þrengist verður kerfið viðkvæmt – og fyrir eða síðar kemur það í ljós.

Höfundur er hagfræðingur.

Hreint vatn!

Við göngum hreint til verks!

Alsjálfvirk vatnshreinsun möguleiki á fjarvöktun

LAVANGO

www.lavango.is lavango@lavango.is Steinar - 8691221

Led perur fyrir flúrlampa!

3 stærðir:
60 cm - kr. 1.500
150 cm - kr. 1.500
120 cm - kr. 2.000

SMH Gróðurhús ehf.

Sími: 866-9693

Facebook: Gróðurhús SMH ehf.

Þriggja arma ledljós sem skrufast í venjuleg perustæði og hentar vel í stærri byggingar og skemmur. 80w - 8000 Lúmen. Verð kr. 8.000 -

Bændur græða landið

Land og skógur auglýsir eftir þátttakendum í verkefninu Bændur græða landið

Tilgangur verkefnisins er að styrkja landeigendur til landgræðslu á jörðum sínum, stöðva rof, endurheimta vistkerfi og hjálpa landeigendum að stuðla að sjálfbærri landnýtingu. Styrkur felst í ráðgjöf, fræi, kaupum á tilbúnum áburði og dreifingu á lífrænum áburði.

Opið er fyrir umsóknir allt árið en til að tryggja þátttöku fyrir sumarið 2026 þarf að sækja um fyrir **15. febrúar n.k.**

Nánari upplýsingar og umsóknarform má finna á landogskogur.is eða hjá héraðsfulltrúum.

bgl@landogskogur.is
S. 570-5550

Land og skógur

Veljum hlýja hanska í frostinu

- ÖRUGGAR LAUSNIR -

VINNUPALLAR
www.vpallar.is

Umhverfisvæn og hagkvæm sorpvinnsla

Fyrri grein (sjá 1. tbl. 2026) fjallaði um sorpbrennslu, en hér tökum við skref í framtíðina og kynnum gösun (e. gasification) á sorpi. Við rifjum upp að sorpbrennsla ...

er soun á verðmætum hráefnum, hleypur ýmsum heilsuspillandi og krabbameinsvaldandi efnum í andrúmsloftið, losar talsvert magn af CO2 í andrúmsloftið, er afar dýr í byggingu og rekstri, og hvorki græn né sjálfbær, nýbyggingar bannaðar í nokkrum löndum ESB. ESB lýsir einnig yfir að nýjar brennslustöðvar fái ekki styrki.

Með öllum þessum ókostum getur brennsla varla verið besta lausnin. Þar sem útflutningur á sorpi í gámum er dýr og mengandi, og urðun hefur verið bönnuð, munum við nú skoða betur lausnina sem eftir er: GÖSUN, gasification á ensku.

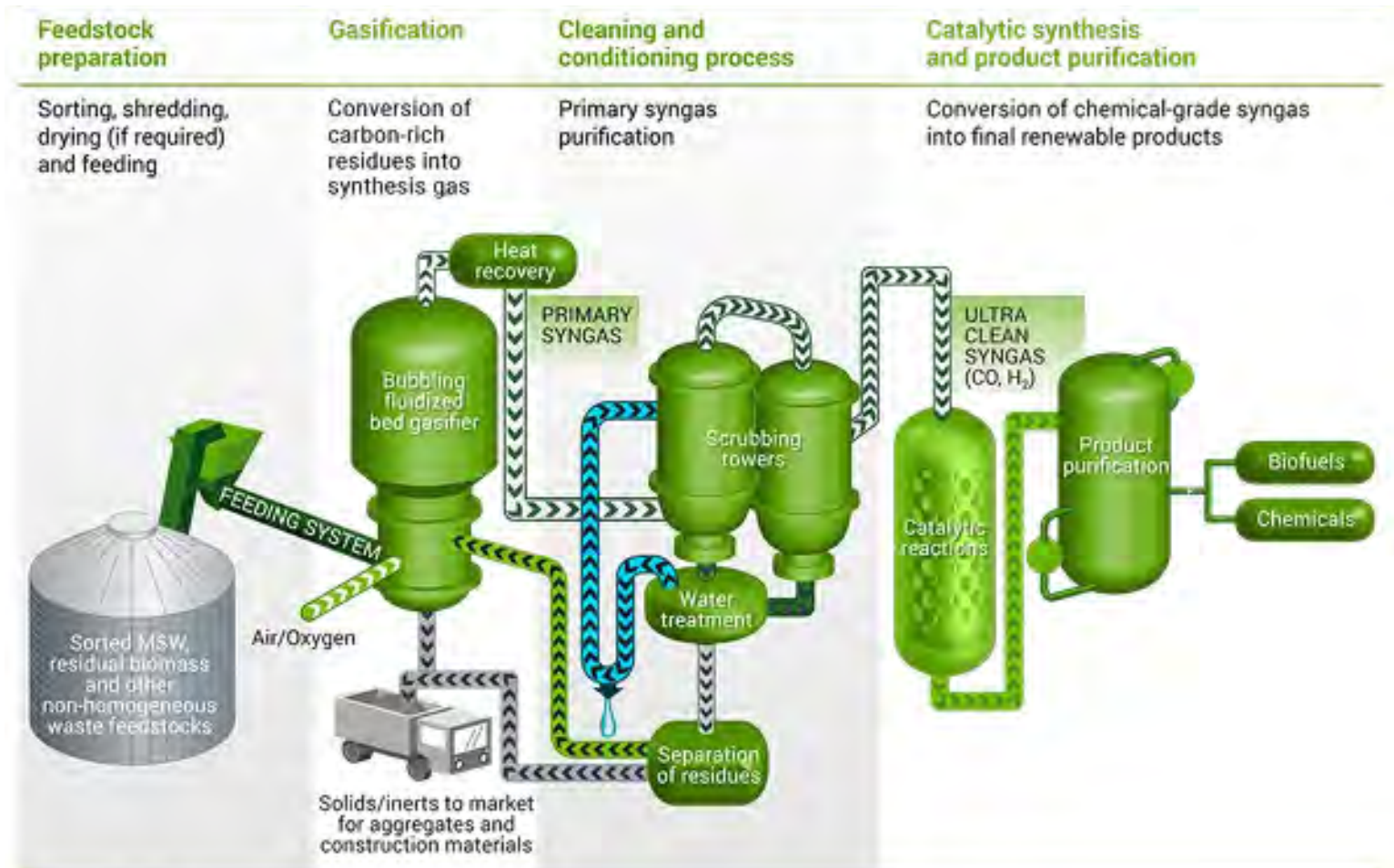
Kostir gösunar

Gösun hitar sorp og annan úrgang í yfir 1000 °C. Þetta er ekki bruni, enda vantar súrefnið til þess. Þetta er lokuð rás, þ.a.l. enginn útblástur, engin loftmengun. Með hitanum umbreytir gösunin blönduðu sorpi í gas sem kallast syngas og inniheldur vetni og kolefni sem koma beint úr sorpinu.

Gösunarstöðvar sem ganga fyrir sorpi eru til í hundraða tali um allan heim, en flestar þeirra brenna umrætt syngas til að framleiða raforku og hita, alveg eins og brennslustöð hefði gert. Munurinn er þó sá að skilvirkni er allt að 40% meiri í gösun, m.ö.o. þá framleiðir gösunarver allt að 40% meiri hita og raforku en brennslustöð úr sama magni af sorpi. Skýringin er auðvitað að brennslustöð er með reyksháf þar sem orka glatast, en gösun er lokuð rás sem nýtur hráefnið mun betur.

Grænt eldsneyti framleitt úr sorpi

En hér er svo rúsinan í pylsuendanum: Salan á raforku og hita stendur engan veginn undir kostnaði við að reka

gösunarstöð, þó ekki sé minnst á brennslustöð sem framleiðir mun minni raforku og hita. Málið er að syngasið úr gösun inniheldur öll frumefnin sem eru í eldsneyti. Syngas hefur verið notað í marga áratugi til að framleiða alls konar eldsneyti eins og t.d. dísil, bensín eða metanól. Fyrir nokkru bættist þotueldsneyti (SAF, sustainable aviation fuel) við sem enn einn valkosturinn. Allt þetta eldsneyti flokkast sem grænt, enda kemur kolefnið úr sorpinu, og svo kemur þetta eldsneyti í stað jarðefnaeldsneytis. Draumur umhverfissinna.

Framleiðsla eldsneytis úr heimilissorpi og öðrum úrgangi, IEA Bioenergy skýrsla 2018

SAF er ekki aðeins eldsneyti sem selst á háu verði, heldur er eftirspurn gífurleg þar sem ESB hefur sett reglur sem skylda flugfélög til að blanda

SAF í venjulegt þotueldsneyti, og sem skylda flugvelli eins og KEF til að hafa SAF til sölu. Ísland hefur samþykkt að fylgja þessum reglum ESB. En hvaðan á þetta SAF að koma ef ekki úr sorpi landsmanna?

Miðað við sorpmagn landsins, þá gætum við framleitt allt að 80.000 tonn af SAF á ári, eða 20% af heildarsölu eldsneytis á KEF. Söluverðmætið gæti verið um 300 milljónir dollara árlega. Sorpvinnsla með gösun

Sorpvinnsla með gösun myndi framleiða verðmætar afurð eins og SAF og gæti því verið arðsamt einkafyrirtæki, en á sama tíma umhverfisvænasta lausn sem til er og kolefnisneikvæð að auki.

myndi framleiða verðmætar afurð eins og SAF og gæti því verið arðsamt einkafyrirtæki, en á sama tíma umhverfisvænasta lausn sem til er og kolefnisneikvæð að auki. Hvers vegna myndi þá nokkur maður vilja byggja hér brennslustöð, sem brennur öll þessu verkætti, skilur eftir mengun, CO2 og endalausan kostnað? Sorpgjöld á einstaklinga og fyrirtæki yrðu miklu mun lægri með gösun, sem skapar þjóðhagslega hagkvæmni og tryggir samkeppnishæfni íslensks iðnaðar um land allt.

Margar vandaðar rannsóknir

Ítarleg og vönduð 180 bls. skýrsla frá Umhverfisstofnun Íslands frá 2012 staðfestir að gösun sé æskilegasta lausnin með lokaorðunum að „framtíð Íslendinga er að framleiða eldsneyti úr eins mörgum úrgangsstraumum og mögulegt er“.

Í júlí 2024 lauk Consent Energy ehf. í Hafnarfirði 120 blaðsíðna fýsileikagreiningu sem sýndi að gösun úrgangs og framleiðsla SAF sé raunhæfur kostur fyrir Ísland. Verkfræðistofan EFLA var verktaki ásamt öðrum innlendum og erlendum sérfræðingum. Gengið var út frá því að nota um 170.000 tonn af blönduðu, óendurvinnanlegu sorpi árlega. Verkefnið virðist framkvæmanlegt, raunhæft og skila viðunandi arðsemi á bilinu 13 til 18% IRR. Skýrslan notar raungögn úr tveimur tilboðum sem Consent hafði fengið frá reyndum og þekktum framleiðendum, sem að auki eru tilbúnir til að koma að fjármögnun versins þegar þar að kemur.

Endurvinnsla

Gösun keppir ekki við endurvinnslu. Auðvitað ætti að endurvinnna sem mest og stefna að sjálfbærni. Hins vegar þarf að fjarlægja mörg efni, eins og málma, stein og gler, úr sorp-straumnum því þau mega ekki fara í gösun. Forvinnslukerfi eru fyrir framan gösunina til að taka þessi efni út, sem leiðir til aukinnar endurvinnslu og nýtingar efna. Auk þess er ekki hægt að endurvinnna margar tegundir af plasti sem færu þannig í urðun. Slíkt plast getur verið frábært, orkumikið hráefni fyrir gösun.

Fleiri yfirburðir gösunar

Kolefnislosun Íslands gæti aukist með brennslu um 7% eða allt að 200.000 tonn CO2 árlega, en gæti lækkað með gösun um allt að 260.000 tonn CO2 á ári. Verðmæti þessa mismunar gæti verið um 9 milljarðar króna á ári í

kolefnissköttum. Brennsla uppfyllir því ekki grunnskilyrði sem ríkisstjórn Íslands hefur sett um minnkun kolefnislosunar fyrir 2030. Minnkun á kolefnislosun með gösun gæti hins vegar orðið stór áfangi á leiðinni til markmiða ríkisins.

Gösunarstöðvar krefjast venjulega mikillar upphafs fjárfestingar en geta boðið upp á langtíma efnahagslegan ávinning með framleiðslu SAF eldsneytis sem Ísland verður að bjóða upp á skv. reglugerðum ESB. Einnig má benda á að byggja mætti gösunarver í nokkrum áföngum.

Gösun er afar hrein og þ.a.l. vinsæl hjá sveitarfélögum og íbúum í nágrenni stöðvar. Gösun leysir sorpvandamál og framleiðir SAF með hagkvæmni, og stuðlar þannig að áframhaldandi flugsamgöngum, lægri flugggjöldum og veitir Íslendingum orkuöryggi.

Eftir þriggja ára undirbúningsvinnu Consent eru næstu skref að fá stuðningsbréf frá yfirvöldum, sveitarfélögum og Sorpu svo nánara samstarf geti hafist. Yfirvöld munu þurfa að tryggja aðgang að sorpi og öðrum úrgangi svo fjárfestar og sjóðir geti undirbúið framkvæmdir.

Þjóðhagsleg hagkvæmni – lokaorð

Gösun er þjóðhagslega hagkvæm lausn til að (i) höndla sorpmál á Íslandi á umhverfisvænan hátt og (ii) framleiða SAF sem verður að vera til sölu á KEF og íslensk flugfélög verða að blanda í jarðefna þotueldsneyti sitt, ellegar greiða mjög háar sektir.

Gösunarstöð gæti verið umhverfisvænasta lausn sem völ er á en á sama tíma arðsamt einkafyrirtæki sem gæti fjármagnað nær alla sorphirðu og -vinnslu með sölu á eldsneyti eins og SAF. Þetta þýðir skattalækkun sem gætu numið tugum milljarða á ári, öllum sveitarfélögum og þ.a.l. landsmönnum til mikilla hagsbóta.

Sorpfyrirtæki sem myndi þróa gösunarver á Íslandi myndi því skila hagnaði, sköttum og gjöldum til samfélagsins, skapa ný störf, og bjóða öllum sem starfa í sorpiðnaði í dag velkomin til samstarfs. Þannig byggjum við á þeirri miklu þekkingu sem er þegar til staðar á landinu.

Höfundur er M.Sc., sérfræðingur í þróun orku- og umhverfisverkefna. Hann er frkv.stj. Consent Energy ehf. [www.consentenergy.com](#) sem er að kynna arðsamar og þjóðhagslega hagkvæmar lausnir í sorp- og úrgangsmálum.

Mikið úrval notaðra bíla!

Jeep Wrangler Sahara - 4x4

2006 | Bensín | Ekinn 60 þ.km. | Sjálfskiptur

Verð: 4.990.000 kr.

- ARB Driflæsingar aftan og framan.
- Loftdæla fyrir læsingar og til að pumpa í dekk.
- Lækkuð hlutföll í 4.88:1
- Upphækkaður 2" með OME gormum og dempurum
- Bestop brettakantar fyrir 35" dekk
- Polyhúðaðar felgur 15x10
- Ný 35" dekk með microskurði

Meira úrval á [notadir.benni.is](#)

Bílabúð Benna Notaðir bílar
Krókhálsi 9
110, Reykjavík
590 2035

Opnunartímar
Virkadaga kl. 9-17
Laugardag kl. 12-16

Bílabúð
Benna
Notaðir bílar

Pörunaráætlanir og notkun kyngreinds sæðis

Bændur sem vilja nýta kyngreint sæði og pörunaráætlanir á markvissan hátt geta nú fengið sérhæfða ráðgjöf hjá Kynbótateymi RML. Notkun kyngreinds sæðis hefur í för með sér breytingar á kynbótaskipulagi, bæði innan búa og fyrir greinina í heild. Samhliða því hefur vinnulag við gerð pörunaráætlana þróast töluvert. Kynbótateymi RML býður upp á sérhæfða ráðgjöf varðandi nýtingu kyngreinds sæðis, gerð pörunaráætlana og uppsetningu kynbótaskipulags fyrir hvert bú.

Ráðgjöfin miðar að því að bæta yfirsýn og stjórnun sæðinga, hækka kynbóamatat hjarðarinnar, auka erfðaframfarir og draga úr framleiðslukostnaði, ekki síst þegar kemur að uppeldi kvígna.

Við notkun kyngreinds sæðis eru um 90% líkur á kvígukálfi ef kýrin festir fang. Þetta gerir bændum kleift að velja markvisst hvaða kýr gefa af sér kvígur, á meðan aðrar eru sæddar með hefðbundnu sæði eða holdasæði. Gert er ráð fyrir að nautsmæður og efnilegar kvígur séu sæddar með hefðbundnu sæði til að tryggja áframhaldandi framboð nautkálfa á nautastöð.

Ráðgjöfin felur í sér heildstæða greiningu á búinu, áætlun um hvaða gripir henti til sæðinga með kyngreindu sæði og pörunaráætlun fyrir þá grip sem koma til sæðinga á tilteknu tímabili. Pörunin er unnin með nýju verkfæri í Huppunni þar sem hægt er að stilla vægi einstakra eiginleika í heildareinkunn og aðlaga hana að áherslum hvers bónda. Þannig má hámarka erfðaframfarir, forðast of mikinn skyldleika og tryggja fjölbreytt val á nautum. Pörunaráætlun gildir í allt að þrjá mánuði eða þar til ný naut koma í notkun.

Hafðu samband ef óskað er eftir ráðgjöf varðandi:

- Nýtingu kyngreinds sæðis
- Gerð pörunaráætlana
- Uppsetningu kynbótaskipulags

Kynbótateymi RML: audur@rml.is, gudrunaik@rml.is, hjalti@rml.is og linda@rml.is

VETRARSÓL er umboðsaðili

Gulltryggð gæði

40 ár
á Íslandi

STIGA
ST5266 P

Hágæða
snjóblásarar
Fjölbreytt úrval

Askalind 4 | Kópavogi | Sími 564 1864 | vetrarsol.is

SAGTÆKNI EHF

SAGTÆKNI

GÆÐI - ÞEKKING - ÞJÓNUSTA

- Steinsögun
- Kjarnaborun
- Múrbot
- Niðurrif
- Vélslípun
- Gólfhitafræsun
- Burðarþolsstyrkingar

567-4262

sagtaekni@sagtaekni.is

Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu

www.velaskolinn.is

MARKAÐSSJÓÐUR SAUÐFJÁRAFURÐA

Íslenskt lambakjöt auglýsir eftir umsóknum í sjóðinn vegna 2026. Styrkhæf eru verkefni sem stuðla að aukinni verðmætasköpun íslenskra sauðfjárafurða. Nýsköpun, vöruþróun, kynningar- og markaðsstarf er styrkt.

Umsóknarfrestur til og með 5. mars. n.k.

Umsóknareyðublöð og reglur sjóðsins fást hjá haflidi@icelandiclamb.is

CAT GC neyðarrafstöðvar 33 kVA - 1500 kVA

Hannaðar til að draga úr kostnaði og hámarka afköst

CAT GC neyðarrafstöðvar skila hinum þekktu afköstum CAT á meðan þær draga úr uppsetningar-, flutnings- og rekstrarkostnaði. Þær tryggja hagkvæmni og skilvirkni fyrir þig og þinn rekstur.

— Hleðslutæki	— Eldsneytistankur
— Vatnshitari	— Sjálfvirk
— Hljóðeinangrun / veðurhlíf	— CAT RAM fjargæsla / fjarstart
— GCCP mælaborð	— Stuttur afgreiðslutími

Hafðu samband við **Sigurð Vilhjálmsson**, sölustjóra, í **590 5126** eða sv@klettur.is, fyrir nánari upplýsingar.

Sagnapáttur:

Hryggur búandinn

Kristján B. Jónasson
kbjonasson@gmail.com

Nú er hafinn sá tími sem flestum í sveitum landsins finnst einna skemmtilegastur. Helgi eftir helgi er safnast saman í félagsheimilum út dauða hreppa, heima í húsi eða í stóreflis fjölnotahúsum til að borða súrt, kæst og hangið og skola því niður með öli og snafs. Opinber axarsköft málsmetandi manna og kvenna eru rifjuð upp í kátlegum brag eða í leiknum myndum og síðan er talið í Honky Tonk Women eða Við drekkum Jameson svo hákarl og hrútspungar hristast í maga meðan norðurljósin braga á himni og stjörnukerfin tindra úti í alheimsmyrkrinu. Þorinn er skemmtið.

Einhvers staðar þarna milli rétta hefja viðstaddir á loft blöð með söngtextum sem hæfa tilefninu. Margt er þar komið til ára sinna en hefur þó látið merkilega lítið á sjá. Að lífið sé skjálfaði eftir Sigurð jarðfræðing, Kata og engjatildrátturinn, helsti hittari Smárákvartettsins á sjötta áratug síðustu aldar, eða Ó, Jósep, Jósep, einn af mörgum söngtextum sem Skafti Sigþórsson fiðluleikari snaraði úr erlendum málum og urðu samgrónir okkar sönghefð.

Sönglag kynslóðanna

Þessi lagajafningur er í seinni tíð þykktur með þekktum Júrónisjónslögurum og Bubba; ég heyri að það sé jafnvel farið að syngja Bríetarlög á alframúrstefnulegustu samkomunum – en ekkert þorablót sem vill standa undir nafni getur sloppið undan sinni skylduæfingu: Þorraþræl Kristjáns Jónssonar Fjallaskálds: Nú er frost á Fróni.

Þekkingin á þessu kvæði á sér traustan grunn í leikskólunum. Það skólastig tók þorann föstum tókum og gerði úr honum inngildingarhátið sem kynnir börnum með ótal móðurmál af heimilum þar sem súshí hefur tekið

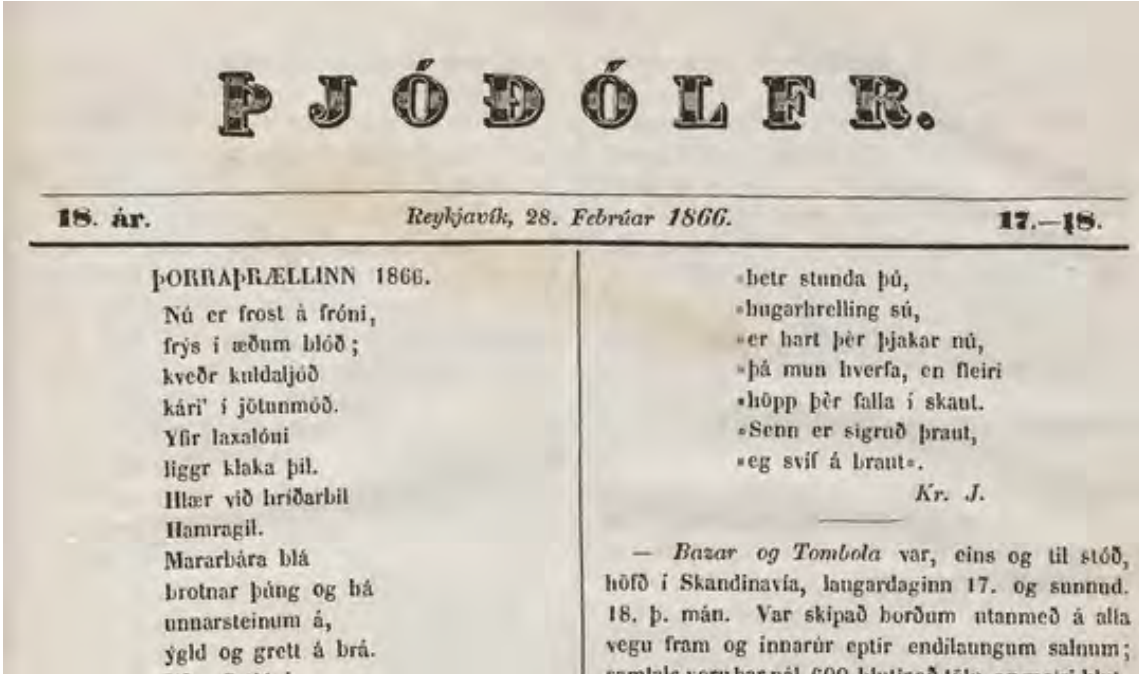
Kristján Jónsson Fjallaskáld.

við hákarlsbitum, hvernig matur leit út á tímum sjálfsþurftar og gjömytingar. Um leið er börnunum kennt að syngja Nú er frost á Fróni. Velmegunarbörnin sem fara í eina utanlandsferð á ári hið minnsta syngja þykkjuþung um hásetann sem „harmar hlutinn sinn“ og bregða yfir sig andlegri klakakápu þegar „þögull þorri“ hlýðir á kveinstafina til sjós og lands „glíkur hörðum stein“. Þannig bindast kynslóðirnar böndum. Öll erum við í sinninu alltaf við það að verða heylaus á góu. Þökk sé Þorraþræl Fjallaskáldsins.

Þorraþrællinn 1866

Kvæðið birtist fyrst á forsíðu Þjóðólfs þann 28. febrúar 1866 undir heitinu „Þorraþrællinn 1866“ og höfundurinn sagður Kr. J. Meira þurfti ekki að skrifa. Allir vissu við hvern var átt.

Þegar Þorraþrællinn kom fyrir almenningssjónir var Kristján 24 ára og þá þegar orðinn landsþekktur sem skáld. Víst er líka að margir trúðu að vegur hans yrði meiri en hann að endingu varð og lögðu hönd á plóg við að styrkja hann til náms þegar honum tókst loksins að rífa sig upp úr heimasveitinni og komast suður til Reykjavíkur 21 árs gamall. Ef marka

„Kvæðið birtist fyrst á forsíðu Þjóðólfs þann 28. febrúar 1866 undir heitinu „Þorraþrællinn 1866“ og höfundurinn sagður Kr. J. Meira þurfti ekki að skrifa. Allir vissu við hvern var átt.“

má lýsingar samferðamanna var hann hávaxinn og grannur, ljúfur í viðmóti, greindur, fyndinn og kumpánlegur. Finn náungi.

Þorraþrællinn var samtímakvæði. Saminn aðeins hálfum mánuði áður en hann birtist í Þjóðólfi. Þorraþrællinn er síðasti dagur þorra, laugardagurinn þegar hann þrýtur, en að morgni mun góa koma, svífa á vængjum sunnudagsins og vonandi með blota svo féð nái að kroppa eitthvað og heystabbinn lufsist til vors. Sú von endurómar einmitt í lokalinum kvæðisins. Þorri ávarpar landslýð með strangri áminningu um að auka áfallaviðnám og huga að forvörnum: „þitt bú, betur stunda þú“. Svo er hann farinn, svífur á braut en Góa kerling kemur hans í stað, svo sem enginn sólarboði þannig séð, en skömminni skárrí en Þorri karlinn sem „engri skepnu eirir“.

Undrabarn úr Kelduhverfi

Það er víst engin goðgá að segja að fáir

nefna nú nafn Kristjáns Fjallaskálds. Þrátt fyrir að heilu kynslóðirnar hafi lært að syngja Þorraþrællinn hefur það ekki fylgt að börnin dái skáldið eða muni mynd hans.

Kristján Jónsson fæddist 13. júní árið 1842 í Krossdal í Kelduhverfi. Hann var kominn af fólki í betri bændu stétt. Jón Kristjánsson faðir hans var hreppstjóri Kelduneshrepps og bjó á föðurleifið sinni í Krossdal en móðir Kristjáns, Guðný Sveinsdóttir, var hreppstjóradóttir frá Hallbjarnarstöðum á Tjörnesi. Þegar Kristján var barn að aldri færðu foreldrar hans sig vestar í sveitinni, að Auðbjargarstöðum, og þar lést Jón hreppstjóri árið 1847 þegar Kristján var fimm ára.

Guðný hélt áfram búskap en ráða má af frásögn bróður Kristjáns, Björns Jónssonar, að henni hafi reynst það erfitt og úr varð að hún giftist að nýju. Stjúpí þeirra Björns og Kristjáns, Helgi Guðmundsson, lagði meiri áherslu á vinnu og aga en lærdóm og gleði og þjáðust þeir bræður undan ofríki hans. Áhyggjur af læsi drengja þóttu fátækt og rugl á þeim bænum: „Þegar móðir okkar giftist, vorum við allvel læsir, en eftir það var okkur ekkert kennt. Móðir okkar fékk engu ráðið og átti sjálf við ófrelsi og ill kjör að búa,“ segir Björn.

Fjölskyldan fluttist frá Auðbjargarstöðum að Ási í Kelduhverfi árið 1850 þar sem náttúruundrið Ásbyrgi er skammt undan túnfæti, en árið 1854 gafst Guðný endanlega upp á sambúðinni við Helga og skildi við hann. Við það sundraðist heimilið og Kristján fór í fóstur til ættingja sinna á Ærlækjarseli í Öxarfirði. Þaðan í frá var hann á sífelliðu róti milli bæja, en þar sem hann átti stóran frændgarð í sveitum Norður-Þingeyjarsýslu var hann jafnan hjá vandamönnum. Sautján ára gamall fór hann að Hóli á Hólsfjöllum til náfrænku sinnar og þar hófst hinn eiginlegi skáldferill hans og þaðan spratt viðurnefni hans, Fjallaskáld.

Á þeim árum þegar Kristján flakkaði milli bæja náði hann að mennta sig, kenna sér erlend tungumál og skapa sér bókmenntasmekk af hæstu gráðu. Hann varð fljótt svo kunnur af skáldskap sínum að 19 ára gamall var hann talinn stórskáld, ef ekki þjóðskáld, eftir að hafa birt fáein kvæði í dagblöðum á Akureyri og í Reykjavík. Næsta skref var því að koma honum suður á Lærða skólann og það tókst loksins vorið 1863.

Með skakkan hatt

En ferillinn varð ekki langur. Kristján dó á Vopnafirði 9. apríl 1869, 28 ára gamall. Hann virðist hafa farið í hjartastopp þá um nóttina á loftinu í Guðjohsenshúsi, nokkuð

sem ekki er óalgengt hjá þeim sem hafa neytt áfengi um langt skeið og óvarlega. Hann var jarðaður á Hofi í Vopnafirði og eiginlega ætti að vera minningarhátið um Þorraþrællinn við leiði hans hvert ár. Hann hafði sagt sig úr Lærða skólanum vorið 1868 eftir erfiðan vetur í Reykjavík. Ekki aðeins var fíknin honum þung í skauti, heldur hafði hann líka fengið taugaveiki og lá nokkrar vikur á spítalanum við Kirkjubrú. Segist Matthías Jochumsson hafa reynt að hressa hann í legunni með sjötugri drápu sem Kristján lærði strax utanbókar og fór með sér til upplýtingar.

Sumarið áður hafði Kristján verið á flandri um Austurland og þá var tekin af honum ljósmynd sem þó birtist ekki opinberlega fyrr en árið 1913 og þá með því fororði að „einhverjum gæti orðið flökurt“ að sjá hana. Þar er Kristján augljóslega haugfullur, situr upp við einhvern vegg, að sögn var það túngarðurinn í Vallanesi á Héraði, og heldur á hálfómri brennivínsflösku og staupi en á kollinum hallast hatturinn. Þetta virðist vera fyrsta dæmið um ósamþykkt myndbirtingu í íslensku sögu, netsmánun síns tíma. Afleiðingin var að alla tuttugustu öld var aldrei hægt að minnast á Kristján Fjallaskáld nema geta þessarar ljósmyndar sem augljóslega gengur ekki að halda að leikskólabörnum.

Lifað á sorg

Arfleifið Kristjáns varð sú að skilja eftir söng um veröld þar sem veturinn hefur örlog manna á hendi sér. Í kvæðinu segir frá heimili þar sem kvíði og ótti hafa hjartök á fólkinu, þar sem maturinn er brátt á þrotum, þar sem heyin eru brátt öll og þar sem veðrin banna að farið sé á sjó. En allt þetta snertir heiminn ekki neitt. Utan við manninn er tilfinninga- og skeytingarlaus veröld sem lýtur engum lögmálum forsjónar eða gæsku. Þar brotna marabárur á unnarsteinum og hamragil hlæja við hríðarbyljum og engri skepnu er eirt. Þessi guðlausa og forsjónarlaus veröld sem Kristján lýsti varð samtímamönnum hans hrein opinberun. Hann var nútímalegasta skáld Íslands. Allir aðrir klæddu sig í larfa liðinnar tíðar. Þótt Matthías Jochumsson, félagi Kristjáns, dæði augljósar gáfur hans, fór þetta líka aðeins í hann því alltaf trúði Matthías á æðri mátt. En hann vissi líka hvaða hæfileikar höfðu hér farið forgörðum. „Ó, æ, Stjani greyð dauður!“ skrifaði hann vini sínum þegar andlát Kristjáns fréttist. Og áfram hélt hann: „Við erum, í samanburði við menntamenn heimsins, fáeinir auðnuleysingar, sem lifa hálfu ævi og ekki á öðru en vanheilsu, sorg og brennivíni, háðung og hákarlsruðum – og deyjum fyrr en goðu dagarnir koma.“

Vísnahornið

Kristinn Bjarnason frá Ási í Vatnsdal var einstakur hringhendusmiður:

Enn er blóðið í mér heitt,
enn er glóð í svörum.
Enn er hljóðið ekki breytt,
enn er ljóð á vörum.

Ekki er þessi haustvísa Kristins síðri, hér er engu orði ofaukið:

Fölnar víðir, fellur lauf
frost að hlíðum sverfur.
Blómaprýðin drúpir dauf,
deyr og síðast hverfur.

Tær snilld er þessi vísa K.B.:

Lokast armar liðins dags
land við barm hans grætur.
Síðsti bjarmi sólarlags
sveipar hvarma nætur.

Í erfiljóði sr. Sigurðar frá Vigur er þessi vísa um Bólu-Hjálmar:

Þó að nokkuð blökk á brá
brögnum þyki kvæðin,
gullna perlu glóir á
gegnum yfirkvæðin.

Miklar deilur munu hafa verið um
útvarpssöguna, Ketilinn eftir W.
Heinesen árið 1950 og eftirmæli
voru ort þegar henni lauk. Undir
vísuna kvíttar J.S.B. Trúlega
Jón S. Bergmann:

Loks dró máttinn allan úr,
inn gekk dauðinn slyngur.
Leiður var þinn kjaftur klúr,
Ketill Færeyingur.

Allavega er þess ádrepa eftir Jón
S. Bergmann, sem auðskilin er:

Auður, dramb og falleg fót
fyrst af öllu þérist,
og menn sem hafa mör og kjöt
meira en almennt gerist.

Jón orti til Einars skógarvarðar
Sæmundssen sem var líka
kunnur hagyrðingur hér áður:

Birkigróin grundin þín
gaf þér nóg að kanna;
fyrstum hló þér fjallasýn
frjálsra skógarinna.

Vertu gestum unun öll.
Aldrei bresti fongin.
Byggðu þresti háa höll,
hann á besta sönginn.

Kunn er vísa Einars Sæm. um
einn sinn fyrsta hest, Blesa:

Brestur vín og brotnar gler
bregðast vegir færir.
En á Blesa eru mér,
allir vegir færir.

Og eftirmælin um Blesa voru svona hjá Einari
E. Sæmundssen:

Þótt mér vordís klappi á kinn
kviði ég næsta degi;
nú er á brott hann Blesi minn
blakkurinn elskulegi

Alþekkt voru samskipti Jónasar frá Hríflu og Helga
yfirlæknis á Kleppi, þá voru boðleiðir lengri en nú
og dyravörður stjórnarráðsins, Daníel, hafði í nógu að
snúast. Sigurður Ívarsson, þekkt gaman vísaskáld orti
lýsingu á atburðum:

Daníel sem þar dyrnar passar
dyrnar opnaði fljótt og vel.
Jónasar gjörðust glimur hvassar.
Hann gaut þeim skáhallt á Daníel.
Til setu boðið ei sýnist oss.
Sæk Daníel vort besta hross.

Inn að Kleppi er óravegur.
Andskotastu því fljótt af stað.
Ríddu eins hart og hrossið dregur.
Helga réttirðu þetta blað.
Flýttu þér nú og farðu vel.
Þá frukaði og spýtti Daníel.

Þessi bragur er lengri, en Sigurður
orti líka þessa kátlegu lýsingu:

Ég vaknaði í morgun viður,
eitt voðalegt timburbrak.
Í dag hef ég drukkið mig niður.
Í dag er ég fyrirtak.

Þessa tvíræðu gamanvísu orti
Sigurður Ívarsson einnig:

Fátæktin á lífsins leið
lystisemdir bannar.
Get þó fengið reið og reið
rétt eins og hver annar.

Og braghendu þessa orti Sigurður
um þekkt fyrirbæri, allra tíma:

Hjálmar leysir hispurslaust úr hverjum vanda.
Bruggar bæði ljóð og landa.
Lagtækur til munns og handa.

Meðan Guðni var ráðherra var hann vinsælt yrkisefni.
Einar Georg Einarsson orti:

Væri ég kýr á belginn bleik
af besta mjólkurkyni
þá gæti ég fengið góðan sleik
hjá Guðna Ágústssyni.

Eftir því sem skáldið Einar Georg sagði frá, þá segist
hann aðeins einu sinni hafa reiðst verulega, honum varð
þá ljóst að hann var ekki alveg sköllóttur:

Mín funandi fjandans bræði
var farin að nálgast æði
en reiðin mér rann
þegar rísa ég fann
á höfðinu hárin bæði.

Umsjón: Magnús Halldórsson
mhalldorsson0610@gmail.com

Allt landið - Allt fyrir þig.
Ert þú ert í söluhugleiðingum?
Hafðu samband!

ALLT@ALLT.IS | 560-5501
WWW.ALLT.IS

EYJALIND

Varahlutir i VOLVO Vinnutæki

 Vertu vinur okkar á Facebook

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is

MEIRAPRÓF

Fjarkennsla

Næsta námskeið 12. febrúar

Næstu námskeið

12. febrúar
19. mars
30. apríl

Upplýsingar og skráning
inn á www.aktu.is

Bókleg kennsla á netinu.
Verkleg kennsla í Reykjavík,
Akureyri og Sauðárkróki.

AKTÚ

ÖKUSKÓLI

ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI

- Hönnun og ráðgjöf
- Framleiðsla
- Uppsetning
- Verkefna- / byggingastjórn

Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

 kristjan@sulurehf.is

 www.sulurehf.is

 669 0803

HOT WATER

OSO Hitakútar

Vörukaup ehf

Lausnir fyrir iðnað og heimili

516-2600
www.vorukaup.is
vorukaup@vorukaup.is

 vörukaup

Gagnasöfnun með drónum og gervitunglum

Ísland virðist skiptast í tvær fylkingar með eða á móti lúpínu og ekkert er þar á milli. Ég ætla ekki að taka afstöðu í þessari grein um áhrif

Tryggi Stefánsson.

lúpínu á íslenska náttúru heldur ætla ég að tala um útbreiðslu hennar. Staðan er þannig í dag að engin formleg vöktun er á útbreiðslu lúpínu á Íslandi í dag þar sem niðurstöður eru gefnar út sem kort af öllu landinu. Síðasta kort af útbreiðslu hennar var gefið út árið 2016 af Náttúrufræðistofnun og var það mjög ítarleg greining þar sem fjöldinn allur af gögnum var notaður yfir nokkurra ára tímabil.

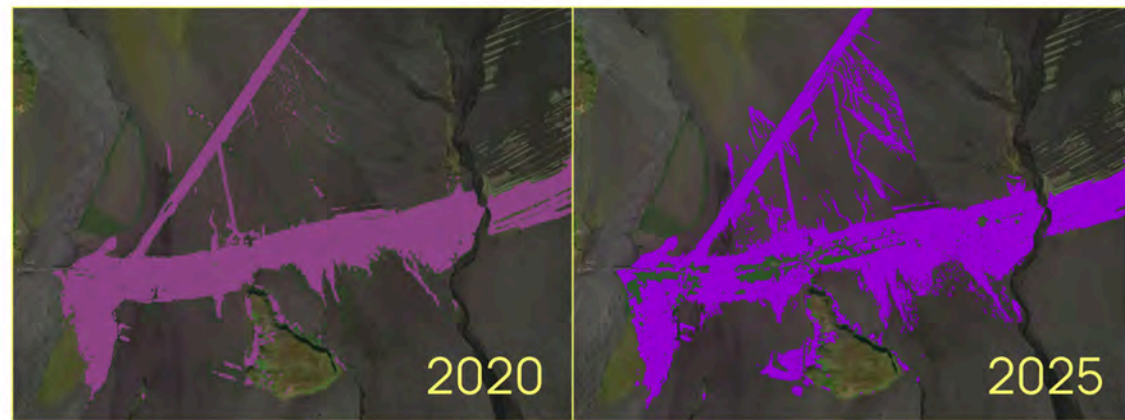
En óháð því hvort við erum með eða á móti lúpínu þá er staðreyndin sú að samkvæmt Náttúruverndarstofnun er þetta ágeng plöntutegund á Íslandi og má lesa meira um það hér <https://agengartegundir.is/alaskalupina/>. Af þessum sökum er mikilvægt að vita hvar á landinu lúpínan er og ekki síður hvernig þróunin er á lúpínu, hvort útbreiðsla hennar sé að aukast

eða dragast saman og hvar á landinu þetta á sér stað.

Með tilkomu nýrrar tækni hafa opnast leiðir til að fylgjast með útbreiðslu á lúpínu og öðrum plöntutegundum og síðastliðið sumar lögðu starfsmenn Svama í það verkefni að meta útbreiðslu hennar á landinu öllu. Fyrsta verkefnið var gagnasöfnun sem fór fram yfir sumarið þar sem tuga þúsunda mynda var aflað með drónum frá nokkrum vel völdum stöðum þar sem vitað var að lúpína væri. Sum svæði voru mynduð nokkrum sinnum yfir sumarið en önnur aðeins einu sinni. Með þessu móti fengust mjög ítarlegar myndir í hárrí upplausn en bæði var notast við venjulega myndavél sem myndaði sýnilegt ljós og 10 banda fjölsviðsmyndavél, sem myndaði ljós sem er ósýnilegt mannsauganu. Með þessum gögnum var hægt að finna nokkurs konar fingrafar lúpínu í litrófi ljóssins og sömuleiðis á hvaða tíma sumarsins lúpínan skar sig mest úr frá öðrum gróðri. Með þessa vitneskju var að lokum þróað gervigreindaralgrím sem gat aðgreint lúpínu mjög nákvæmlega. Þarna var því komin mjög áreiðanleg leið til að greina útbreiðslu lúpínu í mikilli upplausn, jafnvel einstaka plöntur

Mynd frá Mýrdalssandi þar sem sjá má hvernig hvönn virðist vera að taka yfir svæði þar sem lúpína var áður.

Þróun útbreiðslu eftir landsvæðum.

voru greinanlegar en greiningin var takmörkuð við lítil svæði (allt að tugi ferkílómetra). Því var þörf á að

finna skalanlegri leið til að greina lúpínu á öllu landinu. Niðurstöður þessa verkefnis voru þá færðar yfir á annan skala þar sem notast var við gervitunglagögn, nánar tiltekið Sentinel-gervitunglamyndir frá Geimferðastofnun Evrópu (ESA). Með þessu móti var því hægt að safna saman gervitunglagögnum af öllu landinu yfir stutt tímabil þar sem lúpínan skar sig hvað mest úr frá öðrum gróðri. Því fylgdu þó áskoranir en erfitt getur verið að sækja slíkar landsþekjandi myndir skýlausar. Til að bæta úr því var því gögnum safnað yfir tímabilið þar sem lúpína skar sig hvað mest úr fyrir árin 2019 og 2020 annars vegar og svo 2024 og 2025 hins vegar. Hér á eftir er þó eingöngu notast við seinni árin í textanum en greiningin spannar samt tvö ár.

Gott dæmi um gróðurblöndun er á Mýrdalssandi þar sem hvönn virðist vera að taka yfir svæði af lúpínumni, en á greiningu fyrir árið 2020 (og reyndar líka samkvæmt gögnum frá NÍ frá 2016) sjást þar stór svæði sem flokkuð eru sem lúpína en á nýjustu greiningunni frá 2025 virðist lúpínan hafa hörfað fyrir öðrum gróðri (hvönn líklega).

Heilt yfir virðist útbreiðsla lúpínu vera að aukast á landinu öllu sem samsvarar um 5% flatarmálsaukningu milli áranna 2020 og 2025. Mesta aukningin virðist eiga sér stað á Suðurlandi þar sem greining gerir ráð fyrir aukningu sem nemur um 11 km² á þessu 5 ára tímabili, eða um 11% aukningu. Útbreiðsla lúpínu virðist þó hlutfallslega mest á Vestfjörðum þar sem aukningin er um 24% eða um 0,9 km² á þessu tímabili.

Nánari upplýsingar má finna með því að fylgja þessum hlekk: <https://svarmi.com/lupina>

Með þessari aðferð er núna hægt að keyra greiningu fyrir nánast hvert nýtt ár, þó það sé eitthvað háð skýjafari. Nú þegar líkanið hefur verið þróað er kostnaður við að keyra nýja greiningu lítill. Mikil tækifæri eru einnig í að bæta aðferðir við greiningu, meðal annars með aukinni gagnasöfnun með dróna, betri þjálfunaraðferðum og síðast en ekki síst með betri upplausn á gervitunglamyndum. Þá er ekkert því til fyrirstöðu að beita sambærilegri tækni á ýmsan annan gróður. Með þessu móti er því til skalanleg lausn sem gerir okkur kleift að fylgjast með ástandi í náttúru Íslands nánast í rauntíma þar sem áframhaldandi vinnan fælist aðallega í að bæta greiningarhæfni og bæta við fleiri greiningum. Svarmi stefnir á að halda áfram sjálfvirkum greiningum sem þessum fyrir annan gróður sem og að betrubæta núverandi greiningu með betri gögnum og aðferðum.

Höfundur er stofnandi og tæknistjóri Svama.

NÍ 2016 heildarútbreiðsla (km ²)	Svarmi 2020, heildarútbreiðsla (km ²)	Svarmi 2025, heildarútbreiðsla (km ²)
314	169	177

Samanburður á niðurstöðum frá 2020 og 2025 á Mýrdalssandi. Lúpína er að breiða úr sér en annar gróður (líklega hvönn) að taka yfir eldri svæði þar sem lúpína var áður, sjá eyður sem eru byrjaðar að myndast í þekjunni.

Íslenskt og ferskt í janúar

Basilika

Blaðkál

Dill

Eldpipar

Gulrætur

Gúrka

Jarðarber

Kartöflur

Kóriander

Mynta

Oregano

Rauðar kartöflur

Rófur

Rósasalat

Salat

Sítrónumelissa

Snakkpaprikur

Steinselja

Sveppir

Timían

Tómatar

Líttu eftir merkinu!

Tími skammarinnar er liðinn

Hrifla | Þróstur Helgason
throstur@bondi.is

Lykillinn að góðu sjónvarpi er gott handrit. Þetta hafa íslenskir framleiðendur átt erfitt með að læra. Þó verður að segjast að Danska konan vekur ákveðnar vonir um að breyting sé að verða á þessu hér á landi. Skandinávar lærðu þessa lexíu fyrir löngu síðan. Danska ríkisútvarpið áttaði sig kannski fyrst og tók að fjárfesta markvisst í handritsþróun upp úr byrjun aldarinnar. Árangurinn lét ekki á sér standa eins og allt áhugafólk um sjónvarp þekkir. Svíar komu svo í kjölfarið og á síðustu árum hafa Norðmenn sent frá sér hverja þáttaseríuna á fætur annarri sem telja verður á meðal þess besta sem gert hefur verið. EXIT kemur fyrst upp í hugann og nú hefur RÚV sett inn á spilara sinn glænýja norska þáttaröð sem hefur það umfram flestar þáttaraðir sem framleiddar eru í heiminum að byggja á frábæru handriti.

Þáttaröðin heitir á norsku Ølhunden Berit (2025) en í íslenskri þýðingu Betri maður. Eins og EXIT fjallar hún um samfélagslegt mein í samtíma okkar. Tom vinnur í fataverslun móður sinnar á daginn en á kvöldin breyttist hann í mannfjandsamlegt nettröll. Undir dulnefnum ræðst hann einkum að konum, hommum, lesbíum og transfólki. Hann er þó sérstaklega herskár gagnvart feminíska uppistandanum Live sem fyrir vikið fær taugaáfall á sviðinu eitt kvöldið. Í kjölfarið komast hakkarar að því hver stendur að baki dulnefnum Toms á netinu og hann er afhjúpaður sem það nettröll sem hann í raun hefur verið. Auk þess að vera nú sjálfum hótað öllu illu á vefnum fyllist Tom djúpri skömm og bregður á það ráð í örvæntingu sinni að láta sig hverfa. Hann á þó í raun ekki í nein hús að venda og dulbýr sig því sem konu og tekur upp nafnið Berit. Sér til mikillar

Eftir að Tom er afhjúpaður er það umfram allt skömmin sem knýr hann til aðgerða.

undrunar er honum fagnað af samfélaginu sem konu og klæðskiptingi og sjálfur fyllist hann löngun til þess að bæta ráð sitt. Á sama tíma fyllist Live áhyggjum af hinum horfna manni á bak við nettröll sitt. Hún kennir sjálfri sér um að hugsanlega hafi hann svipt sig lífi og hefur leit að Tom.

Þættirnir varpa fram ákaflega áleitnum spurningum um nettröllin og fórnarlömb þeirra, um ástæður netniðsins, sektarkenndina sem leitar á fórnarlambið og slaufunina sem fylgir afhjúpun þess sem stendur að baki niðinu. Um leið vakna afar áhugaverðar spurningar um stöðu kynjanna í samfélaginu, ekki síst þegar Tom grípur til þess örþrifaráðs að láta sig hverfa með því að dulbúa sig sem konu. Enn fremur er þáttaröðin ákaflega forvitnileg útlegging á skömminni. Eftir að Tom er afhjúpaður er það umfram allt skömmin sem knýr hann til aðgerða.

Í því sambandi vögnuðu kannski einu efasemdir mínar um handritið. Að einhverju leyti orkaði skömm Toms ótrúverðug. Það er vissulega sú tilfinning sem samfélagið myndi vilja að nettröllin fylltust þegar þau eru afhjúpuð en málið er að nú um stundir fyllast nettröllin ekki skömm. Tími skammarinnar er liðinn. Trumpisminn hefur ógilt hana, gert hana óþarfa og stundum, að því er virðist, fjarstæðukennda. Nettröllin stunda nú sitt níð opinskátt og blygðunarlaust. Háttsemi þeirra hefur engar afleiðingar. Hvað þá að þau þurfi að láta sig hverfa. Svo ekki sé talað um að þeim dytti í hug að dulbúa sig sem konu.

Hið frábæra handrit að þáttaröðinni um Tom og skömm hans er að þessu leyti eins og það hafi verið skrifað fyrir tíu árum, fyrir daga Trumps. Ég er þó alveg tilbúinn til þess að gangast við þeirri tímabundnu blekkingu að nettröllin kunni í raun og veru að skammast sín. Sagan gekk enda fullkomlega upp.

Við klæðum þig í hvelli

Vetrarfatnaður í miklu úrvali

KH VINNUFÖT
khvinnufot.is | Netthylur 3 | Síni 577 1000

Stíflubjónusta Sævars Selfossi

Sími: 861 1919
stifla.selfoss@gmail.com

Stíflulosun úr lögnum Myndun lagna Rótarskurður o.fl. Yfir 20 ára reynsla

Led lýsing í allar Landbúnaðarbyggingar og lónaðarhúsnæði

Tri-proof ljós - Ufo ljós 60° og 90° fyrir meiri lofthæð.

KAUPLAND
www.kaupland.is
sími 8449484

Segðu BLESS við óværuna!

YKKAR
pest control

BANINN SEM VIRKAR
-fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

Hvatningarverðlaun skógræktar 2026: Tilnefningar óskast

Hvatningarverðlaun skógræktar verða veitt þriðja sinni á alþjóðlegum degi skóga, 21. mars. Verðlaunin eru veitt árlega til að hvetja til dádá einstaklinga, hópa, fyrirtæki, félög eða stofnanir sem vinna óeigingjarnt starf í þágu skógræktar á Íslandi. Hvatningarverðlauninum er ætlað að hvetja viðkomandi áfram til nýrra afreka.

Að verðlauninum standa Skógræktarfélag Íslands, Land og skógur og Bændasamtök Íslands.

Tilnefningafrestur er til 16. febrúar. Tilnefningu má fylla út á vef Skógræktarfélags Íslands:

skog.is/hvatningarverdlaun-skograektar

Endilega sendu inn tilnefningu ef þú veist um fólk sem vinnur framúrskarandi starf að skógræktarmálum og á skilið hvatningu til að halda áfram á sömu braut!

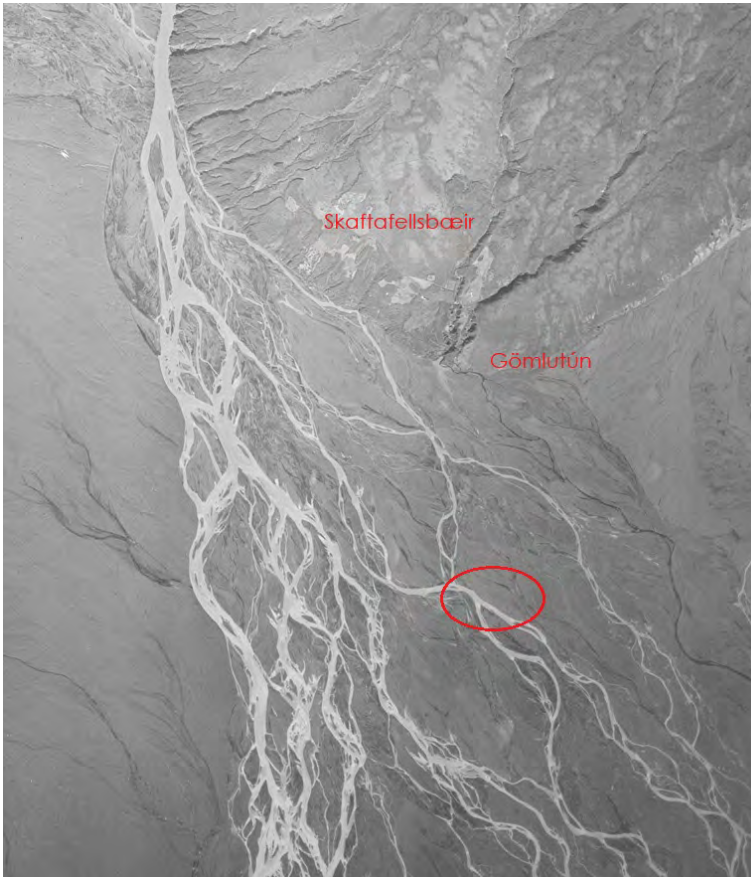
Minjar:

Nýir straumar á Skeiðarársandi

Birna Lárusdóttir
birnalar@gmail.com

Nýlega hófst nýr og óvæntur kafli í byggðasögu Skaftafells sem virðist úr takti við þann söguþráð sem hafði verið ofinn í landslagið á þessum slóðum í rúm ellefu hundruð ár. Á fáeinum dögum reis fjöldi húsa á sandinum rétt utan við mörk Vatnajökulsþjóðgarðs, neðan við brekkurnar sem gömul bæjarstæði setja mikinn svip á. Húsin, sem gætu orðið allt að 70 talsins, eiga að hýsa ferðamenn og heyrst hefur að þetta sé aðeins fyrsta skrefið í enn víðtækari uppbyggingu. Ástæðan er straumur ferðamanna, með öðrum orðum eftirspurn. Framkvæmdin er umdeild sem kemur kannski ekki á óvart, enda hafa byggingarnar við fyrstu sýn talsverð áhrif á ásýnd staðarins. Markmið þjóðgarðsins eru skýr: að vernda landslag, lífríki, jarðmyndanir og menningarminjar svæðisins. Auk þess er hann á heimsminjaskrá UNESCO, m.a. vegna einstakra átaka elds og íss, en ferli þessara ólíku afla þykja mjög sýnileg á yfirborði innan hans – og ekki síður rétt utan við þau mörk sem eru teiknuð inn á kort, enda stóð lengi til að Skeiðarársandur yrði friðlýstur sem hluti af þjóðgarðinum þótt af því hafi ekki orðið. Það er kannski dálítið sturlað að straumur ferðamanna í Skaftafell skuli leiða af sér hús sem hefur verið valinn staður mitt í auðum kvíslum Skeiðarár sem um aldir flæmdist um sandana með miskröftugu rennsli og setti mark sitt á mannlíf og landslag á svæðinu. Sambúð manns og hinna ógurlegu náttúruafla sem Skeiðarárhlaup voru ein birtingarmynd af er raunar mjög sýnileg eða læsileg á svæðinu ekki síður en hin náttúrulegu ferli, og í þeim læsileika má segja að stór hluti af gildi Skaftafells sé fólgið. Það krefst þess þó að við höfum lesskilning, getum rýnt í landslagið og minjarnar og ekki síður að við kunnum að meta þau gæði sem eru

Hluti af loftmynd AMS (American Mapping Service) af Skaftafelli 1945/46, Náttúrufræðistofnun. Hér virðist Skeiðará ekki í vexti en rennur skammt neðan við Gömlutún. Yngri Skaftafellsbærir eru ofar í brekkunum. Áætluð staðsetning nýrisinna húsa er innan rauða hringins.

fólgin í þessum þáttum. Þarna er innsýn í sambúð fólks og Skeiðarár eitt lyklatríði, enda óhætt að segja að áin hafi átt stóran þátt í að móta það búsetulandslag sem einkennir staðinn.

Byggðin í Skaftafelli

Fram á 20. öld voru þrír bæir í Skaftafelli: Hæðir, Sel og Bölti. Síðasti torfbærinn í Seli er enn varðveittur og íbúðarhús standa sömuleiðis á hinum bæjarstæðunum auk margvíslegra rústa útihúsa og túngarða allt um kring. Brött tún umhverfis skera sig mjög úr þegar horft er heim að bæjunum úr fjarska þótt birki og víðirunnar séu smám saman að færa sig upp á skaftið og

teygja sig inn úr túnjöðrunum eftir að land var friðað fyrir beit. Þessi gömlu tún skapa þó enn miklar andstæður við svartan sandinn sunnar sem teygir sig allt til sjávar.

En svona hafði þetta ekki alltaf verið. Þegar Sveinn Pálsson, læknir og náttúrufræðingur, kom í Skaftafell árið 1793 stóð Skaftafellsbærinn, sem þá var aðeins einn, niðri í brekkulögginni rétt við jaðar núverandi tjaldsvæðis en ofar voru (eða höfðu verið) sumarnytjar frá bænum, svokallað Skaftafellssel, líkast til þar sem torfbærinn í Seli stendur nú. „Nokkrar engjaræmur eru fram með kvíslum Skeiðarár“ segir Sveinn, „og eitthvað af mýrum í suðurhlíðum fjallsins. Allt annað

Gamli bærinn í Seli, Skaftafelli.

Mynd / Birna Lárusdóttir/Fornleifastofnun Íslands.

er grafið undir endalausum aur-, sand- og vikurhaugum.“ Það var ekki löngu eftir þetta sem byggðin var færð upp í brekkurnar, eða um 1830, en þá virðist ágangur Skeiðarár hafa verið orðinn slíkur við bæjarvegginn að ekki varð við það búíð. Síðustu leifar þessa eldra bæjarstæðis undir brekkunum eru enn sýnilegar ef vel er að gáð skammt ofan við tjaldsvæðið en það er aðeins bakgaflinn, enda hefur áin að öðru leyti kaffært bæjarstæðið og stóran hluta túna með framburði sínum og í seinni tíð hafa trjáhríslur rótað sig í veggjaleifunum.

Höfuðskepnan Skeiðará

Skeiðará var síðan lengi mjög erfiður farartálmi. Hún óx í sumarhitum og gat verið gersamlega ófær mánuðum saman í stórum hlaupum, bæði vegna óútreiknanlegs vatnsflaums og sandbleytu sem myndaðist eftir bráðnandi ísjaka sem bárust úr jöklinum út á sandinn. Engin ferja var á henni og ekkert eiginlegt vað, „því það sem í dag er vað, verður máske á morgun vaðleysa og stundum samdægurs“, segir í sóknarlýsingu frá 1839. Stundum var krækt fyrir upptök hennar og farið yfir sporð Skeiðarárjökuls. Ótal sögur greina frá viðureign manna við ána og hún hafði óhjákvæmilega margvísleg áhrif á líf fólks í nærsveitunum. Sigurður Nordal gekk svo langt að kalla hana höfuðskepnu í lífi Örfæinga. Hann tók eftir því að Skeiðará varð alltaf „hún“ í tali fólks og í Skaftafelli var fylgst náð með „henni“. Ef stefndi í hlaup var sendiboði látinn skjótast austur að Hofi og þaðan send boð áfram til bæja austar í sveitinni. Þannig gafst tími til að bjarga skepnum og heyjum á engjum áður en áin varð að einni óslitinni vatnsbreiðu svo langt sem augað eygði.

Eftirminnileg er lýsing Þórbergs Þórðarsonar í Vatnadeginum mikla, þar sem sagt er frá háskaför yfir Skeiðará í sumarlok 1933, einhvers staðar neðan við Skaftafellsbæi:

Allt yfirborð þessarar tröllauknu, leirmórauðu hafrastar þaut fram hjá okkur með flughraða, hófst hér og þar í háa bunka, féll svo niður í djúpa dali, vafði sig í hendingskasti í risavaxna ströngla, sem byltust um í hvítfyssandi boðaföll, hringisnerist í sogandi iðusveipi og skrúfaðist upp í drýli og stróka, en gnýrinn af hamförum þessarar brimrastar

var svo mikill, að við áttum fullt í fangi með að heyra hvert til annars. Og þegar ég leit augunum kringum mig af vatnsfluginu, sýndist allt umhverfið hringsnúast einsog voldugt karúsel.

Yfir komst fólkið á endanum eftir tveggja klukkustunda volk. Þar var staldrað við, einhverjir fengu sér smók og horfðu á vatnið gufa upp af hestunum meðan Þórbergur orti, að eigin sögn, hjartnæmasta ástarkvæði sem ort hefur verið á íslenska tungu. Líklega hefði hann orðið orðlaus ef einhver hefði sagt honum að rúmum 90 árum síðar ættu eftir að rísa hús í farveginum.

Brúin

Þann 14. júlí 1974 – þjóðhátíðarárið – var brú yfir Skeiðará opnuð með mikilli viðhöfn. Samgönguráðherra klippti á borða og fyrsti bíllinn mjakaðist af stað með forsetahjónin innanborðs, Kristján Eldjárn og frú Halldóru. Með tilkomu brúar og flóðgarða sem heftu m.a. rennsli til austurs, heim undir Gömlutún og tjaldsvæðið, var áin ekki bara sigruð heldur varð hringvegur um Ísland loks að veruleika. Og fjármögnun brúarinnar var ekki síður táknræn fyrir samstöðu þjóðarinnar en verkið var m.a. kostað með sölu happdrættisskuldabréfa sem fólk fjárfesti í af mikilli ákefð. En hið furðulega gerðist 35 árum eftir að brúin var vígð, nánar tiltekið um miðjan júlí 2009, að Skeiðará hvarf úr farvegi sínum er hún sameinaðist Gígjukvísl vestar á sandinum. Síðan er hægt að ganga þurrum fótum um grýttan farveginna nálægt upptökum við jökulinn og virða fyrir sér hnöttótt grjót þar sem einu sinni var botninn. Þá má líta upp í hlíðina til austurs, þar sem bæjarstæðin hanga utan í brekkunum og rifja upp að það er einmitt vegna árinna sem bæirnir voru fluttir þangað upp.

Nú seytlar bara hin snyrtilega Morsá undir brúna sem stendur ásamt flóðgördunum sem minnismerki um horfið vatnsfall. Ef einhver horfir þaðan heim að Skaftafelli og rekur augun í nýju húsin á sandinum, á landi sem engan hefði óráð fyrir að yrði byggilegt, hvað þá eftirsótt eða verðmætt, þá má kannski reyna að ímynda sér að þar sé komin óvenju snyrtileg röð af strönduðum ísjökum sem enn hafa ekki náð að bráðna eftir síðasta hlaup.

Höfundur er fornleifafræðingur.

VILT ÞÚ HAFA BEIN ÁHRIF Á FRAMTÍÐ ÍSLENSKS LANDBÚNAÐAR?

Opnað hefur verið fyrir framboð til formanns, stjórnar og varastjórnar Bændasamtaka Íslands

Framboðsform má finna á bondi.is

Allar upplýsingar veitir kjorstjorn@bondi.is

Af hvaða stað er myndin?

Í loftmyndagetráuninni að þessu sinni eru lesendur beðnir um að bera kennsl á eyju sem er rétt utan við Íslandsstrendur. Myndin er tekin úr flugvél á fallegum sumardeggi 2020. Sendið svör á netfangið myndagetráun@bondi.is. Dregið verður úr réttum svörum mánudaginn næstkomandi. Vinningshafi hlýtur að launum gjafabréf á veitingastað fyrir tvo í boði Loftmynda ehf. Rétt svar mun birtast á vef Bændablaðsins, bbl.is, mánudaginn 2. febrúar.

Mynd / Loftmyndir ehf..

ÚTVARP

Bændablaðið

Í SAMSTARFI VIÐ

KRAFTVÉLAR

Eignatorg býður sérhæfða þjónustu við verðmöt og sölu á bújörðum og öðru landi með eða án rekstrar.

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.
Björgvin Guðjónsson, búfræðingur og löggiltur fasteignasali,
s. 510-3500 eða 615-1020, bjorgvin@eignatorg.is

Syðsta-Mörk, 861 Hvolsvöllur

FLYERS AIRPORT HOTEL

Ertu á leið erlendis?

Nældu þér í bílapakkann!

- Notaleg gisting á frábærum stað í Keflavík
- Geymsla á bílnum á meðan þú dvelur erlendis
- Akstur í flug og við sækjum þig við heimkomu

Bókaðu þína þjónustu: stay@flyershotel.com 644-7080

VERKVAL EHF.

Bjóðum upp á eftirtalda þjónustu:

- Holræsaheinsun/lagnahreinsun
- Rotþróarhreinsun
- Götu- og gangstéttasópun
- Lagnamyndun
- Stíflulosun

Hægt er að hafa samband við Verkval ehf. í síma: 892-3762 eða senda póst á netfangið: verkval@verkval.is

Cinderella

Incineration Toilets

„Þetta klósett er algjör snilld. Það mun aldrei stíflast. Hljóðlætt. Ekkert mál að þrifa. Mæli hikaust með. Bestu kveðjur Ingibergur“

BRENNSLUSALERNI

Hagkvæm lausn við skólpvandamálum

- ✓ Engin rotþró
- ✓ Ekkert jarðrask
- ✓ Einfalt í notkun og umgengni
- ✓ Auðvelt í uppsetningu
- ✓ Ekkert vatn
- ✓ Engin lykt

516-2600

vorukaup@vorukaup.is

TÖKUM AÐ OKKUR VERKEFNI OG VINNUM ÚR ÞEIM LAUSNIR

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

HUGARÍÞRÓTTIR

Níliturinn hans Helga

Ágæt þátttaka var á stórmóti í bridds um síðustu helgi á Selfossi, Suðurlandsmótinu í sveitakeppni.

Sveit tveggja hjóna hampaði gullinu af nokkru öryggi. Matthías Þorvaldsson-Ljósbrá Baldursdóttir og Aðalsteinn Jørgensen-Svala Pálsdóttir skipuðu sigursveitina sem þau kalla SLAM, orðaleikur um upphafsstafi nafna þeirra auk þess sem enska orðið slam merkir slemma. Matthías og Aðalsteinn eru báðir landsliðsmenn í bridds og margoft hafa þær Ljósbrá og Svala keppt fyrir Íslands

Björn Þorláksson.
hönd einnig.

Norður		Austur	
♠ K764		♠ 8	
♥ K654		♥ A9	
♦ 98654		♦ A1097	
♣ 102		♣ AKQJ73	
Vestur		Suður	
♠ A102		♠ KQJ976543	
♥ J1032		♥ Q85	
♦ QJ82		♦ 3	
♣ 102		♣	

Í öðru sæti á mótinu varð sveit Kjöriss, eins stærsta vinnuveitanda Suðurlands. Hana skipuðu stórspilaramir Rúnar Einarsson-Helgi-Guðjón Sigurjónsson og svo Helgi Bogason-Björn Þorlaks.

Í þriðja sæti varð sveit KR & BG en hana skipuðu Kristján Már Gunnarsson- Runólfur Þór Jónsson og Björn Snorrason-Guðmundur Þ Gunnarsson. Tvær efstu sveitirnar voru gestasveitir þannig að Kristján Már og félagar eru Suðurlandsmeistarar í sveitakeppni 2026 og fengu vænan bikar því til fulltings.

MFS: Skiptingarspilið
Að fá nílit í bridds gerist ekki á hverjum degi og það verður að segjast eins og er að það hlýtur að vera þínu fúlt í þau fáu skipti sem það gerist að maður spili bara tíðindalítla vörn og skrifi 400 kall í dálk andstæðinganna. Tja? Tíðindalítið? Og þó. Vörnin fékk í öllu falli Matthías Þorvaldsson til að skella upp úr. Við skulum segja þá sögu:

Helgi Bogason sat í suður á Suðurlandsmótinu í sveitakeppni sem fram fór á Selfossi í rimmu efstu sveita, sveitar Kjöriss og SLAM. Helgi ók sér smástund áður en hann setti sagnmiðana á borðið. Mannspilin níundu í spaða, drottning þriðja, einspil og eyða. Hér skipta hættur máli. Fjóra spaða meldaði Helgi pass, pass, en Matthías meldaði 5 lauf sem reyndust lokasamningurinn.

Helgi, ögn hnugginn, varaðist að spila út einspili sínu í tígli heldur spilaði út besta útspilinu, spaðakóngi. Svipur Matthíasar var þungur er hann sá blindan, því hann sá í hendi

Nýir Suðurlandsmeistarar, léttir á brún, 2025.
Mynd / BP

sér að slemman myndi sennilega standa þar sem mun líklegur er að tígulkóngur liggi eftir fjögurra spaða sögnina. En þegar hann bað um ásinn og norður trompaði breyttist hljóðið í strokknum. Þá hló hann. Eftir hjartasviss sem Matthías svaraði með ásnúm lá fyrir að 5 lauf stóðu og féllu með tígulkóngnum réttum og gekk eftir. Skemmtilegt spil bridds. Kannski verður Helgi sagnhafi næst þegar hann fær nílit og þá kannski hlær hann sjálfur upphátt!

Umsjón: Björn Þorláksson,
bjornthorlaksson@gmail.com

Fjör í Færeyjum

Vaskur hópur Íslendinga lagði af stað til Færeyja snemma í janúar á skákmót, m.a greinarhöfundur. Þetta er óvenjulegur árstími til Færeyjaferða, en líklega hafa sjaldan verið eins há meðalskákstígi í flugvél Atlantic Airways, en tæpur helmingur áhafnar voru íslenskir skákmenn. Mótið sem um ræðir heitir Janus Open og er haldið á Eiði í Færeyjum til minningar um Janus í Løðuni, mikinn skákfrómuð sem lést fyrir

Gauti Páll Jónsson.

aldur fram. Þetta er annað mótið sem haldið er til minningar um Janus og aftur fjölmenna Íslendingar, í þetta skipti 11 manns.

Árangurinn var ekki af verri endanum, Akureyringurinn Símon Þórhallsson vann glæstan sigur á mótinu með sjö vinninga af átta mögulegum. Hann vann herbergisfélaga sinn á mótinu, Akureyringinn Jón Kristin Þorgeirsson, í lokaumferðinni og kom þannig sjálfum sér á toppinn og ýtti Jóni niður úr verðlaunasæti. Jafntefli hefði tryggt þeim báðum verðlaunasæti og verðlaunafé. Það er virkilega ánægjulegt að sjá þá glötuðu ómenningu vera á undanhaldi, að vinir og félagar semji jafntefli þegar þeir mætast. Sjálfur lít ég á hverja skák sem tækifæri

til að verða betri skákmaður. Ég sé ekki tilganginn í því að neita sér um slíkt tækifæri oft fyrir óljósari ástæður, jafnvel þegar ekkert verðlaunafé er í húfi.

Dagur Ragnarsson náði öðru sætinu með 6.5 vinning og bestu oddastigin. Jón Kristinn náði líka 6.5 vinning en hafði lægri oddastig. Einnig náði landsliðskonan unga, Guðrún Fanney Briem, eftirtektarverðum árangri með sex vinninga eins og greinarhöfundur.

Færeyingar voru ótrúlega gestrisnir og skemmtilegir og nánar verður fjallað um mótið í tímaritinu Skák í vor. Ef þetta mót heldur

áfram þá er það klárt mál að Íslendingar munu aftur mæta til leiks í þetta litla sjávarþorp sem er líka mikið fótbolta- og skákþorp. Sérstakar þakkir til liðsmanna Róksins fyrir mótið!

Innanlands er af mörgu að taka en gaman er að segja frá því að Skákdeild Hauka er aftur farin að halda mót. Fyrsta opna skákmót Hauka til langs tíma fór fram í veislusalnum Ásvöllum fimmtudaginn 15. janúar síðastliðinn. 22 mættu sem var framar vonum og Ágúst Sindri Karlsson vann með fullu húsi. Stefnt er að því að halda mótin mánaðarlega.

Erfinginn:

Maron Kári

Nafn: Maron Kári Viktorsson.

Aldur: 7 ára.

Stjörnumerki: Ljón

Búseta: Mosfellsbær.

Skemmtilegast í skólanum: Læra og lita.

Áhugamál: Myndir og leikrit.

Tómstundaiðkun: Fimleikar.

Uppáhaldsdýrið: Ljón.

Uppáhaldsmatur: Pulsa.

Uppáhaldslag: Þrá - Tinna.

Uppáhaldslitur: Blár, bleikur og gulur.

Uppáhaldsmynd: Bolt.

Fyrsta minningin: Þegar ég var að leika með Pim í leikskólanum.

Hvað ertu ánægð/ánægður með í fari þínu: Hvað ég er duglegur að teikna.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert: Vera með vinum mínum.

Hvað langar þig að verða þegar þú verður stór: Hvalamaður. Kenna hvölum eins og Keikó.

Viltu taka þátt? Hafðu samband.
sigrunpeturs@bondi.is

SUDOKUÞRAUTIR

Létt

			6	9	5		8	3	7
		8		6	3	2	5		
3	1						9		
			7		2	6		8	
				5			7	4	9
4	3	1				7			
				2	7	4		9	5
1							2		8
5	7	2		8					

Miðlungs

			3		2	9	1		
5				7					
1	6				5				9
		4	9						
						6	2	5	
	5			1					6
				5			8		
		8		3	7				2
									1

Þung

9		2					3		
	3			4			9	5	
				9					
			7		8		1		
6				2		5			
			6		1		9		
3	5						8	4	
				1					
7	8								

Þyngst

	9		1		4				
							3		6
		3	8		6	2			
			3		5		2		
	4				6		5		
		5			3			1	
	6						7	9	
		1							
			9						8

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línun.

Stjörnuspá

Vatnsberinn fer alls ekki varhluta af áhyggjum heimsins og þarf að gæta sín að setja andlitið mót sólu. Eða því sem lýsir um veröldina hans. Hann hafði miklar væntingar á nýju ári, þar skyldi finnast gleði og glaumur í meira magni en áður – en eitthvað finnst honum slíkt standa á sér. Vatnsberi, andaðu djúpt. Happtölur 1, 13, 2.

Fiskarnir eru, eða ættu að vera í óða önn við að skipuleggja nýjan lífshring, en nú hefjast heil 21 ár að breyttum tímum ef vel er haldið á spöðunum. Engu skal fara með asa heldur vega og meta allar ákvarðanir. Þó ekki of djúpt, því ekkert er heilagt í raun. Happtölur 15, 34, 66.

Hrúturinn þarf, þó eitthvað á móti blási, að halda fast í sína góðu síði og venjur sem hann hefur tileinkað sér yfir árið. Ekki missa allan dug eða von því heimurinn er nefnilega stærri en þetta nánasta umhverfi sem hrúturinn er gjarn á að ríghalda í. Stundum þarf bara að opna augun. Happtölur 16, 88, 89.

Nautið þarf að fara að koma sér upp úr hjólförunum. Nú er janúar að ljúka og nautið ætti því fyrir þó nokkrum dögum að vera farið að framkvæma þau áramótaheit sem það setti sjálfu sér. Þó ekki væri nema að borða heilsusamlegar. Happtölur 8, 64, 14.

Tvíburarnir eru ánægðir með sig og mega vel vera það. Þeim hefur tekist að halda sig við jörðina og taka nokkrar ákvarðanir sem eiga eftir að breyta lífi þeirra allverulega á árinu. Flestar verða þær til góðs en nokkrar þarf að fara enn betur yfir og gæta allra hliða. Happtölur 5, 15, 65.

Krabbinn hefur að öllum líkindum stokkið af því hamstrahjólí sem bent var á í síðustu stjörnuspá og lent á báðum fótum þó ekki hafi það verið þægilegt. Hann þarf aðeins að dvelja í sjálfum sér og ígrunda vel hvers vegna fór sem fór og hvernig hann geti leyst sjálfan sig undan því að lenda á sama stað í framtíðinni. Happtölur 22, 11, 1.

Ljónið hefur nýlega þurft að takast á við kúvendingu á lífinu sjálfu og getur í raun lítið gert nema anda djúpt. Um ljónið standa kröftugir verndarar sem hlúa að því og gæta þegar það liggur í sárum – sú er nú alltaf raunin, en ljónið vill skiljanlega helst rífa alla á hol um þessar mundir. Því linnir. Hlúðu að þér og andaðu djúpt. Happtölur 8, 62, 13.

Meyjan er enn á gífurlegri uppleið á flestum sviðum lífs síns og þarf einungis að gæta þess að halda nákvæmni og smá yfirliti yfir allt heila klabbið. Árið í ár verður grunnur að fleiri en öngum framtíðar og því má láta sig hlakka til alls þess góða og skemmtilega sem fram undan er. Happtölur 77, 74, 72.

Vogin hefur lagt örlítið meira á vogarskálarnar en vanalega og biður þess að hún fái fyrir það viðurkenningu. Hún þarf þó að muna að innra álit hennar – á henni sjálfri – er það eina sem skiptir máli og hún má sannarlega vera stolt af sjálfri sér. Hún er að standa sig vel. Happtölur 10, 12, 77.

Sporðdrekin er eitthvað að átta sig á tilverunni og þarf að grandskoða sjálfan sig og sínar hugsjónir ef jákvæð niðurstaða á að fást. Ýmislegt sem hann hefur talið sér og sínu nánasta umhverfi um að sé heilagrur sannleikur er líklegast afar fjarri því sem rétt er. Happtölur 19, 59, 85.

Bogmaðurinn sér nú fyrir endann á heilmörgu því sem hefur plagað hann. Nú, með nýju ári fara græðlingar að vaxa úr öllum áttum, en þetta eru fræ sem hann sjálfur hefur sáð gegnum árin. Nær allt sem hann hefur lagt í frjóða jörð ber einhvern ávöxt og ber að gæta vel að því sem vex. Happtölur 23, 88, 6.

Steingeitin ætti að líta yfir farinn veg og gleðjast yfir hinu góða. Vera svo viss um og trúá því að gleðin haldi áfram á meðan stjörnumnar skína og sólin sest, jafnvel þó einhverjir skúrur séu inni á milli. Engin þörf er á að breiða teppi yfir höfuðið, heldur vefja því um sig ef lundin er leið. Happtölur 7, 62, 63.

Kortið af Hellissandi hefur bæði verið aðgengilegt rafrænt og legið frammi hjá þjónustuaðilum. Það sama verður upp á teningnum með kortið af Ólafsvík. Ljósmynd/aðsend

Ný borðkort af Ólafsvík og Hellissandi

Snæfellsbær gefur á næstunni út nýtt borðkort af Ólafsvík en um er að ræða götukort, sem verður í sama anda og kortið sem sveitarfélagið hefur þegar gefið út af Hellissandi.

Kortin eru mikið listaverk þar, sem hvert einasta atriði er handteiknað og litað af glæsibrag eftir ljósmyndum og öðrum gögnum. Kortin eru teiknuð af Omari Smára Kristinssyni, sem er með fyrirtækið Fagrakort.

„Ástæðan fyrir því að við létum gera þessi borðkort er sú að það er margt að sjá og gera í báðum bæjunum, sem við vildum draga athygli og augu gesta að. Ferðaðþjónusta er blómleg hér í Snæfellsbæ og við erum alltaf að leita leiða til að bæta upplifun þeirra sem heimsækja okkur og þessi borðkort hafa heldur betur hjálpað okkur að gera það og slegið í gegn,“ segir Heimir Berg Vilhjálmsson, markaðs- og upplýsingafulltrúi Snæfellsbæjar.

Heimir segir að kortin fái alls staðar mjög jákvæð viðbrögð. „Já, já, bæði hafa þau nýst ferðamönnum vel, sem eru að heimsækja okkur í fyrsta skipti og þjónustuaðilum, sem taka á móti nýjum gestum á hverjum degi. Það er gaman að

Kortið af Ólafsvík þar sem þjónustuaðilar, áningarstaðir, gönguleiðir og áhugaverðir staðir á staðnum fá að njóta sín eins og þorpsmyndin öll. Ljósmynd/aðsend

leiðsegja og leiðbeina fólki með svona fallegum kortum og hjálpa fólki að finna næsta áningarstað.

Það er líka gaman að segja frá því að kortin hafa einnig fallið vel í kramið hjá íbúum og flestir sem

fyllast gleði og stolti að sjá svona fallega teikningu af bænum sínum,“ segir Heimir Berg. /mhh

Listaverk úr íslensku byggi

Listamaðurinn og hönnuðurinn Hanna Dís Whitehead undirbýr sýningu í HAKK gallery. Efniviður listaverkanna eru strá úr kornrækt í Hornafirði.

Hanna Dís segir í samtali að hún noti aðferð sem nefnist strálagning, eða straw marquetry á ensku, sem á uppruna sinn frá Asíu en barst til Evrópu á 17. öld. Stráin séu þurrkuð og klippt niður milli hnjáa og þá sé hægt að kljúfa þau og fletja út.

„Verkin sem verða til sýnis í HAKK gallery eru með alls konar strálögðum geometrískum mynstrum,“ segir Hanna Dís. „Ég strálegg á þriggja millimetra krossvið sem ég laser-skur síðan í form sem ég raða saman. Þannig fæ ég mjög nákvæman skurð.“ Hún bætir við að þessi aðferð

Hanna Dís Whitehead, listamaður og hönnuður, notar efnivið úr sínu nærumhverfi til að gera listaverk. Myndir / Aðsendar

einskorðist ekki við listaverk sem hengd eru á vegg, heldur sé líka hægt

að skreyta nytjahluti, húsgögn, skápa og borð með strálagningu.

Aðspurð af hverju hún ákvað að leggja fyrir sig strálagningu segir Hanna að hún hafi viljað nýta betur þann efnivið sem er úr nærumhverfinu. Hún er búsett í Akuresi í Hornafirði þar sem allt í kring er stunduð kornrækt. „Síðustu ár hef ég fengið bygg í Flatay á Mýrum,“ segir Hanna Dís. Hún getur ekki nýtt hráefnið eftir að það hefur farið í gegnum þreskivélarnar og því þarf hún að klippa kornið sjálf með höndum. Hvert strá gefur af sér talsvert yfirborð og því þarf hún ekki mjög mikla uppskeru.

Sýningaropnun verður í HAKK gallery við Óðinsgötu klukkan 18:00 föstudaginn 30. janúar. /ál

Með því að lita og fletja út byggstrá er hægt að gera fjölbreytt mynstur.

HYDRO

Heitur Pottur

Þessi 6 manna heiti pottur er fullkominn fyrir fjölskylduna. Með einum legubekk og fimm venjulegum sætum veitir þetta líkan hámarks pláss til að slaka á.

Allir pottar með Wifi-Tengingu!
Verð aðeins kr. 850.000

Innbyggð LED ljósin breytast hægt í gegnum sjö

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Smáauglýsingar

Skráning smáauglýsinga er á vefslóðinni: www.bbl.is/smaauglysingar

Verð: Textaauglýsing kr. 3.100 m/vsk (innan við 140 slög) og kr. 7.200 texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 15.00 á mánudegi fyrir útgáfu.

Sími: 563-0300 Netfang: augl@bondi.is

Jesús sagði:

„Aflið yður eigi þeirrar fæðu sem eyðist heldur þeirrar fæðu sem varir til eilífs lífs og Mannssonurinn mun gefa yður.“

Jóh. 6.27

biblian.is

Infrarauður klefi, 150x120x200 sm. (BxDxH)

Er með halogenljósum, bæði að utan og innan ásamt útvarpi m/blátannartengingu, m/fjarstýringu, kolefnahitaplötum og hreinsibúnaði.

Viður er þöll (hemlock). Klefinn er mjög auðveldur í samsetningu.

Orkunotkun er 2.100w.

Verð aðeins kr. 260.000

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Hársnyrtistofan Topphár

Dverghöfða 27, 110 Reykjavík

Bændur og búalið og allir hinir hjartanlega velkomin

Opið 8-17 virkar daga og 10-16 á laugardögum

Engar tímapantanir bara mæta!

Langar þig að læra meira handverk? Fjöldmörg vönduð námskeið s.s. húsgagnasmíði, útskurður, silfursmíði, hnífasmíði og trérennsli á komandi vikum. Skráning og upplýsingar á www.handverkskusid.is og í s. 555-1212 Njótum og leikum.

Áttu gamalt rússahjól með hliðarvagni? Nú eða eitthvað annað mótörhjól? Ég er einmitt að leita að svoleiðis. Ástand skiptir engu máli. S. 840-3132.

Til sölu Toyota C-HR, bensín, árgerð 2018, sjálfskiptur, ekinn 152.000 km. Verð kr. 2.190.000 – notadir.benni. is – s. 590-2035.

Lok á heita potta

Fjórar stærðir af lokum á lager, m/rúnuðum hornum, 1 cm svuntu, fjórum festingum, og þrem styrktarbitum. Þykkt 12 cm. Verð kr. 85.000 Til í tveim litum.

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Pantaðu leigubíl í s. 588-5500.

Einföldu fjágrindurnar. Krækt án aukahluta. Breidd 180 cm x 90 cm. Verð frá kr. 9.900 til 11.900 +vsk. S. 899-1776 og 669-1336. Aurasel.

Til sölu Björgunarskipið Ingibjörg 2638 Arun Class smíðuð árið 1987. Í skipinu eru tvær Caterpillar 3408. Staðsett á Hornafirði. Opið er fyrir tilboðum í skipið Ástand: Skipið hefur verið í virkri notkun fram á síðasta ár, vel við haldið. Frekari upplýsingar, bjornj@landsbjorg.is

Toyota Hilux LX Double Cab beinskiptur dísil, árgerð 2021. Ekinn 44.000 km. Í góðu ástandi. Sumardekk og ný nagladekk. Verð kr. 6.290.000 m/vsk. Uppl. í s. 893-2655.

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sérpöntunarþjónusta. Sendum um land allt. Brimco ehf. s. 894-5111 www.brimco.is Opið frá kl.13-16.30.

Sóló eldavél til sölu. Verð kr. 300.000 eða besta boð. Allar nánari upplýsingar í s. 867-1750.

Útihúsgögn.is

Borðbekkir

Garðbekkir

Borðsett 4 - 12 manna

Hringborð

PANTANIR HAFNAR!

TRYGGIÐ YKKUR AFHENDINGU Í VOR

HANDSMÍÐUÐ GÆÐAVARA

- Douglasgreni
- elk

info@utihusgogn.is
www.utihusgogn.is

FALLEG OG ÖÐRUVÍSI

- Fyrirtæki
- Bæjarfélög
- Heimili
- Sumarbústaðir
- Hótel
- Veitingastaðir

BÓKLEGT VINNUVÉLANÁM Á NETINU

Nám sem gefur rétt til prófs á allar gerðir og stærðir vinnuvéla* Opið allan sólahringinn

VERÐ 70.000 kr.

VINNUVÉLA SKÓLINN
vinnuvelaskolinn.is
- á íslensku og ensku

*Námið er bóklegt

Viðgerðir á kerrum og mikið úrval vara- og aukahluta.

Nýtt heimilisfang Desjamýri 14

Margar gerðir af þýskum eins og tveggja öxla kerrum. Skoðaðu úrvalið á www.brimco.is eða kíktu í heimsókn.

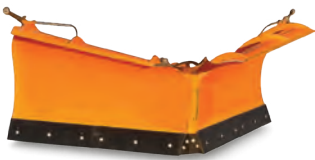
Hestakerrur fyrir 2, 3, 4 og 5 hesta.

BRIMCO DESJAMÝRI 14 - 270 MOSFELLSBÆ
SÍMI: 894 5111 - www.brimco.is

VETRARTÆKI

-Mikið úrval á lager-

Fjölplogar PUV „M“ Diagonal

Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.

- 2,6 m
- 2,8 m
- 3,3 m

Fjölplogar PUV – Heavy Duty

Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.

- 3,6 m
- 4,0 m

Slitblöð

Eigum á lager slitblöð og bolta í flestar gerðir plóga

Salt- og sanddreifari:

EPT15, 1,5 m3, rafstýring, 12V

Fjölplogar VT320 & VT380

Sterkir plógar fáanlegir með flotgrind fyrir mikinn hraða.

Fjöldi aukahluta í boði.

Salt- og sanddreifarar

SMA510 / 150 cm
SMA800 / 200 cm
SMA1100 / 200 cm
SMA1600 / 230 cm

Möguleiki á glussa yfirtengi

Snjóblásarar

241 THS Flex
256 THS Flex

Fjöldi aukahluta í boði.

Nánari upplýsingar og verð má finna á á heimasíðu okkar aflvelar.is

Vesturhraun 3, 210 Garðabæ
Gagnheiði 35, 800 Selfoss
Njarðarnesi 1, 603 Akureyri
Sími 480 0000 | www.aflvelar.is

Flytjum inn (og getum reist) iðnaðarhús af öllum stærðum og gerðum.

Upplýsingar á vegr.is og í síma 898-5463

Willys CJ6 '62 árg. Mjög heillegur, nánast ryðlaus bíll. Þarfnast smá viðgerðar. Willys CJ5 '64 árg. vélar- og kassalaus. Skúffa og grind alveg heil. Verð CJ6 kr. 1.250.000 og CJ5 kr. 650.000. Frekari uppl. í s. 898-1037.

Unimog 1974 fornbiill mikið endurnýjaður. Sólarcellur, dísil miðstöð og helluborð. Afhentur með nýrri skoðun. S. 777-1777 eða UnimogE2022@gmail.com, myndir á www.sij.is/unimog Verð kr. 4.300.000.

Búskafa frá Harðskafa. Tvær útgáfur af flórsköfu og ein útgáfa fyrir fódurganga. Hleðsluending allt að 100 mínútur. Stiglaus hraðastilling. Nýtt blað á www.hardskafi.is – sala@hardskafi.is – S. 555-6520.

HiLux árg. 2018, keyrður 85.000 km. Breyttur 33. Loftdæla. Nagladekk fylgja. Yfirfarinn og þjónustaður á hverju ári. Verð kr. 7.300.000. Engin lán áhvílandi. Engin skipti. Upplýsingar í s. 892-4254.

Til sölu Kia Picanto, bensín, árg. 2018, sjálfskiptur, ekinn 151.000 km. Verð kr. 990.000 – notadir.benni.is – s. 590-2035.

Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum. Föllum með þær í aðalskoðun. Pantið tíma. Brimco ehf. Desjamýri 14, Mosf. s. 894-5111 Opið 13-16.30 www.brimco.is

Flutningur. Getum tekið að okkur alls konar flutning, erum með 10 metra langan flatvagn og burðargetu upp að 5.374 kg og öflugt spil. (Heyrúllur, dráttarvélar, vinnuvélar, báta, 20 ft gáma) Endileg hafið samband í s. 670-2701, Adrian Smári eða 856-5820 Daði. Erum á ferðinni um land allt. AD Gröfur ehf.

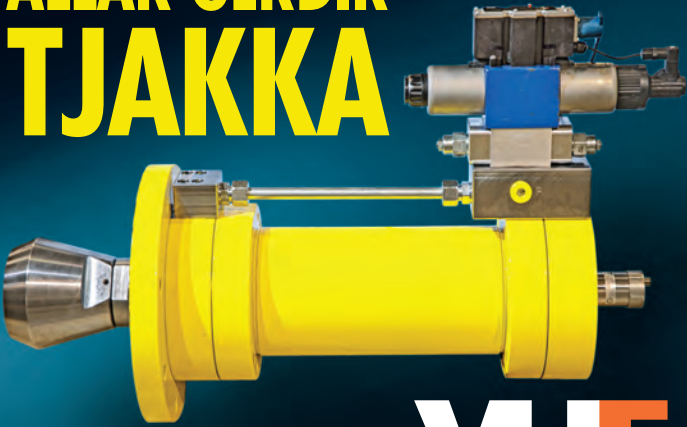

Tilboð á nýrri 3ja öxla kerru. Pallur, stærð B 248 x L 503 cm. Sliskjur fylgja. Verð áður kr. 2.234.000 m/vsk. Tilboð nú, kr. 1.990.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Rampar fyrir frysti/kæligáma á lager. Burðargeta 10 tonn. Dekkplata 10 mm, L 170 cm x B 200 cm x hæð 21 cm. Heitgalvaniserað stál. Lyftaratakur á þrjá vegu. Eigum einnig rampa fyrir hefðbundna sjógáma. Hákonarson ehf. www.hak.is s. 892-4163 hak@hak.is

SMÍÐUM FRÁ GRUNNI OG GERUM VIÐ ALLAR GERÐIR TJAKKA

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

Ríflegur afsláttur af síðustu snjóblásurunum fyrir dráttarvélar og fjórhjól. Nýtt blað á www.hardskafi.is – sala@hardskafi.is – S. 555-6520.

Þrýstisett fyrir neysluvatn. Til á lager 230 V, 12 V, 24 V. Einnig dælur með 3 fasa. Mjög öflug sjálfsgandi dæla. Dæluhjól úr kopar og öxull úr ryðfríu stáli. 24 L eða 60 L tankur úr ryðfríu stáli. Stíllanlegur þrýstingur. Hentar vel fyrir sumarhús, ferðaþjónustu og báta. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang-hak@hak.is

Dísil hitari. 5 kw. 12 og 24 volt. Öll þjónusta. Verð kr. 53.900. Orkubóndinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík. S. 888-1185.

Lyftaragafflar til að skrúfa fasta á skóflur. Burðargeta á pari: 680 kg og 1500 kg. CE vottaðir og CE merktir. Öryggisstrappar fylgja. Passar á flestar skóflur. Til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 / netfang-hak@hak.is

KTM 525 árg. 2004, verð kr. 400.000. KTM 400 árg. 2004, verð kr. 400.000. Husaberg FE 450 árg. 2006, verð kr. 350.000. Skellinaðra 50cc árg. 2017, verð kr. 550.000. Gamalt BSK Suzuki fjórhjól, verð kr. 250.000. Sérkjör veitt ef keypt eru fleiri en eitt tæki í einu. Upplýsingar í s. 861-4806 - Valli.

Afkastamikill Frymstærar djúpsteikingarpottur. Tvö hólf, fjórar kórfur með lyftu, þurrkstöð. Innbyggður olíuhreinsibúnaður. Notaður 16 mánuði. Nývirði yfir kr. 10.000.000 +vsk. Háfur og sjálfvirkir anzul slökkvikerfi fylgir að verðmæti kr. 1.400.000 +vsk. Verð kr. 2.500.000 í skiptum eða kr. 2.000.000 staðgreitt. Þú tekur á móti stærstu gerð af rútu án þess að blása úr nösum með þessum potti. Nánari upplýsingar á: gudrunbirna8@gmail.com

Háprýstidælur fyrir verktaka og bændur. Rafdrifnar, traktorsdrifnar, glussadrifnar, bensín eða dísil. Margar stærðir, allt að 700 bar. Einnig öflugir vatnshitara fyrir háprýstidælur. Vandaður búnaður frá Comet - www.comet-spa.com Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Plastgrindur í fjárhúsgólf. Þýsk hönnun og framleiðsla. Stærð 800 x 600 mm. Móskestærð 14 mm. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Notuð atvinnutæki til sölu hjá Velti

Ný og notuð tæki til sölu í miklu úrvali.

Kynntu þér enn meira úrval á veltir.is

Komdu í Hádegismóða 8 eða heyrðu í okkur í síma 510 9100

Volvo FMX 4x8R
Árgerð: 2018
Akstur: 328.820 km
Hestöfl: 540
Verð: 8.900.000 kr. + vsk.

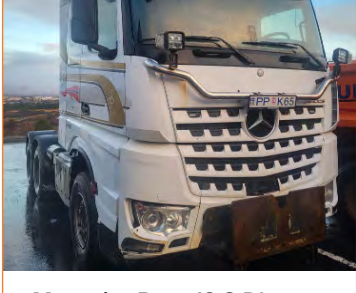
Komatsu HB215 beltgrafa
Árgerð: 2018
Notkun: 7.200 tímar
Orkugjafi: Hybrid
Verð: 9.750.000 kr. + vsk.

Liebherr A914 hjólagrafa
Árgerð: 2016
Notkun: 10.700 tímar
Verð: 9.900.000 kr. + vsk.

Volvo EC480E L beltgrafa
Árgerð: 2018
Notkun: 9.200 tímar
Verð: 19.800.000 kr. + vsk.

Mercedes Benz 12.8 DI
Árgerð: 2014
Akstur: 347.930 km
Hestöfl: 510
Verð: 4.700.000 kr. + vsk.

Komdu í Hádegismóða 8 eða heyrðu í okkur í síma 510 9100

Alltaf heitt á könnunni í framúrskarandi aðstöðu fyrir bílstjóra og eigendur atvinnutækja.

VELTIR

Hádegismóum 8
Sími 510 9100

veltir.is

Gámarampar á lager. Heitgalvaniserað stál. Burðargeta-8.000 kg. Stærð- 130 cm x 210 cm x 16 cm. Lykkjur í dekki fyrir lyftaragaffla. Hákonarson ehf. hak@hak.is s. 892-4163. www.hak.is

Lambheldu hliðgrindurnar. 420 x 110. Möskvar 15x10. Frá kr. 29.900 +vsk. Lamasett kr. 3.990 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776, Aurasel.

Rafstöðvar með orginal Honda-vélum og Yanmar dísl á lager. Stöðvarnar eru frá Elcos Srl. á Ítalíu, www.elcos.net. Eigum einnig hljóðlátar stöðvar fyrir ferðavagna. Við bjóðum upp á allar gerðir af rafstöðvum. Mjög hagstætt verð. Hákonarson ehf., www.hak.is s. 892-4163, netfang- hak@hak.is

HATZ DIESEL

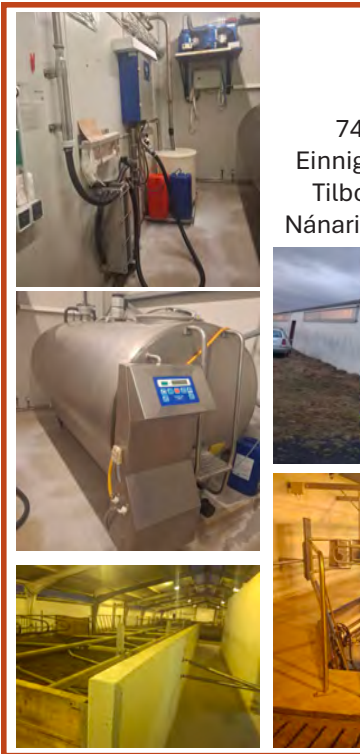
Vélavit ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarási 3, Garðabæ. Upplýsingar í s. 527-2600.

Traktorsdrifnar rafstöðvar (Argo-Watt) Með AVR spennujafnara eða án hans. AVR tryggir örugga keyrslu á öllum rafbúnaði. Mjög mörg stór kúabú eru með þennan búnað. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Gólfhiti, gólfrræsing fyrir 16 mm rör. Ryklaus gólfhitafræsing, verð á fermetra frá kr. 4.500 +vsk. Mætum hvert á land sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis. Tilboð og upplýsingar á https://www.golffraesing.is s. 892-0808 - Oliver.

Til sölu til niðurrifs

Fullbúið fjós með innrettingum

741 fm stálgrindahús frá Landstólpa, stálgrind og PIR - yleiningar. Einnig nokkrar dráttarvélar, haugsugur, mykjuhræra, dreifari og feiri tæki. Tilboð óskast. **Verður til sýnis á Akbraut, Holtum, þann 10. febrúar.** Nánari upplýsingar gefur Árílius s. 894-8620 - netf: bilasalangeisligmail.com

- Rúllubaggagrep - Kvernland árg. 1990 • Snjóblásari Nordsten árg.1984
- Dráttarvél Zetor - 6340T, 4x4 árg. 1994 • Mjólkurtankur 2.000L árg. 2011
- Liðléttingur Scaffer 221s, árg. 2006 • Mykjudæla NC 3.000 árg. 2006
- Áburðardreifari RAUCH árg. 2006 • Dráttarvél Zetor 6321 2x4 árg. 1999
- Sturtuvagn vekman 11T árg. 2006 • Sláttuvél Krone 390 árg. 2008 • Rafstöð 200
- Mykjuhræra Kanaldæla árg. 2010 • Rúlluvél McHale F5600 árg. 2016
- Rúllupökkunarvél McHale 991, árg. 1997 • Dráttarvél Zetor 7341T 4x4 árg. 1999
- Dráttarvél Zetor proxima 100 árg. 2018 • Mykjudreifari Verma árg. 2016
- Rakstrarvél Pronar 880 árg. 2020 • Snúningsvél Pronar 770 PWP árg. 2021
- MAN vörubíll ógangfær • Tveir Rúlluvagnar • Rúllugrep PRODIG árg. 2018
- Flaghefill 2,10 m árg. 1986 • 20 feta gámur árg. 2021 • Garðsláttutraktor árg. 2018
- Garðsláttuvél árg. 2021 • Mykjudæla NC 3.000 árg. 2024 • 20 Feta gámur árg. 2023
- Mykjudreifari m snekkudælu frá Vélboða 4.000 lt árg. 1995 • Grafa - Ford 550 árg. 1982

Sjálfsogandi neyðardælur (Trash) 2", 3", 4". Öflugur búnaður með mikla dælugetu, fyrir mjög óhreint vatn og einnig skolp, söghæð allt að 8 m dæluhæð allt að 30 m. Þessar dælur henta mjög vel til að eiga sem neyðardælur ef von er á miklum vatnsveðrum með tiheyrandi flóðum í kjallara o.fl. Tilvalinn búnaður fyrir sveitarfélög, slökkvilið, hjálparveitir, verktaka o.fl. Getum skaffað dælubarka á góðu verði. Vélarnar eru af gerðinni Honda með smurolíuöryggi. Framleiðandi: Koshin í Japan. Hákonarson ehf. S. 892-4163. hak@hak.is, www.hak.is

Lithium rafhlöður

Lithium rafhlöður, 20% afsláttur í janúar. Orkubóndinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.

Glussaknunar vatnsdælur fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsogandi dælur í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælur með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, hak@hak.is

Dísilhitarar. 5 kw. 12, 24 og 220 v. Samsettir. Öll þjónusta Verð kr. 58.900. Orkubóndinn.is Tranavogi 3, 104 Reykjavík s. 888-1185.

TIL SÖLU

• 30 ÁRA REKSTUR
• STERK MARKAÐSSTAÐA
• HEILDSTÆÐ ÞJÓNUSTA
• MÖGULEIKI Á LEIGU

www.olafur.is
oli@olafur.is
416-2220

LÖB Lögmannstofa
OLAFS BJÖRNSSONAR

ÁSCO

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI

RAFGEYMAR OG RAFBÚNAÐUR FYRIR DRÁTTAR- OG VINNUVÉLAR.

ÁSCO
BILARAFMAGN

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is

Sliskjur úr áli fyrir vinnuvélar, fjórhjól ofl. Lengdir- 1,6 m, 2 m, 2,1 m, 2,5 m, 3 m-3,5 m, 4 m, 4,5m, 5m. Burður fyrir par-1,5 tonn til 80 tonn. Einnig gúmmíklæddar að ofan fyrir valtare. Mjög hagstæð verð. Hákonarson ehf. Netfang- hak@hak.is - s. 892-4163. www.hak.is

Notaðir bílar | benni.is

Til sölu Renault Koleos, 4x4, dísil, árgerð 2020, sjálfskiptur, ekinn 70.000 km. Verð kr. 4.890.000 – notadur.benni.is – s. 590-2035.

Claas Arion 460.
Árgerð 2015. 140 hp.
Notkun 5.200 klst.
Ámoksturstæki og skófla.
Verð kr. 7.800.000 +vsk.

New Holland T5 120
Árgerð 2018. 120 hp.
Notkun 3.758 klst.
Ámoksturst. og skófla, ný framdekk.
Verð kr. 7.900.000 +vsk.

Lely Welger RPC 245
Árgerð 2019. Notuð 25.000 rúllur.
25 hnifar. Alltaf geymd inni.
Verð kr. 5.500.000 án/vsk.
Tilboð kr. 4.800.000 án/vsk.

Case Puma 200 CXV
Árgerð 2020. 200 hp. Notkun
4.000 klst. Frambúnaður og pto.
Verð kr. 17.500.000 +vsk.

JCB 536-60 AGS.
Árgerð 2018,. Notkun 5.800 vst.
Gafflar og Skófla. Vél í toppstandi.
Verð kr. 7.200.000- án/vsk.

JCB 535-95 Ind.
Árgerð 2020. Notkun 4.900 vst.
Gafflar með hliðarfærslu.
Vél í toppstandi.
Verð kr. 9.900.000- án/vsk.

JCB 538-60AGS.
Árgerð 2020. Notkun 2.600 vst.
Gafflar og skófla.
Verð kr. 8.900.000- án/vsk.

www.velfang.is
velfang@velfang.is
Gylfaflöt 32, Reykjavík
Óseyri 8, Akureyri
Sími: 580-8200

Til sölu Can-am 1.000 des. 2021,
með öllu sem sæmir flottu hjóli.
Algjört dekurhjól. Uppl. í s. 847-8477

Sliskjur úr áli, fyrir lyftara og
brettatjakka. Fyrir lyftara: L 100 cm
og 150 cm x B 42 cm par. Burðargeta
á par: 7.200 kg. Fyrir brettatjakka: L
100 cm og 150 cm. x B 70 cm. 1 stk.
Burðargeta: 2.000 kg. Hákonarson
ehf. s. 892-4163. netfang:
hak@hak.is www.hak.is

STEINULLARBÍLLIN
Sín
577 44
892 99
Björgvin V. Þórðars
Steinullarbillinn. Blásur steinull í
loft, hólfi og gólf. Blástur þýðir minni
kuldabru. Minnkaðu hitatap lækkaðu
kyndikostnaðinn. Blásur í ný og
einnig gömul hús, fórum um allt land,
erum við símann 577-4444.

Til sölu Danube DD-45 Gold ET2
Gold þurrkari nýr, enn í pakningunum,
Staðsettur á Egilsstöðum. Fullkomin
forritanleg stjórnólva. Tromla, ryðfri
með tveggja átta snún. inn. b. vatns-
slökkvitæki. Tvöfalt gler í hleðsluhurð.
Rakaskynjari á útblæstri með
forritanlegu markgildi í stjórnólvu.
Varmanýtir á útblæstri sparar raforku
um allt að 40%. Verð kr. 2.450.000
+vsk. Nánari upplýsingar hjá Hafþóri
í s. 869-9043 eða
í hafthor@vaskur.is

.Klósettadælur fyrir kjallara. Inntak
fyrir vask, sturtu og þvottavél. Mótor
staðsettur fyrir utan votrymi. Margar
stærðir sem henta fyrir íbúðar- og
atvinnuhúsnæði. Mjög öflugur og
vandaður búnaður. Frárennsli, 32
mm. Hákonarson ehf. S. 892-4163,
hak@hak.is, www.hak.is

Fyrirtæki til sölu

Fyrirtækið Betri vörur ehf. á Ólafsfirði er til sölu

Við höfum sérhæft okkur í vinnslu
á reyktum og gröfnum laxi og reyktri bleikju.
Allt hráefni er keypt hérlandis, úr landeldi Samherja.
Húsnæðið er um 700 fm á tveimur hæðum, vel við haldið.
Húsnæði og rekstur þarf ekki að seljast saman.
Upplýsingar í síma: 864-0870

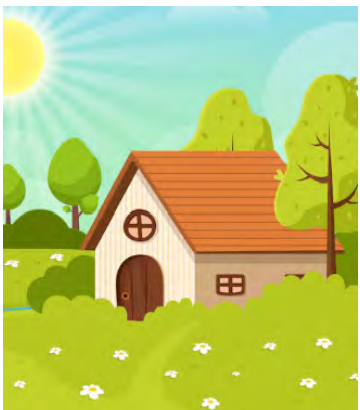
Birkireyktur silungur – Birkireyktur lax –
Grafinn lax – Einiberjagrafinn lax

Til sölu. Ýmis skipti koma til greina
einkum á góðum landbúnaðartækjum
eða öðrum búnaði en bílum.
CITROËN C3, bensín, árgerð 2018,
beinskiptur, ekinn 108.006 km. Ný
viftureim, ný kerti, nýleg sumardekk.
Verð kr. 950.000. Upplýsingar í
s. 669-1336/821-7570.

Til sölu. Ýmis skipti koma
til greina einkum á góðum
landbúnaðartækjum eða öðrum
búnaði en bílum. HONDA CRV dísel,
árgerð 2017, ekinn 138.292 km.
Beinskiptur, fjórhjóladrifinn, ISOFIX
í aftursætum, bakkmyndavél,
litað gler, þverbogar, dráttarkúla,
stigbretti, nýleg sumardekk, nýlegir
diskar og klossar á öllum hjólum (júní
2025), tveir lykklar með fjarstýringu.
Verð kr. 2.900.000. Upplýsingar í
s. 669-1336/821-7570.

Umhyggjusöm og áreiðanleg kona
óskar eftir launuðu starfi með
húsnæði. Viðtæk reynsla sem kokkur,
umönnunaraðili, heilsuráðgjafi og
stuðningur við krefjandi aðstæður.
Fyrirspurnir sendist á Sigrúnu,
á magnusina@gmail.com

Kvenna athvarf

Opið allan sólarhringinn, sími 561 1205.
Húsaskjól og aðstoð fyrir konur sem búa við
ofbeldi í nánu sambandi. Einnig er boðið
upp á ráðgjafaviðtöl fyrir konur.

Atvinna

Fjölskylda frá Reykjavík býður sig
fram í afleysingar á sveitabæ í
sumar. Getum sinnt hefðbundnum
bústörfum og umönnun dýra.
Þrjú börn (5, 7 og 12 ára) og
einn ferfættur fjölskyldumeðlimur
fylgja með. Laus 13.–27.
júlí, aðrar dagsetningar
mögulegar. Upplýsingar:
Valur, s. 663-4411, netfang:
valur.thrainsson@gmail.com

Einkamál

Hæ vildi láta alla vita að nokkur
laga minna eru komin á Spotify
og YouTube. Sigurlaugur Oddur
Jónsson.

Óska eftir

Óska eftir skinnsaumavél fyrir
fingerð loðskinn (kanínu,mink)
Björg s. 822-3716. Netfang:
angurgapi13@gmail.com

Kaupi vínylplötur. Staðgreiði stór
plötusöfn. Ólafur S. 784-2410,
olisigur@gmail.com

Óska eftir Ford F-350 frá árgerð
2008 til árgerðar 2010. Má
þarfnast lagfæringa. Upplýsingar í
s. 773-6447.

Er einhver sem á gömlu Sval og
Val bækurnar, Hin fjögur fræknu,
Steina sterka og svoléiðis bækur,
sem vantar gott heimili? Er með
tvö börn, 3 og 7 ára, sem vantar
þessar bækur. Ólst upp með þær
og vil að börnin geri það líka. Allt
frekar en spjaldtölvur. Endilega
sendið póst á mig ef þið eigið
svona fjársjóði. Óskar, netfang:
mikkimus@hotmail.com

Til sölu

Til sölu nýr aftasti grindarbitinn á LR
Defender, nær að gormaskálum,
110/130. Upplýsingar í s. 897-3870
Gísli.

VW Caddy árg. 2019 dísil, 4x4,
með gíraffalúgu, gluggar í hliðum,
litað gler. Tvær hurðir að aftan.
Myndir á: [https://vestanehf.123.is/
photoalbums/](https://vestanehf.123.is/photoalbums/) Nánari upplýsingar
í "vestanehf@simnet.is" eða
í s. 853-9007.

Tilkynningar

Tilkynning frá miðstjórn
Afrekshópsins. Konur eru
ekki óvelkomnar. Æfingar alla
mánudaga, miðvikudaga og
föstudaga kl. 06:00.

Bændablaðið
www.bbl.is

HUGSAÐU STÆRRA MEÐ ÍSLENSKU LÍMTRÉ

Byggðu það sem þú vilt
úr íslenskri framleiðslu.

limtrevirnet.is

■ **Hagkvæmt og hlýlegt** byggingarefni sem gerir bygginguna þína notalegri.

■ **Lægra kolefnispor** en stál og steypa.

■ **Sveigjanlegt efni** sem hentar fjölbreyttum byggingum.

■ **Svansvottað** með EPD blöð og vottanir sem einfalda byggingarferlið.

Hafðu samband og kynntu þér möguleikana

Aðalnúmer: 412 5300 | Netfang: byggingar@limtrevirnet.is

Söluskrifstofur: Lynghálsl 2, 110 Reykjavík | Borgarbraut 74, 310 Borgarnes

Fjórhjól
til afgreiðslu strax!

Hjól á mynd er AODES MUD PRO 1000

*Sjá verð og
nánari upplýsingar*

Verð frá 959.677 kr +vsk

XWOLF 550 S

Hitarar

Veltron díselknúnu infrarauðu hitarnir tryggja hraða og stöðuga hitun með hreinum bruna

15%
AFSLÁTTUR
til 31. jan

Stjórnaðu hitaranum þínum hvar sem er!
Kveiktu eða slökktu á tækinu þínu
í gegnum Veltron appið.

*Sjá verð og
nánari upplýsingar*

GARÐABÆ | SELFOSSI | AKUREYRI | sími 480-0000 | www.aflvelar.is

